

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

FILIP GH. NIȚESCU

Locotenentul

Roman din timpul războiului pentru independență
1877—1878

RAMNICU-SARAT
TIPOGRAFIA A. POSMANTIR

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

FILIP GH. NITESCU

Locotenentul

Roman din timpul războiului pentru independență
1877—1878

RAMNICU-SARAT
TIPOGRAFIA A. POSMANTIR
— 1912 —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr/1901-1932

177464

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndlr1901-1932

I

Era spre seară şi căldura încă nu se potolise.

Nicolae Pulbere, se află în curtea casei sale, sub umbra deasă a unui teiu bătrân, ale cărui ramuri lungi şi stufoase, îl ocrotea de dogoareala soarelui de Iulie.

Mai la oparte, Grivei, un câine mare lăţos, stă întins pe pământ cu limba afară, respirând des din cauza zăduhului şi clănţănind din dinţi, spre a pedepsi muştele, ce roiau în toate părţile şi-l pişcau până la sânge.

Carele încărcate cu snopi, treceau abia mişcându-se pe drumul din faţa porţei, învăluite într'o ceaţă de colb fin ca cenuşa, răscolit de picioarele vitelor şi a cărăuşilor.

Pulbere erà nemulţumit, sosise chiar atunci de la câmp, unde aveà câteva pogoane acoperite cu grâu, grâul erà copt bine şi nu găseà oameni pentru secerat. Satul rămăsese aproape pustiu, prin ogrăzi nu se mai găseau decât copii şi bătrânii cari nu puteau munci, ceilalţi fuseseră ridicaţi cu grămada la seceră pentru proprietar. Ce erà de făcut? grâul se treceà văzând cu ochii, încă două trei zile şi nu mai rămâneà nimic, munca lui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.transilvania.ro/anii-1901-1932

din vara aceia se risipeà în câteva ceasuri pe câmp.

Griveiu, ridică de odată capul şi începu să latre ; învăţătorul satului Dincă Comăneanu, intrase pe poartă.

Pulbere se ridică să întâmpene pe prietenul său : vezi, zise el bucuros de vizita prietenului său, de când ai început să vii mai rar pe la mine, nu te mai cunoaşte nici Griveiu.

Parcă eu nu aş vrea să viu mai des, dacă s'ar puteà în toate zilele, dar...., de.... ce să faci .. nevoile, şcoala, ocupaţiunile multe... şi... câte

Vorbă să fie, zise Pulbere râzând cu prietenie, parcă altă dată nu aveai şcoală şi ocupaţiunele de azi, spune mai bine drept : te fereşti de mine ca de un ciumat, după cum de altfel se feresc toţi slujbaşii din sat.

Pulbere conduse pe prietenul său la măsuţa de teiu şi se aşezară pe scaune.

— Ai dreptate Comănene, prietenia mea de când a venit proprietarul ăsta nou, ţi-a adus atâtea nemulţumiri : persecutat, hărţuit în toate chipurile, ba avuseşi şi ancheta de eră cât p'aci să-ţi perzi slujba. De aceia eu nu te învinovăţesc, din potrică, îţi dau toată dreptatea şi te sfătuesc să te lepezi şi să fugi de prietenul urgisit de oameni, după cum şi sfântul apostol Petru s'a lepădat de stăpânul şi învăţătorul său.

Comăneanu schimbà feţe, dojenele prietenului îl cam stinghereau : «Imi pare rău nene Pulbere, prietenia noastră e prea veche

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi stima ce-ţi păstrez e prea mare că să te mai îndoeşti...».

Ştiu, ştiu, ce vrei să zici, întrerupse Pulbere, păstrează-mi prietenia, dpă cum ţi-o păstrez şi eu, dar păzeşte-te prietene, păzeşte-te bine; Dumnezeu să ferească pe tot creştinul de primejdiosul duşmănos şi rău la suflet... Dar să lăsăm astea, ce mai faci? nu te-am mai văzut de un car de vreme.

Ce să fac, bine, abia isprăvii cu şcoala şi acum dau zor să aduc grâul de pe câmp.

De la Ploeşti de mult n'ai mai fost?

De la Ploeşti am fost eri.

Ce se mai aude pe la oraş?

Nu prea se aude bine, d-ta nu ai fost de mult?

De vreo două săptămâni.

Atunci eşti în urmă cu politica!

Nici nu vreau să aud de politică; după atâţea ani de experienţă, am ajuns tocmai acum la bătrâneţe să mă cuminţesc şi să înţeleg şi eu ce va să zică politica. Alt ceva mai nou dacă ai aflat.

Mai nou ce să fie, o să avem războiu cu turcii.

Va să zică, ce se vorbea se adevereşte!

E lucru hotărât. Jaşii sunt plini de cazaci.

Poate glumeşti dascăle.

Nu glumesc de loc. Ruşii au intrat în ţara noastră ca la ei acasă, se zice că au trecut graniţa ţărei noastre, fără voia guvernului.

Auzi îndrăsneală!

De ce te miri nene Pulbere? oare pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista ramuri din anii 1901-1932

prima dată Ruşii ne calcă pământul fără voia noastră ?

Este adevărat, dar credeam că am scăpat de vremea năvălirilor, căci orice s'ar zice, avem şi noi o ţară recunoscută, cu constituţie, cu...

Ce stai de vorbeşti, pentru ruşi toate astea nu însemnează nimic, ei nici odată nu vor respectà drepturile celui mai slab, cât timp în ţara lor va dăinui absolutismul şi domnia cnutului.

Ai dreptate, zise pulbere oftând, trăim tot în timpul când dreptul e al celui mai tare.

Te pomeneşti acum, urmă dascălul Comăneanu, că trec şi Turcii Dunărea şi biata ţărişoara noastră o să fie mai pustiită ca în vremea Tătarilor.

Cine ştie ce s'o mai întâmplà !... dar bun e Dumnezeu, dacă până acum ne-a ajutat şi am scăpat de atâtea ori din nevoi şi vremuri grele, să nădăjduim şi de aici înainte, mai ales că acum avem o armată pe care ne putem bizui la vreme de nevoie.

Cam slabă nădejde în armata noastră. Ce armată avem noi? o mână de oameni, un mizilic, pentru o armată ca a ruşilor sau ca aceia a turcilor.

Să nu mai spui vorba asta iubite prietene, tocmai d-ta care cunoşti mai bine ca oricare altul, istoria ţărei noastre. Să lăsăm la oparte războaele vechi din timpul lui Ştefan cel Mare şi Mihai Viteazul, dar să ne aducem aminte de eroismul pompierilor din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dealul Spirei, lucru petrecut în zilele noastre, cum o mână de oameni cum ziseşi, fără nici o pregătire de ostaşi luptători, au băgat spaima în [illegible] mii de turci: Românul e tare ca piatra şi iute ca săgeata, şi dacă pe vremuri a [illegible] reputat atâtea izbânde, când ostaşul se [illegible] ca cu harcanul; astăzi avem o armată [illegible] zată şi bine echipată, unde soldatul [illegible] de voe sub steagul ţărei, iar ofiţerul [illegible] e pregătit şi cu cunoştinţi superioare [illegible] e războiului. Când era Ionel al meu în [illegible] militară, citeam şi eu pe apucate, [illegible] nu aveam treabă, prin cărţile lui şi [illegible] minunam de adâncimea cunoştinţelor ce [illegible] găseau în acele cărţi.

[illegible] ce priveşte instructia armatei, în adevăr [illegible] e cu mult superioară de cum era înainte, [illegible] ales ofiţerii... apropo, dar Ionel unde [illegible] e cu regimentul?

Nu mi-a mai scris cam de mult, îl ştiam în Bucureşti.

Mi se pare că am citit în Monitorul Oficial că a fost avansat.

Da, e Locotenent de aproape un an.

Dacă vom avea războiul, atunci intră în acţiune.

Negreşit, dacă şi-a ales meşteşugul armelor, asta e rolul lui, nu-i vorbă că dacă aşi mai fi tânăr, ma-şi duce şi eu, cu toate că nu mă pricep să mânuesc arma ca un soldat, dar tot aşi ucide cu flinta mea ruginită câţiva duşmani.

In caz de pericol pentru ţară, mergem cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/mdir 1902 - 1932

toţii nene Pulbere, zise Comăneanu pregătindu-se de plecare.

Da mai stai niţel prietene să mai vorbim, ce te grăbeşi aşa? Stai să ei un pahar cu apă, ţi-o fi sete pe căldura asta, şi Pulbere începu să strige: Emilio, Margareto.

La această chemare, două fete eşiră pe privdorul casei. Amândouă, tinere în vârstă trandafirie, între 18 şi 20 ani şi cât se poate de drăgălaşe. Erau îmbrăcate simplu dar cu mult gust. Nişte şorţuri albe, se ridicau cochet până la jumătatea pieptului, prinse cu câte două funde mici de panglică roză, iar părul ambondent la amândouă şi de culoare castaniu închis, era pieptănat cu îngrijire şi cercuit cu câte o panglică de mătase albastră.

Dând cu ochii de Comăneanu scoborâră cele câteva trepte şi-l salutară prietenos dând mâna cu dânsul.

Ia vedeţi fetelor, îngrijiţi de un pahar cu apă rece pentru prietenul nostru.

Nu, mulţumesc, nu mai stau nene Pulbere, că a dat soarele în diseară şi mai am şi eu de făcut câteceva prin prejur, am venit pe la d-ta numai aşa în trecere, îmi era dor să te văz.

Acum cine ştie când o să ne mai vedem, zise Pulbere cu părere de rău.

Cât de curând, numai sănătate să fie, poate zilele astea mă chemi la logodna d-şoarei Emilia.

Tot ce se poate întâmpla, dacă o fi de la Dumnezeu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Emilia coborî ochii în pământ şi zâmbi trist.

Te las sănătos şi să auzim de bine.

Să ne vedem sănătoşi zise Pulbere şi conduse pe prietenul său până la poartă.

Mai înainte de a urma cu povestirea mai departe, e bine ca cititorii să cunoască mai de aproape pe bătrânul Pulbere.

Nicolae Pulbere, era strănepotul unor răzăşi, oameni cuprinşi pe vremuri, români adevăraţi, care trăiseră tot în satul acela Movileni. Părintele său, Ilie Pulbere fusese învăţătorul şcoalei din acel sat.

Pe vremea când s'a petrecut faptele ce vor urma, Nicolae Pulbere avea 65 de ani, dar suferinţele prin care trecuse, săpase urme adânci pe faţa sa şi îl arăta mult mai bătrân. Fusese om harnic, muncise mult în tinereţea lui, ca să-şi agonisească un trai mai liniştit şi un adăpost bun pentru bătrâneţe.

Rămăsese orfan din mica copilărie, şi fără altă avere decât o căsuţă mică şi 4 pogoane de livede, servise mulţi ani; mai întâi ca logofăt şi apoi ca administrator la moşia răposatului Constantin Movileanu şi ca răsplată a hărniciei şi credinţei cu care fusese servit, Movileanu îi dăduse lui Pulbere 120 de pogoane de pământ din corpul moşiei sale.

După moartea proprietarului, Pulbere eşi din administraţia moşiei şi se ocupă cu agricultura pe seama lui. Casa cea veche părintească o dărâmă şi clădi alta mai mare şi mai luminoasă, construi o cramă încăpătoare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/index?901-1932

magazii, şoproane şi toate câte trebue la o bună gospodărie. Când Pulbere îşi făcu un rost bun după cum îi plăcea lui, se hotărî să se însoare, era atunci de 40 ani. Credinţa lui în Dumnezeu, îi ajută să găsească pe Nastasia, o fată din părinţi buni, negustori în Ploeşti, harnică şi cinstită ca şi dânsul. A fost o unire potrivită; afacerile le mergeau bine, cultiva pământul şi mai strângea cereale şi de la alţi, pe cari le vindeau cu preţ mai bun. Averea lor creştea an cu an, aşa că după proprietar, Pulbere era omul cel mai bogat din partea locului. Cine nu cunoştea pe Nicolae Pulbere, om vesel şi prietenos. Sătenii îl respectau fiindcă era cinstit şi nu şi călca nici odată cuvântul, nu se bucura la munca altuia, era milostiv şi ajuta pe cei săraci. Purtarea lui corectă cu toată lumea, îl făcuse cunoscut şi stimat în tot judeţul.

Din căsătoria sa cu Nastasia a avut doi băeţi şi două fete. Pe băiatul cel mai mare Ionel, îl dăduse în şcoala militară şi eşise ofiţer; pe Vasile cel mai mic, fiindcă nu prea se trecea cu firea la carte, după ce termină gimnaziul, se chibzui cu Nastasia să-i dea o meserie mai uşoară şi bănoasă; cea mai bună găsi cu cale că e farmacia. In farmacie auzise el că toate lucrurile au preţ, până şi apa curată se vinde cu cinci lei kilogramul.

Lui Vasile nu-i plăcea să se facă farmacist, dar nu se putea opune voinţei tatălui său şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

intră practicant la o farmacie în Ploeşti cu firma: «La ochiul lui Dumnezeu».

Dacă pe băeţi, îi îndrumase Pulbere aşa după cum crezuse el că e mai bine, cu fetele însă nu a fost tot astfel. Nastasia vrea să dea fetelor sale o educaţie şi cultură aleasă, după cum văzuse ea că se face de oameni cu stare de la oraş, căci numai două fete avea şi vrea să le trimită la pension de mici, ca să aibe vreme să înveţe toată cartea până la vremea măritişului; Ea nu vrea ca fetele ei să trăiască ca dânsa la ţară şi să muncească de la răvărsatul zorilor până noaptea.

Pulbere era de altă părere: el vrea să înveţe fetele la dascălul din sat. atât cât să poată citi şi scrie, pentru fete nu trebue carte multă zicea el, fetele să înveţe pe lângă mama lor, gospodăria casei, căci când se vor mărita, bărbatul nu o să le pue să citească. Noi nu avem moşii să dăm fetelor zestre mare ca să ia cine ştie ce boeri mari, năzuinţa noastră trebue să fie potrivită cu starea în care ne găsim. Dar degeaba îşi bate capul, vorbele lui Pulbere sburau în vânt, fără nici o trecere, certurile se repetau în fie-care zi şi Nastasia nu vrea să se unească în ruptul capului cu părerile soţului ei. In cele din urmă, Pulbere ca să scape de cicăleală, se înduplecă şi la deschiderea şcoalelor, plecă cu fetele la Bucureşti, lăsându-le într'un pension, care era cel mai bun pe vremea aceia, Emilia avea 9 ani şi Margareta 7 şi jum.

După plecarea fetelor din casă, soţii trăiau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Un stăruitor avânt românesc 1900 - 1932

în cea mai bună înţelegere, nu mai exista nici un motiv de ceartă. Nastasia femee blândă din fire, ascultătoare şi harnică, îngrija de trebile casei şi ajuta pe bărbatul ei le munca de toate zilele, pentru mulţumirea lor şi fericirea copiilor.

Munca lor era cu folos, căci hambarele erau pline cu grâu, porumbarele încărcate cu porumb, livezile dau rod în fiecare an, via producea struguri mulţi, iar în cramă, numai avea loc poloboacele cu vin şi ţuică. Lumea zicea că norocul a descălicat la uşa acestei blagoslovite căsnicii.

Prima scrisoare trimisă părinţilor cu poezii franţuzeşti şi nemţeşti, le umplu inima de bucurie şi-i despăgubi de toate cheltuelile pensionului. Bucuria Nastasiei nu mai avea margini. Toate rudele şi prietenii au fost puşi în cunoştinţă de acest mare eveniment. Pulbere citind scrisorile fetelor, nu putea să rămâe indiferent la bucuria soţiei sale. In familia lor nu mai vorbea nimeni limbi streine, mândria părinţilor era mare că fetele lor prin învăţătură, treceau în altă sferă, se ridica peste stratul de rând din care eşise ei. Pensionul le îmbrăcase cu purpura nobleţei, învăţătura le punea pe aceiaşi treaptă cu fetele din cele mai nobile familii,

Şase ani trecură ca o zi, de când fetele se aflau la pension. In acest timp, de două ori pe an : la paşte şi la vacanţa mare, Pulbere aducea fetele acasă. Atunci erau sărbătorite ca nişte prinţese, părinţii se întreceau să le

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mulțumească și să le îndeplinească toate dorințele. De câte ori veneau acasă descopereau progrese noui în dasvoltarea lor fizică și intelectuală. Mama lor nu se sătura privindu-le și nu știa ce să le admire mai mult; frumusețea chipului, eleganța în mișcări, în vorbă sau aerul lor distins. Mai aveau un an până să-și termine studiile, dar pentru Nastasia anul acela era fără sfârșit și ar fi renunțat din toată inima de a le mai trimite la școală, dacă fetele s'ar fi învoit. Nu mai avea răbdare să le știe departe de dânsa, pe dragele ei fetițe. Ar fi vrut să le vadă în toate zilele, să iasă cu ele în lume și să se mândrească pe la sindrofii cu fetele ei frumoase și învățate.

Când s'au despărțit la ultima vacanță, nu se îndura să le lase să plece—presimțea parcă o nenorocire—a plâns, le-a sărutat mai mult ca altă dată și le-a urmărit cu privirea până ce le-a pierdut din ochi. In ziua aceia n'a mai lucrat nimic, a oftat și a plâns, a plâns într'una până seara. Presimțirea ei că n'o să mai vadă fetele, s'a realizat în curând, căci o răceală de plămâni îi curmă viața în câteva zile.

Nastasia părăsi lumea aceasta, lăsând în urma sa regrete tuturor acelora care au cunoscut-o. Pulbere plânse mult pierderea soției sale, această moarte neașteptată îi nimicea tot rostul vieței și toate năzuințele pentru viitor, iar zilele treceau încet și pline de amărăciune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://static.muzeulromanului.ro/mdir/1901 - 1932

Rămas singur în casa aceia, unde își petrecuse atâția ani în tovărășia soției sale bune, care îl iubise și îl stimase, înconjurat de acele obiecte și mobile cari îi aminteau în tot momentul de dânsa. Pulbere era veșnic mâhnit și neconsolat Viața îi devenise o povară grea și de prisos și credea că consumat de durere va muri în curând.

In nopțile de neodihnă, i se părea că vede umbra Nastasiei cu brațele întinse chemându-l la dânsa, spre a se uni în mormânt pentru vecie. Nădăjduise că aducând fetele acasă, viața lui atât de tristă va lua altă schimbare, dar această speranță a fost o amăgire, căci prezența fetelor în casă îl chinuia și mai mult. Din omul vesel de altă dată devenise ursuz și mizantrop, vorbea puțin și evita contactul cu lumea, numai Dumininicile și sărbătorile se ducea regulat la biserică.

Afacerile îi mergeau tot mai rău. Anii secetoși îi prăpădise toate semănăturile. Economiile adunate cu Nastasia în vremuri mai bune, scădeau, cheltuelile creșteau și mizeria bătea la poartă. Vitele le vându pe toate, oprind numai doi cai pentru trăsură. Dete drumul lui Călin, argatul de la plug, și opri numai pe Ion vizitiul, să îngrijească de cai. Curtea lui altă dată plină de pasări și de tot felul de lighioi domestice, era acum pustie. Casa nu mai era curată și văruită ca în timpul când trăia Nastasia, acum pereții erau galbeni vineți, brăzdați cu crăpături de sus

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

până jos, ce semănau a fluvii desenate pe o hartă.

Se părea că norocul a plecat din casa lui, odată cu moartea bunei sale soţii.

Pe lângă celelalte neajunsuri se mai adăoga şi persecuţia noului proprietar, venită asupra capului său aşa din senin: Laudele oamenilor că Pulbere e un om cinstit şi omenos, avu darul să atragă de la început, ura contra lui, afară de aceasta, invidia şi răutatea acestui proprietar nu putea îngădui pe un om a cărui stare îl face să trăiască independent; el vrea să vază pe toţi oameni săraci şi umiliţi, cerând existenţa de la dânsul. Pulbere cu cele 120 de pogoane îi sta în cale, era ca un ghimpe în ochii lui, de care vrea să se scape cu orice chip. Lui Pulbere adese ori îi rămânea pământul nearat la vreme, sau i se scutura grâul; fiindcă proprierarul, trimetea isprăvnicei şi îi lua oameni de la muncă. Dacă vrea să mai facă ceva strânsură de la alţii, ciocoiul îi făcea concurenţă; trimetea logofeţi, plătea mai mult şi cumpăra el toate productele.

Aceste crude încercări prin care trecea bătrânul Pulbere, le îndura cu resemnarea omului credincios, care nu disperă nici odată de bunătatea lui D-zeu. El era convins că, după orice amărăciune ce întâmpină omul în viaţă, urmează apoi mângăerea cerească, cu pacea sufletului şi cu isvoarele nesecate ale fericirei

Ceeace era însă mai trist, era faptul că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista „Sburătorul” (1901-1932)

declinul bătrânului se resimţea şi asupra fiinţelor din apropierea lui. Emilia şi Margareta, departe de a împărtăşi aceiaş credinţă în binefacerile providenţei, ele sufereau cumplit de traiul amar ce duceau în casa părintelui lor. Timpul petrecut atâţea ani în centrul capitalei, educaţia şi cultura primită în şcoală, viaţa veselă în societatea camaradelor şi lipsa de orice griji, nu se potrivea câtuşi de puţin cu traiul de la Movileni.

Ne deprinse cu munca şi nepregătite pentru conducerea unei gospodării de ţară, natural că nu se pricepeau ce trebue să facă. Ocupaţiile lor de predilecţie, era să citească, să cânte la pian şi să împletească la dantele. Pentru bucătărie aveau oroare, pentru mătură cel mai mare dispreţ. Bătrânul adesea ori găsea mâncările prost gătite, afumate şi fără sare, atunci le făcea cele mai aspre observaţiuni: «Păcat de bani care i-am cheltuit cu voi, nu sunteţi în stare să faceţi măcar o ciorbă de pui; răposata mama voastră D-zeu s'o erte, nu învăţase pe la şcoli, dar se pricepea la toate, atunci aveam economie în casă, nu plăteam pentru spălatul rufelor şi pentru curăţitul caselor, făcea mâncare mai bună ca orice bucătăreasă şi la nevoe ştia să mulgă şi vacile. Omului nu trebue să-i fie ruşine a munci la casa lui, munca este sănătatea corpului şi belşugul casei. Voi nu semănaţi cu răposata, parcă aţi fi cine ştie ce cucoane. Eu nu sunt boer, nici mama voastră n'a fost cucoană, noi am muncit, să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

munciţi şi voi. A început să vă vie peţitori, mâine, poimâine o să vă măritaţi şi nu ştiţi să faceţi o mămăligă, cu cărţi şi horboţică nu se ţine casă.

Fetele plângeau în tăcere, şi de multe ori se ridicau de la masă fără a atinge mâncarea. Astfel petreceau ele în casa părintească, de când eşiseră din şcoală şi asemenea scene se repetau aproape în fiecare zi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

II

Ion Mogoş ce i se mai zicea şi Ardeleanu, era proprietarul moşiei Movileni. Nimeni nu putea spune cu siguranţă, locul anume de unde venise în România, şi nici dacă e Român, Ungur sau de altă naţiune ; după faptele lui însă, nu semăna a fi român, fiindcă era prea rău şi hain la inimă.

Se cam svonise că a venit din Transilvania, îmbrăcat cu sucman, iţari şi încălţat cu opinci, apoi cum şi ce fel se îmbogăţise în scurt timp, avea bani mulţi la bancă şi moşia Movileni proprietatea lui. Despre modul cum îşi câştigase această avere, lumea vorbea multe, dar nimeni nu punea temei pe asemenea vorbe şi nici nu şi bătea capul să pătrunză adevăratul mister. Lucrul adevărat era, că Ardeleanu era bogat, împământenit după legile ţărei, dispunea de câteva voturi în colegiul I de Cameră şi Senat şi era văzut bine de boerii de la centru.

Ca etate putea să aibe 55 până la 60 ani, era mic de statură, abdomenul însă foarte desvoltat, gras şi roşu la faţă, ochii bulbucaţi ca de broscoiu, gâtul scurt şi ceafa i se răsfrângea peste guler, mâinile şi picioarele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistarenasterea.ro/mdrr1901-1932

butucănoase; era un fel de butoiu ambulant. Ştia să scrie şi să citească bine, vorbea ungureşte ca un ungur şi pricepea puţin şi limba germană, vorba lui semăna mai mult a mârâială de zăvoiu şi când se supăra îşi sburlea mustăţile ca o coamă de porc.

Mariuca, nevasta lui, era o femee simplă, nu vrea să poarte cu nici un preţ pălărie sau rochie după croiala modernă. Când era gătită, înfăşura capul cu o năframă de borangic, îmbrăca o fustă de lână groasă, cusută de mâna ei şi se încălţa cu ghete de box, mânca jumări de ouă cu slănină şi bea rachiu

Ardeleanu şi Mariuca aveau doi copii, pe Romulus şi pe Cornelia; născuţi şi crescuţi în ţara românească.

Romulus după multe examene fără succes, obţinuse în sfârşit diploma de licenţiat în drept. Era cunoscut prin toate tripourile şi cafenelile proaste din Bucureşti, Stăpânit aproape de toate viţiile, era cheltuitor şi desfrânat. Tatăl său nemulţumit de apucăturile lui rele, se gândi să-l însoare şi să-i dea o slujbă în magistratură, cu modul acesta avea nădejde că fiul său se va mai corecta, dar vorba aceia, «lupul părul şi-l schimbă dar năravul ba», căci Romulus, după cum vom vedea era prea pornit pe calea viţurilor, ca să se mai poată îndrepta.

Pe cât de rău era fiul, pe atât de bună era fica. Cornelia era o fată desăvârşită: era frumoasă şi bine instruită, învăţase la acelaş pension cu fetele lui Pulbere. Pe lângă fru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

museţea şi un caracter delicat, natura o împodobise cu toate talentele, era o bună muzicantă, picta admirabil şi călărea ca un jockeu.

Casele proprietăţii unde locuia Ardeleanu, erau aşezate pe o culme de deal, care domina toate împrejurimile, lăsând ochilor privirea liberă a se pierde în nesfârşitul orizont. Construcţia lor veche şi de o mărime extraordinară, le da aspectul măreţ al unui Castel seniorial din timpul eviului mediu

Era o clădire pătrată, cu ziduri groase din piatră şi cărămidă, având două etaje şi un foişor în formă de turn. In etajul superior locuia familia Ardeleanu, iar în cel inferior, parte era ocupat de servitori, parte transformat în cămări cu proviziuni, tot aci era şi un birou pentru socotelile moşiei. De desuptul Castelului se afla o hrubă mare zidită tot din piatră şi cărămidă. Această clădire se spune că a fost zidită de Voivodul Muntenie Constantin Hangerli pe la anul 1797, care într'o noapte a fost ridicat de turci, dus la C-tinopole şi apoi decapitat.

De atunci a trecut în stăpânirea mai multor proprietari şi acum era proprietatea lui Ion Ardeleanu, împreună cu moşia Movileni.

Ardeleanu, cu toată greutatea corpului său, era neobosit şi foarte energic în conducerea intereselor sale. Pe lângă energie, mai poseda şi un spirit de pătrundere ce te lăsa uimit. Psiholog şi cunoscător al moravurilor, se pricepea să menajeze susceptibilităţile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

unora, ca să profite de slăbiciunile altora. Pasiunile şi virtuţile omeneşti, îi oferea cele mai favorabile terenuri de exploatat, pentru realizarea scopurilor sale. Naivul sau imprudentul, se încurca cu uşurinţă în cursele lui urzite cu dibăcia paianjenului. Nu avea nici un prieten, de altfel nici nu cunoştea însemnătatea cuvântului «prietenie». Prietenii lui, erau toţi aceia, de la care putea avea vreun folos. Când Ardeleanu saluta pe cineva, acela trebuia să se aştepte în curând, că i se va cere o favoare, sau vreun serviciu oarecare. Pentru funcţionari, avea multă atenţie, fiindcă de la aceştia avea totdeauna de cerut câte o favoare.

Să nu ne mirăm dar, dacă în salonul lui găsim adunaţi într'o Duminică după prânz, pe Prefectul judeţului şi pe Preşedintele Tribunalului, împreună cu toţi ceilalţi judecători. Printre invitaţi se mai afla Emilia şi Margareta, fetele lui Pulbere prietenile Corneliei din pension, pe care Cornelia le invita câte odată fără voia tatălui său.

In fundul salonului aşezaţi pe o canapea, Ardeleanu vorbea în taină cu Prefectul. După atitudinea-i umilă şi linguşitoare se vedea cât de colo că Ardeleanu cerea o favoare Prefectului.

—....Fiindcă m'am stabilit aici cu dorul de muncă şi propăşirea neamului şi fiindcă... de... mă prenumăr printre mari proprietari ai judeţului, aşi primi să fiu ales... partidul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Digitization made possible by MNIR © 2003 - 2022

va câştiga mult cu alegerea mea... Nu sunt omul lipsit de recunoştinţă...

—Cam greu, nu te prea cunosc alegătorii... Ardeleanu mârâi şi îşi sbârli mustăţile. Alegătorii!? mă făcuşi să râd, d-le Prefect, apoi mie îmi spui nenişorule? nu ştiu eu cum se fac alegerile... câţi deputaţi şi senatori se aleg nevăzuţi şi neauziţi de alegători...? lasă că ştiu eu cum merge... Când vrea Prefectul şi morţii votează... Poate că ai altă persoană, atunci nu am ce zice... Eu credeam că ne vom înţelege între noi... Ministru nu poate să-mi refuze cererea şi s'ar mira când ar auzi că-mi respingeţi conlucrarea mea desinteresată pentru interesele partidului.

Prefectul rămase pe gânduri... propunerea lui Ardeleanu îl punea în mare încurcătură. Trebuia să înlăture pe un fruntaş şi vechiu luptător al partidului, spre a face loc lui Ardeleanu şi această procedare i se părea cam neregulată. Pe dealtă parte, auzise că Ardeleanu are multe cunoştinţi influente la centru şi prevedea că în scurt timp, omul acesta va căpăta un loc de frunte printre politicianii din localitate... Pe lângă aceste consideraţiuni, se mai impunea şi faptul că pentru un singur loc de Senator ce rămăsese vacant, erau patru candidaţi şi Prefectul nu mai ştia cui să dea preferinţă, aşa că propunerea lui Ardeleanu, dacă făcea alegerea în persoana lui, ar fi limpezit situaţia înlăturând astfel furtuna ce ar fi provocat preferinţa unuia din cei patru candidaţi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ardeleanu căuta să sondeze intenţiile Prefectului, pândindu-l cu ochii lui holbaţi ca de broscoiu.

Picături mari de sudoare îi brobona fruntea şi respira greoiu ca un bivol ostenit.

Întârzierea răspunsului îl sufoca. Ardeleanu scoase o mârâială de nerăbdare, Prefectul ridică capul.

— Ei, ce zici D-le Prefect, facem târgul?

— De, D-le Ardeleanu, ştiu eu... afacerea e cam dificilă.., mă tem că nu vom reuşi şi atunci dăm de ruşine, ar fi caraghios să ne bată opoziţia. Ce ar zice Ministru?

—Să nu ai nici o grije, reuşita va fi a noastră. Alegătorii votează pe cine dă mai mult, şi eu când e vorba să-mi fac o ambiţie, nu mă uit la câteva mii de lei.

—Bine, să incercăm D-le Ardeleanu, eu îţi făgăduesc toa concursul, însă, ar fi în interesul cauzei, să-ţi faci apariţia printre alegători, înţelegi că e mai bine când te pui în contact cu alegători.

— Aşi, vorbă să fie, ce le pasă lor, d-ta nu cunoşti lumea, dar dacă zici d-ta, fie.

— Da, da, aşa este uzul electoral. Duminica viitoare vom convoca alegătorii la o întrunire şi d-ta prepară un discurs program.

— Ce este ăla, întrebă Ardeleanu cu ochii eşiţi din orbite?

— Prin discurs program, se înţelege comunicarea ce vei face alegătorilor, de îmbunătăţirile ce trebuesc făcute în interesul lor, şi pe care d-ta le vei susţine în Senat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Ardeleanu mârâi şi îşi sbârli mustăţile...

— Nu se poate să vorbească alt cineva ? că eu nu pot să ţiu şirul vorbei.. am fost bolnav, îmi pocnesc urechile şi uit lesne.. dar să vorbească alt cineva pentru mine, plătesc nu de geaba.

— Nu se poate, d-le Ardeleanu, trebue să vorbeşti d-ta. Dar ceia-ce putem face, e să-ţi scriu eu discursul şi d-ta să l citeşti.

— Aşa da, şi ar fi bine să dăm hârtia s'o tipărească ca să se vază mai bine... că sufer de ochi nenişorule !

Acordurile pianului puse capăt dialogolui. Prefectul se ridică şi Ardeleanu asemenea.

— Domnilor, zise Cornelia, dacă vă face plăcere, d-ra Emilia s'a oferit să cânte câteva bucăţi din opera Traviata.

— Da, da, ascultăm, răspunseră mai multe voci.

— De ce nu cânţi tu, că ştii mai bine, zise Ardeleanu, scuturând capul cu necaz către fiica sa.

— Lasă tată că d-ra Emilia, cântă tot atât de bine ca şi mine.

In adevăr, Emilia era o bună pianistă, cântă cele mai frumoase părţi ale operei, cu pricepere şi mult sentiment. Când sfârşi de cântat, toţi felicitară pe Emilia, rugând o să mai cânte şi alte bucăţi.

Procurorul se apropie de Ardeleanu şi îi ceru informaţii pentru d-şoarele Pulbere:

— Cine sunt domnişoarele ?

— Sunt nişte fete sărace a unui fost lo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901 1932

golăt, şi le aduce din când în când Cornelia să-i mai ţie de urât. Am doi logofeţi pe moşie, băeţi buni, de dincolo, şi am să-i însor cu fetele astea

— Păcat, zise Procurorul, sunt fete instruite şi frumoase.

— Da, dar şi logofeţii mei sunt buni băeţi şi harnici.

Mariuca îmbrobodită cu o mahramă de borangic, şi îmbrăcată cu fusta de lână, privea la toată lumea, fără a vorbi cu cineva.

De când intrase în salon, se aşezase pe un scaun, dreaptă ca o momâe, cu mâinile întinse pe genuchi şi rămase tot timpul în această poziţie.

Damele din societate, abia îşi puteau stăpâni râsul, şi se găseau forte stânjinite de imobilitatea ei ca de sfinx.

Nevasta prefectului, încearcă să intre în vorbă cu dânsa:

— M-me Ardeleanu cum te împaci cu liniştea sălbtică a localităţii ?

— Aşa este cuconiţă dragă, aşa este, aproba Mariuca cu capul şi cu toată spinarea, cu toate că nu înţelesese întrebarea.

— Când vei veni pe la Ploeşti, să poftesti şi pe la mine.

— Mulţumesc de bunătate, dar eu nu pot cuconiţă dragă, dar spunei matale lui Ion, că lui mult îi place să se ducă; se duce pe la cunoştinţi şi pi la toate comediile din târg.

Cucoanele începură a râde sgomotos, Mariuca râdea şi ea cu bunătate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr/1901-1932

Ardeleanu vorbea acum cu Preşedintele Tribunalului, în afacerea unui viitor proces, şi se silea să-l convingă că a consultat pe Ministrul Justiţiei, şi acesta l-a asigurat că dreptatea este cu el şi va câştiga negreşit procesul.

Preşedintele se depărtă de dânsul fără ai răspunde şi se amestecă într'un grup de invitaţi.

Fiind târziu, damele deteră semnalul de plecare. Mariuca, neclintită după scaunul ei, întindea mâna şi saluta mosafirii, moţăind mereu din cap, şi când cel din urmă invitat dispăru pe uşe, şe ridică şi ea după scaun spre a eşi în curte, mergând în vârful ghetelor spre a nu murdări covoarele scumpe după jos.

Ardeleanu însoţind invitaţii până la poartă, nu uită de a aduce aminte Prefectului, să facă lucrurile cum vă şti mai bine, spre a fi ales Senator, asemenea aminti şi preşedintelui, să aibe grije de judecarea procesului cu hotarul moşiei, să nu facă pe cheful ticăloşilor de reclamanţi, ci să-i dea dreptate lui, că e om cu greutate şi d'ai noştri.

După ce se ploconi umilit şi mărăi în dreapta şi în stânga, şi după ce trăsurile cu invitaţii eşiră din curte, porunci argaţilor să închidă porţile şi să dea drumul câinilor, apoi intră în casă foarte mulţumit de sine, că avusese dibăcia să se folosească atât de bine de mosafirii săi.

Măriuca îşi scoase maframa de borangic,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniei.ro/mdrr1901-1932

şi după ce o netezi bine cu mâinile pe unde se mototolise, o aşează în garderobă şi plecă la bucătărie.

Cornelia stinsese lumânările de la pian şi era ocupată acum cu strângerea notelor, aşezându-le în scoarţele cu marochin roşu, pe care era gravat cu litere aurite numele ei.

— Ascultă-mă fetico, zise Ardeleenu intrând, să faci bine altă dată să nu-mi mai aduci în casă toate ciurucurile din sat, mai ales când am mosafiri ; semeni cu mâta, şi tu şi frate-tu, amândoi sunteţi proşti de daţi în gropi. In loc să fii mândră că eşti fata Ardeleanului şi să nu vorbeşti de cât cu fete mai sus ca tine, tu aduci fetele lui logofătul Pulbere, să se ia la întrecere cu tine, la pianul tău! halal de faţă deşteaptă ce am!

— Sunt fete instruite tată, îndrăsni să zică Cornelia, am învăţat la pension împreună...

— Taci din gură şi ascultă ce-ţi zic eu. Să fiţi mândri cu ăştia după aici, dacă vreţi să vă respecte.

— Eu cred din contră tată, ca să fii respectat, trebue să respecţi...

— Să faci aşa cum zic eu, mărăi Ardeleanu, sbârlindu-şi mustăţile.

Cornelia tăcu, atinsese măsura de răbdare a tatălui său, un cuvânt mai mult şi corecţia palmelor ar fi fost neînlăturată; ea ştia că bătrânul chiar când nu avea dreptate, nu permitea să fie contrazis, de aceea tăcu şi grăbi cu stingerea lumânărilor din candelambre. Mariuca se ivi supărată în cadrul uşei:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

— No, că s'a răcit mâncarea, c'apoi doară veniţi odată, — zise ea făcând un gest larg din mână. Ardeleanu, trecu mărărind pe lângă ea şi eşi din salon, urmat de Mariuca şi Cornelia.

Camera destinată pentru sufragerie, când nu avea pe nimeni strein la masă, era o odae la catul inferior, lipită de bucătărie, unde Mariuca sta în timpul zilei de împletea la ciorap, torcea sau depăna bumbac. Ardeleanu avea obiceiul seara când şedea la masă să cheme logofeţi şi isprăvnicei să-i întrebe ce treburi au făcut ficcare în ziua aceea, apoi să le dea ordine, pentru ceeace trebuia să facă a doua zi

In seara aceea însă nu chemă pe nimeni, în tot timpul mesei rămase tăcut şi îngândurat. După masă, s'a retras repedă în odaia lui de culcare.

— Merge bine, murmura el mulţumit, încă câteva zile de răbdare, şi-mi voiu ajunge scopul. Atunci îi voiu arăta eu cine sunt. Astăzi mă umilesc şi mă rog de ei, mâine voiu fi stăpânul care porunceşte şi ei slugile cari se supun.

După ce se mai învârti prin casă, şi mai făcu planuri pentru viitor, se hotărî în sfârşit să se culce; stinse lampa şi se întinse mărăind pe pat.

In curând liniştea nopţei domnea în toată clădirea. Ardeleanu visa că se alesese Senator şi toată lumea se ploconea umilită înaintea lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In adevăr că visul acesta în curând a devenit o realitate.

In ziua fixată pentru alegerea senatorului, Ardeleanu se duse de dimineaţă la Ploeşti şi începu să se ploconească, cerşind voturile alegătorilor şi în schimb, dându-le promisiuni pe care nici prin gând nu-i trecea să le îndeplinească vreodată. Neobosit cu tot volumul corpului său, umbla prin căldura dogoritoare, cutreerând stradele şi cafenelele salutând cu umilinţă în dreapta şi în stânga.

Pe strada principală îl ajunse după urmă un chelner trimis de Prefect ca să-l cheme la club.

— A ! Ce plăcere că te întâlnesc, ce mai faci stimabile ? întrebă Ardeleanu întinzându-i mâna cu prietenie. Chelnerul însă, pe care Ardeleanu îl luase drept un alegător îi spuse că-i trimis de d-l Prefect, să-l poftească la club. Ardeleanu văzându-se păcălit, îi întoarse spetele şi se depărtă mărăind.

La club, Prefectul îi spuse că sunt unii alegători cu principii mai pozitive care cer să li se plătească cu bani sunători spre a-şi exercita cu toată conştiinţa drepturile de alegători şi îi dete o listă de numele acestor alegători.

Ardeleanu nu stete nici o clipă pe gânduri şi numără zece mii de lei.

Oraşul era în mare fierbere.

Birjile angajate pentru ziua alegerei colindau stradele în goană cailor, ducând pe alegători la locul de votare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

Comisarii, amenințau pe negustori cu închiderea prăvăliilor, dacă nu vor vota pe Ardeleanu.

Cu asemenea bine-voitor concurs, votarea merge minunat de bine ; alegători se adunau din toate unguiurile și votau pe candidatul generos care inundase piața cu bilete de bancă și promisese reforme și îmbunătățirea traiului tuturor cetățenilor.

Terminându-se cu votarea, Președintele deschise urna și se începu citirea buletinelor de vot.

Ardeleanu așezat pe un scaun în fața biuroului, însemna numărul voturilor câștigate și a celor pierdute, mârâind și sbârlindu-și mustățile când se striga numele adversarului.

In sfârșit se isprăvi și buletinele.

Candidatul opoziției, întrunind numai 170 de voturi, Președintele proclamă senator al colegiului al doilea, pe Ion Ardeleanu, care a întrunit 2500 de voturi.

Toți cei ce se aflau acolo, se grăbiră să felicite pe noul senator. Muzica începu să cânte marșul, iar derbedeii să strige, ura, trăiască d-l senator.

Cu acest chiloman fu dus până la club, unde se destupară sticle cu șampanie și se ridicară toasturi în sănătatea senatorului.

Senatorul, mulțumea distrat și privea la comedia ridicolă ce se juca în fața lui.

Plecăciunile inconștienților începuseră : Ardeleanu își ajunsese scopul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

III

Patronul farmaciei cu firma «La ochiul lui Dumnezeu», era cât se poate de mulţumit de elevul său. Inteligent şi harnic Vasile Pulbere în scurt timp devenise un bun practician. Din primele zile lucra la receptoriu alături de şefiul său şi promitea a deveni un bun farmacist.

Mai târziu cunoştinţele sale în ale Farmaciei scăpase pe un doctor de la o grea răspundere: Doctorul din greşală prescrisese o doză prea mare de substanţă toxică ce ar fi omorât la sigur pe bolnav, dacă Vasile nu ar fi oprit reţeta la timp. De aceea farmacistul apreciind bunele calităţi ale lui Vasile, avea intenţiunea să-l facă ginere dându-i unica fată ce o avea, şi drept zestre îi da farmacia.

Aurelia, fata farmacistului, era o fetiţă drăguţă de 15 ani, cu ochi albaştri, faţa albă catifelată şi buzele carminii, un păr auriu şi stufos îi încadra figura ca o aureolă de roze. In fie care zi Aurelia căuta motive să vie în farmacie, mai ales când lipsea tatăl său.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Un standard românesc 1900 - 1932

Îi plăcea să vorbească cu Vasile şi se oferea să-l ajute la distribuirea medicamentelor, iar când Vasile prepara hapuri şi sta aplecat frământând compoziţia, Aurelia se apropia de el să vadă cum lucrează şi şi pleca capul atât de mult, că părul ei îi gâdila plăcut obrazul şi elevul înfiorat ca de contactul unui curent electric, frământa cu atâta iuţeală în cât compoziţia sărea risipindu-se în toate părţile, şi această operaţie s'ar fi prelungit până se isprăvea toată pasta, dacă nu se întâmpla să intre vre-un cumpărător sau farmacistul.

Cu toată atenţia şi drăgălăşia Aureliei şi cu toată bunătatea şi iubirea părintească ce-i arăta farmacistul, Vasile nu era mulţumit de situaţia sa. Nu-i plăcea să se facă farmacist, să stea între flacoane şi să respire toată ziua mirosul tare al medicamentelor. El dorea un orizont mai larg, şi libertatea acţiunei. Cei 20 ani îi înflăcăra imaginaţia şi plin de iluzii ca toţi tinerii la acea vârstă, urmărea un ideal glorios, conceput în mintea lui de când era încă copil şi acest ideal era să intre în poliţie, să se devoteze serviciului siguranţei unde credea că va câştiga laurii succesului.

Nimeni nu ştia de planul său, o singură dată spusese unui prieten şi acesta râzând de dânsul, Vasile s'a hotărât de atunci să nu mai spue la nimeni nimic, rămânând totuşi neclintit în scopul ce urmărea.

Această înclinare curioasă o căpătase din timpul când învăţa în şcoala primară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdrr1901-1932

În apropiere de gazda sa, se alla localul comisariatului polițienesc al culoarei de roșu. La început îl fermecase uniformele funcționarilor; îndată ce venea de la școală, lăsa cărțile și se ducea în curtea comisiei, unde admira pe comisar și pe sub-comisari cu săbiile lustruite și uniformele lor cu catifea și galoane de argint. Duminicile și sărbătorile când nu se ducea la școală, aduna mai mulți băeți și se juca de-a polițiștii, Vasile era totdeauna comisarul și descoperea cu dibăcie ascunzătoarea pungașilor. De atunci pentru Vasile nu era altă distracție de cât să se ducă la comisie. Când gardiștii aduceau vreun bețiv gălăgios, atunci el cu inima palpitând de plăcere, se apropia și privea în fața bețivului, cu seriozitatea unui cunoscător și căuta a pătrunde urmele crimei ce a comis. Se împrietenise cu comisarul și cu toți gardiștii. Sub-comisarii, câte odată îi dicta și el scria procese verbale.

În ajutorul acestei dispoziții a lui Vasile, spre cariera polițienească, mai contribui și întâmplarea care-i dete în mână un roman, a cărui subiect era «O crimă celebră». Senzațiunile palpitante din acest roman, a avut o influență hotărâtoare asupra imaginației lui. Admirase finețea judecătorului de instrucție, și viclenia cu care acesta descosea și înfunda pe criminali, dar se entuziasmase și mai mult de geniul descoperitor al criminalilor; de abilitatea faimosului Prefect de poliție, care descoperea pe criminali văzându-i numai cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
exista.ans.ro/ro/id:1190-1932

ochii. De atunci gândul lui rătăcea veşnic la gloria unui Prefect de poliţie; acesta era idealul său.

La acest ideal cugeta Vasile, pe când trăsura se apropia de Movileni. Plecase de dimineaţă trimis de farmacist să culeagă erburile trebuincioase farmaciei şi cu această ocazie vrea să se ducă şi pe acasă.

Surorile îl primiră cu bucurie, prezenţa lui mai risipi pentru câteva ceasuri monotonia din casa lor.

După masă, Vasile lăsă trăsura acasă ,şi plecă pe jos cu geanta în mână spre pădure. Era în toiul căldurilor celor mari. Razele soarelui îi înfierbânta rău spinarea şi el silea să ajungă cât mai repede sub umbra răcoroasă a pădurei.

După o jumătate de ceas, ajunse la casa lui moş Toader pădurarul o căsuţă mică, ce se afla într'o poeniţă din pădure. Nu mai văzuse pe moş Toader de multă vreme, nici nu ştia dacă mai trăeşte. Moş Toader era unchiul Catrinei care îl ţinuse în braţe când era mic, şi din moşi strămoşi neamul lui fusese tot pădurar, cu el însă se sfârşea dinastia pădurarilor, fiind-că nu avea nici un fecior să'l moştenească. Trăia singur ca un cuc, căci baba lui murise de mult.

Nelipsit din pădure o viaţă întreagă, moş Toader cunoştea aproape toţi copacii care crescuseră de când era el pădurar. Dacă îl întreba pe el cineva: Moş Toadere, ştii de câţi ani e copacul ăsta? el răspundea vesel:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dacă l-am crescut eu, cum să nu știu! care tată nu-și cunoaște vârsta copiilor? Copacii ăștia sunt băeții mei, uite, ăsta e de 35 ani, ăla de 42 și așa mai încolo, și dacă îl întrebai de un copac secular, atunci el se scărpina la ureche și făcea mare haz: apoi ăsta e mai bătrân decât mine, păcatele mele, eu așa l-am apucat.

Era vesel din fire, și bun la inimă moș Toader, nici odată nu venea urâtul când erai cu el. Când Vasile era mic și se ducea cu Catrina la casa din pădure, moș Toader îl lua în brațe și-l desmerda, zicându-i: «Vasilică ial de chică și-l trânțește pân'o crește».

Într'o iarnă, îl apucase viscolul, pe el și pe Catrina la moș Toader, trei zile nu a încetat furtuna cu viscolul, așa că a trebuit să stea în pădure. Moș Toader la lumina tăciunilor din sobă, îi povestea basme frumoase, cu smei și fete de împărați. Ce dulce era acea copilărie, se gândea acum Vasile când credea minciunile unchiașului!

Când se apropia Vasile de casă, moș Toader pe prispa casei, cu mânicile răsfrânte și cu pieptul gol roșit de vânturi, cum umbla el iarna și vara, împletea la funii de teiu. Îmbătrânise de tot, părul i se făcuse alb ca un caer de lână, fața însă era tot rumenă și frumoasă.

— Bine te-am găsit sănătos moș Toadere.

— Mulțumim fetei D-tale.

— Ce mai faci moșule?

— Ce să fac, ea fac și eu ce pot ca un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromana.cimec.ro/mdrr1901-1932

moş; dar cine eşti d-ta? întrebă unchiaşul punând mâna streaşină la ochi.

— Nu mai mă cunoşti moş Toadere? Eu sunt Vasile a lui Pulbere, care veneam cu mama Catrina pe la d-ta, ai uitat?

— Hei, hei, bată-te norocul de băiat, eşti «Vasilică ial de chică şi-l trânteşte pân-o creşte». Cum să nu te cunosc băiatul moşului, apoi te-ai făcut mare şi voinic, şi eu am îmbătrânit de tot. Dar de ce n-ai mai venit să vezi pe moş Toader? Eu am întrebat pe Catrina de d-ta, şi mi-a spus că te-ai făcut schiţer.

— Da, moş Toadere, m'am făcut spiţer şi acum am venit să te văz, şi apoi să culeg burueni pentru spiţărie.

— Hei, bată-te norocul «Vasilică ial de chică», zicea moş Toader, şi privea cu drag pe Vasile.

— La vânat, te mai duci moşule?

— Aşi, nu mă mai duc băiatul moşului, 'mi s'a slăbit vederea, şi nu mai văz departe; uite, dacă vânatul ar sta ca în buştenii ăia de colo, nu mi-ar scăpa, dar mai departe, pace bună, 'mi se pune o perdea neagră pe ochi şi basta, că nu mai văz. Hei, toate până la o vreme, zise el oftând, numai de m'ar ierta D-zeu, că multe lighioi am mai ucis, nu-i vorbă, că şi pe mine, de multe ori era să mă mănânce ele. 'Mi-a duc aminte ca azi: am plecat de dimineaţă cu puşca în brădet, la fagul trăsnit, numai iacă o namilă de urs cât un mânzat, că iese înaintea mea, într'un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdr1901-1932

luminiș. Ce să fac? că mă luase prea din scurt; nu-i vorbă că pe vremea aceia eram voinic și mă puteam lua la trântă cu ei, cum l-am văzut, mă urc repede într'un frasin și întinz pușca, dar ce să vezi! tot atunci eși din stufăriș un ver mistreț, mare cât toate zilele, cu niște colți ca secerea, și cum dete cu ochii de urs, se repede ca un dușman, și harșt cu colți și-i dete mațele bietului urs afară. Atunci eu, de necaz că s'a furișat ca un hoț, fără ca să mai dea timp ursului ca să se lupte cu el, am tras cu toată inima, că porcul a îngenuchiat pe loc. Când m'am dat jos și m'am uitat la el, în locul ochiului stâng, rămăsese o gaură cât un icosar, pe acolo intrase patru gloanțe ghintuite.

— Așa am pățit băiatul moșului, zise unchiașul, râzând cu poftă. Acum nu mai sunt vremurile acelea și vânatul s'a mai stârpit. D-l Ardeleanu, proprietarul care este acum, a adus o mulțime de unguri, niște oameni răi, doamne ferește, care ziua, noaptea se vântură prin pădure cu puștile și nu le mai scapă nici pasărea în sbor.

— Mă mir că nu te-a înlocuit și pe d-ta, cu unul din aceia, zise Vasile.

— Apoi dacă nu a pus pe altul, ce folos, că mie tot nu-mi dă nimic, decât nițel mălai, ca să-mi țin zilele, dar ce să fac? m'am învățat în pădure și dacă m'ar da afară, eu n'aș putea trăi în altă parte, sunt de 86 de ani, și aici m'am pomenit. Hei, aveam odată un proprietar bun, un boer get-beget român

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

adevărat, era om cinstit şi cu frica lui D-zeu. Intr'o noapte, D-zeu să-l ierte, nu se ştie ce s'a făcut, o fi poate 20 ani de atunci. Trăia singur ca şi mine acum, căci nu se însurase în tinereţe, mai în urmă adusese o jupâneasă care l îngrija şi cu care auzisem că s'a cununat într'o seară în casă, dar cununia s'a făcut pe ascuns, căci nici azi nu s'a aflat că a fost cununat.

— Şi ce s'a făcut boerul, moş Toadere?

— Ce să se facă, vorbisem seara cu el. cum vorbesc acum cu dumneata şi când m'am dus la curte a doua zi de dimineaţă, am găsit casa prădată de hoţi şi pe boer nicăeri, l'a omorât şi cine ştie unde l-o fi aruncat.

— Au omorât-o şi pe jupâneasă?

— Ba pe ea nu, fiindcă se dusese la nişte neamuri ale ei, departe în Moldova, ca să nască, fiindcă era însărcinată.

— Şi s'au mai dovedit hoţii?

— Aşi! ce să se mai dovedească! Au venit de la cărmuire cu soldaţi, au căutat toată pădurea, dar de geaba, pacă îl înghiţise pământul pe bietul boer.

— Şi cum îl chema pe boer moş Toadere?

— Constantin Movileanu, tata dumitale îl ştie bine, că a servit mulţi ani în tinereţe la el, se zicea că e din viţă mare boerească şi aşa trebue să fi fost, că nu era mândru ca ciocoii care es din cine ştie ce plevuşcă.

După moartea boerului, moşia a rămas la un nepot al lui, pe care nu l-am văzut decât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

atunci când a luat moşia în stăpânire, fiindcă trăia prin ţări streine, numai banii îi lua de la noi: era cheltuitor afară din cale, şi afară de aceia a vândut moşia lui Ardeleanu. Am auzit că s'a prăpădit şi el. Vezi, aşa păţesc cei fără minte, sfârşi unchiaşul.

Moş Toader avea chef de vorbă; ar fi mai spus multe, dacă Vasile nu s'ar fi pregătit să plece.

Mai stai o leacă «Vasilică ia-l de chică», zise râzând unchiaşul, că cine ştie, poate mor şi nu te mai văz, şi zicând acestea, unchiaşul se sculă după prispă şi intră în casă. După câteva momente eşi aducând o legătură, din care scoase un şervet de pânză subţire, cusut frumos cu arniciu roşu, îngălbenit de vechime şi cu un şir de bete presărate cu fluturi şi mărgele, iar la extremitate cu ciucuri de fir. Ştergarul şi betele astea, mi le-a dat baba mea la nuntă, când am luat-o de la părinţi, şi sunt cusute de mâinele ei. Le-am tot păstrat şi eu pe fundul lăzei, să-mi mai aduc aminte de ea, dar acum nu mai am mult de trăit, şi cine ştie cine mi le o lua, mai bine ţi le dau d-tale să pomeneşti pe moş Toader.

Vasile mişcat de generozitatea unchiaşului, care-i oferea cu atâta bunătate, suvenirul cel mai scump ce-l păstrase din tinereţe, îi mulţumi, şi-i sărută mâna cu respect.

Moş Toader, cu ochii umezi de lacrămi, îl sărută pe frunte şi cu dragostea unui părinte îi zise: Să-ţi dea D-zeu băiatul moşului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro © 2001-2022

minte, noroc şi sănătate că-i mai bună decât toate.

Vasile mulţumi şi luându-şi încă odată rămas bun de la moş Toader, porni pe o potecuţă prin pădure să culeagă erburile de care avea trebuinţă.

Mergea înainte prin umbra deasă a copacilor, trecea prin poenile pline cu erburile ce-i trebuia, dar nici nu le lua în seamă, mintea lui era frământată de alte gânduri; se gândea la moş Toader, la viaţa lui petrecută în mijlocul pădurei, la simplicitatea inimei lui şi la neomenia proprietarului, care-l hrănea cu mălai ca pe un câine. Apoi gândurile lui luară şirul povestirei unchiaşului, despre crima săvârşită acum 30 de ani, care rămăsese uitată şi nepedepsită. Işi aducea aminte atunci de cele ce citise în romanul «O crimă celebră» şi invoca personalitatea genială a acelui miraculos Prefect de poliţie. Dacă ar încerca să descopere el pe omorâtorii lui Constantin Movileanu, şi dacă încercarea lui ar fi încoronată de isbândă? La gândul unei asemenea izbânzi, fiori de plăcere îi trecea prin tot corpul şi-l făcuse să uite cu totul scopul venirei lui în pădure.

Inaintând prin liniştea pădurei, i se părea că e în urmărirea bandei de tâlhari. Căuta cu ochii să descopere urmele lor imprimate pe nisipul potecei şi asculta parcă să auză prin desişuri sgomotul făcut de paşii fugarilor. De odată un ţipăt prelung depărtat îi isbi auzul. Vasile se opri şi ascultă, ţipătul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se repetă din nou, de astă dată desluşit, se auzea acum şi galopul unui cal. La o răspântie apropiată, trecu cu iuţeala fulgerului, un cal ce avea pe dânsul o fată tânără perdută de spaimă, care în zadar încerca să potolească furia animalului speriat. Vasile, din câteva sărituri, ajunse în răspântie, dar calul dispăruse după o cotitură a drumului.

Alergând din toate puterile, Vasile ajunse la cotitură şi văzu mai departe o fată trântită în mijlocul drumului, iar calul se oprise puţin mai înainte de locul unde stăpână-sa zăcea fără simţire, nechezând bucuros în libertate. Nimeni n'ar fi putut recunoaşte în fiinţa aceia amestecată cu praful, pe Cornelia, fata lui Ardeleanu.

La primele ajutoare ce-i dete, fata rămase tot în nesimţire. Vasile o ridică din drum şi o aşeză mai la o parte pe earbă, îi deschei repede nasturii de sidef ce-i strângea talia ca într'un cleşte, şi sânul Corneliei, alb cu formele-i sculpturale, năvăli afară. Ii cercetă inima şi văzu că abia se mai simţea bătăile.

Ce era de făcut? biata fată era în pericol de moarte, dacă leşinul se mai prelungea.

In apropiere se auzea murmurul unui râuleţ printre stâncile din vale, Vasile coborâ cât putu mai repede şi în lipsă de alt ceva mai bun, îşi umplu pălăria cu apă şi revenind lângă Cornelia, îi stropi faţa şi pieptul. Apa rece îşi făcu îndată efectul, Cornelia mişcă puţin capul, deschise ochii şi privi la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr/1901-1932

tânărul îngenuchiat lângă ea, fără a-şi putea da seama în primul moment de celę ce se întâmplase cu dânsa.

— Cum te simţi D-şoară, întrebă Vasile?

— Tot corpul mi-e amorţit, răspunse fata cu sfială, dar ce s'a întâmplat cu mine? A, da, mi-a duc aminte, m'a trântit calul... Cornelia încercă să se ridice, însă nu reuşi, durerile îi paraliza orice mişcare.

Tocmai acum observă ea că sânul îi era descoperit în faţa unui strein, obr zul palid i se coloră de un roz purpuriu şi işi strânse corsajul cât putu mai bine.

— Mă rog cine eşti d-ta, că nu te-am văzut nici odată prin satul nostru?

— Mă numesc Vasile Pulbere d-şoară, şi întâmplarea m'a adus aci ca să vă pot ajuta.

— Pulbere aţi zis? poate sunteţi fratele Emiliei şi Margaretei?

— Da d-soară....

— Vă mulţumesc d-le Pulbere, vă mulţumesc de mii de ori căci fără ajutorul d-voastră poate că muream. Cunosc pe surorile d-voastră şi 'mi sunt cele mai bune prietene. Am învăţat la pension împreună şi când le voiu întâlni am să le mulţumesc şi lor.

Incearcă din nou să se ridice dar durerile nu'i da pas să se mişce. D-le Pulbere, dacă te înapoezi în sat te rog dute pe la noi şi spunei tatălui meu ce mi s'a întâmplat, ca să-mi trimeată trăsura căci alt-fel 'mi este

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

imposibil să mă pot duce acasă, mă simt sdrobită cu totul.

— Dar.... o să rămâneţi singură d-ră ?

— Nu-i nimic d-le Pulbere— nu sunt fricoasă zise Cornelia silindu-se a zimbi.

Vasile primi ca recunoştinţă o strângere de mână şi plecă pe drumul ce duce spre sat. Abea se depărtase ca două sute de metri şi întâlni pe Ardeleanu venind cu trăsura în goana cailor, urmat de doi isprăvnicei călări, şi de ungurul lanoş.

Trebue să o spunem că Ardeleanu fusese înştiinţat de un ţăran care fusese martor chiar în momentul când se speriase calul şi o luase în fugă nebună spre pădure.

Trecea pe drum nişte ţigani cu mai mulţi urşi şi calul la vederea dihăniilor s'a ridicat sforăind în două picioare şi a cârmit drumul spre pădure fără a mai putea fi stăpânit de călăreaţa care îşi perduse tot cumpătul de spaimă.

In sfârşit tatăl Corneliei cum dete cu ochii de Vasile opri trăsura... Ea vino aci logofete, zise Ardeleanu zbârlindu-şi mustăţile.

Vasile se apropie de trăsură.

— Cum te chiamă ?

Vasile îi spuse cum îl chiamă şi mai adăogă că e feciorul lui Nicolae Pulbere.

— N'ai întâlnit în cale pe fata mea, întrebă Ardeleanu plin de mânie ?.

— Da d-le, e puţin mai înainte— a trântit'o calul şi...

— Şi cum ai trecut înainte, şi ai lăsat'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Fondul documentar Ion Ionescu de la Brad 1901-1932

în drum?, ticălosule mârâi Ardeleanu şi 'i aplică două palme lui Vasile de-i scăpără ochii, apoi dete ordin vizitiului să pornească.

Când se desmetici Vasile, trăsura cu Ardeleanu era departe. — Roşu de mânie şi de ruşine, tânărul intră în pădure şi apucă pe poteca pe care venise, purtând pe obraji urmele palmelor ce primise ca răsplală din partea lui Ardeleanu pentru salvarea fiicei sale.

Această întâmplare umilitoare îl hotărî să lase farmacia, şi chiar a doua zi, plecă la Bucureşti, unde se înrolă în corpul agenţilor de siguranţă. Aptitudinele sale de bun poliţist, s'au remarcat din primele zile de la intrarea sa în serviciu, şi în scurt timp, atinse celebritatea la care aspirase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanului.ro/mdr1901-1932

IV.

Era ceasul 12 ziua.

Toţi ofiţerii regimentului 4 de infanterie, erau la popotă.

In capul mesei sta Colonelul, un bărbat cu părul şi mustăţile cărunte, iar după înfăţişare, încă tânăr şi plin de vigoare. La dreapta şi la stânga lui stau majori comandanţii batalioanelor, şi apoi în ordinea gradaţiilor, ceilalţi ofiţeri.

Mâncările se serveau repede, căci pofta camarazilor era bună, şi dispoziţia şi mai bună. Ştirile sosite de la teatrul luptelor dintre ruşi şi turci, procura ofiţerilor cel mai interesant subiect de discuţiuni şi comentări.

Aceste ştiri, date de ziarele cele mai bine informate, erau cu totul nefavorabile ruşilor. Se zicea că în faţa Plevnei, Generalul Grudner şi Principele Sacovskoi, au suferit înfrângeri mari, unde au pierdut mulţime de armată şi muniţiuni.

Discuţiunile angajate pe tema aceasta, erau interminabile, căci fiecare ofiţer, avea câte ceva de zis, în privinţa procedărei greşite a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeuldigital.ro/index/901-1932

ruşilor, şi fiecare îşi desvolta un plan deosebit, după vederile sale, de modul cum trebue să opereze ruşii, spre a evita dezastrul înfrângerei şi pierderea atâtor bravi ostaşi.

Un brigadier de roşiori, intră în sala de mâncare şi salutând pe Colonel, îi dete un plic oficial, apoi se retrase fără a mai aştepta vreun răspuns.

Apariţia roşiorului făcu să înceteze îndată dialogurile şi ofiţerii priveau cu atenţie încordată la Colonel.

In timpul acela de nelinişte generală, fiecare se aştepta dintr'un moment într'altul, la un eveniment, la o schimbare a situaţiunei, şi primirea acelui plic venit printr'un curier expres, avea o mare importanţă.

Colonelul rupse plicul şi citi repede rândurile cu o curiozitate vizibilă.

Ofiţerii aşteptau rezultatul cu nerăbdare, privind ţintă la Colonel, dar curiozitatea lor rămase nesatisfăcută, căci Colonelul după ce citi ordinul, îl strânse cu filosofic şi-l băgă în buzunarul tunicei. Dialogurile începură earăşi, numai Colonelul, în ciuda tuturor, păstra tăcerea şi mânca liniştit. Tocmai târziu, după ce se aduse friptura şi masa era pe sfârşite, Colonelul luă un pahar cu vin şi se ridică în picioare. Ofiţerii îl imită.

— D-lor, zise el cu solemnitate, primii acum ordinul d-lui General, care dispune ca mâine, regimentul nostru, să treacă Dunărea şi să ocupe cetatea Nicopoli. Ordinul acesta noi îl aşteptam şi ne umple inimile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniaro/mdrr1901-1932

de bucurie. Mâine vom părăsi pământul patriei noastre care ne încredinţează destinele ei şi noi vom şti să ne facem datoria.

Colonelul, avea mania discursurilor, mai ales în timpul campaniei a avut ocazia să-şi arate talentul în multe rânduri, el urmă:

Vă este cunoscută istoria trecutului nostru, plină de fapte vitejeşti. Strămunii noştri sau luptat secole întregi, sfărâmând pe duşmanii care veneau să le cotropească ţara; noi suntem urmaşii lor şi nu ne vom lăsa mai pre jos decât dânşi. Armata noastră e tare şi va băga groaza în rândurile otomanilor. Regimentul meu, am convingerea că se va distinge în acest războiu, să mergem dar la luptă cu toată încrederea, gândul la cei ce ne sunt scumpi, la familiile noastre, să nu micşoreze câtuşi de puţin încrederea şi avântul nostru războinic; să ne gândim că patria este cea mai sacră familie, şi pentru ea trebue să dăm totul, chiar şi viaţa; beau acest pahar în sănătatea şi victoria armatei române.

— Ura! strigară ofiţerii în cor şi goliră paharele.

— Acum, d-lor ofiţeri, urmă Colonelul, vă recomand a vă ocupa cu deamănuntul la echiparea trupei, să nu lăsaţi să treacă nimic neobservat de D-voastră, fie care soldat să aibă muniţiunea de campanie complectă şi în bună stare.

— Nu uitaţi de a pregăti soldaţii pentru trecerea frontierei, spunându-le cuvinte prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

care să le înflăcărați dorul de războiu. La plecarea regimentului, desigur va asista multă lume, mi-ar plăcea să-i văz cu atitudinea mândră și veselă. D ta d-le Major, te ve-i ocupa cu pregătirea carelor cu provizii și muniţiuni. Mâine la ceasurile 7 dimineaţa, trebue să fie totul gata ca să putem pleca, și tot mâine, pe vremea asta, cu ajutorul lui D-zeu, vom mânca pilaf în cetatea aceia pe care Mihai Bravul, acum trei sute de ani, a cucerit-o din stăpânirea turcilor și a ars-o până în temelie.

Terminând cu aceste cuvinte, Colonelul salută pe ofiţeri și părăsi sala.

După plecarea Colonelului, entuziasmul ofiţerilor isbucni prin strigăte vesele și urale prelungite de : Trăiască armata română, trăiască România.

Ofiţerii erau cu toţi veseli, mai ales cei tineri, coprinși de frigurile entuziasmului, se îmbrăţișau uni pe alţi și jurau că fiecare va omorî cel puţin 100 de turci.

La cazarmă, se trimese ofiţerului de serviciu, ordinul de mobilizare.

Entuziasmul soldaţilor nu fu mai pre jos decât al ofiţerilor; lucrau cu toţi pe întrecute la împachetarea muniţiei, glumind și cântând de răsuna cazarma.

Inserase bine, era o frumoasă seară de Iulie, nici un nor nu împiedica strălucirea stelelor. Stradele oraşului Turnu-Măgurele, erau pline de lume. După căldura năbușitoare din timpul zilei, populaţa oraşiului se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răvărsase pe străzi şi grădini, spre a respira aerul răcoros al serei.

Locotenentul Ion Pulbere, pătrundea cu greutate prin desimea aceasta de lume leneşă ce abia se mişca. El era grăbit şi spre a putea merge mai repede, lăsă trotuarul pe unde aglomeraţia era prea mare şi mergea prin mijlocul stradei. Câţiva cunoscuţi îl opriră cu întrebări banale, dar el le răspunse distrat prin gesturi şi îşi văzu de drum. Trecu pe lângă grădina publică, traversă strada principală şi intră pe o stradă mai îngustă şi rău pavată. Pe aici era aproape pustiu, la distanţe mari abea se vedea câte un trecător. Locotenentul îşi iuţi paşii şi după câteva minute, în faţa unei case mici se opri, deschise portiţa şi intră. Era o curte mică transformată în grădiniţă, străbătută de cărări înguste, aşternute cu pietriş şi nisip, aceste cărări despărţeau brazdele cu flori şi tufele de trandafiri şi lilieci.

Din mijlocul acestui cuib de verdeaţă, îl întâmpină o fată drăguţă cu talie sveltă şi mlădioasă.

— Bună seara Lucio, zise Locotenentul Pulbere, sărutând mâinele albe şi grăsulii ce-i întinsese fata.

— Ah! cât sunt de fericită zise ea, sprijinindu-şi capul de pieptul lui Pulbere.

— Ochii tăi frumoşi cu luciri de stete îmi spune aceasta, zise Pulbere, privind-o cu drag.

— Da, şi această fericire îmi vine de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc

tine; fiindcă numai când te văd lângă mine sunt cu adevărat fericită.

— De ce numai când sunt lângă tine, dragă Lucio, oare când sunt departe, gândul meu nu e numai la tine?

— Da, dar e mai bine când eşti lângă mine. Inchipueşteţi că te aşteptam.

— Mă aşteptai, făcu Pulbere mirat!

— Da, cu toate că mi-ai spus că eşti de serviciu, dar ca în totdeauna, m'a coprins acea nelinişte ciudată care-mi prevesteşte venirea ta. După bătăile inimei simţeam că trebue să fii aproape, atunci am venit spre poartă, şi iată-te, inima nu m'a înşelat.

— Cât eşti de adorabilă. zise L-t. Publbere, sărutându-i mâinile ce le ţinea strânse într'ale sale.

— Vino să şedem, zise Lucia luându-i braţul, poate eşti obosit. Unde vrei să stăm, sub salcâm sau pe banca de la trandafiri?

— Unde vrei draga mea, regret însă că nu o să pot sta mai mult timp cu tine, trebue să plec...

— Abia ai venit, şi-mi spui că vrei să pleci?

— Da dragă Lucio, am rugat pe un camarad să-mi ţie locul, numai un ceas şi apoi trebue să mă reîntorc la cazarmă.

— Numai un ceas, zise Lucia mâhnită! dar ce ai, par-că nu eşti tocmai vesel? Nu cum-va eşti bolnav?

— Nu am nimic, dar am să-ţi comunic o veste cam... neplăcută.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaferea.ramnicu-valcea.ro

— Veste neplăcută, şi ne priveşte pe noi ?

— Da, ştii... bănuelile noastre că vom avea războiu.

— Vai dragă Ionel mă sperii, ce vrei să zici ?

— Pentru ce să te sperii drăguţa mea, războiul este inevitabil, ţi-am spus de atâtea ori, că nu e decât o chestie de timp; astăzi am primit ordinul de mobilizare şi mâine regimentul nostru va trece Dunărea să ocupe cetatea Nicopoli.

Lucia rămase înmărmurită, simţea pieptul apăsat de o greutate care-i oprea respiraţia, câteva minute nu a fost în stare să articuleze nici un cuvânt, această veste era o lovitură prea mare pentru dânsa, gândul că iubitul ei va pleca în războiu, îi sfâşia inima de durere şi lacrămile începură a curge ca două izvoare limpezi pe obrajii ei albi catifelaţi.

— Dragă Lucio, fii cuminte şi nu mai plânge zise Ionel, sărutându-i părul şi fruntea. Lacrimile tale îmi fac mult rău, cruţă-mă te rog de această durere şi cruţă-te şi pe tine. Gândeşte-te draga mea, că avem nevoe de tot curajul, spre a face ca despărţirea noastră să fie cât mai puţin tristă, trebue să te deprinzi cu ideea că eu o să plec; sunt ofiţer, şi un ofiţer nu poate lipsi de la datorie. Tu crezi poate că moare toată lumea care merge la războiu? şi apoi după câte se vorbesc, războiul nu va dura mult, şi ne vom revedea în curând. Ceeace mă îngrijeşte pe mine, este

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr/1901-1932

că în lipsa mea tu să fii bine şi să nu duci lipsa de nimic.

— Nu, nu se poate să rămâi fără tine, zise Lucia plângând şi încolăcindu-şi braţele după gâtul lui. Pentru mine nu e bine nicăeri decât numai acolo unde eşti tu, voiu merge cu tine peste Dunăre şi ori unde.

— Vorbeşti copilării dragă Lucio, armata nu face marşuri de plăcere, merge la războiu, sunt greutăţi pe care abia le poate suporta un ostaş.

— Pentru mine e tot una, ce-mi pasă dacă voiu muri împuşcată sau de altă moarte, eu tot voiu muri.

— Nu înţeleg ce vrei să zici.

— Vreau să zic, că dacă tu pleci şi mă laşi aici, eu sunt hotărâtă să isprăvesc cu viaţa, nu voiu să mai trăesc nici o zi după plecarea ta.

Locotenentul Pulbere rămase uimit de liniştea cu care Lucia pronunţase aceste cuvinte. Nu se gândise nici odată la o asemenea încurcătură. Ideia ei de a-l urma în războiu i se părea o nebunie, nu putea pricepe cum o fată ar putea însoţi un regiment la războiu ; nici vorbă nu putea fi să se oprească la această idee, şi totuşi ameninţarea ei că se va sinucide, îi rămase întipărită în minte şi-l umplea de groază.

— Dragă Lucio, să lăsăm copilăriile la o parte, sper că ve-i ţine socoteală ca şi până acum de sfaturile mele : Tu vei aştepta întoarcerea mea aci unde te găseşti ; mi-ai spus

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

adesea că D-na Rozescu, gazda ta, e o femee respectabilă şi bună, prin urmare, rămânând aci, nu se va schimba nimic din traiul tău de până acum. Eu cât timp voiu fi departe, îţi voiu scri aproape în fiecare zi, şi tu o să-mi trimiţi de asemenea scrisori cu noutăţi de la tine.

— Nu, zise ea hotărâtă, orice îmi vei spune e de prisos; viaţa mea eşti tu, şi ziua plecărei tale, va fi ultima pentru mine.

Locotenentul Pulbere se sculă după scaun şi începu să se plimbe agitat, neştiind ce să facă şi ce să mai zică. Pe lângă mâhnirea ce-i cauza despărţirea de iubita lui, se mai adăoga acum şi absurda ei încăpăţânare. Se gândea şi nu găsea mijlocul cum ar putea înlătura o nenorocire, după vorbele ei nu mai încăpea îndoială că după plecarea lui, Lucia era în stare să-şi pue capăt zilelor.

— Ascultă draga mea, zise el aşezându-se lângă ea, de sigur că tu vei renunţa la gluma ta; dacă ar fi posibil, nu ma-şi gândi nici un moment de a nu te lua cu mine, dar nu trebue să-mi ceri imposibilul.

— Acest imposibil dragă Ionel, nu există pentru o fată care iubeşte; Sunt în stare de orice sacrificiu; ţi-am spus, că renunţ la tot, chiar şi la viaţă; dorinţa mea, fericirea mea, e să fiu lângă tine Tu eşti amantul şi protectorul care ai veghiat asupra mea, de când am plecat din casa unchiului meu, fără tine cine ştie ce aşi fi ajuns; aşi fi fost o fată pierdută, aruncată pe străzi. Tu ai fost bun,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Investește în românism! din 1901-1932

drăguț și onest, m'ai salvat, m'ai oprit de a cădea în prăpastia rușinei. Recunoștința și iubirea mă fac sclava ta. Cum a-și putea eu rămâne aci liniștită, știindu-te pe tine în țară streină, expus în tot momentul la cele mai grozave cruzimi ale războiului? te rog Ionel, te conjur, ia-mă cu tine, să împărțim suferințele împreună.

— Dar e imposibil, draga mea!

— E foarte ușor, iubitul meu.

— Aș fi curios să știu, cum s'ar putea una ca asta!

— Foarte simplu, zise Lucia. Îmi voiu tăia părul și voiu îmbrăca o uniformă de soldat.

— Și pe urmă?

— Pe urmă? vei avea un voluntar mai mult în compania ta.

— Ciudată idee, zise L-t Pulbere cu un zâmbet silit, apoi după o pauză: Până mâine de dimineață ai destul timp să te mai gândești, eu voiu veni să-mi iau rămas bun de la tine, sau dacă voința ta va rămâne neschimbată, atunci vei merge cu mine la cazarmă, dar îți spui încă odată că regretele vor veni din prima zi și atunci va fi prea târziu: eu nu te mai pot ajuta.

— Sunt foarte hotărâtă, te rog trimete-mi îndată ce ajungi la cazarmă o uniform completă de soldat.

— Bine, îți voiu trimete, sper însă că vederea uniformei, te va convinge mai ușor de a renunța la planul tău îndrăsneț. La revedere iubita mea, și L-t. Pulbere îmbrățișă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

şând pe Lucia, eşi repede pe portiţa cea mică în stradă.

Adâncit în gândurile lui, L-t Pulbere trecea prin lumea îngrămădită pe străzi, fără a mai vedea pe cineva, el vedea numai pe Lucia, pe adorata inimei lui, care-i ocupa întreaga fiinţă. Adora pe această fată orfană, pe care întâmplarea o adusese în calea sa.

O întâlnise într'o gară, şedea singură pe o canapea în salonul de aşteptare. Mai întâiu o luase drept o cântareaţă, dar atitudine-ai rezervată îl făcu să-şi schimbe repede părerea. Intrigat însă că o vede singură, o urmări cu privirea până se urcă în tren şi se urcă şi el în acelaş vagon.

Se întâmplase că în acel compartiment, să nu mai fie nici un pasager, astfel că Locotenentul fu încântat că norocul îi procura plăcerea de a călători în compania unei fete atât de drăguţe.

Trenul eşise de mult din staţie şi L-tul Pulbere nu îndrăsnise încă să-i vorbească. Lucia privi pe fereastra vagonului până când oraşul dispăru din vedere, apoi spre a-şi ascunde turburarea ce simţea, scoase dintr'o geantă o carte de poezii nemţeşti şi îşi fixă ochii pe dânsa fără a citi ceva, căci gândurile ei erau departe, la locul de unde plecase.

Locotenentul Pulbere cugeta că trebue să fie o nemţoaică, judecând după cartea ce ţinea în mână. Profitând de momentul când ea ridică privirea după carte, îi zise cu o politeţă extremă :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ucoz.ro/mdrr1901-1932

— Îmi permiteţi D-ră să vă întreb până unde mergeţi?

— Merg... la Bucureşti, răspunse ea emoţionată.

— Părinţii D-voastră sunt în Bucureşti?

— Nu, D-le.

— A! înţeleg, aveţi rude acolo.

— Nu, D-le, nu am pe nimeni, zise ea dureros de trist, şi ochii i se umplură de lacrămi.

— Vă rog iertaţi-mă D-ră dacă întrebarea mea v'a redeşteptat suveniruri triste.

Lucia de astă dată, privi sfioasă în faţă pe Pulbere, care părea foarte atins de tristeţea tinerei fete şi privirea lui sinceră şi compătimitoare, o decise a-i vorbi cu încredere, simţea nevoia de a se destăinui cuiva, de a-şi mărturisi toate suferinţele care-i chinuia sufletul:

— Eu nu am părinţi începu ea, părinţii mei au murit de mult, nici nu-i ţiu minte, am fost crescută de o soră a mamei mele. Unchiul meu, că aşa deprinsesem să-i zic din copilărie, este bogat, dar de un caracter foarte rău. Am trăit însă foarte bine în casa lui, nu am dus lipsă de nimic, din contră, eram înconjurată de lux şi aceasta o datoram fetelor lui, care mă iubeau ca pe o adevărată soră, am fost crescută la un loc cu ele şi am primit aceiaş instrucţiune. Nu mă aşteptam nici odată că traiul acesta liniştit se va transforma odată într'un infern.

De un an aproape, unchiul meu s'a decis

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir.1901-1932

să mă mărite cu un fochist de la maşinele lui de treerat, un om ordinar şi beţiv, dar de care unchiul meu nu se poate lipsi, fiindu-i trebuincios la maşinele sale. Am plâns, l-am rugat în genuchi, să-i fie milă de mine, că nu pot să iau de bărbat un asemenea om, i-am spus că prefer să mor, decât să fac o asemenea alianţă, însă toate rugăciunele mele au fost de prisos; inima lui a rămas nesimţitoare ca o piatră. De atunci i-am devenit o povară, a început să mă tortureze, nu m'a mai primit nici la masă, nici să locuesc în odaia mea, m'a alungat în bucătărie unde dormeam şi mâncam cu servitoarele. In cele din urmă a început să mă insulte, să-mi spue să sunt săracă şi nerecunoscătoare şi dacă mă opun voinţii sale, mă aruncă pe stradă. Eri brutalitatea lui a atins culmea; m'a lovit cu palmele peste obraz, până când m'a podidit sângele şi am leşinat. Ce era să fac ? nu mai puteam să rabd asemenea torturi, m'am hotărât să părăsesc pentru totdeauna această casă, şi am plecat.

— E trist, foarte trist D-ră, vă compătimesc din suflet, şi dacă mi-ar sta în putinţă să vă ajut, aşi face-o cu toată inima.

— Vă mulţumesc D-le, nădăjduesc că în Bucureşti, voiu găsi undeva să lucrez, căci am învăţat să cos şi să fac dantele.

— Cam greu D-ră, D-v nu aveţi idee cât e de greu pentru o fată streină, într'un oraş ca Bucureşti. Sunt lucrătoare atât de multe, că nu se mai găsesc locuri, multe, foarte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/ndm1901-1952

multe din ele stau fără ocupaţie şi trăesc în mizerie.

— Ştiu D-le că nu mă aşteaptă vre-o fericire, sunt destinată suferinţei, voiu munci din greu să-mi câştig existenţa, şi în sfârşit prefer mai bine moartea, decât să-mi unesc viaţa cu un om beţiv, stăpânit de toate viţiile.

— In tot cazul D-ră, în Bucureşti nu vă consiliez ca să mergeţi. Cunosc în T.-Măgurele câteva familii bune, unde cred că s'ar găsi mai uşor un loc pentru D-v., dacă voiţi să mergeţi acolo, mă ofer să vă introduc ca pe o rudă a mea.

— Vă mulţumesc D le, sunteţi foarte bun cu mine, primesc propunerea D-v. şi Lucia se lăsă condusă de L-t. Pulbere, în oraşul unde se găsea regimentul său.

Indată ce au ajuns la T.-Măgurele, Pulbere închirie în casa ce am arătat, o odae mobilată şi încredinţă pe protejata sa, gazdei, o femee în vârstă şi onorabilă.

După câteva zile, Lucia preda lecţiuni de limba germană la două familii, de unde câştiga 100 de lei pe lună.

Işi poate oricine închipui, câtă recunoştinţă avea această fată pentru Pulbere.

In timp de şase luni de când Lucia se afla în T.-Măgurele, L-t. Pulbere o vizita în fiecare zi şi avea totdeauna faţă de dânsa, atitudinea cea mai corectă.

— Lucia se familiarizase cu dânsul şi aştepta cu plăcere ora când trebuia să vie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir1901-1932

Aceste vederi repetate, făcu pe Lucia să simtă pentru Pulbere un sentiment mai adânc decât acel al prieteniei. In inima ei încolţea iubirea, iubirea aceea senină şi curată, care-ţi coprinde fiinţa pe nesimţite, dar care rămâne trainică şi arzătoare. In inima lui Pulbere se opera acelaş lucru ; Cupidon îşi îndeplinise opera, făurise bine lanţul care unea inimile lor pentru totdeauna.

De atunci Locotenentul se ducea în fiecare zi la Lucia şi petrecea orele lui libere în căsuţa cea mică înconjurată cu verdeaţă ce închiriase pentru dânsa, sau se duceau la vânătoare, unde Lucia uimea pe iubitul ei prin preciziunea cu care ucidea prepeliţele în sbor.

. . . . . .

A doua zi, regimentul era înşirat în faţa cazărmei. Soldaţii echipaţi cu toată muniţia de campanie, cu uniformele curate şi bine ajustate, cu cismele lustruite, aveau înfăţişare impunătoare. Se aduse drapelul escortat de doui ofiţeri şi mui mulţi subofiţeri. Trompeţii sunară pentru Onor, iar ofiţerii, trupa şi toţi cei de faţă, salutară tricolorul României.

Mulţimea de lume se adunase să vadă plecarea armatei la războiu. Unii veniseră din curiozitate ca la o paradă, alţii să-şi petreacă vre-o rudă sau prieten. Mamele plângeau privind la copii lor, gândindu-se că poate îi vedeau pentru ultima oară. Bătrânii mai oţeliţi la suflet îi încurajau cu pilde frumoase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi staturile lor bătrâneşti. Era un spectacol măreţ şi trist. Soldaţii pătrunşi de mila părinţilor; abea se mai puteau stăpâni să nu plângă. Printre dânşi însă, mulţi erau nepăsători şi chiar veseli ; aceştia erau străinii, departe de casele lor şi nu vedeau pe nimeni, nici o fiinţă iubită de la care să-şi i-a adio.

De odată se auzi sunetul unei trompete. Soldaţii trecură repede la locurile lor, lumea se dete într'o parte şi Colonelul apăru călare în faţa frontului. Trecu în revistă regimentul de la un flanc la altul şi mulţumit de înfăţişarea trupei, dete ordin să se facă apelul general. După ce se sfârşi şi cu apelul, ofiţerul de serviciu raportă Colonelului înrolarea în regiment a unui tânăr voluntar.

— Un voluntar! în momentul plecărei, de bună seamă, acesta e un viteaz. Să vie să-l văz, porunci Colonelul.

La chemarea ofiţerului de serviciu, eşi din rânduri un soldat sprinten, salutând reglementar pe Colonel.

— Bravo, se prezintă bine şi e frumos ca o faţă mare. Cum te chiamă băete ?

— Lucian Bujorel, să trăiţi D-le Colonel.

— Iţi place să fii soldat ?

— Da, D-le Colonél.

— In ce companie eşti ?

— In compania a doua.

— Bine băete, dacă te vei purta voiniceşte, peste o lună te fac caporal.

— Să trăiţi ..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Am credinţa, zise Colonelul către ofiţeri, că voluntarul acesta, va fi un bun augur pentru regimentul meu, apoi ţinu o cuvântare scurtă dar înflăcărată de patriotism, şi totul fiind gata de plecare, trase sabia şi comandă : Regiment înainte !

In sunetul muzicilor şi aclamaţiunilor poporului, regimentul se puse în mişcare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

V.

Lătrăturile lui griveiu deteră de ştire că vine cineva strein.

Pulbere eşi afară şi văzu la poartă o trăsură cu un cal mare roib. Din trăsură scoborâră două femei aproape bătrâne.

La prima vedere nu le cunoscu, dar apropiindu-se de poartă, cunoscu pe una din ele că era cumnata sa; cucoana Zamfira soră cu răposata soţia lui, care trăia în văduvie de 20 de ani, în mahalaua oborului din Ploeşti.

Pulbere deschise poarta şi vizitiul dete un biciu calului şi intră cu trăsurica în curte.

Cucoana Zamfira, veselă din fire şi mult vorbăreaţă, începu cu vocea ascuţită să acopere cu un potop de întrebări pe Pulbere, la care bătrânul nici nu avea timp să răspunză:

— Dar bine puznicule, ce mai faci? bine te-am găsit sănătos, bre, bre, bre, ce scump te-ai făcut la vedere! mai ţii minte de când nu ne-am mai văzut? oare câte luni sunt cumnate? sunt trei luni? ori trei şi jumă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir:1901-1932

tate? ba sunt trei, aşi, ce zic eu! e mai mult, ba da, ba nu. D-zeu să mă erte, am şi uitat, dacă nu mai vii pe la mine, şi nu mai eşi în lume! Ei, da ce mai faci? ce fac nepoţelele? da vorbeşte odată omule, ce taci ca un peşte fript?

Pe deoparte lătrăturile lui griveiu, iar pe de alta, vocea ascuţită a cumnatei sale, zăpăcise cu totul pe bietul bătrân.

In vremea asta, Emilia şi Margareta auzind atâta zgomot, veniră în curte. Cum le văzu cucoana Zamfira, începu să le sărute şi să le desmerde: Bibilica mamei, prepeliţa tuşichei, de când nu v'am mai văzut, puiculiţele mamei, apoi urma potopul întrebărilor: ce mai faceţi nepoţelelor? ce mai lucraţi? staţi aci înfundate în pustietatea astea! dar cum nu vi se urăşte măiculiţă, eu aşi lua câmpii cât sunt de bătrână, auzi D-ta, două fete mari ca două garoafe, să stea închise ca la mânăstire! cu d-ta am să mă răfuesc eu cumnate. Dacă d-ta ţi-ai petrecut pe lume şi te-ai făcut pusnic acum la bătrâneţe, vrei să închizi şi zilele fetelor aci în pustietatea asta? e păcat de D-zeu, mai eşi şi d-ta la lumină, mai scoate fetele să le mai vază lumea, căci slavă D-lui, nu sunt nici chioare, nici ciunge. Apoi către însoţitoarea ei: vezi cucoană Marghioliţo, ce mai nepoţele am? figuri nu altceva.

— Să-ţi trăiască zise cucoana Marghioliţa, privind fetele cu luare aminte.

— Să te audă Dumnezeu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/index?901-1932

— Hei Doamne, da haide frate în casă, ne ţineţi în bătătură? ruşine, aşa nepoate am eu? In sfârşit cucoana Zamfira, plecă spre casă urmată de toţi afară de flăcău care rămase să îngrijască de cal.

Cum ajunse în casă cucoana Zamfira îşi lepădă dirmeaua de pe cap, şi ceru apă că se prăpădeşte de sete.

Margareta aduse apă, dulceaţă şi cafea, ca după obiceiu.

După ce mai judecă pe Pulbere, că ţine fetele închise şi după ce mai flecări multe şi mărunte, cucoana Zamfira zise de odată:

— Ei cumnate, da nu ne întrebi la ce am venitără noi?

— Ştiu şi eu ce gând aveţi, zise Pulbere, care nu prea făcea haz de glumele cumnatei sale.

— Apoi să-ţi spui, începu cucoana Zamfira. «Fetelor ieşiţi afară, voi nu se cade să auziţi». Emilia şi Margareta, ieşiră.

— Uite ce cumnate, noi am venitără cu împeţeală: Dumneaei, cucoana Marghiolţa are un singur fecior pe Tudorache, şi ar vrea să-l însoare şi m'a rugat pe mine să viu cu dumneaei la d-ta, ca să vază pe Emilica, ce zici, facem nunta?

— Ce să zic, răspunse bătrânul cu îndoială, de o cam dată nu prea suntem gata pentru nuntă, la fete le trebue multe, şi fetele mele până s'au mărit, au fost tot la şcoală, mama lor a murit de mult, aşa că nu au zestrea pregătită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Băiatul, poate să fie bun, fiindcă mi l recomanzi D-ta, dar...

— Cât despre băiat, zise cucoana Marghioala ; l-am crescut ca ochii din cap, e ca o fată mare.

— Daaa, aşa-i, eu îl cunosc bine, e un băiat ca o fată, de asta n'am ce zice, asigură cucoana Zamfira şi dete fotografia lui Tudorache.

— Ce meserie are, întrebă Pulbere, privind fotografia ?

— Are o băcănie şi alături cârciumă, mă rog e negustor şi face trebuşoară bună. Gândeşte-te cumnate, zi o vorbă bună şi cu D-zeu înainte.

— Nu pot să zic nimic deocamdată, mai întâiu să mă pregătesc, sunt multe de făcut, timpurile a fost cam grele, dar dacă o fi de la D-zeu se va face, vreme avem destulă.

— Aşa este, dar de... zise cucoana Marghioala, făcând un semn caracteristic cu capul ; băiatului i-a venit vremea, el era gata să se însoare de astă toamnă, dar nu l-am lăsat eu, şi cum zisei, aşi vrea cât mai am zile, să-l văd la casa lui...

— Ai dreptate, aprobă Pulbere, oricare părinte doreşte să-şi vază copii la casele lor, numai se întâmplă să nu poţi atunci când vrei, fiindcă «omul propune şi domnul dispune».

Cucoana Zamfira făcu semn cucoanei Marghioalei să iasă afară, iar dânsa se apropie de Pulbere cu mâinile în şolduri :

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Da ce gând ai cumnate? Ce sunt fasoanele astea? Vrei să-ţi îmbătrânească fetele la uşă? Pe cine vrei să faci ginere? pe Prinţu, pe Bezdadea?

— Nu aştept nici un Prinţ, dar nunta nu se face numai cu vorbe goale şi eu nu sunt pregătit, mai ales că vor fi căutând cine ştie câtă zestre.

— Cât despre zestre, fii pe pace, le-am spus eu ce are fata, să n'ai nici o grijă.

— Ce le-ai spus?

— Am spus că-i dai fetei 40 pogoane de pământ, ale casei şi atât.

— Bine, dar lucrurile casei de unde să le iau?

— De unde? împrumută-te, ce să mai aştepţi?

— Ce fel de om e tânărul, îl cunoşti d-ta bine, e băiat bun?

— Buuun, n'are pereche, uite cum e în poză, aşa este, suntem doară vecini, de câte ori trece pe trotar, îmi zice sărut mâna, e băiat cu creştere şi n'are nici un viţ.

Pulbere după câteva minute de gândire, zise:

— Bine cumnată, dacă zici d-ta că e băiat bun, să mergem înainte. Eu a-şi fi vrut altfel de tineri pentru fetele mele, dar în starea în care mă găsesc... nu mai e vorbă de ales dacă o fi de la D zeu ce pot să fac? Atunci, Duminica viitoare sau în altă zi, când poţi d-ta, să veniţi aci cu tânărul ca să-l văz şi eu şi să punem la cale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Aşa te vreau cumnate, cu D-zeu înainte, ascultă-mă pe mine, băiatu-i bun de n-are pereche.

Cucoana Zamfira strigă pe cucoana Marghioala:

— O să-mi faci rochie de soacră, cucoană Marghioliţo, ce zici?

— Da, da, facem, să-ţi alegi stofa care ţi-o plăcea, zise cucoana Marghioala cu ochii scânteetori de bucurie.

Vesele că le mersese treaba în plin, bătrânele îşi luară rămas bun şi plecară la Ploeşti.

In ziua hotărâtă pentru vederea tinerilor, pe la zece ceasuri de dimineaţă, o trăsură de piaţă, aducând pe cucoana Marghioala, cucoana Zamfira şi candidatul de însurătoare Tudorache Poloboc, intrau pe poarta lui Pulbere.

Cucoana Zamfira ca de obiceiu, începu de la poartă să întrebe şi să răspunză tot ea, ne mai lăsând timp altora să mai vorbească.

Pulbere eşise cu fetele să-şi primească mosafirii.

Cu vocea ascuţită cucoana Marghioala zise tânărului: Iţi recomand domnule ginerică pe nepoţele mele; dumneaei este Emilica, înţelegi dumneata... zise ea clipind şiret din ochi, iar dumneaei este Margaretica, soră cu Emilica.

— Mă recomand şi eu Tudorache Poloboc, zise ginerile şi dete să sărute mâna lui Pulbere. Bătrânul se împotrivi, însă Tudorache îi răsuci mâna cu atâta forţă că Pulbere se strâmbă de durere şi trebui să cedeze, apoi Tudorache dete mâna cu Emilia şi Margareta; scutu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

rându-le voiniceşte de le clănţăni dinţi în gură. Tudorache se bucura de o bună conformaţie fizică : voinic ca un atlet, deşi nu era înalt, dar cu spetele lui late, putea răsturna şi un taur. Faţa grăsulie şi rotundă, ar fi fost plăcută dacă vărsatul nu i-ar fi presărat-o cu văi şi dealuri, părul des şi negru ca abanosul, strălucea de abondenţa untului de migdale. Era îmbrăcat cu hainele cele noui, de culoare cenuşie, iar la gât, purta o cravată albastră. Ca etate nu era mai mai mare ca 26 de ani.

Intrară cu toţii în casă. Cucoanele, după obiceiul vechiu, se aşezară pe pat, iar ceilalţi pe scaune.

Cucoana Zamfira, vorbea necontenit şi trecea repede de la un subiect la altul :

— N-ai cunoscut pe sora mea, cucoană Marghioliţo, sărmana, D-zeu s'o ierte ; uite, nici n'am văzut aşa asemănare, e leită poclisită Emilica, şi ce gospodină era! Cumnate, am văzut că ai o mulţime de găini prin curte, pe la d-voastră nu mor de boală ? la mine nu ştiu ce-a dat peste ele cucoană Marghioliţo, că le găsesc câte două-trei moarte în cotineaţă. Aveam o bunătate de puiculiţă moţată şi blândă, eri dimineaţă, ce să vezi, am găsit-o moartă, ce rău mi-a părut !

— Boleşniţă cucoană Zamfiro, ale mele tot aşa ; le-a tot pus Tudorache aghiasmă în apă, am pus de le-a descântat, dar de geaba.

Tudorache, crezând că a venit vremea să vorbească şi el, făcu o mişcare şi scaunul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

trosni de greutate, apoi se adresă Emiliei, după ce mai întâi își drese glasul:

— Pe la d-voastră, se găsesc ouă? pe la noi e criză mare, mor găinele de boală, și care a mai rămas sunt dealea proaste, că nu se ouă.

— Găinele noastre sunt deștepte și sănătoase, răspunse Emilia zâmbind.

— Hm...! mare istorie! zise Tutorache mirat; poate cocoșul nostru nu e bun.

Margareta aduse dulcețî și cefele.

Cucoana Zamfira începu să laude îndemnarea și priceperea nepoatelor la facerea dulceților și d'ale gospodăriei. Ferice de bărbații cari le-o lua, sunt fete învățate și harnice; nu le laud, dar se pricep la toate și le face cu socoteală, mă rog; după carte: Bucătăreasă vrei, bucătăreasă este, cucoană vrei, cucoană este, slujnică vrei, slujnică este; știu că o să ai cucoană Marghioliță, dacă o fi de la D-zeu să se facă, o noră să te lauzi cu ea.

— Apoi, i-a să vezi cucoană Zamfiriță, dacă o fi bună tot pentru ea e bună, cât despre mine, o să țiu la ea ca la fata mea, că atâta băiat am și eu, pe Tudorache și ce mai am și eu, mult puțin strâns tot lor o să le las.

Tudorache se mișca cu neastâmpăr pe scaunul ce scârțâia de greutate și râdea mereu și se uita la fete.

Emilia și Margareta, stânjinite de privirea și zâmbetul nesfârșit al tânărului, vorbeau încet între ele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromana.cimec.ro/mdrr1901-1932

Tudorache tuşi, şi-şi drese glasul, semn că se pregătea să vorbească:

— De mult n'aţi mai dansatără d-ră?

— De când eram în pension, răspunse Emilia.

— Păi de ce? ori nu vă place să danţaţi?

— Câte odată e plăcut şi dansul, dar la ţară un bal e un eveniment, mai ales aci în Movileni, unde nu se găsesc domnişoare şi cavaleri nici măcar să se complecteze un cadril. D-voastră la Ploeşti cred că vă distraţi bine: iarna aveţi teatru, baluri, societăţi culturale, filarmonice; iar vara grădina publică, unde cântă muzica.

— Avem destule tămbălăuri, eu nu mă prea duc aşa des, am fost astă iarnă la bal mascat 'de două ori.

— La baluri deschise nu vă duceţi?

— Nu m'am dus nici odată, acolo trebue să te îmbraci ca o paiaţă, să ai mănuşi, juben, şi nu vreau să se ţie copii din maala după mine. La bal mascat te duci cum vrei şi danţezi cum îţi place.

— Dar... la bal mascat... nu vine lume tocmai bună, observă Emilia.

— Ce are deaface! parcă o să fac sat cu ei?

— Dansezi bine, întrebă Margareta, abea stăpânindu-şi râsul?

— Joc sârba şi polca, dar valţul, să fie al dracului, că nu-mi intră în cap şi pace. Am cheltuit şi parale, dar de geaba.

— A-ţi avut protesor de dans, întrebă Emilia?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1911-1932

— Aşi, am avutără un complect şi am fost şi eu abonat. Incepusem să duc picioarele binişor, dar ce folos, nu puteam să joc decât cu Ştefan tejghetarul de la Hagi Dumitru, mă deprinsesem cu el, şi când am încercat să joc cu o fată era să caz pe spate, şi de atunci am zis că nu-mi mai trebue valţ.

Margareta ne mai putându-se stăpâni începu a râde, Tudorache de asemenea râdea cu poftă, numai Emilia privea trist la tânărul acela pe care mătuşa sa îl alesese să-i fie soţ.

In cercul bătrânilor, se discuta de cele ce trebuia să se pue la cale cu ocazia nunţei.

Pulbere era de părere ca nunta să se facă în familie, fără pompă şi cheltueli nefolositoare.

Cucoana Marghioala însă era de altă părere, dumneaei dorea să aibă muzică şi dans la salon, că numai un băiat are şi e flăcău nu e vădan.

Cucoana Zamfira lua partea cucoanei Marghioalei:

— Ce te mai împotriveşti cumnate? cât o să te coste muzica şi salonul? două, trei sute de lei mai mult, dar nu te gândeşti că faci un bălălău... de se duce pomina, că vorba cucoanei Marghioliţei, ai două fete mari şi late, să de-a D-zeu să-ţi trăiască, ce mai faci nazuri, pentru o bagadelă! şi unde mai pui că ai şi altă cinste în lume când faci nunta cum cere trebuinţa.

Bătrânul văzând în cele din urmă că nu se poate înţelege cu femeile, se învoi să facă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

nunta cu muzică şi dans, după cum i s'a spus că cere trebuinţa.

În privinţa darurilor de nuntă se înţeleseră mai uşor, lăsându-se la filotimia fiecăruia, de a da în schimb ce va crede de cuviinţă. Logodna se fixă pentru Duminica viitoare, iar nunta îndată ce se vor isprăvi cu strigările.

— Toate bune fetelor, zise cucoana Zamfira, am vorbitără, am pusără ţara la cale, acum să ne daţi să mâncăm că îmi e o foame de nu văz cu ochii.

Masa era gata şi Emilia poftì mosafirii la masă.

Cucoanele mâncau cu poftă, din când în când mai spuneau câte-o glumă pe socoteala tinerilor şi făceau mult haz de timiditatea ginerului.

Tudorache, după ce şi mai potoli foamea şi setea, prinse la limbă şi deveni mai vesel şi mai vorbăreţ. Începu să-şi spue gusturile în privinţa mâncărilor:

— Mie nu-mi place mâncări scăzute, dacă am un borş şi câţiva mititei, mă satur şi nu-mi mai trebue alte mâncări. Vara în loc de cafea mănânc o friptură şi beau o jumătate de vin şi habar nu mai am până la prânz ; iarna mănânc o piftie de purcel sau de schimbea şi Tudorache vorbea mereu şi arunca din când în când gloanţe mici de pâine în obrazul Emiliei.

Spre sfârşitul mesei, câteva sticle cu vin golite una după alta, colorase obrajii cucoa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

nelor în roşu aprins, ochii li se turburase şi vorbele nu mai erau tocmai clare.

Pe când Tudorache se uita pe sub gene la Emilia, cucoana Marghioala atinse cu cotul pe cucoana Zamfira şi cu un zâmbet semnificativ arătă spre tineri, apoi deveni de odată serioasă, îşi plecă ochii în farfurie şi oftă din adâncul inimei, iar cucoana Zamfira cu ochii paianjeniţi, râdea şi aproba cu capul.

Pe de oparte vinul, iar pe de alta căldura, moleşise într'atâta cucoanele că nu se mai puteau ţine de somn. Emilia le conduse într'o odae unde aţipiră câteva ceasuri.

Tocmai spre seară, când se mai răcorise, Tudorache dete ordin birjarului să pue caii la trăsură şi cucoanele plecară împreună cu ginerile la Ploeşti.

Tudorache rămăsese încântat de cunoştinţa Emiliei, dar nu tot astfel rămăsese Emilia de cunoştinţa viitorului ei soţ. De la prima vedere îi displăcuse, înfăţişarea lui de ucenic de prăvălie; hainele de culoare cenuşie, strimte şi cu mânicele scurte, gulerul cămăşei boţit şi murdar cu o cravată albastră ce sta ridicată mai mult spre urechia dreaptă, cu manşetele de asemenea murdare şi boţite, îi da cât de colo aerul omului de mahala necioplit şi fără gust. Stângaciu în mişcări şi incapabil de a susţine o discuţie, provoca râsul ori de câte ori încerca să vorbească.

Negreşit, un tânăr cu astfel de însuşiri ridicole nu putea să-i placă Emiliei. Stăruinţele mătuşei sale de a lua de bărbat pe Tu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

dorache la început i se păreau o glumă, dar când tânărul fu introdus în casă şi văzu că tatăl său aprobă căsătoria, abia atunci înţelese că lucrul e serios şi văzu atunci coprinsă de spaimă, perspectiva nenorocirilor ce-i oferea această unire nepotrivită. Se decise să intervie pe lângă mătuşa sa, să facă tot posibilul şi să oprească tratativele începute.

Când era aproape să plece mosafirii, Emilia chemă la oparte pe cucoana Zamfira şi începu să se roage de dânsa, spuinduri că Tudorache nu e potrivit cu dânsa şi de cât să aibă un asemenea bărbat, mai bine vrea să rămâe nemăritată pentru totdeauna.

— Daaa! ce spui frate? dar ce cusur are băiatu mă rog, zise cucoana Zamfira, puind mâinele în şolduri: Cartofor nu-i, beţiv nu-i, alte viţuri n'are, e un băiat ca o fată mare, pentru ce nu-ţi place mă rog? cine vrei să te i-a, Prinţu. După zestrea care ţi-o dă tat'tu, Tudorache e cât se poate de bun: are casa lui, are o prăvălioară cu cârciumă, şi cum este băiat fără viţ, încet, încet o să mergeţi înainte, şi afară de asta, măsa trebue să aibă parale ascunse pe fundul lăzei; ca mâine închide ochii şi vă rămâne tot vouă. Să nu mai zici nimic de Tudorache, e un băiat ca o...

— Eu nu mă gândesc la avere, întrerupse Emilia, o fi băiat bun, dar mie nu-mi place.

— A! nu-ţi place! dar cum vrei să fie? Nu e chior, nu e cing, nu e olog, ce-i lipseşeşte? i-a un om cum l-a lăsat D-zeu; ori poate nu-i frumos?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr1901-1932

— Nu-i vorba de frumusețea fizică, dar... nu-mi place persoana lui... caracterul... e prea simplu și în sfârșit nu vreau să fiu nevasta lui Tudorache.

— Așaa ! nu-ți place fiindcă nu vrei să-ți zică lumea M-m. Tudorache, fiindcă e negustor !.. hei, hei, fata mea ; un negustor harnic care își vede de treabă, e mai bun decât un funcționar calic care umblă spilcuit, dar cu mațele ghiorâind. Să-ți iasă din cap gărgăunii și mofturile : așa sunteți voi fetele care a-ți învățatără nițică carte, credeți că cine știe ce grozăvie e de capul vostru, eu atât îți spuiu : Să faci bine să nu mai umbli cu fasoane, eu sunt mătușa ta, îți sunt ca și o mamă, și nu-ți vreau răul. Caută și fii veselă, să nu bage de seamă Tudorache, c'apoi... te spui la tatăl tău și știi patarama...

— Dar nu vedeți că e o faptă nesocotită ceeace faceți, zise Emilia pornind pe plâns, vreți să mă vindeți ca pe o roabă, ca pe o vită inconștientă, celui din tăi venit ? Nu vă gândiți că e o cruzime, să-mi impuneți voința D-voastră, de a lua de bărbat pe un om pe care nu la-și putea iubi niciodată?

— Ba o să-l iubești draga mea, că n-ai încotro, și eu când am luat pe răposatul, D-zeu să-l ierte, tot așa nu vream să-l i-au cu nici un chip, și la urma urmei, dacă a vrut tata și mama, l-am luat, că n'am avut ce să fac. Copii trebue să asculte de părinți, și am trăitără 20 de ani, a fost bun, ce să zic, mă bătea numai câte odată, când se îmbăta, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

altfel am dusoră bine, n'am avut lipsă de nimic...

Aşa şi tu, ţi se pare că-i aşa, că-i pe dincolo, până ce te-i deprinde cu el, şi i-a să vezi peste un an, doi, o să zici că nici un bărbat nu-i mai frumos şi mai buu ca Tudorăchiţă al tău. Lasă că aşa plâng mirescle şi le trece, vezi numai să nu te vază tatăl tău, că-ţi ia părul foc.

Sfârşind cu aceste cuvinte, cucoana Zamfira, lăsă pe Emilia plângând. Ce putea să aştepte Emilia de la mătuşa sa, o femee bătrână, cu simţurile tocite. Crezuse că lacrămile şi rugăciunile îi vor atinge coardele sufletului, şi îi va fi milă de dânsa, dar cucoana Zamfira rămase neînduplecată, Emilia vedea bine că de la dânsa nu mai putea spera nimic, să roage pe tatăl său: dar el îşi dăduse cuvântul şi orice încercare ar fi fost de prisos. Biata Emile! nu-i mai rămânea nimic de făcut decât să se resemneze şi să aştepte ca soarta să hotărască cum va voi cu ea.

Speranţa îi licări o clipă când bătrânul o chemă în camera lui, a doua zi după plecarea cucoanei Zamfirei şi după ce îi spuse hotărârea sa, de a o mărita după Tudorache, o întrebă şi pe dânsa dacă are ceva de zis în privinţa tânărului.

Această procedare neobişnuita a tatălui său, o făcu să spere, inima ei strânsă de durere şi descurajare, începu a bate cu tărie şi curajul îi reveni iarăşi.

Credea că ochiul părintelui, întrevăzuse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prăpastia în care arunca pe fica sa, şi înţelesese în sfârşit că alegerea nu era bine facută şi va renunţa poate la proectele sale.

Dar vai, câtă desamăgire! In curând a trebuit să-şi piardă iluzia; cele ce-i spusese Emilia, nu au avut tăria de a schimba întru nimic hotărârea bătrânului. El rămase neclintit în voinţa sa şi nunta trebuia să se facă. Ceiace i se păruse Emiliei defecte, pentru bătrân erau calităţi, pe care mintea ei copilărească nu le putea înţelege: Un părinte nu doreşte nici odată răul copilului său, zicea dânsul, Tudorache este un băiat bun, harnic şi cu viitor, ca mâine o să-l vezi cel mai mare negustor din oraş. Voinţa mea este să-l ei de bărbat şi nădăjduesc că mătuşa ta şi eu am făcut o bună alegere. Trebue să te dau la casa ta, eu sunt bătrân şi văz că din zi în zi puterile mă părăsec; se poate întâmpla să mor pe neaşteptate şi atunci cine va îngriji de voi?

Fratele vostru cel mare, e dus în războiu şi cine ştie dacă se mai întoarce. Vasile ştiţi că nu m'a ascultat, a lăsat spiţăria şi acum ne scrie că e prin Bucureşti. Cine ştie ce se va alege de el. Vedeţi dar că din partea fraţilor slabă nădejde, de aceia silesc pe cât pot să-mi fac datoria de părinte şi să va dau la casele voastre.

Ultimul cuvânt era dat, Pulbere pronunţase sentinţa definitivă şi Emlia era condamnată.

Cu sufletul zdrobit de durere, ea îşi luă adio pentru totdeauna de la frumoasele iluzii,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdrr/1901-1932

care-i mângâiase copilăria, şi-i hrănise imaginaţia de fată.

De aci înainte, suferinţa va fi singura ei tovarăşe care o va însoţi pretutindeni.

— Mamă, scumpă mamă; numai tu ai putea înţelege pe fica ta, numai tu ai şti să o aperi şi să o călăuzeşti în viaţă, numai sfaturile tale ar fi bune, căci ele ar isvorî din inima ta iubitoare, dar tu sfântă mamă nu mai eşti şi nimeni după pământ nu te mai poate înlocui.

Astfel se tânguia Emilia când era singură şi neobservată de ai casei.

Părintele său plecă la Ploeşti, spre a se mai înţelege cu cumnata sa în privinţa târguelilor, şi a mai cerceta prin prieteni şi cunoscuţii săi despre starea materială şi morală a viitorului său ginere.

Informaţiunile adunate erau atât de variate şi se desminţeau în cât nu ajutase a lumina mult pe bătrân.

Unii ziceau că tânărul e foarte bun, alţi îi găseau multe cusururi, şi ceiace era mai grav se spunea că are amantă. Neştiind pe cine să crează, Pulbere se lăsă să fie convins tot de cumnata Zamfira, care se pricepea atât de bine să risipească orice îndoială a bătrânului.

Pregătirile de nuntă se făceau cu mare zor, atât la ginere cât şi la mireasă. Se cheltuiau bani din ambele părţi, iar coşurile şi pachetele cu târgueli nu se mai sfârşeau. Rochile de mireasă şi de soacre erau aproape gata,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ithdh1901-1932

formalităţile cerute de lege erau făcute şi ziua cununiei fixată.

Emilia în timpul din urmă slăbise foarte mult. Ochii ei atât de frumoşi şi strălucitori altă dată, acum erau stinşi şi roşiţi de plâns. Plânsul, şi nopţile de neodihnă o consumară întra'tât, că părea scoasă din mormânt. Nu se putea obişnui cu ideia că va putea trăi o viaţă întreagă cu un om pe care dacă nu-l ura, îi era atât de nesuferit.

Ea avea idealul ei în privinţa căsătoriei şi acela care ar fi întrupat acel ideal, trebuia să fie un tânăr frumos, bine crescut, cu înfăţişare cavalerească şi blând ca un copil. Realitatea era prea isbitoare : Tudorache cu faţa-i roşie stricată de vărsat, incult şi cu apucături grosolane, nu semăna câtu-şi de puţin tânărului visat de dânsa.

Duminica fixată pentru cununie sosise.

In dimineaţa aceia cu toate mângâerile Margaretei, Emilia suferea îngrozitor. Palidă, cu faţa suptă, cu ochii cufundanţi în orbite, avea aerul unei condamnate la moarte care aşteaptă călăul. Se simţea slabă şi fără putere, trebuia însă să se arate veselă, căci mirele se aştepta să sosească cu toată lumea invitată şi mireasa trebuia negreşit să-l primească cu surâsul pe buze.

Imbrăcată cu rochia de mătase albă, garnisită cu flori naturale şi cu beteală pe cap, Emilia aştepta de două ore pe Tudorache să o conducă la altar.

Cununia urma să se facă la Biserica din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Movileni, la 11 ore dimineaţa, şi după cununie vor lua masa, apoi să plece la Ploeşti unde se închiriase salonul care de obiceiu servea de nunţi şi baluri.

Trăsurile soseau una după alta, aducând invitaţi de la Ploeşti.

Mulţimea invitaţilor ocupase toate odăile şi prispa caselor, iar curtea era plină de fete şi flăcăi din sat.

Ceasurile erau 11 şi mirele încă nu venise. Lumea începuse să-şi piarză răbdarea şi fiecare se întrebau cu mirare, ce să fie cauza? Nu cumva s'a întâmplat ceva mirelui?

Nerăbdarea invitaţilor creştea din ce în ce, trecuse un ceas peste cel anunţat şi mirele tot nu mai venea.

Pulbere trimise în recunoaştere pe un om călare, spre a da de veste când va vedea nuntaşii venind.

Dascălul Matei, care după eşirea bisericei avea eclesiasticul obiceiu a se cinsti cu câteva păhăruţe împreună cu părintele Fuior, pierduse răbdarea şi venise să-i spue lui Pulbere că părintele a leşinat de foame şi nu mai poate aştepta. Dacă nu se grăbeşte să vie acum de dimineaţă la biserică, apoi nunta rămâne necitită, fiindcă părintele are beteşg, după ce stă la masă, suferă de nişte aiurisiţi de cârcei şi numai poate veni după prânz la biserică.

Dascălul Matei avea dreptate; ceasul era 12 şi ginerile încă nu se zărea. Ce se întâmplase?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvaniei.ro/mdrr1901-1932

Pe când cucoana Zamfira se pregătea să plece la Movileni, ca să îngrijască de cele trebuincioase, căci ea ţinea loc de mamă a miresei, se pomeneşte de odată pe uşe cu cucoana Marghioala supărată foc; care în loc de bună dimineaţa, îi zise:

— Dar bine cucoană Zamfiro, astfel de poamă e nepoata d-tale? Cu astfel de pragmatie vrei să-mi încurci băiatul? foarte frumos, drept să-ţi spun, nu mă aşteptam tocmai de la d-ta.

— Nici eu nu mă aşteptam din partea d-tale, să vii tam nesam să-mi faci aşraont în casa mea, eu sunt femee iute şi numai decât îmi sare ţâvna. Dacă ai ceva contra, să mi-o spui cu binele, că doară suntem oameni, eu aşa ştiu.

— Ce să-ţi mai spui? par'că d-ta nu ştii de purtările nepoatei. Citeşte în scrisoarea asta şi vezi dacă nu am tot dreptul să-mi es din sărite.

— Şi ce scrie aici, întrebă cucoana Zamfira, luând scisoarea şi întorcând-o pe toate feţele; eu nu ştiu să citec.

— Ce scrie? scrie rău, zise cucoana Marghioala cu un oftat adânc. Tudorache când a citit-o i-a venit să moară şi mai mult nu, dăduse ochii peste cap, îngălbenise ca ceara; doamne fereşte, putea să dea alte alea peste el. Păcat de D-zeu cucoană Zamfiro, că numai atâta băiat am...

Când să sfârşască de vorbit cucoana Marghioala, de odată se deschise uşa cu putere

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicuvalcea.ro/mdrr/1901-1932

în cât cucoana Zamfira, care sta aproape de uşe, era gata să-şi piarză echilibru şi să cază în mijlocul casei.

— Ce cauţi aici, răcni Tudorache la mama sa? Nu ţi-am spus că n'o mai i-au măcar să fie poleită? Haide, numai stai, şi îmbrâncind pe cucoana Marghioala, o lovi cu capul de stâlpul uşei.

Cucoana Zamfira, deşi era femee iute, însă avea destulă dibăcie să se prefacă când era vorba de un interes, ştia în asemenea împrejurări să-şi stăpânească bine ţâfna. Nu cunoştea încă cuprinsul scrisorei, dar înţelegea că trebue să fie o maşinărie, ceva care să referea la reputaţia nepoatei sale, şi trebuia dar să-şi modereze cuvintele, să sufere lovitura primită cu uşa şi să îndulcească cât va putea furia mirelui.

— Dar bine Tudorăchiţă, ce ţe-am făcut eu de te porţi aşa cu mine? poate eşti supărat şi ştiu că la supărare omul multe spune şi face, dar... de... gândeşte-te la D-zeu că te-am ţinut în braţe când erai mic, şi te-am iubit ca pe copilul meu. Ce rău ai văzut de la mine... şi cucoana Zamfira începu să plângă fără lacrămi.

— Până acum nu mi-ai făcut nimic, dar acum vrei să-mi faci una şi bună, răspunse Tudorache posomorât. Ce te-ai gândit oare când ai pus la cale să mă încurci cu nepoata? Dacă o ştiai cu cusur, putea-i găsi pe altcineva din tot târgul ăsta, nu tocmai pe mine, că de la mine ai văzut totdeauna bine; ţi-am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.sfantsilvestru.ro/ndr1901-1932

dat marfă pe datorie şi te-am împrumutat şi cu bani din mână.

— Aşa este Tudorăchiţă, de asta n'am ce zice, dar şi eu te-am lăudat în toate părţile că eşti un băiat ca o pâine caldă, cuminte şi politicos, şi nu trebuia să-mi rupi astăzi spinarea cu uşa, dar nu face nimic, că eu sunt femee care judec şi trec cu vederea, numai rogute să-mi spui de ce eşti supărat? Ce ai citit în scrisoarea asta de ţi-ai eşit din sărite?

— Hm! ce scrie aici? ascultă zise Tudorache şi începu a citi:

«Domnule Tudorache

«Să nu care cumva să faci prostia să «te cununi cu fata lui Pulbere, că te ne-«noroceşti pentru toată viaţa. Află că e «amurezată după Fănică Creţu, regis-«trator de la primărie, care s'a jurat în «cafenea la Iliescu că va fugi cu ea, chiar «în seara nunţei şi tu vei rămâne ca un «prost. Afară de asta, află că e căzută «în darul beţiei, bea la rachiu până nu «mai ştie ce face, şi e păcat de tine, că «eşti băiat bun, să ei astfel de fată.

Un prieten sincer

— Iţi place cucoană Zamfiro, ce fel de ştofă e nepoată-ta? Nu am eu dreptul să nu-ţi mai calc casa şi când te-oi întâlni să nu-ţi mai fac compliment? Dacă d-ta erai o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuseum.ro/mdrr/1901-1932

femee cum se cade, nu mă găseai tocmai pe mine să mă potcovești cu fierul dracului. Acum să faci bine să-mi întorci toate cheltuelile care le-am făcut pentru nuntă, altfel să știi că te dau în judecată.

— Taci din gură Tudorăchiță, ești copil? Doamne sfinte ce afurisită e lumea asta zise cucoana Zamfira, închinându-se. Dar cum ai putea crede una ca asta Tudorăchiță! Da s'ar putea...! Emilia!! Vai de mine, să nu mai zici că vorbești cu păcat. Auzi, auzi, ce minciuni nesăbuite!! Dar nu e de crezut măiculiță, ași putea pune capul pe tăetor pentru Emilia. D-ta de... să zic că ești copil și nu știi cum e lumea, dar d-ta cucoană Marghioliţo! femee în toată firea și să crezi astfel de minciuni? mă mir.. zău!!

— De, cucoană Zamfiriţo, el e defață; eu i-am zis că-i lumea rea și poate sunt toate numai minciuni, și...

— Dar ce zor are un prieten sincer să-mi spue minciuni? zise Tudorache nedumerit.

— Ce zor are?! hm, făcu cucoana Zamfira, eu înțeleg bine ce mașinărie e asta. Nu înțelegi Tudorache, că dacă ar fi un prieten adevărat, nu-ți trimetea scrisoarea neiscălită, ar fi venit el singur și ți-ar fi spus între patru ochi, tot ce știe, nu-i așa?

— De, știu și eu, făcu Tudorache gânditor, și mai liniștit puțin de această logică.

— Eu înțeleg ce este la mijloc, continuă cucoana Zamfira: Scrisoarea este trimisă de vre-o fată care îți trăgea ție nădejde ca s'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvane.ro/ndr1901-1932

ei, dar văzând că eşti gata să isprăveşti cu Emilica, umblă cu fel de fel de păpuşerii că doară vei strica nunta ca să o ei tot pe ea, înţelegi?

— De, tot ce se poate, zise Tudorache aproape convins.

— Aşa trebue să fie, aprobă cucoana Marghioala.

— Chiar aşa este, ascultaţi-mă pe mine, lăsaţi copilăriile la o parte şi hai să mergem că e târziu şi ne aşteaptă mireasa. Ce, vreţi să vă faceţi de râs tocmai la isprăvit?!

— Că bine zice cucoana Zamfiriţa, ne facem de râs tocmai acum, haidem cu D-zeu inainte, suntem oameni în toată firea, nu trebue să ne luăm după toate minciunile, adăogă cucoana Marghioala.

— Aşa este, zise Tudorache convins; cam ştiu eu de unde devine maşinăriile, să mergem înainte cu D-zeu.

Era ceasurile unu, când ginerile ajunse la Movileni.

După ce se făcu cununia civilă la primărie, plecară apoi la biserică.

Cununia religioasă se sfârşi repede, fiindcă părintele Fuior se grăbea. Dascălul Matei, ar fi vrut să-şi arate talentul de bun cântăreţ, prelungind pe Doamne miluieşte, cu o voce ce semăna cu sbărnăitul unui bărzăun, dar părintele Fuior nu mai avea răbdare.

— Mai repede dascăle, zise popa răstit, ştii că pe vremea asta mă apucă cârcei.

Dascălul, atunci supărat de observaţia preo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicu.ro/rdr/1901-1932

tului, nu mai pronunţa decât primul cuvânt, iar restul era un fel de descântec, o bolboroseală neînţeleasă.

In fine, slujba se sfârşi mai repede decât trebuia şi nunta se reîntoarse în chiotul flăcăilor la socrul cel mare, unde se pregătise o masă pentru invitaţi.

Printre alţi invitaţi care sosise de la Ploeşti mai târziu, şi care aşteptau nunta de la biserică la socru acasă, se afla şi Fănică Fasonescu, poreclit Fănică Creţu, din cauza părului creţ ce-i acoperea capul ca o perucă frizată.

Acest tânăr, deşi nu era invitat, totuşi fiincă cunoştea puţin pe Pulbere, socrul cel mare şi mai ales că-l servise cu un an mai înainte cu ocaziunea unei afaceri ce avusese pe la primărie, crezuse de cuviinţă să vie şi neinvitat. Cine ştie, poate că s'a pierdut biletul de invitaţie la poştă, sau factorul a neglijat a i-l aduce, cum de obiceiu i se c'am întâmpla lui, însă aceasta nu-l împiedica să fie nelipsit de la toate solemnităţile.

Fănică Creţu era un tânăr de moda nouă, totdeauna bine îmbrăcat, croiala hainelor lui negre, erau după ultimul jurnal, cravată albă brodată şi mănuşile cenuşii nu-i lipseau. Era înalt şi bine făcut. Din părul lui creţ, pieptănat la oparte, îi cădea adesea pe frunte şuviţe în neregulă pe care le arunca pe spate, printr'o mişcare marţială a capului ce ar fi făcut invidios pe cel mai de frunte actor dramatic. El înţelegea că omul care vorbeşte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mult, e deştept, de aceia când se găsea într'o societate, îşi da toate silinţele să fie deştept. Când vorbea cu damele mai ales, gesticula cochet şi partea superioară a corpului o ţinea înclinată înainte. Evita societatea bărbaţilor a căror poziţie socială era mai mică ca a lui, se amesteca însă cu îndrăsneală printre cei mai bine situaţi, şi de aci trimetea pe furiş egalilor săi câte un zâmbet protector. A avut de multe ori neplăcerea ca unii să-i întoarcă spatele, cu toate acestea Fănică nu se supăra, dar în asemenea împrejurări, avea un surâs şiret şi un gest ce părea a zice acelor ce ar fi observat: Nu le convine prezenţa mea, fiindcă cu mine nu pot vorbi braşoave şi apoi cu acelaşi surâs pe buze trecea în tr'alt grup.

Când ginerile şi mireasa erau aproape de poartă, Fănică în calitatea lui de cavaler, se repezi sprinten înaintea lor şi îngânând o felicitare, oferi graţios braţul miresei şi porni înainte spre a o conduce în casă, lăsând pe ginerică în urmă, foarte nedumerit.

Această procedare, nu ar fi surprins atât pe ginere, fiindcă Tudorache nu prea cunoştea codul manierilor elegante, ceeace însă îl tulbura peste măsură, era că această galanterie se făcea tocmai de Fănică Creţu, acela despre care pomenea surisoarea anonimă. Dacă Tudorache nu ar fi fost luat prin surprindere şi dacă el ar fi cunoscut intenţia tânărului de a-i lua mireasa, atunci, nu numai că nu ar fi cedat, dar cu o lovitură de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
pumn, ar fi trântit la pământ pe îndrăsnețul cavaler, fapta însă se săvârșise și nu se mai putea îndrepta.

Infuriat de această întâmplare, ginerile căuta prin mulțime pe mama lui, și zărind-o se duse la dânsa și-i zise:

— Văzu-și mamă, ce-mi făcu firfizonul de Fănică Crețu? Poți să mai zici acum că cele scrise în scrisoarea anonimă nu sunt adevărate?

— Am văzut măiculiță, zise cucoana Marghioliță oftând, așa o fi cum zice lumea; nu vezi ce slabă e, dar ce să mai faci acum! a-ți pus pirostiile în cap, acum ce-o vrea Dumnezeu.

— Și dacă am pus pirostiile ce? o las la tats'o și pace bună.

— Să nu faci una ca asta măiculiță... rușine.

În timpul acesta se apropie cucoana Zanfira veselă și glumind ca de obiceiu:

— Șoaptele d-voastră în urechile noastre, dar ce secreturi vorbiți?.

— Nici un secret cucoană, zise Tudorache cu amărăciune, ce secret să mai fie când toată lumea a văzut pe nepoata d-tale, lăsându-mă pe mine ca un caraghios și plecând cu amantul dumneaei.

— Ei și? nu cumva dacă a luat-o ți-a mâncat'o zise coana Zamfira înțepat. Dacă ai știi moda cum e, nu te-ai mai supăra așa tam nesam pentru fitece lucru, d-ta pesemne n'ai fost la bal să vezi cum poartă cavalerii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cucoanele de colo până colo; aşai moda Tudorache n'ai ce să faci.

— Poate să fie moda, eu nu vreau să ştiu de modă, zise Tudorache restit. Eu nu îngăduesc să pue altu mâna pe nevasta mea. Mă duc acum în casă şi dacă voiu găsi pe firfizonul vorbind cu ea, să ştii că le sparg capetele la amândoi, şi zicând aceste plecă furios spre casă.

Emilia, în starea sufletească în care se găsea, lipsită de ori-ce voinţă, se lasă să fie condusă de tânărul acela până în micul lor salon şi apoi mulţumindu-i, îi lăsă braţul şi se retrase în camera unde era pregătită masa. Se simţea foarte slabă şi obosită, în ziua aceia stătuse mult în picioare şi afară de aceasta, grijile cari o turburase atâtea nopţi de insomnie îi slăbise toate puterile. Se aşeză pe primul scaun ce găsi lângă masă şi rezemându-şi capul între mâini, închise ochii. Nu mai cugeta la nimic, simţea o slăbiciune generală şi capul i se făcuse greu ca plumbul.

Imprejurul ei, alergau femeile de serviciu, făcând un sgomot infernal cu împărţirea farfuriilor şi celorlalte servicii de masă. Una din acele femei, trecând pe lângă Emilia îi răsturnă pe cap o tavă încarcată cu pahare pline cu ţuică.

Duşul acesta rece şi mirositor, făcu pe Emilia să se ridice speriată. Femeia care făcuse această ispravă, era o streină necunoscută de Emilia, nu fusese chemată de nimeni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index?901_1932

şi totuşi se oferisc a face serviciul fără nici o plată.

Afară în curte sub umbra teiului bătrân şi la sunetul unor scripcari se întinsese o horă mare de fetele şi flăcăi din sat.

Mosafirii de la oraş, unii în picioare alţii stând pe scaune, priveau cu plăcere la hora ce se învârtea lin şi cadenţat în faţa lor.

In toată această adunare veselă, numai ginerica sta posomorât şi îngândurat. Văzuse pe Fănică Creţu mai la o parte vorbind cu alţi tineri şi turba de necaz că nu avea un motiv de a se răsbuna îndată pe acela pe care îl ura de moarte, ca pe un duşman al fericirei lui. Regreta amar că s'a cununat cu o fată fără ruşine, care nu s'a sfiit în faţa lumei să dea braţul amantului ei.

Ar fi renunţat la toate cheltuelile ce făcuse pentru nuntă, numai să scape de această cucoană franţuzită, care învăţase să cânte la clavir, să vorbească alte limbi şi să se împopoţoneze spre a plăcea la firfizoni. La ce bun să te aştepţi de la o însumurată care nici nu vrea să ştie de bărbatul ei. S'a închis în casă să scrie poate vre-o scrisoare firfizonului, şi la această idee îi trecu un fior prin tot corpul, un fulger sinistru îi scăpără din ochi şi intră repede în casă.

Emilia în momentul acela se afla în salon şi împreună cu Margareta căuta în albumul cu fotografii. Căuta imagina sfântă a mamei sale spre a o lua cu dânsa, a o avea în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morti1901-1932

tot momentul înaintea sa, ca pe o icoană dătătoare de curaj şi speranţă,

Tudorache trecu pe lângă dânsele furios şi se trânti pe un scaun, apoi tuşind de câte-va ori zise: Dar bine coană, şezi închisă în casă şi nu mai vrei să ştii de nimeni ?.

Emilia speriată de atitudinea ameninţătoare a lui Tudorache se ridică după scaun zăpăcită. — Căutam o fotografie, îngână ea cu vocea stinsă.

— Căutai fotografia firfizonului bâlbâi Tudorache.

— Ce firfizon, îngână Emilia, căutam fotografia mamei mele ...

— Să nu-mi spui mie mofturi de astea, reluă Tudorache aprins de mânie, am aflat eu de purtările d-tale.

— Ce ai aflat d-le, zise Emilia ridicând fruntea cu mândrie.

— Poate că vrei să tăgăduești? dar nu merge cu mine farafisticuri de astea, am scrisoarea unui prieten care îmi spune deslușit toate apucăturile d-tale. In scrisoarea aceia spune că-ţi place să bei rachiu şi nu poţi să tăgădueşti, chiar acum miroşi a ţuică cât de colo. — Mi-a mai spus că eşti amorezată de Fănică Creţu, şi nici de asta nu poţi tăgădui, căci m'ai lăsat pe mine caraghios şi ai plecat cu el.Dacă te ştiai că eşti cu asemenea purtări, nu trebuia să te măriţi cu unul ca mine, eu nu pot suferi marafeturi de astea şi n'ai de cât să trăeşti cum îţi place,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.ansamblu.ro/mdrr1902-1932

cu Creţu d tale, dar la mine acasă n'ai ce căuta, apoi Tudorache eşi pe uşă ca o bombă răsturnând la pământ câte-va femei care erau în uşă.

Emilia palidă ca o moartă, mai înainte ca Margareta să o poată ajuta, căzu jos ca un corp neînsufleţit.

Vorba de rău se răspândeşte ca fulgerul, nuntaşii aflară că ginerile şi-a omorât mireasa şi apoi s'a făcut nevăzut. Viorile lăutarilor scoase un sunet jalnic şi hora se risipi la moment, iar lumea coprinsă de o frică neînţeleasă, porni în ropote spre poartă ca o turmă de oi speriată de lupi.

Mirele luase drumul spre Ploeşti şi se ducea ca un scăpat din balamuc cu pălăria pe ciafă şi cu marginile hainei fluturând în vânt.

Câţiva flăcăi se înşirară pe urma lui strigând şi chiuind ca după o comedie, Tudorache însă îşi vedea de drum şi nu se sinchisea de cele ce se petrecea în urmă.

In casă, zăpăceala era la culme; lumea intra şi eşea fără întrerupere ca dintr'un vespar. După ce mireasa îşi reveni în simţiri, se ţinu un sfat între socri şi celelalte neamuri, spre a se vedea ce este de făcut.

— Ce ruşine, ce ruşine striga coana Zanfira, fulgerând cu privirele pe mama ginerului.

—Aici nu e lucru curat, zicea întruna cucoana Marghiala, sfidând privirea coanei Zamfirei.

Ciarta ar fi luat cine ştie ce proporţii, dar intervenirea lui Pulbere, potoli furia cucoanelor şi se înţeleseră să apeleze la nunul cel

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdrr1901-1932

mare, a cărui autoritate, ar putea aduce la o cale bună pe mirele răsvrătit.

Nunul, primi să fie mijlocitorul păcei, şi avea credinţa că va reuşi. Nunul era o persoană politică de care Tudorache avea mult respect şi dacă îl alesese de naş avusese în vedere... ca omul... şi ceva foloase pentru viitor. De altfel şi naşul era om cu chibzuială, se gândise şi el că cheltuind câteva parale cu ocazia cununiei, mai adăoga la contigentul său de alegători şi pe finul său Tudorache şi prin urmare nu rămânea în pagubă, vorba proverbului «o mână spală pe alta şi amândouă faţa».

Se dădu ordin să se înhame cai la o trăsură şi nunul porni după Tudorache, care se depărtase atât de mult în cât se zărea numai ca un punct negru pe albul întins al şoselei.

Fetele şi flăcăi dornici să afle ce se va întâmpla cu ginerele, se luară după urma trăsurei, cu strigăte şi chiote ca la nuntă.

Trăsura ajungând pe Tudorache se opri şi naşul se dete jos.— Se văzu atunci din depărtare cum naşul se trudea să urce pe ginere în trăsură, şi cum acesta se trăgea cu îndărătnicie îndărăt. — Vizitiul coborî din trăsură şi cu forţele unite trăgeau cât puteau de ginere dar Tudorache era voinic şi nu-l puteau urni. Caii simţind hăţurile libere şi speriaţi de sgomot, cârmi peste şanţul şoselei şi o luară la fugă cu trăsura peste câmp.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdr/1901-1932

Privelişţea era caraghioasă şi nunul foarte nemulţumit.

In sfârşit după multă ciorovăială Tudorache, cam de ruşine, cam de teama ameninţărilor naşului, primi să se înapoeze la mireasă, cu condiţia însă ca Fănică Creţu să fie îndată gonit de la nuntă.

Vizitiul cu ajutorul flăcăilor prinse caii şi nunul alături cu finul, se întoarseră înapoi, cu tot alaiul după dânşii.

Când i se puse în vedere lui Fănică Creţu să părăsească nunta, el se înclină ca un perfect cavaler şi îşi făcu loc prin mulţime cu acel suràs pe buze ce îl avea în totdeauna gata la astfel de ocaziuni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

VI.

Oraşul Nicopoli, situat pe malul drept al Dănărei, este un oraş cum sunt toate oraşele Orientale; un fel de grămădire de case clădite fără nici o regulă a simetriei şi traversat de o mulţime de stradele strimpte şi murdare.

Aspectul acestui oraş la intrarea armatelor Române, era înfiorător. Câteva zile, tunurile îl avusese drept ţintă, aşa că prezinta o ruină de la un capăt la altul.

Locuitorii îl părăsise de mult, luând cu dânşi numai lucrurile ce se puteau transporta cu înlesnire, iar restul averei lor, rămăsese în prada jafurilor războiului.

Pe unde îţi arunca-i privirea, nu vedea-i decât ziduri prăbuşite, case fără acoperişuri, geamuri sparte şi uşi zdrenţuite.

Cadavrele fusese ridicate după uliţi, dar printre dărâmături să găseau încă corpuri mutilate şi în descompunere, care la cea mai mică adiere a vântului răspândea un miros infect de cadavre,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index1901-1932

Pe la răspântii se iveau sperioşi câini părăsiţi de stăpânii lor, care neîntâlnind chipuri cunoscute şi isgoniţi de pretutindeni, se depărtau urlând a jale şi pustiu.

Pe o înălţime ce predomina tot oraşul, se afla o Citadelă care mai înainte de căderea oraşului, fusese cuibul tunurilor turceşti, de unde Mehmed Paşa respinsese în câteva rânduri atacurilor ruşilor, dar în cele din urmă slăbindu-i-se forţele se predă cu restul armatei sale, şi oraşul rămase în stăpânirea învingătorilor.

Regimentul nostru de infanterie, conform ordinului ce primise, ocupase acest oraş prefăcut în ruină, unde găsi un regiment rusesc de infanterie şi două sotnii de cazaci.

In prima noapte, românii dormiră sub cerul liber, de oarece casele ce nu fusese complect dărâmate şi care mai puteau oferi un adăpost, erau ocupate de ruşi.

Comandantul rus, un colonel mărunţel cu favorite roşcate şi cu ochi mici albaştri ca două mărgele, întâmpină pe români, curtenitor şi amabil.

In seara aceia, el dete un banchet în onoarea românilor, la care luară parte ofiţerii din ambele armate. Ruşii dovediră prin mâncările alese, vinurile renumite şi şampania cea mai fină, că erau bine pregătiţi de războiu.

Banchetul se prelungi până aproape de ziuă. Vinul de Bordeaux deslegase limbile tuturor şi chiar celor mai paşnici dintre ofiţeri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Discuţiile erau împărţite şi animate ; unii îşi povesteau aventurile din ţară, iar alţii discutau d'ale războiului.

Căpitanul Furtună discuta cu căpitanul rus Dobrovski. — La început vorbise de primele ciocniri ce avusese ruşii de la începutul campaniei cu turci şi apoi din vorbă în vorbă ajunseră să discute tactica în războiu a lui Napoleon I. Căpitanul Furtună discuta cu conpetinţa tehnicianului, a omului citit şi stăpân pe subiectul său, pe când rusul, pe de o parte mai puţin cunoscător în istoria războaelor, iar pe de alta, fiind-că nu avea prea multă admiraţie pentru izbânzile marelui cuceritor, se găsi atins în orgoliul său de ofiţer al armatei imperiale şi schimbă de odată tonul discuţiei în ciartă.

— Ar fi de dorit, zise în cele din urmă Dobrovski, ca ofiţerii armatei române să fie mai modeşti, după cum de altfel este şi poziţiunea lor în acest oraş cucerit de alţii.

Obrăznicia rusului era prea mare ca să rămâe nepedepsită.

— Eşti un mizerabil zise căpitanul Furtună şi ridică scaunul să-l lovească. Locotenentul Pulbere, fiind aproape de dânsul, prinse scaunul şi opri lovitura. - Ofiţerii surprinşi se întrebau unii pe alţii de cauza incidentului.

Domnilor, zise căpitanul Furtună cu vocea şuerătoare de indignare. Cer permisiunea d-voastră de a pedepsi pe căpitanul Dobrovski, care prin aluziuni nepermise a cutezat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdr/1901-1932

să blameze armata română. Trebue să se ştie domnilor, că poziţiunea noastră a românilor în această cetate, este aceia a învingătorilor, după cum e şi a ruşilor; căci lumea care a privit după malul stâng al Dunărei şi a văzut luptele ce s'au dat aci, ştie că tunurile româneşti a salvat posiţiunea destul de grea a ruşilor şi a grăbit căderea cetăţei Nicopoli. Insulta ce s'a adus armatei române, de ofiţerul acesta, trebue spălată cu sânge şi vă declar că pe unul din noi nu-l va mai apuca ziua de mâine. Zicând acestea căpitanul Furtună, apucă de piept pe Dobrovoski şi eşi cu el târâş afară.

Atunci se produse o mare învălmăşală: Ofiţeri ruşi se repeziră să scape pe camaradul lor, iar ofiţeri români eşiră în ajutorul căpitanului Furtună.

Luna pălise în seninul albastru al cerului, şi primele raze ale răsăritului, colora în roşu aprins ruinele oraşului Nicopoli.

Căpitanul Furtună aruncase pe Dobronvski la câţiva paşi, şi-l pştepta cu sabia în mână spre a se pune în gardă.

Ruşii şi românii, împărţiţi în două tabere, fluturau săbiile în aer; gata a năvăli unii contra altora şi încăerarea ar fi avut urmări triste, dacă comandanţii nu ar fi ordonat la timp, încetarea ostilităţilor.

In timp ce ofiţerii din ambele tabere, comentau în diferite chipuri cauzele incidentului, cei doi comandanţi ţineau între dânşii un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/mdrr1901-1932

consiliu care dură câteva minute, apoi veniră în faţa ofiţerilor.

— Căpitane Furtună, zise colonelul român, îţi aminteşti exact cuvintele insultătoare ce ţi-a adresat căpitanul Dobronvski?

— Da, răspunse cel întrebat.

— Atunci, te rog să le reproduci în faţa noastră.

Căpitanul Furtună, începu a istorisi de la început cum s'a deschis discuţiunea între dânşi, cum căpitanul Dobronvski denaturând faptele, şi susţinând teorii greşite, se încăpăţâna a nu fi contrazis, cum în cele din urmă, văzând că nu mai e în stare să-şi susţie teoriile, şi-a permis a face aluzia, ce am arătat şi pe care căpitanul o reproduse în auzul tuturor.

Colonelul român, adresându-se celui rus, zise: Domnule Colonel, consider ca o ofensă gravă cuvintele rostite de căpitanul Dobronvski, acele cuvinte nu ofensează pe un singur ofiţer, ele blamează, după cum a zis căpitanul Furtună, întreaga armată română, şi în numele acestei armate pe care o reprezint şi a onoarei militare, cer să ni se dea imediat satisfacţie.

Trecu o pauză de un minut. Ofiţerii ruşi se uitau la comandantul lor şi aşteptau curioşi răspunsul acestuia.

— Căpitane Dobronvski, zise colonelul rus, recunoşti că a-i rostit cuvintele pe care căpitanul Furtună le-a declarat în faţa noastră?

După o ezitare de câteva secunde, Dobron-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr/1901-1932

vski palid şi emoţionat, abea pronunţă cuvântul : Da.

— Ei bine căpitane, ai comis o mare nesocotinţă, ai ofensat întreg corpul ofiţeresc. Dumneata nu trebuia să uiţi, că noi, pentru viteaza armată română, avem tot respectul şi admiraţiunea. Iţi ordon dar, să ceri îndată scuze căpitanului Furtună ; în privinţa pedepsei ce 'ţi se cuvine, voiu raporta cazul domnului general.

Ordinul acesta nemulţumi pe ofiţeri ruşi, din ochi lor eşau văpăi de ură contra românilor.

Dobronvski se execută imediat ; înaintă câţiva paşi spre căpitanul Furtună, şi-i ceru scuze în faţa tuturor ofiţerilor.

Un murmur de revoltă se auzi printre ruşi.

Colonelul român, mulţumit de satisfacţia ce primise, zise căpitanului Furtună :

— Fiindcă a-i încercat să te satisfaci singur, fără să aştepţi aprobarea mea, ceiace constitue o călcare gravă a disciplinei ; vei fi pedepsit cu ordin de zi pe regiment.

Dreptatea se făcuse, ordinul acesta în aparenţă, mulţumi pe ofiţeri ruşi, şi duşmănia care se stabilise în cele două tabere se potoli. Din ordinul comandanţilor, ofiţerii îşi reluară locurile de mai înainte la masă şi se ridicară câteva tuasturi pentru amiciţia armatelor aliate.

Pe la ceasul 7 când se ridicase sus soarele pe cer, trompeta rusească dete semnalul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

adunărei. Ruşii se pregătiră de plecare, căci aveau ordin să părăsească Nicopolul, îndată ce va fi ocupat de armata română.

Ruşii plecară cu amărăciunea în suflet şi apăsaţi de umilirea suferită de camaradul lor.

După plecarea ruşilor, românii postară în toate direcţiunile vedete de observaţii şi se instalară în locurile ce fusese ocupate până atunci de ruşi. Aci ei trebuiau să aştepte până la sosirea unui ordin de plecare, dar rolul inactiv de păzitori ai unui oraş ruinat, nu le plăcea românilor, abia trecuse 4 zile de când se aflau aci, şi plictiseala începu a-i coprinde pe toţi.

Ofiţerii umblau toată ziua printre ruine ca nişte arhiologi setoşi de noui descoperiri. Unii mai veseli, ironizau prin epigrame de spirit dezastrul şi căderea oraşului Nicopoli, iar alţii cu abilitate artistică, trăgeau cu cărbune pe zidurile albe, caricaturi picante sau desemnau tablouri alegorice, reprezentând în diferite chipuri, gloria armatei române şi decadenţa turcilor. Cei mai puţin veseli, în faţa unui zid isbit de bombe sau a unei mobile aruncate, făceau reflecţii triste asupra egoismului şi nestatorniciei omeneşti.

Soldaţii făceau numai serviciul de pază în campanie, curăţeau armamentul în fiecare zi, apoi se duceau la cantina lui Iţic.

Jupân Iţic era un ovreiu cu barba albă şi ascuţită, care din tinereţe fusese necontenit furnisorul regimentului. In timp de pace, cantina lui era o şandrama de scânduri, a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index?901-1932

proape de cazarmă, unde soldaţii găseau tot ce le trebuia, căci jupân Iţic iubea foarte mult pe soldaţi, mai ales când banii lor treceau cu aceiaş dragoste în buzunarul său.

Când s'a declarat războiul, şi se auzise că românii vor trece Dunărea, nimeni nu blestema pe turci cu mai multă patimă, ca jupân Iţic.

Soldaţii, mişcaţi de atâta simpatie şi de patriotismul lui jupân Iţic, îl rugară în glumă să meargă cu dânşii la războiu. Gluma aceasta însă era o idee bună, şi prinsese rădăcini în capul ovreiului. El îşi făcu socoteala că urmând pe soldaţi, va vinde marfa mai cu preţ şi va va face un bun gheşeft.

In ajunul plecărei, jupân Iţic se duse la colonel, şi cu lacrămi în ochi, i se jelui că simte multă mâhnire că pleacă soldaţii, şi că nu-i vine să se despartă de regiment.

— Ce să ţi fac jupâne, îi zise colonelul, noi trebue să plecăm; vrei să mergi cu noi?

Faţa ovreiului se luminase de bucurie: Dacă ziceţi dumneavoastră, eu merg, nu zic că nu merg, căci la soldaţi o să le trebuiască multe lucruri, dar pe drum multe se poate întâmpla, şi eu sunt bătrân, am şapte copii şi mă gândesc d-le colonel, că dacă ne întâlnim cu turcii, să nu se întâmple ceva rău, dacă îmi daţi d-voastră vreo asigurare că ei n'o să se lege de mine, atunci eu merg, am toată încrederea.

Colonelul, ca să se scape de dânsul, îl asigură că nu o să i se întâmple nimic, şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Joc în speranța unui câștig bun, încărcă trei care cu marfă și trecu Dunărea împreună cu regimentul.

Soldații, adunați la cantină, își destăinuiau grijile și dorurile ce le ardeau inimile de aceia pe care îi lăsase acasă, apoi când inimile se mai răcoreau de rachiul lui jupân Iţic; soldații întindeau brâul și jucau de răpăia pământul sub picioarele lor.

In noaptea a cincea de la venirea regimentului în Nicopoli, pe la ceasurile unsprezece, când încetase orice mișcare, pe prispa unei case mici, un ofițer și un soldat, lipiți unul de altul, vorbeau pe șoptite, spre a nu fi auziți de cineva. Noaptea era caldă și cerul era senin, luna lumina ca ziua.

— Nu, nici odată nu voiu aproba o idee absurdă, zise ofițerul, luând mâna soldatului și ducând-o la buzele sale. Dacă nu mai ascultat să rămâi acasă, cel puțin ascultă-mă acuma; am rugat astăzi pe colonel să te treacă furier la regiment.

— Tu te îngrijești de viața mea, zise cu tristețe soldatul, vrei să fiu la adăpost ferită de oboseală și de moarte, pe când tu te vei duce cu pieptul deschis în fața gloanțelor turcești; crezi tu că viața mea mi-ar mai fi trebuincioasă dacă aşi avea nenorocirea să te pierd? Atunci nu înțeleg de ce vrei să mă depărtezi de lângă tine, să mă faci să tremur în orice moment la gândul că poate ești rănit sau mort. Te rog în numele iubirei noastre, nu mă depărta de tine,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanulromanesc.ro/#/1901-1932

voiu suferi tot, mă simt destul de tare să te urmez, voiu îndura toate chinurile, şi cea mai supremă fericire, voiu gustao murind alături de tine.

— Imposibil Lucio, zise Lt. Pulbere, nu mai stărui, căci de data asta sunt foarte hotărât să nu-ţi mai fac pe voe. Am fost destul de slab că am consimţit să vii până aci, dar o greşală făcută odată, nu înseamnă că trebue să o repet. Tu nu-ţi poţi închipui pericolele prin care trece un ostaş în războiu, şi o fiinţă plăpândă ca tine, nu va putea suporta greutăţile unui marş forţat. Tu iubita mea eşti o fată bună şi destul de înţeleaptă ca să mă asculţi, mai ales că eu sunt Locotenentul care porunceşte şi tu soldatul care trebue să te supui.

Pe când se urma acest dialog, la colţul unei strade, o fiinţă ciudată se furişa în umbră, alunecând parcă pe lângă ziduri ca o năluca.

— Priveşte, zise Lucia şi întinse mâna spre locul unde se vedea ciudata apariţiune.

Locotenentul văzu ceva ca o formă omenească, dar nu avu vreme să distingă bine, fiindcă dispăruse la cotitura stradei. Ciudat, oraşul nu e locuit decât de soldaţi, şi un soldat la ora aceasta nu umblă pe stradă înfăşurat în cearşaf, sunt curios să ştiu cine este.

— Ce vrei să faci? întrebă Lucia.

— Vreau să mă încredinţez dacă nu cumva e vreun spion.

— Merg şi eu cu tine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir1901-1932

— Nu, tu să rămâi aci. L-tul Pulbere îşi luă sabia şi revorverul şi în câteva minute ajunse la colţul stradei. Se uită înainte, dar nu mai văzu nimic; fantoma dispăruse.

Din locul acela se ramificau trei strade, două din ele duceau în centru unde era corpul de gardă, şi prin urmare nu era posibil să treacă chiar prin faţa santinelei, cu siguranţă că a apucat pe strâda care ducea spre coastă la deal. In adevăr nu se înşelase, căci mergând pe strada aceia, zări o fantomă albă cu un urcior de pământ în mână, urcând sprintenă la deal. La razele lunei, avea înfăţişarea fantastică a unei statui mişcătoare.

Pe când fantoma albă dispăruse după culmea dealului, L-tul văzu o altă apariţie neagră care dispăru şi aceasta în urma celeilalte.

— Drace, bombăni L-tul, se vede că sufletele răposaţilor umblă noaptea să-şi adune oasele? Unde sunt oare santinelele noastre? nu cumva a vrăjit cineva oraşul şi-au amorţit toţi, afară de mine!

Pulbere, ajunse în sfârşit pe culmea dealului. De aici se vedea bine în toate părţile. Fantoma albă, urmărită de cea neagră, erau departe şi în curând nu se mai văzu, se amestecase într'o ceaţă cenuşie, probabil vreun lăstar de pădure, porumburi sau alte obstacole.

Iată un inamic, zise Pulbere cu necaz, care m'a învins prin fugă şi suflând greu de atâta alergătură, se toloni pe covorul de iarbă.

Timpul era plăcut, o uşoară adiere de vânt îi răcorea fruntea asudată, aprinse o ţigare

Muzeul Digital al Romanului Românesc

şi rezemat în cotul mânei se gândea ce să facă. Dacă nu ar fi fost într'o ţară streină şi în timp de războiu, poate că nu ar fi dat atâta însemnătate celor ce văzuse, dar în împrejurările acelea, nu se putea trece cu vederea asemenea apariţiuni misterioase, care dau târcoale împrejurul unui regiment adormit şi aproape fără santinele; chiar spirite dacă ar fi fost, trebuia să-şi legitimeze prezenţa lor acolo, şi cum L-tul nu credea în spirite, pentru dânsul acele fantome, erau nişte îndrăsneţi spioni cari trebuiau prinşi şi împuşcaţi.

Pe când L-tul fuma şi se gândea la toate acestea, văzu cu mirare că fantoma neagră venea spre dânsul şi după ce se mai apropie, Pulbere putu să distingă că era un soldat.

Soldatul sosi zdrobit de oboseală:

— Să trăiţi, d-le Locotenet.

— De unde vii soldat?

— Am fost la via care se vede colo, răspunse soldatul şi arăta cu mâna spre dunga cenuşie.

— Ce ai căutat acolo, nu cumva tu eşti de santinelă?

— Da d-le Locotenent.

— Pentru ce a-i părăsit postul?

— M'am luat după o matahală albă care a eşit ca din pământ şi a fugit într'acolo.

— Pentru ce n'ai strigat să stea?

— Am strigat de două ori dar n'a vrut să se oprească.

— Pentruce n-ai tras foc?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.scarisoreasca.ro/ndir1901_1932

— Mi-a fost frică d-le Locotenent.

— Frică ! nu-ţi e ruşine, un soldat nu ştie ce este frica.

— De oameni nu mi-e frică, d-le Locotenent, dar de strigoiu... Doamne fereşte, vine glonţul înapoi sau îmi strâmbă gura. Dacă ştiam că-i strigoiu, nici nu mă luam pe urma lui.

— Până unde a-i urmărit?

— Până în vie, dar am umblat de geaba, pe strigoiu nu poţi să-l prinzi, măcar de l-ai goni cu trinu; doar că l-am văzut unde a intrat.

— Spune tot ce ştii, porunci L-tul.

— In vie, urmă soldatul, sunt o mulţime de grămezi de cărămizi şi ziduri dărâmate, se vede că a fost vreo biserică acolo, căci strigoiul a mers întins la zidurile alea şi a intrat într'un mormânt, după asta am înţeles că a fost un strigoiu.

— Intr'un mormânt! eşti sigur de ceiace spui?

— Da d-le L-t., când m'am apropiat eu, numai capul îi rămăsese afară, şi cât ai clipi din ochiu, s'a afundat în pământ şi nu s'a mai văzut.

- Ei ş'apoi?

— Apoi m'am închinat şi am fugit înapoi.

— Dacă ai merge cu mine acolo, ai şti să mi arăţi mormântul unde a intrat strigoiul?

— Da.

Locotenentul se gândi puţin, apoi zise:

— De o cam dată vei rămâne la postul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Societatea de Mâine 1901-1932

tău, bagă de seamă să nu te mai depărtezi în afară de linia ta de pază. Fii cu luare aminte şi nu pierde din ochi via aceia, dacă vei vedea vreo mişcare într'acolo, să dai numai decât alarma printr'un foc de armă.

L-tul Pulbere, scoborî repede dealul şi merse la corpul de gardă, de aci luă zece soldaţi şi un trompet, apoi se reîntoarse, schimbă pe soldatul de santinelă şi lăsă pe un altul, căruia îi dete ordin că dacă va auzi trompeta să dea numai decât alarma, iar el plecă cu ceilalţi soldaţi spre vie.

Cu cât se apropiau de dunga cenuşie, se distingea mărăcinii unui gard viu care împrejmuia via. Intrând în vie, nu departe zăriră ruinile zidurilor.

Nici o mişcare, nici cel mai mic sgomot, nu turbura liniştea nopţei.

— Iată, şopti soldatul; când am ajuns la grămada aceia de cărămizi, capul strigoiului era aci, şi până să iau eu bine seama, s'a scufundat în pământ.

Locul arătat de soldat, nu prezenta nici o urmă de mormânt. Un fel de burueni uscate erau presărate peste tot locul acela.

— Aduţi aminte bine soldat, zise L-tul, poate că strigoiul era într'altă parte.

— Ştiu bine că aici era, răspunse soldatul.

— Tu nu vezi măi, că nu e nici un mormânt, pe unde era să se scufunde în pământ strigoiul ?

— Ba văz, dar...

— Dar ce, întrebă L-tul?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Strigoii intră şi prin piatră, zise soldatul cu frică.

— Eşti un prost camarade, dacă erai un soldat deştept trebuia să ţii minte locul pe unde a intrat stafia.

— Aşi putea să-mi pui capul pe tăetor, d-le L-t., stiu bine că aici a intrat.

Pulbere dete ordin soldaţilor să curăţe locul de burueni, spre a arăta soldatului că minţea, dar mare îi fu mirarea când soldaţii descoperiră un copac de tablă de fier, care masca probabil o intrare. Incercară să ridice capacul, dar nu reuşiră, era bine încuiat pe dedesupt. Unul din soldaţi căută şi găsi un par ascuţit şi începu a lovi copacul cu putere.

După câteva lovituri, se auzi un glas de sub pământ, într'o românească stricată :

— Cine sunteţi voi şi ce voiţi de la credincioşii lui Mohamet ?

— Ori cine vei fi, deschide mai repede, porunci L-tul.

Timp de câteva minute, vocea nu se mai auzi şi L-tul dete ordin soldaţilor să lovească copacul. Soldaţii aveau acum fiecare câte un lemn gros în mână şi isbeau cu putere copacul.

— Alah să vă dea vouă gând bun, se auzi iarăşi vocea, şi de astă dată, copacul se dete într'o parte şi eşi la iveală capul unui turc, smolit la faţă cu o barbă rară prelungă.

Turcul urcă treptele scărei care conducea în subterană şi eşi la suprafaţă. Era înalt şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

bine legat. Pe cap purta un feş alb cu turbanul de mătase verde, împletit cu fir de aur.

Când dete cu ochii de Locotenent, salută după obiceiul oriental, ducând mâna la gură, după aceia la frunte şi apoi încrucişându-şi braţele pe piept, se înclină în semn de supunere.

— Ce făceai în ascunzătoarea asta, întrebă Locotenentul?

— Priveghez la patul stăpânului, răspunse turcul.

— Va să zică sunteţi mai mulţi turci ascunşi aici?

— Nu bravule ostaş. Este numai marele stăpân cu smerita lui slugă şi două cadâne.

— Spui drept, întrebă locotenentul căutând în ochii lui, spre a se asigura dacă turcul nu avea vreun gând ascuns.

— Nici odată gura unui credincios nu minte.

— Bine, vom vedea, zise L-tul, apoi dete ordin trompetului să se depărtieze la 40 paşi şi să fie cu luare aminte a nu fi surprins de vreun atac neprevăzut.

— Haide turcule, mergi înainte. Turcul făcu o plecăciune şi începu a scoborî scara.

Locotenentul lăsă doi soldaţi de pază la gura intrării, pe un altul la jumătatea scării, iar pe un al treilea îl postă la uşa ce se găsea la extremitatea de jos a scării, pe unde L-tul îşi făcu intrarea urmat de restul soldaţilor.

Turcul când intră, lăsă din ordinul locotenentului uşa deschisă în urma sa, aşa că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistamuseion.ro/mdrr1901-1932

acesta putu vedea mai înainte deschizătura unde îl conduse turcul :

Era o cameră mare patrată, mobilată cu un lux oriental, ce uimi pe L-tul Pulbere. Se crezu un moment transportat în lumea basmelor din o mie şi una de nopţi.

Pereţii şi toată încăperea era tapisată cu cele mai veritabile şi mai scumpe covoare de Persia. Lumina venea de la o mulţime de lumânări înfipte în sfeşnice de argint, susţinute de statuete colorate, înfăţişând diferite figuri simbolice. Pe ambele laturi se întindeau sofale aşternute cu mătăsuri şi catifele.

In fundul odăei se afla un pat mare, lucrat artistic din lemn de chiparos, acoperit cu cuverturi fine şi albe ca zăpada. In acest pat sta întins un bătrân palid şi slab ca un schelet, cu părul şi barba albă. Imprejurul fesului era împletit un turban alb presărat cu broderii şi semilune cusute cu fir de aur.

Nemişcat, cu ochi închişi, cu respiraţia aproape stinsă, bătrânul semăna mai mult a o figură de ceară din acelea care se văd prin muzee.

Dintr'un vas de argint, se ridica nori subţiri de fum, care răspândea în cameră un parfum ameţitor de mirodenii.

La ambele extremităţi ale patului, două cadâne înfăşurate până la ochi cu pânze albe, stau nemişcate ca două statui cu mâinile la piept, într'o atitudine evlavioasă, ca în faţa unui sfânt.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicu.ro/mdrr1901-1932

Intr'una din aceste cadâne, L-tul Pulbere, recunoscu fantoma pe care o urmărise.

Cu aceiaşi smerenie, mai la oparte, sta turcul cu turbanul verde care lăsase intrarea liberă locotenentului şi soldaţilor săi.

In faţa acestui bătrân respectabil, aproape mort şi a celor două femei, L-tul Pulbere, schimbă tonul omului de războiu şi deveni mai blând şi chiar amabil:

— Cine sunteţi dv. şi prin ce împrejurări vă găsiţi în această subterană, întrebă el pe turcul care sta în picioare lângă dânsul.

Turcul făcu o plecăciune, apoi răspunse:

— Facem parte din ceata aleşilor lui Mohamet, Alah te va ajuta pe tine, dacă nu te vei atinge de servitorii săi. Vezi tu acela ce stă în faţa noastră? zicând acestea, turcul îşi împreună mâinile ca pentru rugăciune şi ridică privirea cu evlavie în sus. El este soarele credinţei şi luceafărul strălucitor al adevărului, în faţa lui se pleacă toţi credincioşii răsăritului; după Mohamet pe pământ este marele Islam.

L-tul Pulbere înţelese că are de a face cu demnitari înalţi ai religiunei turceşti; cel din pat trebue să fie un mitropolit îşi zise el, iar cel care vorbeşte, vreun episcop.

— Şi cum se face de vă aflaţi aici, întrebă cu curiozitate L-tul Pulbere?

— Soarele dreptăţei, de mult, foarte de mult, nu a mai călcat pe locurile acestea, din timpul purternicului Padişah Amurad, acum când credindioşii crucei au pornit oştile în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

contra a drept credincioşilor lui Mohamet, marele Islam, din voinţa Profetului, a venit să lumineze oştile musulmane, ca acestea să învingă pe acelea ale crucei, dar credincioşi crucei au învins pe credincioşi semilunei, luându-i în robie, şi de adâncă întristare soarele este aproape de apus.

Până mâine el poate va pleca dintre noi, să roage pe Profetul pentru mântuirea credincioşilor săi.

— Atunci dacă va muri, negreşit că d-ta o să te faci soarele credinţei, observă L-tul.

— Implinească-se voinţa lui Alah şi Profetului, zise turcul prin a cărui ochi fulgeră scânteia speranţei, apoi adăogă: Fiindcă eşti bun cu aleşii credinţei lui Mohamet, vei primi un dar de la marele Islam.

Zicând acestea, se apropie de patul muribundului, bolborosi câteva cuvinte, apoi atinse mâna bătrânului. Acesta deschise ochii şi privirea-i stinsă, se opri fixă o secundă asupra ofiţerului, mişcă buzele articulând un cuvânt neînţeles şi rămase apoi în aceiaşi nemişcare de mai înainte.

Turcul cu turbanul verde, făcu un semn lui Pulbere să se apropie, luă după pieptul bătrânului o decoraţie dreptunghiulară, un fel de tăbliţă învelită cu catifea neagră, pe care erau scrise câteva caractere şi semiluna brodată cu aur şi o puse în mâna bătrânului, acesta deschise ochii pe jumătate şi cu mâna tremurătoare, întinse tăbliţa L-tului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
literatura.simona.md/ndr/1901-1932

— Primeşte darul marelui Islam, zise turcul cu turbanul verde.

L-tul luă tăbliţa din mâna bătrânului, şi mulţumi cu zâmbetul dispreţuitor al omului serios care primeşte o jucărie din mâna unui copil.

Turcul cu turbanul verde, înţelegând semnificaţia zâmbetului, adăogă cu oarecare orgoliu : Alah să te lumineze pe tine şi să nu dispreţueşti darul marelui Islam. Pentru bunătatea ta, că nu ai făcut nici un rău celui mai înalt ales al Profetului, ai meritat această favoare. Vei şti, bravule ostaş, că această decoraţie nu se găseşte de cât la puternicul Sultan şi la miniştri săi, şi cine o va avea asupra sa, va fi păzit de Alah şi respectat de toţi credincioşi săi.

Se făcuse ceasul patru şi jumătate de dimineaţă. Locotenentul se hotărî să isprăvească cu această ciudată aventură, după ce mai întâiu făcu o percheziţie serioasă, cercetând toate unghiurile subteranei, spre a se încredinţa că nu este nimic de temut din partea aceasta, pentru regimentul său.

Afară era răcoare şi aerul umed. Frunzele viţei pline de apă, se scuturau la cea mai mică atingere, şi îi stropea cu picături mari şi reci.

Impresionat adânc de cele ce văzuse, locotenentul şi soldaţii săi, înaintau tăcuţi prin lumina nesigură a dimineţei, silind să ajungă cât mai repede în Nicopoli.

I se părea că fusese sub vraja unui vis

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.staronsilvania.ro/mdir1901-1932

sau asistase ca martor ocular a unei scene din povestirile extra ordinre ale lui Edgard Pöe.

Când ajunse în culmea dealului, începuse să se lumineze de ziuă. In oraşul ruinat era fierbere mare, soldaţii se adunau grăbiţi din toate părţile spre a se forma pe compănii şi batalioane în faţa corpului de gardă. In cursul acelei nopţi, regimentul primise ordinul să plece de urgenţă, spre acea faimoasă întărire, ce se numea Plevna.

Ce soartă o fi avut marele Şeik Islam şi cadânele sale, nimeni nu a mai aflat. Ceiace se ştie însă, e că trupele care au înlocuit regimentul 4 de linie, vizitând subterana a găsit o pustie şi dispăruse orice urmă din luxul care uimise atât de mult pe L-tul Pulbere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ramuri1901-1932

VII.

Ca persoană politică, Ardeleanu ar fi fost neîntrecut, dacă pe lângă celelalte calităţi, ar fi avut şi un mic fond de moralitate. Atunci i s'ar fi dat cu oarecare dreptate, obicinuitul calificativ de: Superior. Prin atavism, el poseda în apucăturile sale, acea voinţă dârză de a lupta şi îngenunchia pe protivnicul său, iar ca însuşiri personale, dispunea de toate elementele care ajută pe un ambiţios să se ridice la situaţiunile cele mai înalte. In drumul spre ţinta năzuinţelor sale, răsturna fără milă pe ori cine întâlnea, necruţând nici chiar pe amici politici care îl ajutase să facă primul pas spre mărire. In omuleţul acesta diform, clocotea o forţă neînchipuită: Inteligenţă, voinţă, cruzime, energie şi multă perversitate, iată forţa, iată omul nostru.

Cu ocazia primei convocări ce se făcu corpurilor legiuitoare, senatorul Ardeleanu ducându-se la Bucureşti, ştiu să se folosească admirabil de noua lui poziţiune. Căută mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întâiu a face cunoştinţa Miniştrilor, întrebuinţând sistema lui cunoscută de vicleşug şi umilinţă.

Vizită în parte pe fiecare Ministru, găsind pentru fiecare cuvinte de admiraţie, fie pentru talentul oratoric, fie pentru buna conducere a departamentului. Lăuda politica generală a guvernului, ca cea mai înţeleaptă din câte guverne se perindase mai înainte în ţara românească.

Pe lângă Ministrul de Interne insistă mai cu deosebire, ştiind că de acesta depinde mai mult afacerile judeţului.

Cine şi-ar fi închipuit, că omuleţul acesta gras, din a cărui spinare eşea aburi urcând treptele ministerului, stând pe un fotoliu în aşteptarea Ministrului, nutrea în capul său pleşuv, ambiţiunea că odată ar putea intra în acest cabinet, învestit cu demnitatea de Ministru!

Cu răbdare şi pricepere se fac toate, mărăi el ştergându-şi chelia cu batista.

Cu câtă elocuenţă, cu câtă convingere, expunea el Ministrului, situaţia judeţului, a cărui reprezentant era.

Arăta pe rând îmbunătăţirile ce trebuesc puse la cale, îmbunătăţiri, care dacă s'ar realiza, ar întări şi mai mult popularitatea guvernului în ţară.

Opinia publică, Domnule Ministru, este o putere reală, de care un guvern trebue neapărat să ţie seamă şi când reprezentanţii acestei opinii sunt oameni cinstiţi, însufleţiţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/mdr_1902_1932

de binele obştesc şi nu falşifică acea opinie, atunci guvernul animat de aceleaşi sentimente, radiază bine-facerile asupra ţărei, după cum astrul ceresc radiază căldura şi lumina asupra pământului. In ce mă priveşte pe mine, ca reprezentant al alegătorilor mei, îmi voiu face conştiincios datoria şi voiu supune cunoştinţei D-voastre, toate nevoile şi cerinţele acelora a căror representant sunt.

Pe tema aceasta, senatorul compătimea starea mizerabilă a ţăranului, susţinea răspândirea culturei în popor, facerea şoselelor, care s'au neglijat de guvernul trecut, şi în fine, omul acesta care nu'şi aducea aminte dacă a asistat vre o dată la leturghie, regreta abandonarea religiunei şi nepăsarea guvernului trecut, faţă de personalul bisericesc.

Promise solemn Ministrului, că dacă îi va da mână liberă, va şti să conducă politica după placul guvernului, va realiza şi economii, iar afacerile judeţului vor prospera, cum până atunci altul nu fusese capabil a o face, apoi mai lăgădui că va rămâne pururea devotat guvernului şi în special Ministrului, pentru această favoare. Convinse în sfârşit pe ministru, că foşti conducători ai politicei din judeţul său, au pierdut cu totul încrederea cetăţenilor prin lipsa lor de tact şi ambiţiuni personale, disputându-şi fiecare dreptul de întâetate.

Cu asemenea însinuări, converti pe ministru într'atâta, încât acesta îi dete în judeţ, toată puterea de acţiune şi el era acum stă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/md1901-1932

pânul a tot puternic, care poruncea şi vai de acela care ar fi cutezat să se opue voinţei sale.

Ardeleanu se afla în biroul său de lucru. Ca de obiceiu dimineaţa, era îmbrăcat cu o flanelă groasă de lână, pe cap purta o scufă cafenie brodată cu ibrişin, iar picioarele i se odihneau comod în pantofi mari de pâslă. Mobilierul era simplu: un birou, o canapea şi patru scaune.

Rezemat cu coatele pe fereastră, Ardeleanu fuma dintr'o ţigare groasă cât degetul său, şi părea a privi la servitorii ce umblau prin curte, în realitate însă el nu vedea pe nimeni, gândurile lui erau într'altă parte: A sosit timpul, murmura printre dinţi şi aruncă un rotogol de fum ce-i acoperi toată faţa. Mai întâi de toate să-mi văz de interesele mele şi apoi politica; Cine nu ştie să profite când pote, e un gogoman. Voiu trimite să-mi cheme vecinul şi îi voiu spune să-şi ia catrafusele, şi dacă nu o vrea să plece de bună voe, atunci îl voiu sili, afară numai dacă nu o fi având vreo hârtie la mână. Apoi după o pauză de gândire: La urma urmei am destule mijloace... nu voiu lăsa eu aşa uşor să-mi scape atâta pământ, care ar ridica valoarea moşiei... mai rămân ceilalţi .. dar cu încetul îi voiu expropia şi pe ei, că doar nu degeaba sunt la putere.

Ardeleanu chemă un servitor şi trimese să cheme pe Nicolae Pulbere, apoi se aşeză la birou şi începu a răsfoi prin condici.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/index?1901-1932

Două bătăi sfioase se auzi în uşe, şi subprefectul intră în birou. Ardeleanu ridică capul şi holbă ochii la noul venit.

Sub-prefectul făcu o plecăciune adâncă şi zise sfios:

— Mi s'a spus că m'aţi chemat.

— Te-am chemat zapciule, să-ţi aduc aminte că la şoseaua care trece prin pădurea mea, nu mai lucrează nimeni, pentruce s'a întrerupt lucrul? Nu ţi-am spus oare că am nevoe să scot lemne din pădure, credeţi că vă jucaţi cu mine? asta se chiamă administraţie?

— D-le senator, vă rog nu fiţi supărat pe mine, căci eu nu sunt de...

— Lasă că te fac eu să mă cunoşti zapciule, dacă într'o săptămână şoseaua n'o fi gata, să ştii că te dau afară.

— Nu sunt eu cauza boerule, dacă d-nul Prefect...

— Nu voiu să ştiu de Prefect, eu îl ţiu de urechi pe prefectul dumitale, mai înţeles?

— Ştiu foarte bine, d-le senator, că d-l prefect nu însemnează nimic faţă de d-voastră, dar ce pot să fac dacă îmi dă ordine urgente să mă ocup de altele. Am fost chiar eri la prefectură, să primesc instrucţiuni pentru rechiziţiile armatei, şi am auzit pe d-l prefect vorbind de d-voastră şi părea cam supărat.

— Ce vorbeşti! Era supărat, zise Ardeleanu ciulind urechile, şi ce zicea? spune repede că am de gând să te fac poliţai.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901_1932

— Sunt devotatul d-voastră şi va-şi spune tot, dar mă tem, gândiţi-vă... sunt om sărac.

— Nu fi prost zapciule, dacă te protejez eu ce-ţi mai pasă, eu sunt pâinea şi cuţitul, spune ce zicea Prefectul ?

D-l Prefect vorbea cu d-l Director şi spunea că d-voastră vă cam amestecaţi în atribuţiunile sale, şi mai spunea că o să se ducă la Bucureşti ca să roage pe d-l Ministru să hotărască odată pentru totdeauna, cine dictează în judeţ, el sau d-voastră.

Ardeleanu lovi biroul cu pumnul şi mustăţile se ridicară ţepene ca o spinare de ariciu.

— Auzi îndrăsneală ! am să-l dau afară, va să zică el n'a ştiut până acum că eu sunt acela care dictez în judeţ ? da prost mai e nenişorule, ei bine, îi voiu arăta eu cine dictează. Tu caută şi mă informează de toate câte se vorbeşte de mine şi fiindcă îmi eşti devotat, am de gând să te fac director. Acum dute şi apucă-te repede să-mi faci şoseaua.

Sub-prefectul se închină adânc şi eşi din biroul senatorului zâmbind cu şiretenia omului deprins a minţi şi a linguşi vanităţile politicianilor.

Ardeleanu urmări cu privirea dispreţuitoare pe funcţionarul linguşitor zicându-şi : iată un ticălos de care deocamdată am nevoe, voiu avea grija să mă scap cât mai curând de dânsul, după cum mă voiu scăpa şi de onorabilul prefect, stăpânul său.

Un servitor veni şi spuse că Pulbere aşteaptă afară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Spune-i să intre.

Pulbere plecase de acasă cu îndoială în suflet, Ardeleanu era cel mai mare dușman al său, îi făcuse atâtea mizerii, încât se cutremura numai auzindu-i numele, totuși trebuia să se supue invitațiunei sale și venise.

Intră în birou și se opri respectos lângă ușe.

De obiceiu Ardeleanu, interoga la prima vedere și mergea drept la scop, de astă dată însă făcu o pauză, afacerea era delicată, și se gândea cum să înceapă atacul. O mărăială prelungă facu pe Pulbere să se înfioare.

— Am o socoteală cu tine, — Ardeleanu de când era senator, tutuia pe toți, el credea că fiind alesul națiunei, va avea acest drept după constituție. — Te-am chemat urma el, să ne înțelegem în chestia pământului: Până astăzi te-am lăsat să stăpânești în liniște cele 120 pogoane de pământ care fac parte din corpul moșiei mele, am avut în vedere, cum sunt eu milos din fire, greutățile tale cu casă și copii, acum ai scăpat de griji, copii s'au mărit, au cariera lor, pe fata cea mare ai dato la casa ei, mai ai o singură fată; pe asta vom mărita-o după logofătul Niță, e un băiat harnic și deștept. Acum am și eu greutățile mele și nu te mai pot îngădui, așa dar pentru o bună regulă, o să-mi dai și un act, că nu mai ai nici o pretenție asupra acelor pogoane, eu de asemenea o să-ți dau un alt act, că ne-am lichidat și că nu-mi datorezi nimic: eu sunt om drept și îmi place lucrul descurcat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.starrans.lvivana.ro/mdrr1901-1932

Bătrânul Pulbere, ascultând la cele ce îi vorbea Ardeleanu, se întreba dacă acesta e în toate minţile, sau a înebunit pe neaşteptate.

— Nu prea te-am înţeles boerule, de cine e vorba?

— Nu m'ai înţeles? tăcu Ardeleanu, holbând ochii. Apoi nenişorule, averea pe care o stăpâneşti, a-i uitat că este a mea?

— Eu ştiu că este a mea, fiindcă mi-am agonisit-o din mica copilărie, muncind la răposatul proprietar Movileanu.

— Ai vre-o hârtie de la răposatul, să dovedeşti că pământul ţi-a fost dat de veci?

— N'am hârtie, dar sunt oameni bătrâni care ar putea să spue.

— Aceasta nu este o dovadă. Oamenii ştie că ţi s'a dat pământul să-l cultivi, iar nu de veci. Eu am cumpărat moşia de la nepotul răposatului Movileanu, şi după actul de cumpărătoare, pogoanele pe care le stăpâneşti tu, fac parte din corpul moşiei mele.

— Ce vorbeşti boerule, zise Pulbere cu naivitatea omului cinstit, o avere pe care mi-a dat-o proprietarul ca răsplată a muncei mele şi pe care o stăpânesc de 28 de ani, nu este a mea?

— Nu, nu este a ta, fiindcă dacă ar fi aşa, a-i avea un act la mână.

Bătrânul Pulbere, înţelegând în sfârşit scopul perfid ce nutrea Ardeleanu, rămase câteva minute zăpăcit fără cuvânt, cu privirea pierdută în gol.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/cor 1902 - 1932

In adevăr, nu poseda niciun act de la proprietar, şi cum acesta murise de mult Ardeleanu era în stare să-i ia pământul şi să-l lase pe drumuri muritor de foame, şi fiind în lipsa de acte, chiar calea justiţiei, singura cale de scăpare îi era poate închisă.

— Boerule, zise bătrânul Pulbere cu ochii plini de lacrămi. Eşti bogat, ai destule moşii, fie-ţi milă de un biet bătrân, care nu mai poate munci, şi care n'are alt mijloc de a se hrăni, decât peticul de pământ pe care vrei să i-l ei, fii îndurător boerule, şi eu şi copila mea te vom bine-cuvânta.

— Am făcut destule pomeni, zise cu nepăsare Ardeleanu. Dacă aşi fi fost un om rău, te goneam decând am intrat în stăpânirea moşiei, să te mulţumeşti că te-am îngăduit până acum, şi că nu-ţi mai pretind nici o despăgubire.

— Mulţumesc boerule, dar fii îndurător... rămâi pe drumuri...

— Cred că ne-am înţeles, zise Ardeleanu poruncitor, dute şi fă-ţi rost de trai în altă parte, îţi dau termen de o lună de zile, cu începere de astăzi, după expirarea acestui termen, nu te mai las nici un ceas, voiu intra în stăpânirea pământului.

— Decât să-mi ei pământul mai bine să-mi ei zilele boerule.

— Nu-mi trebue zilele tale, eu vreau pământul.

— Gândeşte-te la D-zeu boerule, fieţi milă de copila mea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr:1901-1932

— Destul cu atâta cerşetorie, mărăi Ardeleanu şi făcu semn lui Pulbere să iasă.

Bătrânul deschise uşa şi plecă încovoiat sub povara gândurilor.

A doua zi de dimineaţă, Ardeleanu plecă cu primul tren la Bucureşti. El ştia un proverb că : cine întârzie rămâne coadă. Se putea întâmpla ca Prefectul să-i ia înainte, şi atunci scopurile sale se vor nimici. Ministrul, ademenit de spusele Prefectului, nu i-ar mai da satisfacţia pe care o dorea, sau în cazul cel mai bun i-ar fi dat-o mai târziu, şi Ardeleanu nu era omul să aştepte să-i ia alţii înainte, de aceia el se grăbi să bată fierul cât e cald.

Ajungând la Bucureşti, se duse drept la Minister, şi anunţându se Ministrului, acesta îl primi numai decât şi îl pofti să ia loc pe un fotoliu. Ardeleanu se aşează gâfâind de oboseală.

— Cu ce treabă vii pe la mine, întrebă Minisrrul, cred că politica nu lasă nimic de dorit, pe cât timp d-ta conduci trebile acolo.

— Până acum a mers binişor, dar n'o să mai meargă, mă tem că o să ne deochem d-le Ministru, situaţia se cam încurcă.

— Dar ce s'a mai întâmplat ?

— Eu faţă de cele ce se petrec acolo, nu mai răspund de nimic.

— Ai vreo nemulţumire, întrebă Ministru intrigat, ce s'a întâmplat ?

— Ce să se întâmple : Prefectul ne compromite partidul, toată lumea se miră de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
exista.ro/ro/mdr1901_1932

purtarea lui: omul ăsta, ori e un prost de dă în gropi, sau că e de rea credinţă, şi aceasta din urmă presupunere o cred cea mai adevărată.

— Crezi, făcu Ministrul încruntând sprincenile?

— Ce aşi putea să cred d-le Ministru, când acest prefect serveşte opoziţia, şi de partizanii noştri nu ţine nici o socoteală. Toată lumea e nemulţumită de purtarea lui.

— Curios, murmură Ministru, mie nu mi s'a comunicat nimic până astăzi.

— Am ştiut că nu vi s'a comunicat, şi tocmai de aceia am venit, să vă pun în cunoştinţă.

— Ei bine, reluă Ministru, d-ta nu l-ai îndrumat pe calea ce trebue să urmeze?

— Eu l'am consiliat ca pe copilul meu, d-le Ministru, dar în cele din urmă, m'am convins că nu vrea să ţie socoteală de sfaturile mele, şi credincios angajamentului ce mi-am luat faţă de D-voastră, şi spre a nu nemulţumi membri partidului, am fost nevoit să viu la D-voastră.

— Foarte bine d-le Ardeleanu, dar cum crezi d-ta că am putea îndrepta lucrurile?

— Ştiu şi eu, mărăi Ardeleanu, părând că se gândeşte.

— Numai d-ta eşti în măsură a mi da un sfat bun, ca unul care cunoşti oamenii şi cele ce se petrec în partea locului, zise Ministrul.

— Este adevărat, d-le Ministru... dar...

— Dar? făcu Ministrul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarhivelor.ro/mdrr1901-1932

— Chestia e cam delicată.

— Să vedem părerea d-tale.

— Trebue să sacrificăm pe Prefect, zise Ardeleanu, făcând un gest de regret.

Ministrul, contrariat de această propunere, rămase pe gânduri, privind la Ardeleanu, pe a cărui frunte se iveau picături mari de sudoare.

— Nu putem oare găsi alt mijloc d-le Ardeleanu? Prefectul este favoritul unui coleg al meu, şi mă tem să nu întâmpinăm dificultăţi la înlocuirea lui; aşi fi foarte mulţumit să găsim altă soluţiune.

— Nu găsesc nici un alt mijloc d-le Ministru, să mă credeţi, că până să mă hotărăsc a veni la D-voastră, m'am gândit mult asupra acestei chestiuni; mai ales că prefectul îmi este simpatic, şi nu aşi dori ca tocmai eu să-i cer înlocuirea; dar dacă punem interesele partidului, mai presus de o simpatie personală, atunci sacrificarea lui se impune.

— Bine înţeles, aprobă Ministrul, dar în cazul acesta, ca să fac convingerile colegilor mei, înţelegi, trebue să-mi dai oare care detalii precise...

— Înţeleg d-le Ministru, detaliile le veţi avea în curând, dar odată cu trimiterea lor, o să vă rog să mă deslegaţi de greaua răspundere, cu care a-ţi bine voit a mă onora.

Ardeleanu se ridică după scaun, cu demnitatea omului cinstit, atins în amorul propriu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromana.ro/arhiva/1901-1932

— Dar... d-le Ardeleanu, să nu crezi că am făcut vreo aluzie; dumneata ai toată încrederea mea...

— Mă rog, reluă Ardeleanu, sunteţi în dreptul D-v. d-le Ministru, să-mi cereţi documente, şi eu trebue să recunosc că sunt nepregătit şi nu vi le pot da.

— D-ta ai înţeles greşit sensul cuvintelor mele. Dacă ţi-am cerut detalii, aceasta am făcut-o în interesul ca să pot susţine mai cu succes acuzarea Prefectului în faţa colegilor mei, şi cu modul acesta să pot lua dispoziţiuni urgente la înlocuirea lui.

— Aveţi dreptate d-le Ministru, dar nu e mai puţin adevărat, că şi eu mă găsesc într'o situaţie penibilă faţă de D-v., neputându-vă dovedi cu acte materiale afirmaţiunile mele; eu nu pot decât să repet cele ce v'am spus: în curând vom asista la un dezastru politic, aceasta fie din cauza incapacităţei Prefectului, fie din reaua sa credinţă, în orice caz dezastrul va fi inevitabil şi unic în felul său. D-voastră nu mă credeţi pe cuvât, şi îmi cereţi dovezi, dovezi pe care nu vi le pot da deocamdată. Ei bine, acele dovezi le veţi avea în curând, dar atunci va fi prea târziu, atunci înfrângerea noastră va fi desăvârşită, căci soldaţii noştri nemulţumiţi şi demoralizaţi, vor fi trecuţi în tabăra inamică, iar eu, generalul părăsit de toţi, voiu rămânea singur luptător pe câmpul de luptă; şi decât să mă văz în asemenea stare ridicolă, prefer mai bine să rămân simplu luptător, atunci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ro.scanmonsikeria.ro/mdrr1901-1932

cel puţin voiu fi scutit de greaua răspundere faţă de D-v.

Ardeleanu ştiuse să dea cuvintelor sale atâta accent de adevăr, încât Ministrul, chiar dacă ar fi avut o umbră de bănuială, ultimele cuvinte plângătoare ale lui Ardeleanu, o spulberase cu totul. Ardeleanu jucase ultima carte; Dacă nu isbutea acum, planurile lui se nimiceau şi rămânea compromis pentru totdeauna în faţa Ministrului.

De aceia, câteva secunde cât întârziă răspunsul Ministrului, lui Ardeleanu i se păru o eternitate. Işi ştergea mereu fruntea acoperită de sudoare, şi aştepta cu respiraţia oprită, rezultatul intrigilor sale.

— Bine, d-le Ardeleanu, zise în fine Ministru, faţă de pericolul semnalat de D-v., voiu lua dispoziţiuni urgente ca să-l înlătur. Mâine avem consiliu şi voiu pune pe tapet înlocuirea Pretectului. Dar presupunând cazul că colegii mei vor fi de acord, atunci care ar fi persoana demnă de încredere şi capabilă a-i lua locul?

— Vedeţi, aci e toată greutatea d-le Ministru, şi vă mărturisesc că nu am pe nimeni cu însuşirile ce trebue să aibă un bun Prefect, dacă D-v. aveţi pe cineva...

— Noi am găsi mulţi, dar vrem o persoană din localitate, să cunoască lumea.. Ştii ce d-le Ardeleanu, zise Ministrul după o mică gândire? sunt de părere să primeşti d-ta această însărcinare.

— Mrrr, făcu Ardeleanu arătându-şi colţii,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdrr 1901-1932

Vă mulţumesc de onoare, dar sunt bătrân şi e cam obositor pentru mine, şi afară de asta nu prea ştiu carte multă.

— Eu te rog să primeşti, reluă Ministru, nu e atât de obositor după cum crezi, cât priveşte pentru carte multă, asemenea condiţiuni se cer de la copişti, iar nu de la oameni care au calitatea superioară de a conduce politica.

Ardeleanu cu toată bucuria ce simţea că îşi ajungea scopul, esita totuşi a se pronunţa. Artist desăvârşit în arta prefăcătoriei, el vrea să arate Ministrului, că nu era câtuşi de puţin încântat de însărcinarea ce i se da, şi aştepta ca acesta, să-i repete. propunerea, să insiste mai mult cu rugămintele sale.

— Ei ce zici d-le Ardeleanu, primeşti?

— Nu prea sunt dispus d-le Ministru!

— Cu toate acestea, te rog să primeşti, insistă Ministru, fiindcă d-ta eşti singurul care a-i putea linişti spiritele recalcitrante.

— Fie, zise în cele din urmă Ardeleanu, pentru interesul partidului şi pentru a mă conforma dorinţei D-v., voiu face şi sacrificiul acesta.

— Mulţumesc d-le Ardeleanu, voiu ţine socoteală de preţioasele d-tale servicii. Mâine pe la ora aceasta, te rog să vii pe la Minister spre a-ţi comunica rezultatul. Ministrul întinse mâna senatorului, concediindu-l cu un gest amical.

Pe când Ardeleanu cobora scările Ministerului, cu faţa congestionată de emoţiunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

succesului, meditând la planuri de chiverniseală ce-i oferea noua sa poziţiune, iată că pe negândite se iveşte în capul scărei Prefectul, căruia el îi săpase groapa.

Această apariţiune a fost ca un duş rece pentru spinarea lui înfierbântată. Scoase repede batista şi îşi frecă cu putere toată faţa, apoi se opri mârâind în faţa Prefectului, strângându-i mâna cu multă prietenie.

— Dar d-ta pe aici, întrebă Prefectul contrariat de această întâlnire?

— După cum vezi, zise Ardeleanu cu un gest de nemulţumire.

— Te văd cam indispus.

— Da, nu mi-a mers tocmai bine.

— Nu l-ai găsit pe Ministru?

— L-am găsit, e sus în cabinet.

— Atunci?

— Să vezi, îţi spusesem eri că nu o să mai viu la Bucureşti decât după două săptămâni.

— Tocmai, aprobă Prefectul.

— Ei bine, reluă Ardeleanu, eri după ce ne-am despărţit, am primit o scrisoare de la un prieten, un funcţionar la Ministerul de justiţie, prin care mă anunţa că este un loc vacant de procuror, şi am plecat nenişorule pe nepusă masa să rog pe Ministru nostru să intervie la acela al Justiţie pentru Romulus, băiatul meu...

— Şi te-a refuzat?

— Şi da şi nu.

— Nu înţeleg, s'a ocupat locul?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaraza.ro/?id=1901-1932

— Aşi nu, dar am găsit pe Ministru foarte supărat, aproape m'a dat afară.

— Glumeşti ! şi de ce, întrebă Prefectul cam îngrijat de această veste ?

— Inchipueşte-ţi nenişorule, fiindcă Prefectul de Slatina şi cel de Botoşani, au venit bieţii oameni în Capitală fără concedii, şi din această cauză Ministrul e foarte supărat, a făcut un caz ne mai pomenit, şi mi se pare că s'a luat dispoziţii să nu se mai aprobe mici concedii Prefecţilor, decât numai în caz de boală.

— Ciudată dispoziţie, zise Prefectul cu un surâs forţat.

— De, mă mir şi eu, parcă dacă eşti Prefect nu eşti om ca toţi ceilalţi, nu ai şi tu daraveri, afaceri, şi unde mai pui că bieţii oameni venise pe la Minister, să i-a oarecare instrucţiuni de serviciu.

— In adevăr, mi se pare ciudată această dispoziţiune, dar poate că Ministrul are motivele sale, zise Prefectul cu aerul cel mai indiferent.

— Da, tocmai aşa, o fi având motive, dar e prea violent nenişorule !

— Când o să te înapoezi d-le Ardeleanu?

— Cred că mâine, fiindcă mai am câte ceva de târguit.

— Dar aruncî cu locul vacant cum rămâne ?

— Rămâne acum pe altă dată, căci după cum îţi spusei, nici nu mai îndrăsnesc să vorbesc Ministrului, e prea supărat. Arde-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicu.ro/ndrr1901-1932

leanu salută cu cea mai prietenoasă dragoste pe Prefect, apoi eşi repede în stradă.

In apropiere de Minister se afla o tutungerie, Ardeleanu intră aci şi cumpără o ţigare, apoi se apropie de geam şi privi cu atenţiune încordată spre poarta Ministerului.

După două minute de pândă, faţa i se înseninâ şi un mârăit puternic eşi din gâtul său. Prefectul nu numai că renunţase a mai vorbi cu Ministrul, dar eşind în stradă, se opri să citească intinerariul drumului de fier, ceiace însemna că era grăbit a se înapoia la postul său.

A doua zi, Ardeleanu ducându-se la Minister, primi ordinul de numirea sa ca Prefect, depuse în aceiaşi zi jurământul şi pleca la Ploeşti mârăind de satisfacţie.

Işi poate oricine închipui surprisa Prefectului când se văzu înlocuit, tocmai atunci când se credea în cele mai bune graţii ale Ministrului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

VIII.

Dintre stradele cele mai laterale şi mai puţin frecuentate ale oraşului Ploeşti, era pe vremuri şi strada Muzelor. Cine a trecut pe aici şi a văzut şirul lung de case mărunte şi spoite cu lut galben sau albastru, despărţite între ele prin curţi mari cu căpiţe de pae şi coşare de vite, în zadar a căutat să găsească vreo legătură sau înţeles simbolic între această stradă şi numirea ce i s'a dat.

Nu ar fi de mirare ca vreun poet sărac să fi avut locuinţa pe aici, dar atunci nenorocitul a trebuit să renunţe la poezie, căci ori cât ar fi strigat el muzelor să vie să-l dismerde şi să-l inspire, ele ar fi fugit înspăimântate de locul acela, unde primăria le oferise ospitalitate şi le împroprietărise cu toate formele legale.

Colţul acesta sărăcăcios şi neîngrijit faţă de centrul oraşului, atât de bine întreţinut în toate privinţele, te făcea să-ţi aduci aminte de unii indivizi îmbrăcaţi lucsos dar cu tocurile ghetelor scălciate. Stratul de gunoaie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir/1901-1932

cu toată grosimea lui, nu ajunsese a acoperi gropile pavagiului, format din bolovani răspândiți ca pe prundul unei gârle. La distanțe mari se vedea câte un felinar strâmb sau cu geamurile sparte, pe care lampagiul din economie, adesea uita să le aprinză; iar în nopțile cu lună, după o logică propie a acelüiaș lampagiu, nu mai era nevoie de lumina felinarelor. Din aceste cauze, cei cu arcurile rupte la trăsuri și cu picioarele scrintite, nu vorbeau tocmai cu laudă de foști și actuali edili de la primărie.

Pe această stradă cam aproape de barieră, se aflau casele cu tot cuprinsul lor, proprietatea răposatului Tănase Poloboc, și care acum rămăsese moștenire soției sale, cucoana Marghioala și fiului său Tudorache.

Proprietatea se compunea mai întâiu dintr'o casă cu patru încăperi și un beciu. Una din încăperi servea de prăvălie, aci se găseau în cantități mici, diferite mărfuri : săpun, cutii cu sineală, orez, fasole, cutii cu vacs, piper, etc. O altă cameră era destinată prăvăliei de cârciumă, iar în celelalte două, se serveau mușteriilor mâncări și băuturi, și la trebuință găseau și două paturi de dormit.

Casa de locuință, se afla în dosul acestor prăvălii, formând un al doilea corp de case, compus din trei odăi și o bucătărie. In fundul curței, destul de spațioase, se afla un grajd cu podul totdeauna plin cu fân, unde țăranii trăgeau cu căruțele când veneau la la oraș pentru târgueli.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ovestatransilvania-cvndr 1931-1932

Cucoana Marghioala, avusese grija înaintea nunței, să curăţe frumos casele.

Pereţii îi văruise cu alb, iar pe jos, fiindcă n'aveau pardoseală de scânduri, lipise cu pământ galben. Mai ales pentru cele două odăi destinate tinerilor, cucoana Marghioala pusese toate silinţele să fie curate şi toate lucrurile în bună orânduială. Nu vrea să audă vorbe de la lume că nu e femee curată, sau să critice noră-sa că a găsit casa lui fiu-său necurăţită şi mai cine ştie cum. Casa cea mare [salonul], era mobilată cu o masă de brad vopsită cenuşiu, acoperită cu o pânză roşie vărgată cu alb. Pe această masă se afla un ghiveciu cu flori de hârtie de toate culorile. Lângă perete se afla un pat de fier în tablii şi în fiecare colţ al odăei câte un scaun. După uşe se afla un cuer bătut cu cue în perete, unde îşi ţinea cucoana Marghioala şi Tudorache hainele de sărbătoare.

Pe fereastră, un ghiveciu cu o muşcată stufoasă înflorită, iar pe sobă un papagal de carton. Pe peretele din faţa patului era un tablou reprezentând un cocoş pe un butoiu, şi deasupra ferestrei o icoană cu sfântul Haralambie ţinând ciuma sub picioare legată cu lanţ.

Mobilierul camerei de locuinţă era cam acelaş, cu deosebire că aci se găseau două paturi, iar lucrurile mai vechi şi mai uzate. Coana Marghioala îşi rezervase o singură odae, aceia care se afla lângă bucătărie.

Aci se găseau toate lucrurile ce-i aparţi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.romanesc.ro/mdr1901-1932

neau dumneaei, fie din zestre, fie făcute de răposatul. Intr'o ladă mare de braşov vopsită cu verde, care-i aducea aminte de când fusese mireasă, îşi păstra toate mărunţişurile. Nimeni nici chiar Tudorache nu ştia ce conţinea această ladă, şi nici nu căuta să ştie, fiindcă era singurul moştenitor şi la urmă tot lui îi rămâneau toate.

Când cucoana Marghioala avea de căutat ceva, se ferea să n'o vază nimeni, încuia uşa şi apoi deschidea lada.

Cu câtă plăcere făcea ea această revizie lăzei, cel puţin odată pe lună, dacă treburile casei nu-i îngăduia să o facă mai de multe ori. Se aşeza în genuchi şi scotea cu băgare de seamă fiecare legăturică, fiecare obiect în parte, şi după ce-l întorcea şi-l privea pe toate feţele, apoi îl aşeza binişor pe pat. Pentru fiecare din aceste lucruri, cucoana Marghioala păstra câte o amintire tristă sau plăcută. La unele zâmbea cu mulţumire, la altele da cu tristeţe din cap şi oftа.

Pe lângă alte lucruri, avea o mulţime de trâmbe de pânză şi şervete de toate mărimile, cusute cu arniciu colorat sau ajurate. In chichiţa lăzei, avea şase linguriţe de argint, o cruciuliţă de aur şi patru feligene turceşti de argint, rămase de la o bunică a ei, moartă înaintea zaverei, iar tocmai în fundul lăzei se găsea o legătură cu câţiva icosari şi doisprezece galbeni de aur. Pentru caz de moarte păstra lumânarea de ceară curată din vinerea paştelui şi avea o legătură separată cu toate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ro/rr1901-1932

trebuincioasele. «Că nu ştie omul când îi vine ceasul».

In privinţa gospodăriei, coana Marghioala era cunoscută de femee harnică şi păstrătoare, dar avea un singur cusur care-i eclipsa celelalte calităţi bune: era rea ca o scorpie. Nu scăpa nici o femee în toată mahalaua neclefetită de gura dumneaei. Faţă de acest caracter răutăcios, îşi poate lesne cititorul închipui cam ce fel de soacră era coana Marghioala.

După cele petrecute la nuntă, Tudorache constrâns de rude şi de naşul său, se mai liniştise şi primise să-şi aducă nevasta acasă.

Emilia îşi urmase bărbatul silindu-se să uite toate câte îi făcuse, şi de bine şi de rău se instalase împreună cu lucrurile ce primise ca zestre, în noua ei locuinţă din strada Muzelor. Dar din primele zile începu a suferi calvarul acestei căznicii nepotrivite.

Pe deoparte Tudorache ursuz din fire, crescut în cârciumă în contact cu oameni vitioşi şi răi, lipsit de orice educaţie şi cultură, era brutal şi violent. El nu iubea pe Emilia, din contra, în fundul sufletului său îi păstra o ură tainică, care mai curând sau mai târziu, trebuia să se reverse. Pe dealtă parte, soacra sa fiind şi ea o femee rea şi cicălitoare, contribuia prin purtarea ei, ai face zile negre, înăsprind certurile provocate de Tudorache, şi luând totdeauna partea acestuia. Pentru dânsa era o mare mulţumire să-şi vază nora certată şi umilită de fiul său. Nu mai de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

parte decât cu ocazia mutării Emiliei în casa ei, coana Marghioala şi-a dat pe faţă toată răutatea de care era capabilă.

Emilia ar fi vrut ca unele din lucruri mai vechi şi deteriorate ce le găsise în casa bărbatului ei şi care făceau o figură urâtă şi ridicolă, printre mobila cea nouă, să le detroneze de la locul de onoare ce-l ocupase în casă până atunci şi să le urce la pod sau să le arunce la gunoiu, după cum merita, însă coana Marghioala a intervenit şi a făcut atâta tapaj că s'a auzit de la un capăt la altul al mahalalei, şi toată gălăgia a fost pentru tabloul reprezentând un cocoş pe un butoiu şi pentru papagalul de carton pe care Emilia vrea să le scoată din odaia ei: «Să te ferească sfântul, să nu te atingi de lucrurile mele, că nuştiu ce se întâmplă. Eu nu sufer să mă i-a cineva la vale, adicătelea cum s'ar zice, eu am fost o proastă şi n'am trăit printre oameni, ai venit dumneata mai firoscoasă să-mi faci fasoanele şi să-mi categoriseşti lucrurile ? Hei, fetico! la bărbat nu e ca acasă, femeia trebue să se lase după păr că-i i-a ciaſa scântei. Mă rog, ce are poza asta de nu catadixeşti să o ţii în casă. Uite : un butoiu frumos, parcă să-l ei şi să pui ţuică în el şi cocoşul parcă stă să cânte. Dar papagalul ăsta ce cusur are ? îl păstrez de 27 de ani, şi toţi câţi la văzut s'a minunat ca de altă minune, numai dumitale nu-ţi place, apoi de, multe nu ţi-o fi plăcând, dar nici să-mi întorci casa pe dos, n'am poftă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicuvalcea.ro/mdrr/1901-1932

Emilia a tăcut şi s'a supus, tabloul şi papagalul au rămas la locurile lor şi soacra a încetat cu cearta în ziua aceia, ca a doua zi să reînceapă din nou, fiindcă altfel nu putea aşa îi era firea.

Se amesteca în toate treburile casei şi nu-i plăcea nimic din ceeace făcea noră-sa: o pernă pe care Emilia o aşeza cu literile iniţale în sus după cum trebuia să fie, coana Marghioala venea şi o întorcea cu iniţialele în jos, căci zicea dumneaei, aşa îi stă mai frumos, că dumneaei este mai bătrână şi ştie mai multe decât o tânără care deabia a legat gura pânzei. Apoi sfaturile părinteşti nu se mai sfârşiau: Să nu-i zici măicuţă lui bărbată-tu pe nume, şi nici să-l tutueşti, că şade rău şi râde lumea; să-i zici frate, sau d-ta, că tot aşa ziceam şi eu răposatului şi când intri într'o casă şi e un om mai bătrân, să-i săruţi mâna că aşa se cuvine să facă o tânără, bonjur să nu zici decât numai la fete şi la flăcăi.

Pe lângă aceste nemulţumiri ce le îndura Emilia, mai era modul de trai al bărbatului său şi al soacrei sale, obiceiuri cu care ea nu se putea deprinde. Tudorache dimineaţa avea obiceiul să mănânce o ciorbă de schimbea sau o bucată de brânză, apoi bea câteva pahare cu vin şi îşi vedea de muştirii. Emilia ar fi vrut numai o cafea neagră, dar a fost oprită cu severitate, căci coana Marghioala era de părere ca baiatul ei, să nu-şi înveţe nevasta cu moşturi, să mănânce şi ea ce-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

place bărbatului, că aşa a fost ea cu raposatul şi slavă Domnului a trăit bine şi a făcut şi ceva părăluţe. Cafeaua e făcută pentru boerii cari n'au poftă de mâncare. Cu regula aceasta Emilia nedeprinsă a mânca dimineaţa ciorbă sau brânză, trebuia să rabde până la prânz, când de multe ori se servea câte o tocană ardeiată adusă din prăvălie, din care nici nu putea gusta. Coana Marghioala avea ochii numai pe dânsa şi nu ar fi lăsat-o cu niciun chip să-şi prepare singură o mâncare care îi plăcea, pentru motivul ca să nu se supere Tudorache.

Emilia plângea şi îndura în tăcere toate aceste mizerii, silindu-se pe cât putea să se arate mulţumită de viaţa ce ducea în casa soacrei sale. Dar vai, cu toată această răbdare, cu toată bunătatea inimei ei, Tudorache din zi în zi se făcea mai rău. Treceau zile şi săptămâni când ea nu auzea de la nimeni o vorbă bună. Bărbatul avea pentru dânsa numai cuvinte înjurioase, el nu uitase şi nu putea să uite nici odată scrisoarea anonimă care îi destăinuise amorul ei cu Fănică Creţu. Pentru dânsul Emilia era o femee desonorată şi trebuia să o trimită de unde a venit să se însoare din nou şi să ia pe cine-i place lui.

Stăpânit de această idee, se înfuria de multe ori contra mamei sale, care îl îndemnase să ia de soţie această cocoană plăpândă şi înfumurată. Lui îi trebuia o nevastă credincioasă şi harnică, să stea alături de el în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prăvălie, să scoată vin din beciu, şi să pregătească mâncare pentru muştirii, iar nu o cucoană care îi e ruşine de meseria bărbatului ei. Dacă mama nu s'ar fi împotrivit, ce bună era Smărăndica! Poate că m'a ajuns astăzi blestemele ei... Săraca biata fată! am lăsat-o cu lacrămile în ochi, vorbită de toată lumea.

Acestea erau reflecţiile lui Tudorache când cârciuma rămânea fără muşterii.

Emilia nu putea bănui gândurile lui, şi când îl vedea dus pe gânduri cu sprincenile încruntate, ea îi zâmbea să-l mai înveselească, dar acest zâmbet în loc să-i risipească gândurile negre. din contra îl înfuria si mai mult. In orbirea lui credea că atitudinea ei blândă era mai mult o prefăcătorie meşteşugită spre a-l înşela, atunci murmura câteva înjurii, trântea uşa cu putere şi pleca. Emilia rămânea plângând, plânsul era singura ei consolare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

IX.

Indată după plecarea regimentului de linie din Nicopole, începu să plouă. Era o ploaie de toamnă măruntă şi rece ce te pătrundea cu încetul până la oase.

De la bariera oraşului, se întindea cât putea cuprinde cu ochi, o câmpie imensă, unde cu câteva săptămâni mai înainte, fusese semănături bogate, dar acum nu se vedea de cât pământul negru acoperit de un strat de cenuşe ; urmele funeste ale războiului. Stoluri numeroase de ciori fugărite de foame, umpleau văzduhul cu croncănituri jalnice şi nesfârşite.

Regimentul înainta din ce în ce mai cu anevoinţă, fiind silit să ocolească mlaştinele de noroiu ce întâmpina în cale prin acele locuri lipsite cu totul de şosele, cu toate acestea înaintase o bucată bună de drum şi tocmai după patru ceasuri de marş neîntrerupt, colonelul dete ordin de oprire.

Era şi timpul, soldaţii obosiţi înotând prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaregalaromania.ro/index.php?id=1901_1932

noroiul lipicios, aveau nevoe de odihnă, mai ales pentru cei fumători, popasul le oferea pe lângă odihnă şi mulţumirea de a-şi fuma ţigările în linişte.

Ploaia mai încetase, şi un vânt puternic din spre răsărit, alunga norii cu iuţeală grămădindu-i spre partea apusului. Soarele se ridicase ca de o suliţă pe cer şi se vedea printre norii răriţi ca un glob mat de lumină electrică. Soldaţii cu toată oboseala erau veseli şi tăifăseau între dânşii, iar ofiţerii se adunase în jurul colonelului şi calculau după o hartă a statului major, distanţa ce mai aveau de făcut până la Plevna.

Locotenentul Pulbere însă, se rătrăsese mai la o parte şi cu benoclul ridicat la ochi, cerceta cu lăcomie tot drumul care venise. In zadar ochii lui căutau a pătrunde în zarea cea mai depărtată, căci nu se zărea nimic, câmpia rămânea pustie şi neliniştea lui creştea tot mai mult. Nu sunt semne bune îşi zicea în sine, văzând în cele din urmă, că după toate cercetările nu se ivea nici un punct la orizont: trebue să-i spuiu colonelului, poate că mă trimete chiar pe mine... ar fi o mare greşală să nu-mi dau pe faţă bănuelile, cine ştie dacă chiar în acest moment nu o fi având nevoie de un ajutor.

Mai ridică încă odată benoclul la ochi şi văzând aceiaşi câmpie goală ce se întindea ca o sahară nemărginită, îşi îndreptă paşii spre grupul ofiţerilor. Colonelul tocmai se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pregătea să dea ordin de plecare, când dete cu ochii de Pulbere:

— De ce eşti aşa de posomorât camarade, te indispune vremea, te strâng cismele sau te gândeşti la cadânele din subterană?

— Nimic din toate acestea d-le Colonel, dar este un ceas de când ne-am oprit aci şi cu toate acestea căruţele cu muniţiţiuni nu se zăresc încă venind.

— Şi acest lucru te neliniştește atât de mult?

— Nu găsiţi că ar fi bine să ştim cauza acestei întârzieri?

— Nu am timp de pierdut locotenete, ordinul d-lui General este ca la şase ceasuri să fim la Plevna.

— Dar această întârziere mi se pare suspectă, reluă locotenentul.

— Ce poate fi decât drumul impracticabil, desigur s'au înomolit undeva, sau s'a rupt vreo osie la vreo căruţă, asemenea accidente sunt inevitabile pe asemenea drumuri.

— S'au poate vreun atac al turcilor, adăogă Pulbere.

— Nu cred zise colonelul, locurile acestea sunt curăţate de turci, şi în cazul cel mai rău, chiar dacă presupunerile d-tale s'ar adeveri, nu avem timpul să ne interesăm acum de trăsuri, trebue să ne grăbim, căci mai avem cincizeci de chilometri de drum şi până la ora 8 astă seară să poposim neapărat în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/anii 1901-1932

preajma Plevnei, apoi colonelul eşi în faţa frontului şi dete ordiu de plecare.

Locotenentul rămase foarte contrariat de nepăsarea colonelului, el ar fi vrut cu orice preţ să ştie de soarta convoiului de muniţiuni. Părerea Colonelului că s'ar fi înmolit sau că s'ar fi rupt vreo osie, îi da oare cari speranţe, dar acestea nu erau de cât simple păreri, şi el ar fi vrut să aibă siguranta, să ştie adevărul.

Ideia că transportul de muniţiuni ar fi căzut în prada turcilor, devenise pentru dânsul aproape o certitudine, şi aceasta îl întristase atât de mult, încât nu mai vedea pe unde călca, înainta ca un automat împins mai mult de rândurile soldaţilor.

Un moment avu ideia să rămâe de regiment, să se întoarcă înapoiu şi să se convingă de adevăr, dar se răsgândi îndată, că această procedare, fără voia colonelului, ar fi luat cu totul altă faţă, o asemenea faptă l-ar fi compromis în faţa camarazilor, ar fi fost considerat ca un dezertor fricos care fuge de luptă, astfel că locotenentul Pulbere, se găsea într'unul din acele momente, când omul cel mai iscusit şi hotărât, e incapabil de a eşi din încurcătură: Pe de o parte onoarea, iar pe de alta iubirea adâncă ce avea pentru Lucia, îl punea într'o grea dilemă.

Dar ce devenise Lucia, se întreba înfiorat de gânduri negre, dacă în adevăr căruţele cu muniţiuni vor fi fost cotropite de turci? Cine ştie, poate în momentele acelea Lucia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

îl strigă, îi cere ajutor, şi ar fi fost încă timp să o scape, dar el în loc să i vie în ajutor, se depărtează tot mai mult de ea, sau poate cu o fi moartă, aruncată în noroiu şi sfâşiată de pasările de pradă.

Torturat de aceste gânduri, Pulbere trebuia să meargă tot înainte. Regreta acum că n'a ascultat de rugăciunile ei de a o lăsa să urmeze regimentul alături de dânsul, atunci ar fi avut-o înaintea ochilor şi ar fi apărat-o cu toată puterea ce-i da dragostea pentru dânsa.

Să lăsăm pe locotenentul Pulbere mergând înainte, zdrobit de negrele lui presimţiri, şi să ne întoarcem înapoi să vedem ce se întâmplase trăsurelor cu muniţiuni şi bagaje.

Ne aducem aminte că locotenentul Pulbere nu primise cu nici un chip ca Lucia să meargă împreună cu dânsul. El avusese în vedere greutăţile marşului şi grozăviile luptelor, de aceia rugase pe colonel să dea ordin ca soldatul Lucian Bujorel, să fie dat la contabilitatea regimentului. Ordinul se dăduse şi soldatul Lucian a fost scos chiar din acea zi din rândurile combatanţilor şi făcea serviciul de furier. In această calitate, a trebuit să rămâe în urmă cu arhiva şi proviziunile regimentului, care se transporta în douăsprezece căruţe trase de bivoli. Personalul care conducea acest transport, se compunea din două-zeci şi şapte oameni, între cari se afla un sergent care comanda transportul, soldatul furier Lucian Bujorel şi ovreiul cantinier Iţic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Până să se facă pregătirile de plecare şi să se puie în mişcare convoiul de căruţe, a trecut aproape un cias de la plecarea regimentului, şi după cum am arătat, drumul fiind greu, bivolii cu toată puterea lor, abia mişcau carele ce se îngropau în noroiu până la osii.

Când s'a luminat de ziuă, căruţele abia făcuse doui kilometri de drum şi rămăsese cu mult în urma regimentului. Încă câteva sute de metri şi într'un loc smârcos, căruţele s'au înămolit cu totul, astfel că au rămas în mijlocul câmpului, fără nici o apărare şi în imposibilitate de a mai merge înnainte.

— Ce ne facem băeţi, zise sergentul ridicându-şi chipiul pe ceafă ? dacă mai zăbovim mult, ai noştri se duc departe şi atunci nu se ştie ce se întâmplă.

— Ne omoară turcii d-le sergent, zise un soldat cam în glumă.

— Eu nu mă gândesc la noi, reluă sergentul, eu mă gândesc că ce se va face regimentul nostru fără proviziuni.

— D-l sergent are dreptate, zise ovreiul care începuse a se nelinişti, dacă stăm pe loc se strică marfa în căruţe şi d-l Colonel are să zică că voi sunteţi nişte proşti şi nu ştiţi să mânaţi nici bivolii, mai bine de cât să şedeţi fără treabă, împingeţi la căruţe şi o să vedeţi cum merge.

— Tacăţi gura jupâne, zise un soldat, că te pui în jug şi tragi în locul unui bivol.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Eu nu am vorbit să trag la căruță, zise ovreiul, eu sunt nighistor.

— Atunci, dă-ne câte un pahar de rachiu, să mai prindem puteri, reluă soldatul.

— Ce ai zis? să vă dau țuică? să zică d-l sergent că v'am îmbătat eu? și ce ești tu mă? domnul Colonel? domnul Maior, ori ești domnul sergent, să umblu eu la marfa mea, mie îmi e frig și tu vrei să bei rachiu, nu zic eu bine, d-le sergent?

— Lăsați vorba la oparte, zise sergentul, mai bine să facem cum e mai bine, să mergem înainte. Măi Mănăilă, pune mâna, nădejdea mea e la..tine.

— Să mai încercăm, d-le sergent zise Mănăilă, și puse umărul la obada căruței. Mănăilă avea o putere de titan; In partea unde ridica el, osia trăsnea și roata eșa din nomol, dar ce folos că celelalte roți stau înomolite și căruța rămânea tot pe loc.

Ocupați cu toții cu despotmolirea căruțelor, nu observau că din partea dreaptă a drumului se apropia în galop o ceată de călăreți.

Călăreții aceștia cari eșise ca din pământ, o ceată numeroasă de Cerchi-Turci și până să prinză soldații noștri de veste, îi împresurară din toate părțile.

Această năvălire fulgerătoare îi zăpăcise cu totul, de împotrivire nici nu mai putea fi vorbă, căci armele lor erau prin căruțe acoperite cu mușamale, și afară de asta numărul cerchezilor era întreit de mare, orice împotrivire ar fi fost zadarnică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Cerchezii înconjurase căruţele şi stau cu carabinele îndreptate spre soldaţi gata să tragă focuri la orice împotrivire.

Căpetenia lor dete un ordin şi câţiva cerchezi descălecară şi începură a tăia sforile şi a ridica muşamalele cari acopereau căruţele.

Pe Iţic cantinierul, îl coprinse o frică atât de mare, încât abia se mai putea ţine pe picioare, îi clănţăneau dinţii şi ca să nu cază, se rezemase de căruţa în care îşi avea marfa mărunţă.

Cerchezii după ce făcuse o minuţioasă percheziţie prin toate căruţele, şi se asigurară de conţinutul lor, traseră muşamalele la loc şi nu luară de cât lada în care Iţic îşi aduna banii după marfă.

Când văzu bietul Iţic, că turcii umblă la ladă ; oftă din fundul plămânilor şi era cât p'aci să-şi piarză cunoştinţa.

Unul din cerchezi, îl apucă de gulerul paltonului şi îl scutură atât de tare, încât Iţic îşi reveni numai decât în fire :

— Ce mare necaz a-i d-ta pe mine, zise el cu vocea miorlăitoare, de ce vrei să-mi rupi paltonul ? eu nu sunt soldat şi nu am puşcă, eu sunt un biet ovrei sărac cu şapte copchii, şi nu sunt nici român, eu merg să chişlig ceva parale, dar să ferească D-zeu, eu nu omor pe nimeni.

Cerchezii nepricepând cele ce spunea Iţic, credea că acesta se opune de a deschide lada şi după ce-i administră câţiva pumni, îi arăta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ro.samanlevi.ro/ndrl1901-1932

prin semne încuetoarea, cerând să le dea cheia.

Iţic înţelese foarte bine pantomina lor, dar văzând că turcii nu se servesc de arme, mai prinse puţin curaj şi spera că prin şiretlicurile lui, va scăpa banii din ladă, chiar cu rizicul de a mai suferi câţiva pumni.

— Mă rog d-voastră, începu el, eu sunt un om foarte bun dacă nu faceţi la mine nici un rău, cu toate că sunt sărac cu şapte copchii, dar am să vă cinstesc cu rachiu şi cu pâine, că poate a-ţi obosit pe drum, şi pentru d-voastră pot să mai dau şi câte un pachet de tutun, dar să fie alt cineva, să mă bată D-zeu dacă aşi da ceva. Intrebaţi pe dimnilor dacă nu spui drept, şi arăta cu mâna spre soldaţii noştri cari râdeau să leşine de strâmbăturile ovreiului.

Un cerchez bolborosi câteva cuvinte şi un altul scoase din oblincul şelei o secure cu care începu a lovi lada, lada însă era de stejar cercuită cu fier, aşa că nu se putea sparge uşor.

Iţic cu un curaj care nu se potrivea rasei sale, opri pe cerchezi de a mai lovi şi făcu un gest de dispreţ spre ladă, apoi cu două degete lovi de mai multe ori capacul lăzei, dând a înţelege că e goală şi nu este nevoe a se munci să o spargă, după aceia se urcă cu agilitatea unei maimuţe în căruţă, şi scoase o sticlă cu rachiu şi câteva pâini, dar pe când Iţic pregătea paharul să toarne rachiu, sticla îi sbură din mâini în mii de ţăndări şi unul

Muzeul Digital al Romanului Românesc

din cerchezi îi puse ţeava revolverului în tâmplă, pe când altul îi scoase cheia din buzunar.

Iţic înspăimântat căzu în genuchi şi începu a plânge şi a se ruga să-i mai lase şi lui jumătate din bani, că e om sărac şi are şapte copii, dar rugăciunele lui nu au avut nici un efect, căci tâlharoi au luat toţi banii ce au găsit şi lada au aruncat-o pe câmp.

Căpetenia cerchezilor temându-se să nu fie surprinşi de români sau de ruşi, dete ordin ca întregul convoiu să pornească imediat pe drumul din spre răsărit adică în direcţiunea de unde veniseră ei, lăsând în urmă numai căruţa înomolită.

Ceata cerchezilor conduse pe prizonieri împreună cu tot ce aveau pe drumuri cunoscute numai de dânşii, ocolind cu băgare de seamă aripa dreaptă a forţelor ruseşti, şi îi dete în primire unui detaşament de turc ce întâlniseră în cale.

Presimţirile Locotenentului Pulbere s'au realizat întocmai, proviziunile regimentului au căzut prada cerchezilor, afară numai că Lucia a scăpat ca prin minune de cotropirea cerchezilor, după cum vom vedea în capitolul următor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

X.

Vestea răspândită în Ploeşti că Ardeleanu a fost numit Prefect al judeţului, produse o nemulţumire în toată populaţia, mai cu osebire printre partizanii politici

Fruntaşii partidului, cea mai mare parte oameni cinstiţi, cu conştiinţele senine, a căror scop în politică era a conlucra pentru binele public, se vedeau simţitor atinşi de această schimbare neaşteptată. De altfel, de la început ei arătaseră bănuelile lor fostului Prefect, că primirea lui Ardeleanu în grupul lor e o mare greşală, căci omul acesta va semăna discordia între membri partidului şi va paraliza orice avânt, orice iniţiativă pentru prosperarea judeţului. Apucăturile lui perfide şi lacome, năzuinţa de a subjuga pe toţi şi a-şi impune dorinţa prin brutalitate şi teroare, toate aceste însuşiri a noului Prefect, erau bine cunoscute de fruntaşii partidului.

Dacă se mai găseau câţiva politiciani devotaţi lui Ardeleanu, aceştia nu avea altă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ţintă, decât să-şi facă afacerile de câştig şi căpătuială prin orice mijloace.

Pe lângă nemulţumirile oamenilor politici, era şi aceia a mulţimei, a paşnicilor ceteţeni, pe care schimbările politice de obiceiu îi lasă indiferenţi, de astă dată chiar şi aceştia murmurară contra lui Ardeleanu, dar aceste nemulţumiri erau ascunse fără nici un ecou, căci în faţa omului care apare ridicat pe piedestalul puterei, orice murmure încetează ca prin farmec, mulţimea se transformă într'o ceată de sclavi inconştienţi care îşi pleacă capetele cu respect şi admiraţiune în faţa stăpânului.

Ardeleanu ştia toate acestea şi mergea cu pasul sigur spre ţinta ce urmărea.

Adouazi după întoarcerea sa de la Bucureşti, răsturnat în echipagiul său luxos, Ardeleanu traversa stradele oraşului, mergând la palatul Prefecturei spre a se instala la cârma judeţului.

Funcţionarii eşiseră cu toţii spre a întâmpina şi saluta pe şeful lor, dar acesta trecu mărăind pe lângă dânşii, fără a le da cea mai mică atenţiune.

In ziua aceia lucră tot timpul la redactarea adreselor de numiri şi destituiri, numind în slujbe oameni fără nici o aptitudine în ale serviciului, dar foarte devotaţi stăpânului care-i căpătuise.

Multe familii au rămas pe drumuri fără existenţă, blestemând pe tiranul fără milă, care le-au luat pâinea copiilor de la gură.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanulromanesc.ro/#toh1901-1932

Ardeleanu inaugura prima zi de activitate administrativă la palatul Prefecturei, prin destituirea în masă a funcționarilor cari nu aveau altă vină de cât că servise sub fostul Prefect.

. . . . . .

Dacă cunoaștem pe Ardeleanul tatăl, e nevoe să schițăm și portretul fiului său, pe care cititorii îl vor întâlni în cursul acestei povestiri.

Romulus, de la prima clasă primară, și până la terminarea studiilor, trăise numai în București.

Lăsat liber fără nici un control din partea părinților în vârtejul acelui oraș mare, unde ispita sub formele cele mai ademenitoare se întâlnește la fiecare pas, nu e de mirare dacă acest tânăr cu firea expansivă a alunecat pe povârnișul alunecos al vițiului.

Patrecerile în orgii și scandaluri, societatea prietenilor destrăbălați și conrupți, făcuse dintr'nsul tipul desăvârșit al acelor tineri pe care Delavrancea îi descrie cu atâta măestrie în opera sa intitulată: «Paraziții».

Afundându-se tot mai mult în mocirla conrupției, Romulus devenise în cele din urmă un jucător de cărți foarte pasionat, frequentând localurile cele mai ordinare și mai bănuite de poliție.

Intervenția părintelui său, veni cam târziu, dar tocmai la timp spre a-l ridica după ultima treaptă a căderei.

Cu multă greutate Romulus a trebuit să se decidă a-și părăsi prietenii, să renunțe la mediul acela în care trăise atâția ani, a pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Iași Capitala care-i oferea atâtea plăceri, spre a se exila după voința tatălui său în satul Movileni.

Aci Romulus se plictisea îngrozitor. Viața la țară era un chin mare pentru dânsul, frumusețea naturei îl lăsa cu totul nesimțitor, iar munca pământului o disprețuia ca pe o îndeletnicire grosolană.

Ceiace îl nemulțumea mai mult, era spiritul de economie al tatălui său, care îl lăsa adesea în lipsă de bani.

Din această cauză Romulus începu să se gândească a găsi mijlocul de a se emancipa de sub tutela bătrânului, procurându-și atâtea bani câți ar fi putut îndestula pofta unui risipitor ca el.

Preocupat zi și noapte de această grijă îi veni o idee: După părerea sa cel mai bun mijloc de a-și îndestula setea de bani fără multă muncă, era înființarea unei fabrici de bani. Dar spre a-și pune în executare planul avea nevoie de un asociat cu oare care cunoștințe technice, și acest asociat îl găsi mai repede de cât se aștapta.

Tatăl său avea ca mecanic la mașinele de treerat pe un ungur adus de la Brașov cu numele de Ianoș, un bețiv de frunte, care primi bucuros propunerea lui Romus, punându-se imediat pe lucru, după cum vom vedea mai la vale.

Am arătat la începutul acestei povestiri că pe lângă celelalte încăperi, casele proprietății avea și o hrubă, a cărei mărime extra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ordinară făcuse să se creadă că e fără fund. Printre ţăranii din localitate era răspândită credinţa că această subterană comunica cu iadul. Unii afirmau că au auzit pe la miez de noapte ţipetele păcătoşilor pe cari îi munceau necuraţii, iar alţii mai bătrâni povesteau că au şi văzut câţiva pui de draci jucându-se la gura hrubei cu frigările roşii de foc.

Din cauza acestei credinţi, lumea se ferea de a se apropia de această hrubă.

Intrarea se făcea printr'un şopron vechiu de scânduri unde se păstra lemnăria întrebuinţată şi butoaie stricate. Din acest şopron, ca să pătrundă cineva în interior, trebuia să deschiză o uşe groasă de stejar şi apoi să scoboare patru-zeci şi şase trepte de piatră.

Aci se aflau două uşi făcute de stejar, încheiate în aşa mod, că formau mai multe pătrate pe unde pătrundea aerul când uşile de afară erau deschise. De la aceste uşi se începea hruba propriu zisă, de unde nimeni nu ar fi putut merge înainte fără lumina unui feliear, atât de întunecos era interioul.

Pereţii şi bolta erau zidite solid numai cu piatră şi din cauza umezelei, erau acoperiţi cu un strat de mucigai verde-galben. Lărgimea acestei hrube nu era mai mare ca zece metri, lungimea însă se zicea că trece de şase sute metri.

In această subterană, Romulus îşi instalase fabrica sa, şi nimeni nu i-ar fi trecut prin minte că în casa lui Ardeleanu, unul din-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/anul-1901-1932

tre proprietarii cei mai bogaţi, fost senator şi actual Prefect, se falşifica banii statului de însuşi fiul acestuia.

Toate uneltele trebuincioase unui atelier mecanic se găseau aşezate aci, parte pe lăviţi de scânduri şi parte agăţate prin cuele bătute printre pietrele ce căptuşau pereţii hrubei. In mijloc era aşezată forja, un căzănel pentru topit metalul şi mai departe o nicovală.

Lângă un perete se afla şi o masă de scris cu dulap, în care Romulus îşi ţinea contabilitatea fabricei sale.

După cum se întâmplă la toate întreprinderile, începutul a fost cam greu pentru cei doi asociaţi. Cu toată dibăcia lui Ianoş şi cu tot concursul ce-i dă Romulus, fabrica sta pe loc şi nu da rezultatele dorite.

A mai trebuit multă muncă şi multă trecere de timp până să facă primul pas spre progres.

Lucrul nu ar fi fost atât de greu, dacă asociaţii s'ar fi mulţumit să falşifice numai un fel de monedă, năzuinţa lor însă era de a avea o monetărie complectă; ei vrea să scoată în circulaţie deodată toate tipurile de monezi. Cu chipul acesta, credeau ei că vor putea înşela mai cu înlesnire publicul şi vor deveni mai repede bogaţi.

Primele monede fabricate la început erau defectoase, imperfecte, ceeiace cam descurajase pe Romulus, nerăbdător de a se vedea mai curând bogat. Combinaţiuni de tot felul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

făcură la început aproape fără nici un succes. Între altele, a încercat un aliaj de plumb cu cositor, metale care sunt mai eftine şi care se topesc la o temperatură de 300°, dar modelele din acest amestec erau de o culoare brună-plumboasă şi nu aveau sunetul clar. In locul plumbului au încercat zincul combinat cu cositorul, această combinaţiune a fost mai bună căci asemănarea monedelor de şi nu perfectă, totuşi era mai bine reuşită, atât ca aspect cât şi ca sunet. Din această combinaţie a scos câteva sute de piese a un leu spre a face o încercare pe piaţă, dar rezultatul a fost că abia 10% se putea strecura printre comercianţi, printre ţărani însă aveau şansă să treacă aproape 90%, dar aceasta nu mulţumea pe cei doi tovarăşi, fiindcă plasarea banilor la ţărani, cu cât cerea un timp mai îndelungat, cu atât compromiterea lor era mai sigură şi mai apropiată, şi dacă pentru un moment neizbânda mai potolise puţin entuziasmul asociaţilor, totuşi speranţa încă nu-i părăsise şi setea de aur le înflăcăra avântul. Ascunşi în fundul subteranei, Romulus şi ungurul Ianoş lucrau fără preget, făcând combinaţiile cele mai savante spre a descoperi cât mai curând isvorul nesecat al aurului, şi la lumina roşiatică a forjei, aceşti complici semănau a doi demoni înfricoşaţi care pregăteau pierderea pământului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

XI.

Era în noaptea de 29 spre 30 August.

Cerul acoperit de nori groşi nu lăsa să treacă nici o rază de lumină asupra pământului.

Regimentul de infanterie sosise la două ceasuri din noapte, după un marş obositor de o zi întreagă, şi poposise la adăpostul unui deal în apropiere de întăririle turceşti.

Până târziu după miezul nopţei, harnicii soldaţi se pregăteau pentru lupta de a doua zi, curăţindu-şi armele şi punând în ordine echipamentul.

Toate aceste pregătiri se făceau în cea mai deplină linişte şi prin întuneric, căci era cu severitate oprit orice sgomot, sau să se aprinză foçuri în timpul nopţei.

In vremea asta, ofiţerii curioşi a şti locul unde se află, se urcaseră deasupra colinei şi cercetau împrejurimile, dar fiindcă întunericul nu le îngăduia să vază nimic, făcuseră cerc împrejurul Colonelului şi-l ascultară

Muzeul Digital al Romanului Românesc

până târziu din noapte, vorbindu-le de întâmplările petrecute în ultimul timp: Dacă avem astăzi în fața noastră obstacolul acesta redutabil ce se chiamă Plevna, vina toată e a rușilor, fiindcă rușii care au trecut la început cu atâta ușurință prin aceste locuri, dacă s'ar fi gândit să lase două sau trei batalioane să apere Plevna, nu s'ar mai fi încuibat turcii din nou, și ar fi scăpat armata de multe sacrificii. Osman Paşa a fost mai prevăzător ca Generali ruși, el a înțeles mai bine poziţiunea strategică a acestui orăşel, înconjurat de văi și dealuri și unde se întâlnesc drumurile spre Rusciuc, Sofia și Constantinopol.

— Dar nu înțeleg, obiectă un căpitan, pentru ce Osman Paşa a părăsit o cetate ca Vidinul unde era atât de bine apărat, și să vie aci unde cu toată poziția strategică totuși nu avea nici o fortificație. Eu cred că nu a avut un plan bine determinat și conceput mai din'ainte, oprirea lui în Plevna după părerea mea a fost numai o întâmplare sau forțat de împrejurări.

— Mai întâiu reluă Colonelul, Osman primise ordinul să vie în ajutorul turcilor din Nicopoli, pe drum însă aflând că Nicopoli a căzut, atunci în loc că se întoarcă la Vidin unde rușii i-ar fi putut închide mai cu înlesnire calea, s'a îndreptat spre Plevna, și aci s'a pus pe lucru ziua și noaptea și s'a întărit atât de bine, încât bieții ruși cu toată mândria lor a trebuit să recurgă la noi ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc

să-i scoatem dintr'o încurcătură foarte neplăcută pentru dânşii.

— Păcat că nu putem vedea poziţiunile, zise maiorul Buzdugan.

— Imposibil reluă Colonelul, până mâine în zori nu vom putea şti nimic.

— E întuneric ca în iad, şopti căpitanul Furtună.

— Parcă ne aflăm într'o pivniţă astupată, adaose locotenentul Pulbere.

— Să fim cu luare aminte, căci e posibil să cădem într'o prăpastie zise maiorul.

— S'au să atragem atenţia inamicului, adaose căpitanul Ursu.

— Tot ce este cu putinţă reluă Colonelul, căci după hartă şi după spusele ofiţerului de atat major care ne-a condus aci, reduta Griviţa se află la o depărtare de 800 de metri, ceiace ce însemnează că suntem numai la 400 metri de primul şanţ al inamicului.

— In acest caz, ar fi bine să facem o recunoaştere, zise locotenentul Pulbere, dispus a se angaja într'o aventură.

— Ideia nu ar fi rea răspunse Colonelul cu puţină ironie, dar să aşteptăm mai întâiu să iasă soarele.

— Nu m'am gândit să fac o glumă, d-le Colonel.

— In tot cazul, propunerea d-tale nu e serioasă.

— Vă îndoiţi poate de curajul meu ?

— Nici decum, dar nu voiu aproba ideia dumitale pentru următoarele motive: Mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întâi că nu am ordin de a face recunoaşteri: instrucţiunile ce am primit sunt precise, şi trebue să mă conform în tocmai, şi al doilea, nu e timpul potrivit pentru recunoaşteri. Să presupunem că obscuritatea te-ar ajuta să te apropii de şanţul turcesc, ei bine, la ce ţi ar folosi! Ai putea d-ta să faci un studiu topografic, sau să-ţi dai seama de forţele inamicului? nu, va să zică ar fi osteneala fără folos şi a-i risca să te rătăceşti şi să cazi peşcheş în mâinile turcilor, şi eu nu voiu să pierd un un ofiţer brav ca d-ta; iată dar de ce nu aprob părerea d-tale.

— Da, da, aprobă ceilalţi ofiţeri.

— Cel mai bun lucru ce putem face deocamdată reluă Colonelul, este să mergem să ne odihnim pe cât vă fi cu putinţă, ca mâine să fim în stare să ne facem datoria ca nişte buni ostaşi şi Colonelul urmat de ofiţeri coborâră dealul spre tabără.

Era târziu. In tabără încetase orice mişcare, ici colo se auzea pasul regulat al santinelei.

Soldaţii înfăşuraţi în mantalele lor, stau culcaţi pe pământul umed, strânşi unul de altul, s'ar fi zis după liniştea ce domnea pretutindeni, că zeul Morfeu, acoperise cu aripele-i adormitoare întreaga fire, că soldaţii dorm adânc şi fără vise, cu toate acestea prea puţini erau aceia care într'adevăr dormeau.

A fost o noapte lungă şi chinuitoare şi cea din urmă pentru mulţi dintre camarazi. Somnul nu se lipea de genele lor, fugea speriat de gândurile triste, căci fiecare avea în

Muzeul Digital al Romanului Românesc

minte atacul de a doua zi. Atacul! ce furios suna cuvântul acesta în ajunul bătăliei. Pentru mulţi cuvântul atac însemna moartea sigură, şi în momentele acelea de desnădejde pronunţau nume iubite de părinţi, fraţi şi surori.

— Măi Constantine, tu dormi? întreba pe şoptite un soldat pe vecinul său.

— Nu, răspunse cel întrebat, mă gândeam acasă.

— Şi eu tot acasă, mă gândesc la biata mamă, tu o ştii că abia se mai ţine pe picioare, ce o să se facă ea bătrână şi neputincioasă, dacă s'o întâmpla să mor eu?

— Ce să se facă? o să se prăpădească biata bătrână; parcă eu nu mă gândesc la alde soră-mea, sunt şase fete şi toate mici, barem dacă apucam de măritam pe sormea Ileana cea mai mare, ori şi cum, ar fi îngrijit ea de celelalte.

— Păi nu rămânea nea Oprea?

— Hei, hei, măi Neagule! zise soldatul oftând, ce-a fost n-o să mai fie, o să se risipească tot ce bruma aveam şi mi se frânge inima de mila fetelor. Tu ştii bine că tata e bolnav şi cu cârciuma aia...

— Aşa-i! da poate dă D-zeu de scăpăm, parcă o să murim cu toţi?

— Nu ştiu, dar de două zile mi se face un semn rău, care mi s'a făcut şi când a murit mama, şi nu prea e abună. De s'o întâmpla să mor, să mai ei tu aminte şi de alde sormea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ro.scanmonsilvania.ro/mdrr1901_1932

— Las' pe mine Constantine, dar şi tu dacă o-i muri eu, să ajuţi pe mama câte zile o mai avea, că n-o să mai trăiască biata cine ştie cât, şi apoi pământul să-ţi rămâe ţie.

— Măi Neagule, am auzit că cine scapă dintre noi, îi dă stăpânirea pământ şi nu mai plăteşte bir cât o trăi.

— Bine ar fi să ne înţelegem şi noi cu ceva după urma pârjolului ce a căzut pe capul nostru, că dacă a-i sta să te gândeşti bine, ce vinovaţi suntem noi să ne i-a de la casele noastre şi să ne împuşce turcii ca pe câini?

— De, cam aşa ar veni vorba, dar vezi că noi nu ştim ce se petrece în lume. Ce gândeşti tu, că ar veni d-l Colonel, d-l General şi chiar Măria Sa Domnitorul, să moară împuşcaţi ca şi noi dacă nu ar fi fost nevoe să ne batem? Eu am înţeles că dacă nu veneam noi să batem pe turci în ţara lor, veneau ei la noi şi atunci ar fi fost peire mare în ţara noastră.

Neagu se pregătea să răspunză, dar un sgomot de paşi îi curmă vorba, se făcea schimbul santinelelor. Un sergent urmat de patru soldaţi trecură ca nişte umbre cenuşii prin noapte.

La flancul drept al taberei, pe o brazdă de burueni uscate, locotenentul Pulbere se zvârcolea în toate chipurile, ca un om coprins de spasmurile unei boli rele. Se gândea la Lucia, gândul acesta îl chinuia şi nu-i da pace să închidă ochii. Ce devenise Lucia?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Sărmana fată, pentru dragostea lui renunțase la viață, venise să înfrunte cu atât curaj pericolele războiului și el o alungase! În ce momente de complectă rătăcire se găsea spiritul lui, atunci când cu atâta ușurință s'a despărțit de dânsa, lăsând-o la voia întâmplării, într'o țară streină, cotropită de furiile războiului? Și dacă rațiunea îi fusese până într'atât de întunecată, nu-și putea da seama însă cum și inima i-a fost atât de împetrită să nu se înduioșeze el la rugăciunile și lacrămile vărsate de dânsa?!

Torturat de remușcări aștepta ziua cu nerăbdare, să intre cât mai curând în luptă, să moară și să scape de chinuri. Noaptea aceia i s'a părut că nu se mai sfârșește. În creerul său obosit, judecata se făcea din ce în ce mai slabă, avea halucinații; i se părea că un cataclism schimbase ordinea firei, înlocuind ziua printr'o noapte perpetuă.

Dar toate trece, a trecut și noaptea aceia cu halucinații și gânduri negre, și în zori de ziuă când se lupta întunericul cu lumina, regimentul era gata de marș.

Colonelul dete ordin ca trupa să se retragă fără sgomot și să ocupe o altă poziție după un deal din apropiere spre a fi apărați de bombe, căci se începea iarăși bombardarea care trebuia să ție până la ceasul trei după amiază.

Când s'a luminat bine de ziuă și trupele au fost puse la adăpost, tunurile începură a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ler.statransilvania.ro/mdrr1901-1932

bubui şi a vărsa foc cu mai multă urgie ca în zilele precedente.

Turcii de astă dată răspunse la focurile artileriei noastre, mai slab ca în zilele trecute, şi se bănuia că au isprăvit muniţiunile, însă a fost o bănuială greşită, fiindcă ei au avut proviziuni încă pentru 20 zile, dar le economiseau să nu rămâe fără tunuri, tocmai în vremea când vor eşi din Plevna.

Osman Paşa era prevăzător, el avusese în vedere că dacă nu-i vor sosi ajutoare să-i deschiză un drum de comunicaţie, într'adevăr va trebui în cele din urmă să iasă din vizuinea lui forţat de lipsa de muniţiuni şi hrană.

La ceasurile trei, după cum se stabilise de consiliul superior de războiu, tunurile încetară de odată.

Din zgomotul acela infernal, se făcu o tăcere de mormânt.

Grozavă tăcere! soldaţii o clipă se priviră înfioraţi, parcă ar fi zis: acum! e acum! s'a sfârşit cu noi! dar această teamă a fost ultima, căci fiecare îşi încordă muşchii hotărâţi a înfrunta moartea.

Pedestrimea sta gata, îi venise rândul la luptă şi eşi din adăposturi.

Un regiment de dorobanţi şi un batalion de vânători trecu prin faţa regimentului de linie, îndreptându-se spre reduta Griviţei.

Aceştia erau cei d'intâi care trebuiau să înceapă atacul.

Trecând pe lângă soldaţii de linie, îi sa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista arsilanie romani 1901-1932

lutau veseli zicându-le: să veniţi sănătoşi după noi! iar aceştia le răspundea: să vă găsim sănătoşi sus pe reduta turcească.

Dorobanţii şi vânătorii înaintau cu pas măsurat spre şanţurile ce înconjurau întăririle turceşti, de la o vreme însă din cauza movilelor şi vâlcelelor ce întâmpinau în cale, şirurile se rupeau scoborând în fugă văile şi urcând cu greutate dealurile, urmărindu-se astfel şirurile unele pe altele, semănând în depărtare ca unda unui fluviu a cărui valuri erau presărate cu capete omeneşti.

— Unde sunt turcii? se întrebau soldaţii de linie miraţi că nu văd nici o mişcare din partea inamicului.

In adevăr, din poziţiunea unde se aflau ei, nu puteau vedea nimic din cele ce se petrecea în jurul fortăreţei.

— Nu le dă mâna să iasă la luptă faţişă, zise soldatul Constantin Dragu.

— Au simţit câinii apropierea lupului şi stau ghemuiţi de frică prin pătule, adăogă un altul.

— Dacă vom vedea că nu vor să iasă din ascunzători, să cerem voie vreo doi trei inşi la d l căpitan, să mergem cu bicile să scoatem potăile fricoase din ascunzători, că n'am venit aici să ne jucăm d'ascunselea.

Credinţa aceasta că turcilor le era frică să iasă la luptă, a fost numai un vis amăgitor care a dispărut curând în faţa grozavei realităţi.

Un călăreţ sosi în galopul calului şi dete

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/?id=1901-1932

colonelului un plic sigilat. Acest plic era trimes de General comandantul corpului de armată, cu ordinul ca regimentul de linie să formeze prima coloană de rezervă, a trupelor angajate în luptă, şi să ocupe imediat poziţiunea de la movila cea mare ce se găsea la o depărtare cam de 200 metri de şanţurile turcilor.

După citirea ordinului, Colonelul cu aerul său grav ce-l păstra în toate ocaziunile solemne, veni în faţa frontului.

Se făcu tăcere. Ofiţerii şi trupa aşteptau cuvântul comandantului.

— Vitejii mei camarazi începu Colonelul, când am părăsit ţara ca să ne războim cu duşmanii neamului nostru, am văzut de atuncea în faţa voastră dorul de luptă şi de fapte vitejeşti. Am păşit dar în fruntea voastră pe pământ strein, cu inima plină de mândrie şi voi m'aţi urmat fără şovăire, aşa cum se cuvine să urmeze ostaşii pe comandantul lor. Până să ajungem aci aţi îndurat greutăţile drumului şi lipsa de cele trebuincioase, dar nici lipsa nici oboseala nu s'a lipit de voi, astăzi vă văz ca în ziua când am trecut graniţa; voinici şi gata de luptă, sunt mulţumit şi mândru de voi camarazi.

Acum a sosit momentul să intrăm în luptă. Vom merge să dăm ajutor fraţilor noştri dorobanţi şi vânători cari au trecut prin faţa voastră.

Vedeţi malul acela de pământ care sea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm/1901-1932/

mănă cu un muşoroiu mare de căr tiţă ? acolo stau turcii ascunşi.

Să nu vă temeţi că sunt ei mulţi la număr, că noi suntem şi mai mulţi şi o să ne vie şi alte regimente în ajutor, şi apoi D-zeu e cu noi, ne va ajuta să-i batem, că suntem creştini.

Când ve-ţi ajunge sus pe parapete, să vă repeziţi în ei cum se reped lupii flămânzi în ţarcu oilor: Să străpungeţi înainte cu baioneta şi înapoi să-i dărâmaţi cu patul puştii. Soldatul viteaz nu moare în luptă, căci nu-i dă vreme păgânului să-l lovească.

Dacă voi veţi cădea ca un potop de trăsnete pe capul lor, turcii îngroziţi de vitejia voastră, vor fugi ca epurii de hotare în toate părţile, iar noi la noapte ne vom odihni în vizuinea lor. Gândiţi-vă băeţi că ne batem pentru ţară şi neamul nostru, şi decât se ne birue păgânii, mai bine să murim toţi până la unul. Aşa să ne ajute D-zeu.

Colonelul îşi făcu semnul crucei şi după el tot regimentul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

XII.

Vara cu cerul senin, cu aerul cald, cu frumusețea florilor fragete și parfumate și cu toată splendoarea pajiștelor înverzite, s'a dus. S'au dus nopțile tainice, poleite de razele argintii a lunei, când privighetorile înfiorate de atâta farmec al naturei, cântau cu duioșie dragostile lor. Revărsarea acestor minuni de frumusețî negrăite, sau dus, au trecut pe nesimțite că o adiere ușoară de fericire, și mulți foarte mulți dintre noi nu le-am văzut și nu le-am gustat. De ce? Unde am fost atunci ne întrebăm cu regret când vedem deodată cerul posomorât și simțim răceala vântului aspru de toamnă! Am fost oare absenți sau bolnavi? Nu! Dar atunci?! Hei, atunci, adu-ți aminte, atunci eram prea ocupați... afacerile... mintea noastră făcea planuri și socoteli, eram necăjiți, privirile noastre erau îndreptate în alte părți și nu am văzut ceiace trebuia să vedem, numai privighetorile au văzut; ele au fost fericite.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mnr 1901-1932

Iată cum a trecut vara! şi aşa mai departe, trece timpul pe nesimţite, şi când la zfârşit, aceiaşi întrebare cu ultimul regret şi ultimul suspin: Când a trecut?!!

Emilia n'a văzut nici ea frumosul cer al verei, n'a admirat frăgezimea şi frumuseţea florilor, atât de dragi ei, nici n'a gustat o clipă din feeria nopţilor cu lună, iar fiorul privighetoarei ea nu l-a simţit. De ce? Poate că şi ea era luată de vârtejul ameţitor al interesului? Nu! Pe ea n'a preocupat-o afacerile şi socotelile, ea nu tăcea parte din numărul acelora, ea făcea parte din altă categorie de oameni necăjiţi, tot atât de fatalişti, şi tot atât de nefericiţi ca şi ce-i din prima categorie; ea era chinuită de mizeriile căsniciei şi suferea ca o martiră reaua purtare şi brutalităţile soţului.

Emilia plângea, plângea soarta ei nenorocită, neştiind ce să mai facă spre a-şi apropia soţul, spre a-l aduce la sentimente mai bune, să fie mai blând şi mai îngăduitor cu dânsa. Toate încercările însă, nu au folosit la nimic, Tudorache atras ca de o putere magnetică, pleca în fiecare zi să-şi uite necazurile căsniciei lângă Smărăndica, vechia lui amantă, pe care acum o iubea cu mai multă patimă.

Din prima lună după cununie, el reîncepu relaţiunile cu dânsa.

La început se temea că Smărăndica supărată că o părăsise fără nici un motiv, îl va respinge cu tot dispreţul ce merita, de aceia nu îndrăznea să intre ca în alte timpuri în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/?an=1901-1932

casa aceia unde îi jurase de atâtea ori că numai ea este fericirea lui pe pământ şi numai cu dânsa se va cununa. Acum ruşinat, umilit şi prăpădit de dragostea ei, umbla ca un câine pribeag dând târcoale ceasuri întregi pe la poarta ei, aşteptând momentul fericit să o vază, să-i cază în genuchi şi să-i ceară ertare.

Smărăndica însă avea experienţa vieţei, trecuse de 25 de ani, era o fată practică şi cu prevedere, ea înţelegea destul de bine că măritişul de la această etate e ceva problematic pentru o fată săracă şi mai ales pentru dânsa a cărei trecut era bine cunoscut de toţi vecinii. Reîntoarcerea vechiului ei amant era o rază de speranţă pentru sufletul ei amărât de neizbânda căsătoriei, dar se gândi să procedeze cu băgare de seamă.

Smărăndica nu-l iubise atât de mult pe Tudorache, îi convenea însă să-l i-a de bărbat, fiindcă dintre toţi golanii din mahala, cum le zicea ea, care-i spuneau palavre de amor, el i se părea mai sincer şi cu poziţie materială mai bună.

Când se văzu trădată, când a auzit că se însoară, a coprins-o toate furiile nebuniei; A spart geamurile, a răsturnat lucrurile din casă, s'a certat cu vecinii şi multe şuviţe din părul ei a fost smulse şi date pradă focului. Mizerabilul, auzi d-ta, să mă refuze pe mine şi să ia pe alta? auzi ruşine! Dar ce crede el păcătosu şi nepricopsitu, că o să se scape de mine cu una cu două? am să-l fac

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanul-romanesc.ro/biblio/1901-1932

eu să mă cunoască... Hm! poftim fason, afurisita aia de Emilie ce o fi văzut la el? Se vede că era moartă după măritat şi a luat pe cine i-a eşit înainte. Am să le sparg capul cu pietre când vor intra în biserică, am să-i... Smărăndica în furia ei, n'a uitat nici un cuvânt din vocabularul mahalalei blestemând şi ocărând pe amantul trădător. A făcut tot ce i-a stat prin putinţă ca să strice nunta: A alergat pe la vrăjitoare să facă farmece să-l ologească, a făcut scrisoarea anonimă pe care e cunoaştem, a trimes pe Fănică Creţu la nuntă să facă scene de gelozie lui Tudorache, tot ea în sfârşit a trimes pe femeia care a vărsat ţuică pe rochia Emiliei.

Toate aceste uneltiri nu au izbutit să oprească nunta, însă a avut un rezultat mult mai trist, căci au spulberat pentru totdeauna buna armonie ce trebuia să unească pe cei doi soţi, şi a pregătit un sfârşit tragic la care nici Smărăndica nu s'a aşteptat.

Multe zile după nuntă, Smărăndica a plâns, blestemând pe Tudorache şi soarta ei vitregă care o condamnase să rămâe fată bătrână, dar când se credea mai nenorocită, soarele speranţei îi răsărea din nou, Tudorache veni la dânsa.

Când l-a văzut pe trădător la poartă, nu-i venea să creadă ochilor.

In primul moment a vrut să se repează asupra lui să-l sfâşie, să-i scoată ochii înşelătorului care a părăsit-o, dar emoţiunea a fost prea mare, îi tremura picioarele, se sim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţea slabă paralizată şi nu era în stare să se răzbune, după cum ar fi vrut ea. Se uita numai cu privirea plină de ură prin colţul perdelei spre a observa toate mişcările lui Tudorache. Dacă ar fi văzut el acea privire! acei ochi duşmănoşi, n'ar mai fi stăruit să-şi vază amanta.

Ce mai caută acum la mine, se întreba Smărăndica?

Îi veni în minte cadourile cari le primise de la dânsul, între altele era şi un inel care costase 60 de lei; Da, da, înţeleg, a venit să-mi ia lucrurile, ea nu se gândea câtuşi de puţin la posibilitatea că l-a adus dorul, iubirea ce simţea pentru dânsa, şi cum ar fi putut crede aşa ceva, când nici luna de miere nu trecuse!

Tot privindu-l mereu prin reţeaua perdelei, se produse o nouă schimbare în părerile Smărăndichei, mânia îi scădea din ce în ce, i se părea că Tudorache s'a schimbat de cum îl ştia ea, i se părea mai frumos, mai altfel cu înfăţişarea mai bărbătească. Din privirea ochilor săi, vedea că i se revărsa o tristeţă profundă care mişcă adânc pe Smărăndica; oare înşelătorul mustrat de conştiinţă, nu cumva se pocăise? nu venea oare să-i ciară iertare de fapta lui neomenoasă? Smărăndica ghicise adevărul şi obrajii ei palizi până atunci se aprinseră dintr'o dată, iar faţa, ca prin farmec luă expresia fericirei.

Ce minune operase această schimbare?

Smărăndica combinase un plan ingenios,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care îi da speranţe pentru viitor, un plan de luptă pe care numai amorul îl poate inspira, căci de astă dată ea iubea pe Tudorache cu tot focul sufletului ei.

Deschise repede cufărul, luă o batistă curată, o stropi cu apă şi se legă la tâmple, îşi potrivi părul în oglindă şi se îmbrăcă cu o bluză care îi venea mai bine, apoi luându-şi un aer de suferinţă eşi afară.

Inima lui Tudorache bătea cu putere, legătura de la tâmplele amantei sale, îi arăta că ea a suferit mult şi încă tot mai suferă din cauza lui. Pătruns de căinţă, ar fi vrut să strige, să alerge la dânsa şi umilit să-i ciară iertare, dar îi lipsea curagiul, se temea că Smărăndica îl ura.

Smărăndica, împletind la o dantelă, părea că nici nu ştie de prezenţa lui la poarta ei, şi numai ca din întâmplare ridică capul şi-l văzu.

Privirea liniştită şi nepăsătoare a amantei sale, răni adânc pe Tudorache. El se aştepta la o scenă violentă din partea Smărăndichei şi ar fi primit mai bucuros blestemele şi ameninţările ei, decât răceala şi nepăsarea cu care l-a întâmpinat.

Deschise poarta şi cu paşi nesiguri se apropie timid de dânsa :

— Smărăndico, iartă-mă !

Smărăndica tăcea şi-l privea cu indiferenţă ca pe un necunoscut.

— Smărăndico îmi vine rău, nu te mai uita aşa la mine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistamoldova.ro/mdrr1901-1932

— Ce poftești musiu de la mine? poți să pleci, nici nu vreau să știu cine ești.

— Smărăndico iartă-mă, am greșit.

— Să ești afară din curtea mea, că chem vardistul

— Of! Smărăndico, nu mă trata cu refuz că înebunesc.

— Poți să și mori, mie puțin îmi pasă și eu era să mor, să înebunesc și mi-a trecut.

— Smărăndico iartă-mă, am fost un ticălos.

— Să te iert?... Hei, oftă Smărăndica, așa îmi trebue, dacă n'am avut minte și m'am încrezut într'un crai ca tine, după urma ta am rămas de râsul mahalalei.

— Nu face nimic Smărăndico, eu am stricat-o, tot eu am s'o dreg.

— Acum nu mai e nimic de făcut, decât să te duci să-ți vezi de casă și de nevastă, și să mă lași pe mine în plata Domnului.

— Eu nu mă las de tine Smărăndico? nici mort nu mă las, tu-mi ești dragă și eu cu tine vreau să trăesc.

— Ba să faci bine să pleci, și să nu-ți mai calce picioru în casa mea. Tu ești om însurat și eu D-șoară.

— Ei și? ce are d'aface?

— Ba prea are, pentru o D-șoară nu e frumos să trateze amor cu un om însurat, și apoi la ce să mă bârfească lumea fără nici o speranță.

— «Lasă lumea să vorbească, numai puica să-mi trăiască», zise Tudorache cu înflăcărare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista ilustrată română 1901-1932

— Lasă că te ştiu eu cine eşti, nu mai face ponturi d'astea.

— Smărăndico iubeşte-mă că mă topesc. Eu nu pot să mai trăesc fără tine, că prinz oftică la inimă şi mă prăpădesc.

Ghiaţa s'a spart în sfârşit, Smărăndica a iertat pe infidelul amant şi împăcarea s'a făcut.

Din ziua aceia Emilia a suferit mai mult, şi cu cât timpul trecea, cu atât soţul ei cădea în mrejele amantei sale.

Tudorache nu mai găsea un cuvânt bun pentru Emilia, când îi vorbea câte odată, o brusca cu violenţă, adresându-i cuvinte injurioase, în cele din urmă devenise de o brutalitate sălbatică, o bătea aproape în fiecare zi, şi lacrămile ei în loc să-l potolească îl înfuria şi mai mult. Numai o fată ca Emilia cu creşterea şi caracterul ei blând a putut să îndure atâta timp brutalităţile unui asemenea soţ, dar orice răbdare are un sfârşit, paharul era plin, suferinţele atinseseră culmea răbdării şi speranţele Emiliei de a îmblânzi pe Tudorache şi a-l aduce la sentimente mai bune, erau pierdute.

De la omul care îşi petrecea tot timpul în braţele desfrâului, cu chefuri şi orgii, în societatea derbedeilor de strade, cheltuind ultimul ban ce câştiga pentru întreţinerea casei, de la un asemenea om ea nu se putea aştepta decât la peire, la o ruină desăvârşită.

Emilia vedea cu groază prăpastia ce trebuia să o înghiţă şi în faţa unei asemenea per-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ithdh1901-1932

spective, nu găsea alt remediu decât divorţul, divorţul era singura scăpare.

In nopţile de veghere, pe perna udă de lacrămi, încerca să alunge ideia dispărţirei ca pe o ispită rea, aducătoare de nenorociri, dar cuvântul fatal îi revenea în minte scris cu litere de foc: «Divorţul».

Divorţul, sfârşitul iluziilor, distrugerea căsniciei, divorţul cu desvelirea în public a tuturor păcatelor omeneşti!

Şi apoi? după divorţ unde să se ducă? Unde va găsi un adăpost? Casa părintească era cotropită de Ardeleanu, sora şi părintele ei bătrân şi bolnav acum săraci, erau aproape lipsiţi de existenţă, şi apoi lumea, ce va zice lumea?

Gândindu-se astfel, Emilia lăsa să treacă zilele şi săptămânile, suferea înainte mizeriile soţului său.

Purtarea lui Tudorache, avu darul să mişte chiar pe mama sa, care fusese indiferentă până aci la insultele şi torturile ce suferea Emilia de la fiul său. Şi nu atât suferinţele nurorei sale o mişcase, fiindcă credinţa ei plină de prejudecăţi ruginite îi impunea să fie rezervată, să nu se amestece în traiul fiului său; că zicea ea: femeia nebătută e ca moara neferecată; dar ceiace o scoase din amorţeală, era că Tudorache devenise un destrăbălat, un cheltuitor şi beţiv, nu-şi mai vedea de interesele negoţului, lipsea tot timpul de la prăvălie şi nu venea decât să go-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lească tejghiaua de bani, ca apoi să plece iarăşi după beţie şi desfrânări.

— Dar bine măiculiţă, ce va să zică purtările tale? Ce a dat peste capul tău? a-i înebunit? a-i căpiat? nu mai eşti în toate minţile? Unde vrei să ajungi cu haimanalâcurile tale?

— Ce-ţi pasă, fac ce vreau, eu sunt stăpân pe capul meu.

— Dar nu vezi în ce hal a-i ajuns Tudorache mamă, a-i slăbit parcă ţi-a scos ochii, aşa erai tu când ascultai de poveţele mele?

— Hm! am ascultat de poveţile dumitale, şi d'aia am ajuns ca neoamenii, fără nici un rost.

— Nu te-aşi mai visa Tudorache, dar ce te-am învăţat eu de rău? Eu te-am învăţat să te duci la cârciumă să-ţi bei minţile cu haimanalele târgului? eu te-am învăţat să umbli noaptea prin toate cocioabele cu muerile desmăţate?

— Da! numai de la d-ta mi se trag toate acestea, după poveţile d-tale m'am pârlit cu însurătoarea. Mie nu-mi trebuia cucoană franţuzită să frigă cârnaţi cu mânuşile, mie îmi trebuia femee ca Smărăndica, să ştie rostul casei şi al prăvăliei, să gătească mâncare pentru cârciumă şi să servească muşterii, iar când lipsesc eu, să am nădejde în urmă că treaba merge înainte, iar nu cum face cucoana să încuie uşile şi să-i fie ruşine să iasă cu papucii în prăvălie.

— Nu mai vorbi cu păcat Tudorache, că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ro.scanmonsite.ro/mdrr1901-1932

nevastă ca a ta, ar vrea şi alţii să aibă, nu că-i ţiu parte, dar aşa este. Eu toată ziua stau cu ea în casă şi văz că fata merge bine, îi hărnicuţă, cuminte şi n'are niciun cusur, că nu prea e îndămânatică la prăvălie, de asta aşa este, dar «cu încetul se face oţetul», o învăţa ea şi prăvălia că e tânără, are vreme. La început nu prea ştia, ce să zic, dar acum merge bine, fata e bună.

— Poate să fie bună pentru d-ta, pentru mine e un mărăcine în casă şi trebue să se aleagă la un fel; ori arunc mărăcinele afară, ca să pot să trăesc cum îmi plece mie, ori mă duc în toată lumea şi nu mai vreau să ştiu nici de casă, nici de prăvălie, nici de nimic. Mi-a căzut cu urât cucoana şi pace bună: Auzi d-ta, cică îmi e nevastă, dacă mă vede dimineaţa că mănânc o fleică şi beau o jumătate de vin, ea strâmbă din nas şi se miră cum pot să mănânc că ea s'ar îmbolnăvi, că ea bea numai cafea. Dacă mă vede că mai las furculiţa şi mănânc cu mâna, ea spune că nu-i frumos, că numai mojicii mănâncă fără furculiţă şi dumneaei scoate apoi mâncare pe o altă farfurie, dacă mă aude că înjur cum înjură toţi oamenii, dumneaei îşi astupă urechile că-i e ruşine să auză asemenea spresiuni, ba că nu-i place că mă chiamă Tudorache, poftim de vezi, că cică e nume ordinar, şi o să-mi zică Titus, auzi mneata mofturi şi fasoane? să-mi schimbe numele şi să mă cheme ca pe căţei! Să-i spuí să plece din casa mea, să se ducă la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/mdr/1901-1932

tatsu unde-o ştii, să nu o mai găsesc aci, că intru în belea, îi dau una în cap şi rămâne moartă, eu vreau să-mi aduc pe Smărăndica în casă.

— Te-a fermecat măiculiţă paţachina, n'ar mai răbda-o D zeu.

— Aşa o fi, dar mneata să-i spui cucoanei să-şi i-a catrafusele şi să plece.

— Dar ce o să zică lumea când o auzi că ţi-ai gonit nevasta? o să râză şi curcile de tine, cine mai face ce faci tu? decât oamenii stricaţi şi fermecaţi.

— Ce-mi pasă mie de lume, parcă lumea trăeşte cu mine în casă? nu cumva de gura lumei să mă ofticez şi să trăesc cu urât în casă? je mafiş, dau divorţ şi p'aci ţi-e drumul macamo.

Cucoanei Marghioalei începu să-i tremure buza inferioară, acesta era semnul că era foarte supărată: Măi băete, să mă asculţi pe mine că eu sunt măta, auzi tu? Să-ţi iasă din cap fumurile care ţi-a intrat şi să-ţi vezi de casă şi de prăvălie, a-i o nevastă care nici nu-i de nasul tău, nu mai umbla după paţachina aia care te-a scos din minţi şi te fermecat, c'apoi întorc cojocul, eu nu prea ştiu multe, divorţ! neam de neamul nostru n'a făcut asemenea lucru, Doamne, Maica Domnului, tare s'a ticăloşit lumea, dar tu ştii ce-i divorţul nepriceputule? tu gândeşti că e floare la ureche? hei, hei, băete, nu merge numai aşa; la tribunar sunt judecători, oa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

meni cu cap şi te dă afară, când o zice nevastă-ta că n'are bărbat de lăsat.

— Parcă ea are să zică că n'are bărbat de lăsat? ce, nu s'a săturat de câte bătăi şi trânteli i-am dat?

— Fireşte că aşa o să zică,

— De unde ştii mneata, zise Tudorache răstit, strângându-şi pumni cu furie?

— Ştiu eu, mi-a spus ea, că nu vrea să se facă de râs să-şi lase bărbatul.

Abia sfârşi cucoana Marghioala şi Tudorache se repezi pe uşe ca o fiară sălbatică, trecu în prăvălie unde era Emilia şi fără a zice un cuvânt o luă la bătae, tăvălind-o pe scândurile murdare de noroiu, apoi ridică capacul beciului, îi dete brânci şi Emilia se prăvăli pe scări aproape fără simţire.

Cucoana Marghioala atrasă de ţipetele din prăvălie, aruncă la oparte ciorapul cu undrelele şi veni într'un suflet să vază ce s'a întâmplat, dar în prăvălie nu era nimeni, Tudorache după ce îşi luase banii din tejghea dispăruse, iar Emilia gemea de durere în fundul beciului.

Tudorache apucase drumul spre locuinţa amantei sale, preocupat de gândul că cererea sa de divorţ ar fi respinsă de Tribunal pentru motivul arătat de mama sa, gândul acesta îl făcea să turbeze de necaz. Vedea acum că jugul căsătoriei e mult mai greu de desfăcut de cum îşi închipuise el. De alt fel cam aceleaşi lucruri îi spusese şi un avocat pe care îl consultase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

Mergea pe drum vorbindu-şi singur şi gesticulând ca un eşit din minţi. trecătorii îl priveau cu temere şi se fereau din calea lui.

Ce va spune el Smărăndichei, ea aştepta cât mai curând ziua când va fi liber să o ia de soţie. Oare va crede ea că nu e vina lui dacă timpul trece şi nu-şi poate ţine cuvântul?

In adevăr, de câteva zile Smărăndica îl primea cu o vădită răceală, se arăta plictisită şi spre culmea disperării lui Tudorache, rămânea nesimţitoare la dismierdările lui.

Smărăndica era încredinţată că Tudorache îi aparţine cu totul sufleteşte, dar ea nu era mulţumită numai cu atât, îi rămăsese partea cea mai grea de îndeplinit, să-i i-a şi numele; numai atunci va scăpa de criticile mahalalei şi fericirea ei va fi complectă.

Spre a şi atinge scopul puse la cale impreună cu Tudorache divorţul, dar el se arăta greoiu, ne decis, incapabil de o acţiune mai energică şi teama că amantul într'o zi o va părăsi din nou şi va rămâne fată bătrână, inspăimânta pe Smărăndica şi o făcea să recurgă la toate vicleniile posibile.

Un altul cu mai multă pătrundere ca Tudorache ar fi observat că indiferenţa Smărăndichei era numai o prefăcătorie, dar el era orbit de pasiune şi nu vedea în amanta sa decât o martiră care se sacrifica pentru amorul său.

Se înserase bine când Tudorache ajunse la poarta Smărăndichei. Furia ce-l însoţise până aci, se risipi ca prin farmec şi inima

Muzeul Digital al Romanului Românesc

lui fu cuprinsă acum de o neliniște apăsătoare, neștiind ce să răspunză când l-o întreba în privința divorțului.

In casă se auzea voci și Tudorache deosebi vocea Smărăndiței și râsul ei vesel. Veselia aceasta îl mira mult, căci de câteva zile o găsea tot tristă și supărată. Ce bucurie o fi având oare? și se opri la ușe, curios să asculte ce se vorbește în casă.

La început nu prea înțelegea de ce este vorba, auzea crâmpee de fraze fără nici un înțeles, dar cu cât asculta, cu atât se posomora mai mult și lua o atitudine mai amenințătoare. In cele din urmă pierzând răbdarea, intră vijelios în casă.

O femee se furișa ca o pisică și eși afară.

— Ce femee a fost aci? întrebă Tudorache abia stăpânindu-și mânia.

— Cine să fie, i-a o femee, o prietenă a mea, răspunse Smărăndica cu indiferență.

— Și pentru ce a venit?

— Așa.. ca să mă vază.

— Și prietena te lăcea să râzi așa cu poftă?

— Pe mine? ți se pare.

— Și cine a fost astăzi la tine?

— La mine?... cine să fie, nimeni.

— Smărăndico nu mai ești sinceră cu mine?

— Se poate, dar nici tu nu ești cu mine.

— Va să zică, îți vine flăcăi în înpețeală?

— Da, și dacă o vrea D-zeu o să mă mărit în ciuda dușmanilor.

— Așa ți-e vorba Smărăndico?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ramuri1901-1932

— Da, m'am încrezut în făgăduelile tale şi am rămas de râsul lumei.

— Nu ţi-am zis să mergi cu mine acasă, de ce n'ai vrut?

— Să merg la tine fără nuntă?! nu ţi-e silă să vorbeşti! eu vreau să mă mărit iar nu să fiu ţiitoarea ta.

— Aşteaptă atunci să divorţez

— Am aşteptat eu destul, trebuea să isprăveşti odată, un om vrednic divorţa de zece ori până acum.

— Va să zică te-ai hotărât să te măriţi cu orice chip?

— Ce vrei să fac? să-mi pierd tinereţea ca o proastă aşteptându-te pe tine? Şi-a spart dracul opincile. Duminică mă logodesc, să ştii.

— Şi cine este ăla pe care îl ei, întrebă Tudorache fierbând de mânie?

— Un flăcău tânăr, frumos şi cu stare.

— Să-l ferească D-zeu să cază în mâinile mele, zise Tudorache, ridicând pumnii deasupra capului.

— Şi pentruce atâta părapon Musiu? Ce vinovat e tânărul dacă mă cere de soţie? ori nu sunt fată de măritat şi el flăcău de însurat? Până când să-ţi rabd moşturile şi ambiţiurile tale? Nu cumva vrei să rămân nemăritată din cauza ta? Eşti om însurat, du-te acasă la nevastă-ta şi mă lasă în pace, la mine de azi încolo s'a isprăvit, n-ai ce căuta. M'am încântat destul de vorbele tale şi sunt sătulă până în gât, acum vreau să-mi văz viitorul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu ochii, înţelegi? Vreau să mă mărit, să am şi eu casă şi masă ca oricine.

Toată scena aceasta fusese pregătită mai dinainte, cu scopul de a grăbi divorţul.

Smărăndica se uita pe furiş, să vază pe faţa lui Tudorache efectul cuvintelor sale. Se aştepta ca furia lui să isbucnească, îi cunoştea firea-i arţăgoasă şi pornită pe scandal, dar spre marea ei mirare, Tudorache rămase la locul său, tăcut şi gânditor. Sta cu coatele pe masă cu capul sprijinit între mâini şi nu da alte semne de revoltă, decât câte un oftat din când în când. Ce se petrecea oare în sufletul acestui om cu porniri sălbatice, care de obiceiu se răzbuna la moment pe oricine îndrăsnea să-i spue un cuvânt neplăcut? Cum putea el asculta cu atâta linişte ameninţările amantei sale?

Smărăndica nu era mulţumită şi începu să se îngrijască, liniştea lui Tudorache era un semn rău, semn că nu o mai iubea, cuvintele ei prea aspre, poate îl supărase într'atât încât se răcise de dânsa şi nu mai vrea să aibă deaface cu o fiinţă dispreţuită, care nu mai era nici în rândul fetelor nici al nevestelor. Pe Smărăndica o străbătu un fior de teamă. Era oare cu putinţă să-şi piarză amantul tocmai când să zică Doamne ajută, când credea că îl ţine mai bine în mrejele sale!?

Regreta că mersese prea departe cu uneltirile, trebuia să aibă răbdare, să mai aştepte, să lase timpul să hotărască actul final, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

ea ca o proastă se pripise, dăduse ultima lovitură, care după socotelile ei credea să o ducă la altar, dar greşise, trebuia acum să facă tot posibilul să îndrepte greşala.

Iubea pe infidelul şi nu voia să-l scape, şi apoi avea ambiţia să învingă pe rivala ei, care îi luase amantul şi în sfârşit vrea să-i zică lumea Madam Tudorache.

Planul şi-l făcuse îndată: Va încerca mai întâiu cu plânsul, căci lacrămile au avut în totdeauna darul de a înduioşa inima lui Tudorache, apoi legătura cu cartofii la cap, semnul suferinţei fizice la care nici odată Tudorache n'a rămas nesimţitor, se va otrăvi cu chibrituri, şiretlic ce nu-l întrebuinţase încă până atunci şi la urma urmei va face uz de farmece şi de tot arsenalul de intrigi şi viclenii de care dispunea, şi isdânda va fi a ei.

Pe când în creerul Smărăndichei se plămădeau aceste planuri, Tudorache tuşi voinicește şi se ridică de odată în picioare, răsturnă scaunul şi apropiindu-se amenințător de Smărăndica, îi zise cu vocea şuerătoare:

— Să nu îndrăsneşti să te logodeşti sau să primeşti vreun trăncălău în casă, că fac moarte de om, apoi eşi pe uşe afară ca un taur furios.

— Am pus ghiara pe el strigă Smărăndica sărind de bucurie, acum isbânda este a mea.

Strada era pustie şi întunecoasă. Câteva picături reci de ploaie stropi faţa încruntată a lui Tudorache.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista transilvania ro/mdrr 1901-1932

Vântul scormonea şi învolbura praful amestecat cu paie şi hârtii risipite pe stradă, în cât era silit să meargă cu ochii închişi, poticnindu-se de pietrile colţuroase ce întâmpina în cale. Mergea înainte fără nici o ţintă, înjura la fiecare pas şi făcea gesturi largi de ameninţare în contra unui duşman văzut numai de dânsul. Dacă l-ar fi văzut cineva îl lua drept un nebun scăpat din balamuc.

La lumina unui felinar se opri un moment spre a se orienta de locul unde se găsea, apoi plecă înainte, luând drumul ce ducea spre casă, bombănind şi gesticulând întruna:

...Eu i-am spus să plece, dacă o găsesc acasă, vai de măiculiţa ei, am s-o bat toată noaptea pe odihnite, până când o-i lăsa-o moartă, trebue să se aleagă la un fel, am ajuns ca un câine cu tinichiaua de coadă. Smărăndica are dreptate, o ţiu cu vorba de atâta vreme, trebue să sfârşesc odată, am s'o fac să dea singură hârtie de divorţ, las pe mine, că-i arăt eu cucoanei.

Uşa unei cârciume se deschise şi mai multe voci amestecate cu cântece de lăutari năvăli în stradă.

Tudorache se apropie şi prin geamurile prăfuite şi murdare, zări între alţii pe câţiva prieteni de ai săi. Se opri, ispita era mare, iată ocazia să mai petrec un ceas cu prietenii şi să-mi mai uit necazurile îşi zise el, şi intră în cârciumă.

Prietenii îl primiră cu strigăte răguşite şi aplauze: Urraa! trăiască Tudorache, bine ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdr 1901-1932

venit bocciule. Ce mai faci matositule? Şi după multe îmbrânceli şi ghionturi pornite din cea mai sinceră prietenie, Tudorache se aşează bucuros între prietenii săi.

— Ce bei gagiule? întrebă unul cu faţa stacojie şi cu ochii turburi de băutură.

— Beau şi eu ce beţi voi.

— Noi bem ţuică fiindcă n'am mâncatără.

— Bine, zise Tudorache, nici eu n-am mâncat.

— Să ne aducă ţuică.

Cârciumarul, un om slăbănog, cu mustăţile lungi şi subţiri ca de chinez, şi lung cât o prăjină, încât atingea tavanul cu căciula, se grăbi să servească un kilo de ţuică.

Paharele se umpleau şi se dişertau unul după altul. Lăutarii cântau pe struna groasă şi veselia prietenilor creştea tot mai mult.

Câteva kilograme se golise. Tudorache se afumase rău de tot. Nu mai beau ţuică zise el, vreau să mănânc şi apoi să beau vin.

— Să ne frigă fleici şi cârnaţi, strigară ceilalţi în unison.

Cârciumarul se duse el singur să pregătească grătarul, şi încovoiat de mijloc cu spinarea ţuguiată ca a unui dromader, frigea în grabă fleicile şi cârnaţii comandaţi de muşterii.

Friptura deschisese poftа de băutură şi vinul alb spumos ca şampania, curgea necontenit în pahare.

La tactul viorilor se încingea câte o chin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

die de pârâiau scândurile sub tocurile ascuțite.

Trecuse de miezul nopței și veselia era în toiul ei. Tudorache ceru să-i mai aducă fripturi, dar cârciumarul isprăvise provizia, atunci îi veni o idee. Mă duc acasă la mine să aduc ceva bun să vă lingeți degetele, zise el prietenilor săi.

— Brava Tudorache, dar ce bunătăți o să ne aduci, întrebă unul.

— Am niște pastramă număru ainț și Tudorache părăsi societatea spre a merge acasă.

Afară ploaia încetase de curând, lăsând băltoace de apă pe marginea stradelor, vântul însă sufla cu putere îndoind crăngile arborilor și scuturând ultimele frunze ce mai rămăsese în toamna întârziată.

Amețit de băutură, Tudorache mergea cu greu pe pietrele alunecoase acoperite de noroi.

Adesea ori își pierdea equilibrul și cădea prin băltoace, ridicându-se apoi cu mari sforțări spre a-și continua drumul.

Crâmpee de gânduri incoherente i se învârteau prin cap într'o învălmășală haotică, numele Smărăndiței și al cucoanei era pronunțat mai des, apoi urma blesteme și înjurături ce se pierdeau în vuetul furtunei.

In sfârșit, după multe căzături, ajunse acasă obosit și plin de noroiu. Emilia fu deșteptată din somn de sgomotul unor lovituri puternice date în ușă, și până să-și dea seama de cele ce se petrece afară, încuetoarea ușei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

fiind slabă se rupse şi Tudorache pătrunse în casă.

Emilia se dete înapoi cu spaimă, văzându-l cu faţa mânjită de noroiu şi cu hainele în dezordine, semăna a un monstru de menajerie.

— Ce ţi s'a întâmplat ? unde a-i fost ? întrebă Emilia tremurând de frică. Tudorache nu răspunse, trecu în prăvălie, deschise tejghiaua şi adună toţi banii ce se găseau acolo, apoi luă un cuţit şi începu să aleagă bucăţi de pastramă ce i se părea mai bună.

Emilia vedea din casă toate mişcările lui printr'un ochiu de geam ce răspundea în prăvălie, şi înţelegând că scopul lui era de a se aproviziona cu cele ce-i trebuia, ca apoi să plece iarăşi în oraş, îi veni funesta idee să-l oprească şi eşi în prăvălie.

Tudorache tocmai terminase de ales pastrama şi se pregătea să plece când veni Emilia şi îl apucă de mână:

— Vino şi te culcă, îi zise cu blândeţe, unde vrei să mai pleci, eşti obosit şi e târziu.

Tudorache făcu o mişcare bruscă şi scăpă din mâna Emiliei. Emilia îi prinse din nou mâna, hotărâtă să nu-l lase să plece.

Atunci printr'o mişcare repede ca fulgerul Tudorache îi înfipse cuţitul în piept până în prăsele.

Sângele ţâşni împroşcându-i faţa, şi Emila cu un suspin aproape inperceptibil căzu la picioarele lui.

Vederea sângelui îl desmetici, fumurile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

beţiei se risipiră la moment şi realitatea îi apăru în toată oribila ei goliciune: Emilia era înjunghiată.

Câteva secunde rămase buimac, încremenit cu cuţitul în mână, apoi aruncă cuţitul şi pătruns de milă şi căinţă, căzu în genunchi lângă corpul Emiliei.

— Ce am făcut! ticălosul de mine, ce am făcut! am omorât-o!

Din rană sângele se scurgea ca un şiroiu acoperind podelele.

— Iartă-mă Emilio, strigă Tudorache, iartă-mă, am greşit, sunt un mişel, un nelegiuit.

Emilia deschise ochii mari şi îi fixă asupra lui şi buzele galbene ca ciara se mişcară şi pronunţă în şoaptă: Asasin! apoi îşi dete sfârşitul.

Omorâtorul zdrobit de căinţă îşi smulgea părul, plângea şi gemea ca un animal rănit de moarte.

Plânse mult cu faţa acoperită în mâini şi când îşi mai veni în fire şi se văzu singur lângă cadavrul rece cu ochii sticloşi pironiţi asupra lui, îi coprinse frica.

Cu dinţii clănţănind în gură, se ridică în sus şi făcu câţiva paşi până la uşe cu faţa întoarsă spre cadavru, căuta şi nu găsea zăvorul, până ce găsi încuetoarea i se păru că moarta ridica o mână spre a-l apuca, iar ochii aceia mari şi sticloşi se întorc în orbite şi privesc spre dânsul. Cutremurat de groază, trase zăvorul şi se repezi în stradă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/mdr 1901-1952

Afară întunericul era de nepătruns şi furtuna urla cu furie zăngănind sinistru tablele după acoperişurile caselor.

Cu părul vâlvoiu, urmărit de privirea ochilor mari şi sticloşi, criminalul o luă la fugă strigând ca un smintit ultimul cuvânt pronunţat de Emilia : Asasin ! Asasin !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr1901-1932

XIII

Excelenţa Sa boerul Mişu Chinoros, prefectul poliţiei, ieşind de la Ministrul de Interne, se urcă într'o trăsură ce îl aştepta la scară, şi rezemându-se molatic pe pernile capitonate cu mătase de culoarea cerului, porunci: La Prefectura poliţiei. Vizitiul ridică cu respect şapca, strânse hăţurile cailor şi trăsura. porni duruind pe pavagiul străzilor spre palatul prefecturei.

Gradaţi poliţiei în număr mare ce se aflau prin curte şi prin săli, salutară respectuoşi când prefectul trecu pe lângă dânşii spre a se urca în cabinetul său de lucru, o cameră luxos mobilată la al doilea etaj.

Prefectul de poliţie spaima pungaşilor şi în alte vremuri teroarea alegătorilor din opoziţie, se găsea în ziua aceia în toane foarte rele.

Intrând în birou, în loc să se aşeze tacticos pe fotoliu şi să-şi curăţe ţigaretul de chihlimbar cum avea obiceiul, astăzi se plimba

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdr1901_1932

agitat de la un colţ la altul al camerei, cu sprincenile încruntate, pufnind pe nări ca o locomotivă gata să facă explozie.

Era un om mic de statură, nervos şi slab. Vârsta nu i se putea hotărî, dar după părul cărunt şi după cele câteva fire de mustăţi de asemenea cărunte, presărate la distanţe mari pe buze se vedea a fi un om mai mult bătrân. Sprinten în mişcări cu ochi negri scânteetori, ghiceai că este un om energic şi un spirit vioiu. calităţi indispensabile unui superior al poliţiei. Cuconul Mişu, pe lângă calităţi bune, avea şi o particularitate ciudată, ţinea cu orice preţ să i se zică «Excelenţă», deşi nu poseda nici un blazon, şi nici nu i se conferise vre-o boerie prin decret, dar îi plăcea foarte mult titlul, şi din această cauză era pe atât de amabil şi îndatoritor cu acei ce-l numeau astfel, pe cât era de ursuz şi chiar răutăcios cu acei ce îi ziceau pur şi simplu: Domnule Prefect.

Titlul de prefect, îşi zicea Cuconu Mişu, se putea da oricărui muritor, pe când cel de «excelenţă» nu-l poate avea oricine; era o distincţiune specială care se dă numai unei persoane nobile, de viţă veche, din protipeadada boerească, bună oară ca excelenţa sa.

Dar dacă printre oameni se găsesc mulţi cu asemenea mici vanităţi, observăm şi la păsări asemenea ciudăţenii, nici ele nu sunt scutite de boala megalomaniei; luăm de ex pe curcan: Curcanul toată ziua se umflă în pene, se roteşte, se învârteşte cu fudolie prin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramsilvaniei.ro/mdrr1901-1932

tre celelalte păsări, dându şi ifose că el este voinicos, mai mare şi mai cu moţ ca celelalte, dar e deajuns să-i dai odată cu piciorul şi aerul din guşe se risipeşte, volumul scade la moment şi rămâne ceeace este, o bleandă fricoasă şi numai fulgi.

La păsări asemenea defect al inteligenţei e poate natural, dar la oameni? Cum rămâne cu bunul simţ? Ba nu zău, *pes-ke-sy*, cum zice grecul; nu e ridicol să se crează cineva bogat când buzunarele îi sunt goale?!.. Şi sunt atâţi curcani pe stradă!!

Dar să revenim la subiectul nostru, la excelenţa sa Cuconul Mişu.

După multă frământare de nervi şi umblet, prefectul se opri în faţa biuroului şi apăsă pe butonul electric. Un uşier înalt şi slab cu mustăţile rase şi cu o pereche de favorite spălăcite, intră în cabinet şi după ce se ploconi, se ridică ţanţoş şi se înţepeni pe călcâe, drept ca un stâlp de felinar, aşteptând poruncele excelenţei sale.

— Comisarii au venit la raport?

— N'au sosit toţi excelenţă, sunt numai câţiva.

— Comisarul Pulbere este aici?

— Nu excelenţă, se aşteaptă să vie.

— Trimete-mi comisarii cari sunt prezenţi, pricepi?

Uşierul eşi, şi după câteva minute, 7 comisari intrară în cabinet.

Prefectul îi măsură cu privirea dispreţui-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdr1901_1932

toare şi continuă să se plimbe câteva minute, apoi oprindu-se deodată:

— Ce sunteţi Dv.?

Comisarii rămaseră nemişcaţi şi tăcuţi.

— N'aţi priceput? V'aţi pierdut memoria? v'am întrebat ce sunteţi?

— Suntem comisari, îndrăsni a răspunde unul.

— Şi ce alte ocupaţiuni mai aveţi?

— Alte ocupaţiuni nu mai avem excelenţă răspunse acelaşi comisar.

— Atunci nu pricep cum se face că habar n'aveţi de pungăşiile din Capitală.

Comisarii se priviră nedumeriţi, tonul violent al prefectului, îi intimidase cu totul şi nici unul nu mai îndrăsni să protesteze.

— Unde sunt rapoartele D-voastră, continuă Prefectul din ce în ce mai iritat? A-ţi uitat că eu Prefectul poliţiei trebue să ştiu tot ce se petrece în oraş?

— Da domnule Prefect, dar n'am avut nimic de raportat, zise unul din comisari.

— Fiindcă nu vă faceţi datoria, fiindcă vă pierdeţi tot timpul prin berării şi cafenele, iar poliţia se face numai de sergentul de stradă, altfel nu pricep cum o bandă de pungaşi operează la lumina zilei în centrul Capitalei, şi D-voastră nu ştiţi nimic.

— Dacă d-l Prefect bine voeşte să ne spue ce s'a întâmplat, întrebă un comisar?

— Astăzi m'a chemat Ministrul şi mi-a atras atenţia că piaţa Bucureştilor e inundată de bani falşi, a-ţi priceput? Ei bine, acest

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramanuro/mdr1901-1932

caz e unicul de când există poliţia noastră; Ministrul să fie mai bine informat ca Prefectul poliţiei! Unde sunt comisarii şi agenţii secreţi! ce face poliţia se întreabă cu mirare publicul! Ce măsuri a luat Prefectul? întreabă Ministrul, şi eu Prefectul Poliţiei, care am sub ordinele mele o armată întreagă de poliţişti, înalţ din umeri, parcă aşi fi căzut din altă planetă, nu mai pricep nimic. Halal de poliţie! aceasta e culmea ridicolului, e ruşinos şi nu pricep.

— Mă ertaţi Excelenţă, zise un comisar bătrân, eu am primit eri o reclamaţie pentru aşa ceva, dar n'am dat atâta importanţă faptului.

— Pentru ce, întrebă Prefectul.

— Fiindcă persoana în chestie, era... ştiţi d-voastră, un individ...

— Ce individ?

— Cel mai strasnic opozant din culoarea de verde.

— Şi d-ta, zise Prefectul, privind pe comisar cu răutate, eşti cel mai mare gogoman din toată poliţia, pricepi?

— Sluga D-voastră, îngână comisarul plecându-se umilit.

— M'aţi compromis, m'aţi făcut de râs, urlă Prefectul bătând cu pumnul în masă. Auziţi hal de comisar! a îmbătranit în poliţie şi nu cunoaşte încă regulamentul! Apoi bine domnule, pricep să moralizezi pe opozant, ai destule mijloace: Să-i închizi conductul de gaz să rămâie noaptea fără lumină,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr/1901-1932

să-i ei apa să rabde de sete, să-i ei servitoarea şi s'o dai la altul, bine înţeles la unul d'ai noştri, şi dacă i se aprinde hornul, poţi să intri în casă fără autorizaţie, să-i spargi oglinzile, să-i arunci mobilele pe fereastră. Da, aceasta e sistemul meu, pricep, şi îl găsesc cel mai bun, spre a îndulci moravurile opoziţiei, căci opoziţia trebue să fie mai blândă şi cu timpul trebue să dispară cu totul.

Dar când îţi reclamă cetăţeanul; fie el chiar opozant, că a fost înşelat cu bani falşi, atunci se schimbă chestia, aceasta prezintă o gravitate mare, e un atentat la averea statului, pricepi? şi comisarul are datoria să cerceteze imediat, şi să prinză pe pungaşi, a-ţi priceput?

Vă dau liber patruzeci şi opt de ore, să descoperiţ pe falşificătorii de bani, pricepeţi? dacă în acest timp nu-mi ve-ţi face nici o ispravă, să ştiţi că vă dau pe toţi afară, a-ţi priceput?

Comisarii tăceau şi se uitau cu ochii rătăciţi la prefect.

— Plecaţi, porunci prefectul şi comunicaţi acest ordin la toţi agenţii poliţiei.

Comisarii salutară şi eşiră smeriţi unul câte unul în sala raportului.

Pe când în cabinetul Prefectului de poliţie s'a petrecut cele de mai sus, cu o zi mai inainte, pe la ciasul şapte dimineaţa, într'o odaie separată a unei cafenele din calea Văcăreşti, o mulţime de indivizi stau grămădiţi împrejurul unei mese mari unde se juca cărţi. Bancherul distribuia ultimul rând de cărţi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
jev.starmans.ivanaro/mdrr1901-1932

Jocul continuase fără întrerupere de cu seară şi jucătorii obosiţi pontau cel din urmă ban. Se juca maca, cărţile şi de astă dată favoriză pe bancher şi acesta curăţi cu îndemânare banii după masă, jocul se terminase. Jucătorii părăsiră taverna cu feţele palide şi buzunarele goale.

Bancherul eşi cel din urmă.

Dacă vom observa bine pe omul acesta cu pălăria de culoare verde cu o pană mică la oparte, cu haină încheiată cu şireturi negre, pantaloni strimţi şi cisme pe picior, cititorii vor recunoaşte îndată pe ungurul Ianoş de la curtea lui Ardeleanu.

Eşind din cafenea, Ianoş, porni încet cu paşi măsuraţi spre centrul oraşului, prin stradele pline de lume. Oltenii cu coşurile încărcate de zarzavat şi precupeţi de tot felul, strigau cât puteau lăudându-şi marfa. Ianoş indiferent la toate acestea, traversa stradele liniştite fără să bănuiască că la o mică distanţă în urma lui, un tânăr nu-l scăpa din vedere, urmărindu-l pas cu pas. Tânărul acesta după îmbrăcăminte semăna a fi un comisioner sau contabil la 'o prăvălie de angrosist.

Ajuns în calea Rahovei, Ianoş intră într'un local mare de berărie cu firma: «La fraţii Ardeleni».

Pe vremea când s'a petrecut cele ce povestim, localul acesta era cel mai vizitat din Bucureşti, mai ales de tineri risipitori, iubitori de băutură şi de petreceri scandaloase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

Serviciul se făcea numai de unguroaice tinere şi frumoase. Tot aci îşi dau întâlnire după ora 12 noaptea femeile vagabonde ce urmăresc câştigul pe strade.

Sala de consumaţie, unde putea să încapă, cinci sute de persoane avea forma dreptunghiulară. Patru rânduri de mese acoperite cu pânzeturi albe, erau aşezate în ordine dreaptă de la un capăt la altul. Pe pereţi atârnau diferite tablouri reprezentând pe Bacus, Gambrinus şi nuduri de femei în diferite poziţiuni.

Ianoş intrând în această sală, se îndreptă spre o masă garnisită cu mezeluri şi sticle cu liqueruri colorate, unde unul din cei doi fraţi proprietari ai localului, ţinea socoteală şi nota toate consumaţiile ce se servea publicului. La ora aceia de dimineaţă, se adunau funcţionari şi oameni de afaceri, care luau câte o cafea sau un mic dejun şi apoi plecau la serviciile lor.

Familiaritatea cu care proprietarul primi pe Ianoş, nu scăpă din vederea urmăritorului său, care se aşeză neobservat la una din mesele apropiate.

— Cum a mers afacerea la bursă, întrebă proprietarul cu un zâmbet şiret?

— A mers bine, răspunse Ianoş cu mulţumire.

— A-i schimbat toate cupoanele?

— Ianoş clipi din ochi în semn afirmativ.

— Mâine trebue să-ţi schimbi direcţia.

— Negreşit, mâine voiu explora polul nord.

— Vreun mosafir nepoftit a fost pe acolo?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr/1901-1932

— Nu s'a văzut nimeni, a fost liniște toată noaptea.

— In tot cazul e bine să fii cu băgare de seamă.

— De sigur, dar la urma urmei ce-mi pasă; n'am pe procuror să mă scape, zise Ianoș râzând cu poftă.

— Tocmai pentru asta trebue mai multă pază.

— Ești un fricos, dragă domnule.

— Nu sunt fricos, dar mă gândesc la consecințe, ar fi păcat să-l compromiți, e tânăr și abia la începutul carierei sale. Eu și fratele meu l-am sfătuit să se lase de această negustorie, că într'o bună zi o să dea de mare bocluc.

— Fii pe pace, cât voiu conduce eu afacerea, să nu vă temeți de nimic.

— A-i prea multă încredere în d-ta.

— Știu să mă păzesc, zise Ianoș cu fudulie ungurească.

— Cu toate acestea îți dau un sfat.

— Să vedem.

— Ferește-te de comisarul Argus.

— Am vorbit chiar eri cu el, e un băiat tare cum se cade.

— Așa dar îl cunoști?

— Nu, eri l-am văzut pentru prima oară, Și dacă acesta este cel mai priceput și energic comisar din toată poliția d-voastră, atunci zise Ianoș cu dispreț, camarazii își pot face afacerile ca la ei acasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Te înşeli amice, nu-l cunoşti bine, comisarul acela e dracul în persoană.

— Nu dragă domnule, nu e atat de faimos, ascultă: Eri mă aflam într'un debit de tutun, cumpărasem un pachet de ţigarete, şi cum eu n'am niciodată bani mărunţi, dădusem o piesă de ale noastre şi aşteptam restul. Pe când negustorul întorcea moneda şi pe o parte şi pe alta, iată că intră un comisar. Iţi mărturisesc că nu eram tocmai liniştit de această vizită.

— Ce te uiţi aşa bănuitor, întrebă comisarul pe debitant, şi îi luă moneda din mână.

— Nu prea am încredere d-le comisar, răspunse debitantul, a eşit atâţi bani falşi şi nu ştim cum să ne mai ferim de păcăleală.

— Foarte bine d-le, e bine omul să fie întotdeauna prevăzător, zise comisarul cercetând moneda, cât priveşte însă pentru moneda asta, îţi pot garanta eu că e veritabilă şi dacă tot te mai îndoeşti, iată o schimb eu şi comisarul scoase punga şi numără banii debitantului.

— Apoi ?

— Apoi a cumpărat o ţigare, a aprins-o şi a plecat omul unde avea treabă.

— Nu ştiu ce să cred, dar e cam greu de admis să scape cineva aşa de uşor de ochii lui Argus! Poate că a fost alt comisar.

— Nici de cum, a fost chiar el, fiindcă negustorul după plecarea lui, a rămas foarte convins şi spunea că dacă comisarul Argus a zis că moneda e veritabilă, apoi nu mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

încape nici o îndoială, el nu se înşală niciodată.

— Atunci cine ştie ce planuri o fi având, poate că te-a urmărit.

— Aşi, nici gând n'a avut, din contra l-am urmărit eu pe el.

— Curios mi se pare!

— Ascultă să vezi, la început am bănuit şi eu că poate eram urmărit, şi pentru liniştea mea am căutat să mă conving îndată de adevăr. Eşind în stradă, m'am uitat cu atenţie în toate părţile să văz ceva, vreun semn suspect, dar cât puteam vedea cu ochii nu era nimic bănuitor, nu se vedea nimeni, nici măcar un sergent de stradă. Comisarul ajunsese departe, abia îi mai zăream chipiul printre capetele trecătorilor. M'am gândit atunci să-l urmăresc, eram bănuitor, poate se ducea la prefectura poliţiei şi mai ştii... mă temeam, ca omul cu musca pe căciulă, dar mă înşelasem, bietul comisar intrase într'o cafenea şi cu aerul cel mai nevinovat, citea un jurnal. Iată dar că Argusul d-tale nu e atât de periculos pe cât ţi se pare.

Un nou venit puse capăt convorbirei.

Era un tânăr cu înfăţişarea plăcută, îmbrăcat cu gust şi eleganţă; purta joben, redingota neagră şi mănuşi galbene. Apariţia lui în berărie fu primită cu un strigăt de bucurie de către Ianoş.

— Iată şi Procurorul zise Ianoş, salutând milităreşte, mă gândeam tocmai la tine.

Procororul sau mai bine zis Romulus căci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista ransilvania romanâ 1901 - 1932

el era, surâse amical şi dete mâna cu cei doi prieteni, apoi se aşează la aceiaşi masă.

— Ciudat murmură urmăritorul, care nu-i scăpase din vedere această scenă.

Ianoş începu să vorbească în taină cu Romulus, în ciuda streinului care nu mai putea înţelege niciun cuvând. Dialogul părea interesant căci Romulus era atent şi da semne de aprobare şi mulţumire.

Consumatorii unul câte unul plecase şi sala rămăsese aproape goală.

Ianoş isprăvind cele ce avea de spus lui Romulus, se sculă după scaun şi dispăru pe o uşe de lângă contuar, apoi reapăru cu un pachet voluminos pe care îl dete lui Ardeleanu, spunându-i să-l trimită acasă şi se aşează iarăşi lângă Romulus.

Ardeleanu chemă numai decât pe un băiat şi îi spuse destul de tare în cât auzi şi streinul: Dute în strada Romană No. 123, să dai pachetul ăsta proprietăresei şi să-i spui că e al d-lui Ianoş. Băiatul luă pachetul şi plecă.

Urmăritorul lui Ianoş, bău cafeaua cu lapte ce comandase, plăti costul şi eşi în stradă. O birje staţiona în apropiere, făcu un semn şi birjarul veni numai decât, se urcă, îi dete adresa în strada Romană No. 123, şi în câteva minute se opri la adresă.

In fundul unei curţi acoperită de verdeaţă se afla o casă cu mai multe odăi înşirate una lângă alta ca vagoanele unui tren.

După împărţirea odăilor, această casă era făcută spre a fi închiriată numai la becheri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/md/1901-1932

sau familii fără menaj în casă. Un zăplaz înnegrit de timp cu o portiță mică împrejmuia curtea acestei clădiri.

Vizitatorul spuse birjarului să aștepte și deschise portița. Curtea părea pustie, nu se zărea nimeni. Apropiindu-se de casă, văzu pe una din ferestre lipită o hârtie pe care citi: «Un salonaș și o cameră mobilată de închiriat la o persoană singură». Foarte bine își zise tânărul vizitator, am venit tocmai la timp, voiu petrece o zi două sau poate și mai multe în vecinătatea simpaticului Ianoș, nici nu puteam spera o întâmplare mai fericită. Dar cine o fi proprietarul sau antreprenorul? Să vedem, și zicând acestea trecu în revistă toată fațada casei.

La ultima ușe din extremitatea stângă, găsi cordonul unui clopoțel și sună. In pragul ușei apăru numai decât o femee înaltă cu părul cărunt bine îmbrăcată, având la brâu atârnată o legătură cu chei.

Tânărul salută. D-voastră sunteți d-na proprietăreasă.

— Da, ce poftește d-l, întrebă ea cu amabilitate?

— Aș dori să închiriez camera cu salonașul.

— Foarte bine, poftiți să o vedeți și proprietara plecă înainte, răscolind cheile de la brâu.

Tânărul urma încet pe proprietăreasă, observând cu băgare de seamă ferestrele. Care o fi camera ocupată de Ianoș, cugeta el, dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

norocul m'ar servi până la sfârşit, atunci camera lui ar trebui să fie vecină cu a mea.

Proprietăreasa deschise uşa şi făcu loc tânărului să intre.

Prima încăpere era o cameră pătrată în mărime cam de trei metri, un pat, o masă, câteva scaune, un lavoar cu oglindă şi un garderob, compunea tot mobilierul.

Salonaşul era în fund, tot cam de mărimea camerei, ca mobilă avea o canapea, două fotoliuri şi şase scaune îmbrăcate cu stofă de damasc îngălbenită de timp, o masă rotundă în mijloc, o oglindă cu ramă poleită şi o mică etajeră într'un colţ.

Proprietăreasa începu a face inventariul camerilor şi a arăta fiecare mobilă cu laude şi explicaţiuni: iată o cameră curată şi fără egrasie, aveţi aci un pat pentru dormit, un lavuar pentru spălat, o sticlă pentru apă, un şervet pentru şters, în sfârşit aveţi tot confortul, cred că ve-ţi fi mulţumit. Salonaşul cred că vă convine, e cât se poate de curat, aveţi o canapea pentru mosafiri, aveţi două fotoliuri, aveţi...

— Mă rog D-nă ce chirie pretindeţi?

— Pentru camera asta şi pentru salonaş, am avut întotdeauna 80 de lei.

— Cam scumpă chirie D-nă.

— Nu e scumpă D-le, aveţi salonaş şi apoi unde mai puneţi că aveţi şi serviciul, mie îmi place curăţenia şi serviciul îl fac eu singură.

— Dar uşa asta unde comunică?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanului.ro/mdrr1901-1932

— La odaia vecină, dar e închisă bine şi dacă voiţi puteţi să o acoperiţi cu garderobul, cu toate că nu e nevoie.

— E închiriată?

— Da, şade d-l Ianoş, un chiriaş foarte cum se cade, păcat că se mută de la sfârşitul lunei.

— D-l Ianoş, ce chirie vă plăteşte?

— Pentru o singură cameră 45 de lei.

— Dacă ar fi liberă aşi luao eu, căci e mai eftină şi nu am atâta nevoie de salonaş.

— Atunci rămâneţi deocamdată aci, până la sfârşitul lunei, nu mai sunt decât douăsprezece zile, ş'apoi treceţi alături.

— Se poate ca să vizităm şi odaia aceia?

— Da, poftiţi, cheia e la mine, pentru fiecare odaie am câte două chei; una o dau chiriaşului şi una o păstrez eu, cu regula asta, chiriaşul poate veni acasă cât de târziu şi nu e nevoie să sune clopoţelul, dimineaţa când pleacă încuie uşa, şi îşi vede de treabă, iar eu pot să viu mai târziu să fac curăţenie, nu e bine aşa D-le?

— Foarte bine, foarte bine, răspunse tânărul care ardea de nerăbdare să vază mai curând camera lui Ianoş.

Intrând în camera lui Ianoş, tânărul cu o privire ageră, coprinse tot interiorul şi nu-i scăpă nimic neobservat din lucrurile ce se găseau aci.

Printre mobila camerei, aproape la fel cu aceia pe care o văzuse alături, se putea distinge uşor lucrurile ce aparţineau chi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdr/1901-1932

riașului. Între altele, se remarcau două cufere cumpărate de curând, solid închise cu câte două încuetori fiecare. În dreptul ușei aceia care răspundea în odaia vecină, era așezată o masă acoperită cu un fel de stofă înflorată cu desenuri turcești, și terminată cu ciucuri ce atârnau până jos, iar pe deasupra cu mușama neagră.

— Odaia aceasta îmi convine mai bine ca cealaltă, mai ales că am intențiunea să stau mai mult timp și pentru iarnă cred că e mai călduroasă.

— In privința căldurei să nu aveți nici o grije d-le, toate odăile mele sunt călduroase, dar dacă vă convine odaia asta mai mult, atunci rămâne după cum am vorbit; ocupați deocamdată odaia de alături până se mută d-l Ianoș și la sfârșitul lunei vă instalați aci.

— Da doamnă, ne-am înțeles.

— Vă mutați chiar astăzi?

— Ași vrea să mă mut, căci acolo unde stau sunt copii și mă supără sgomotul, din cauza asta m'am hotărât să-mi schimb locuința.

— Odaia e liberă și curată d-le, puteți să veniți oricând, aveți ceva bagaj?

— Da, astă seară o să aduc o parte din lucrurile trebuincioase, și ca să fiți și d-v. sigură că odaia este închiriată, iată vă dau un acont din chirie pentru cinci spre zece zile.

— Vă mulțumesc d-le, dacă nu vă supărați: cum vă numiți?

— Nicu Frunzeanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
jev.starmans.ivanaro/mdrr1901-1932

— Sunteţi funcţionar?

— Nu, doamnă, sunt lucrător tipograf, am o meserie foarte grea şi lucrez mai mult noaptea.

— C'am grea meserie.

— Cât se poate de grea, dar m'am deprins, şi apoi mi-a plăcut de mic, e o artă utilă şi frumoasă; prin ajutorul literilor mărunte, noi dăm fiinţă ideilor celor mai mari artişti şi filosofi.

— Da, aveţi dreptate, viaţa e grea şi cât trăeşte omul trebue să muncească, zise proprietăreasa care nu prea înţelesese tirada tânărului.

Tânărul salută şi eşi în stradă unde îl aştepta trăsura.

Câteva minute mai târziu sosi şi băiatul trimes cu pachetul lui Ianoş.

In strada Berzei în dreptul unei căsuţe mici dar cu exterior plăcut, tânărul opri trăsura, plăti birjarului şi cu o cheie ce avea la dânsul, deschise uşa. Era acasă. Aruncă pălăria şi pardesiul pe un scaun, îşi scoase peruca şi favoritele falşe, rămâind cu chipul său adevărat Vasile Pulbere, supranumit comisarul Argus.

Foarte mulţumit de isbânda sa, comisarul se învârti prin casă cu o bucurie copilărească. Ii părea rău că a venit acasă, avea nevoie de aer, de lumină multă, bucuria îl înăbuşa în mica lui odăiţă de becher: cu o singură fereastră şi aceia pe jumătate astupată de draperie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr/1901-1932

Un ceasornic deşteptător ce avea pe masă, arăta ora $11^1/_2$, timpul obişnuit când trebuia să meargă la masă, dar birtul era departe şi el obosit cum era, găsi mai nemerit să se culce; un somn bun în asemenea împrejurări e întăritor şi ţine chiar şi de foame. Dar somnul orcât îl chema nu venea, somnul fuge de o potrivă de omul coprins de delirul fericirei, ca şi de nenorocitul apăsat de chinurile suferinţei, şi comisarul era prea fericit, se gândea la descoperirile sale şi avea convingerea ca peste câteva zile sau şi mai puţin va primi felicitările Prefectului de poliţie, iar jurnalele vor pasiona publicul cu articolele de senzaţie, în care el va fi eroul.

Intins pe pat în poziţiunea cea mai comodă, cugeta la tipurile ce le văzuse în societatea lui Ianoş.: Chelneri fără servicii, hamali, tejghetari de prăvălii, oameni fără căpătâi a căror existenţă e o enigmă şi în sfârşit pungaşi recunoscuţi de poliţie. Apoi ceiace îl punea pe gânduri mai mult, era intimitatea lui Ianoş cu Romulus Ardeleanu, numit de curând procuror, şi cu fraţii Ardeleanu, cei mai bine situaţi negustori din suburbia aceia. Recapitulând toate acestea, poliţistul prevedea încurcături mari nelămurite, contuze pentru dânsul atunci, dar pe care îşi pusese în gând să le descurce cu orice preţ, să se convingă de adevăr după cum proceda în toate ocaziunile.

De ocamdată avea intenţiunea să se mute în apropierea lui Ianoş, spre a-l urmări de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdr1901-1932

aproape. Nu mai încape îndoială; ungurul acesta era unul din falşificătorii de bani sau complicele lor, şi dacă nu-l arestase încă, aceasta o făcuse cu scopul de a prinde de odată pe toţi cei ce ar fi fost amestecaţi în această afacere.

Pentru reuşita întreprinderei sale, ingeniosul comisar organizase o reţea întinsă de observaţii în mai multe puncte ale Capitalei. Aceste puncte erau locuri bănuite şi descoperite de dânsul şi ar fi fost imposibil ca pungaşii să nu fie descoperiţi.

Comisarul dormi un somn bun până la ceasurile trei după prânz, şi odihnit bine eşi în oraş.

Mai înainte de a se duce la Prefectura Poliţiei, se opri în podul Mogoşoaei la o cafenea şi ceru să i se aducă o cafea şi un jurnal.

După ce citi ultimele informaţii, unde nu găsi nimic nou, pe pagina întâi îi atrase atenţia un articol scris cu litere groase, articolul acesta avea ca titlu ;

«Feriţi-vă de bani falşi».

«De câtva timp s'a răspândit în Bu-«cureşti o mulţime de bani falşi ; mone-«zile sunt atât de bine imitate, încât ori «care cetăţean este expus a fi înşelat. «La băcani, la coletari, la lipscani, la «brutari, în piaţă, în sfârşit ori unde te «vei duce, dacă schimbi o monedă bună, «vei primi multe monezi din cele falşe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Lumea în general, şi mai ales comer-«cianţii sunt alarmaţi de această pericu-«loasă invazie a banilor falşi, care tinde «a lua proporţiuni pe fiecare zi.

«Ceiace pare însă neexplicabil, este «faptul că autorităţile în drept a urmări «şi da judecăţei pe colportori şi falşifi-«catorii banilor publici, nu numai că nu «iau măsuri în contra lor, dar după mo-«dul cum procedează, se poate crede că «apără pe pungaşi şi-i încurajază a-şi «continua meseria.

«Doi comercianţi din localitate, bine «situaţi a căror onorabilitate este recu-«noscută, observând în câteva rânduri pe «un individ de origină Ungur, că plătea «obiectele ce cumpăra cu bani falşi, s'au «unit între dânşi şi l-au dus la parchet «reclamând procurorului. Procurorul un «tânăr numit Romulus Ardeleanu, în loc «să facă cercetare şi să i-a măsurile ce-«rute de lege, a obligat pe escroc să pri-«mească înapoi monezile falşe ce dăduse «comercianţilor şi să le dea în schimb «altele bune, apoi l-a pus în libertate.

«Acest caz este de ajuns credem a pune «în evidenţă temeinicia bănuelilor noastre. «Lumea se alarmează şi cu drept cuvânt, «atragem atenţia d-lui Ministru de jus-«tiţie».

Aci se termina articolul din jurnal. Comisarul Argus plăti cafeaua şi eşi în stradă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luând drumul spre poliție: Bănuelile mele se adeveresc, iată un procuror amabil, procurorul ideal al pungașilor, cugeta comisarul grăbindu-și mersul.

La poliție în sala de raport erau adunați toți comisarii:

— A sosit și „Argusul Poliției", strigară câțiva, întâmpinând pe Pulbere.

Un Argus care vede tot atât de bine cât vedem și noi, zise unul din comisari, invidios de succesele lui Pulbere.

Pulbere nu luă în seamă înpunsătura veninoasă a colegului său, și întrebă dacă Prefectul e în cabinetul său.

— Nu, răspunse unul, nici nu vine astăzi, lucrează cu domnul Ministru.

— Ori a-i descoperit pe falșificatori, întrebă cu ironie invidiosul?

— Falșificatori nu sunt în circomscripția mea, răspunse răspicat comisarul Pulbere.

— Acesta nu este un motiv de a nu fi dat afară împreună cu noi, mai zice colegul.

— Eu unul nu cred ca d-l Prefect să-și ție cuvântul, adaose un altul, ar fi o nedreptate.

— D-l Prefect are toată dreptatea, zise Pulbere: dacă noi polițiștii care avem menirea și datoria de a prinde și descoperi pe răi făcătorii societății, și nu suntem în stare a corespunde acestei datorii, atunci ce rost mai avem noi în poliție? ca să luăm numai leafa? In poliție nu merge ca în alte funcțiuni, să mai lași treaba pe a doua zi, aici datoria cere să te execuți la moment, pungașul nu vine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.ansamblulmihail1902-1932

singur la poliţie, trebue să-l prinzi, şi dacă nu eşti în stare, atunci e mai corect să te retragi şi să laşi locul liber spre a-l ocupa altul mai energic şi mai capabil. Eu aşa înţeleg chestiunea şi dacă în termenul acordat de d-l Prefect nu voiu descoperi nimic, atunci îmi dau dimisia. O nedreptate este în adevăr, faptul, că neglijenţa unuia din noi, vom plăti cu toţii ; căci eu de ex. mi-am făcut datoria conştiincios, şi sunt sigur că cuibul falşificatorilor nu e în circompscripţia mea, dar aceasta nu împiedică ca d-l Prefect să i-a măsurile care le va crede de cuviinţă în interesul siguranţei publice.

Colegii lui Pulbere se priveau unii pe alţii şi nici unul nu găsi nimic de zis. Comisarul Pulbere avea dreptate, şi afară de asta, ei cunoşteau activitatea şi priceperea colegului lor şi erau convinşi că în circomscripţia lui dacă ar fi existat falşificatori, ar fi fost descoperiţi până atunci. Chiar şi invidiosul era de aceiaşi părere, deşi nu se dădea pe faţă.

Comisarii păreau plouaţi, figurile lor triste făcu pe Pulbere să zâmbească şi să le dea curaj: Nu mai fiţi îngrijaţi domnilor, nu se va întâmpla nimic, eu vă declar solemn că în termenul acordat de d-l Prefect, falşificatorii vor fi descoperiţi şi închişi la puşcărie.

— Trăiască Argusul poliţiei, strigară comisarii veseli şi foarte mulţumiţi că vor scăpa din încurcătură mai uşor decât credeau. Numai invidiosul nu deschise gura, el suferea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir:1901-1932

cumplit, ca toți invidioșii de succesele altora; Comisarul Pulbere venise la poliție să vorbească cu prefectul și fiindcă acesta lipsea, salută pe colegii săi și părăsi poliția, el nu avea timp de perdut, la orele 6 trebuia să se ducă la unul din punctele sale de observație, apoi să se pregătească de mutare în camera închiriată din strada Romană. Nu era doară o mutare în toată regula cu tărgi și camioane încărcate, el vrea să și ducă numai câte-va lucruri de formă ca să nu deștepte bănuelile gazdei, sau mai bine zis a lui Ianoș.

Experiențele sale căpătate în poliție îi arătase că de obiceiu pungașii sunt foarte curioși, mai curioși chiar de cât judecătorii de instrucție. Era probabil ca Ianoș să cerceteze pe proprietăreasă de noul său chiriaș, și de aceia comisarul luă toate măsurile să înlăture orice bănueli.

Eșind de la poliție comisarul se îndreptă pe cheiul Dâmboviței și merse la renumita berărie a fraților Ardeleanu, dar în loc să intre în berărie, ocoli fațada principală și se duse spre porțile de intrare ce se afla în dosul stabilimentului. Aci porțile erau închise și nu se vedea nimeni. Comisarul consultă ceasornicul; era 6 fără un sfert, mai am de așteptat 15 minute — gândi el—și se depărtă cu pași măsurați în susul stradei, cu aerul indeferent al unui om ce se plimbă spre a'și pierde vremea.

Ajungând până la un loc depărtat, se în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toarse înapoi, cele 15 minute trecuse şi în poarta stabilimentului de berărie, se ivi un individ uitându-se cu băgare de seamă în toate părţile.

Comisarul veni repede la dânsul având grija să nu fie observat de cineva:

— Pot să intru? întrebă el.

— Da, răspunse cel întrebat, care după şervetul ce ţinea pe umăr semăna a fi un chelner.

— Nu a venit nimeni?

— Nu, dar trebue să sosească dintr'un minut într'altul.

Comisarul şi chelnerul dispărură în curte şi poarta se închise în urma lor.

Din curte întrară pe o sală lungă şi întunecoasă, până ce ajunse în fund, aproape de o uşă care răspundea în localul de consumaţie al berăriei, în partea dreaptă, lângă această uşă era o altă uşă pe care chelnerul o deschise şi după ce se încredinţă că nu e nimeni în cameră, făcu un semn şi comisarul intră repede înăuntru, iar chelnerul închise uşa după dânsul şi trecu în berărie.

Camera unde intrase comisarul servea fraţilor Ardeleanu de birou. Era mică şi patrată. Avea două ferestre, una în fund răspundea în curte şi alta spre berărie, aceasta din urmă era întotdeauna mascată de o draperie groasă. O canapea îmbrăcată cu muşama neagră era aşezată sub fereastra din fund, iar în dreptul ferestrei mascate de draperie, era un birou cu cele necesare pentru scris, mai multe condici şi o presă. Lângă birou o casă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index/1901-1932

de fer şi patru scaune complectau mobilierul camerei.

Comisarul Argus îndată ce intră aci, se ridică pe un scaun, apoi pe birou şi se ascunse după draperie în locul gol ce-l forma zidul destul de gros al ferestrei. De aci putea auzi bine şi chiar vedea printr'o tăetură mică făcută în draperie, tot ce se petrece în birou.

Chelnerul care introdusese pe comisar, era un agent secret al poliţiei intrat de câte-va zile în serviciul berăriei şi pus de comisarul Argus să spioneze şi să'i raporteze toate mişcările fraţilor Ardeleanu.

Agentul observase că patronii berăriei, ori de câte ori avea de vorbit câte ceva în taină cu persoane streine, intrau în acel birou şi acolo vorbeau în toată liniştea, de obiceiu Romulus şi ungurul Ianoş veneau după ora 6 seara şi se închideau cu toţii aci, stând mult timp de vorbă, dar ce vorbeau acolo agentul nu fusese în stare să afle nimic.

De două ore de când aştepta comisarul ascuns după draperie, dar nu intrase încă nimeni în birou. Obosise stând atâta timp în picioare, aproape nemişcat şi îi venea ameţeală din cauza lipsei de aer şi de lumină. Am perdut un timp preţios, fără nici o ispravă cugetă comisarul, clienţii mei îşi văd de afaceri şi eu stau după draperii ca o mobilă netrebuincioasă.

Dar iată în sfârşit că uşa biuroului se des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

chise şi cei doi fraţi intrară în biurou luând loc pe câte un scaun.

— Ce zici, dacă până acum n'a venit, nici nu mai vine ungurul astă seară, zise fratele cel mai mare.

— Cred şi eu răspunse cel'lalt, uitându-se la ceas, nu cumva comisarul Argus o fi pus ghiara pe el?

— Tot ce se poate, noi îl aşteptăm şi el poate e închis în beciurile poliţiei. Eu ţi-am spus de mult să ne lăsăm de tovărăşia lui Ianoş, căci într'o zi o să dăm de belea, «ulciorul nu merge de multe ori la apă».

— Numai Romulus e de vină, căci el a stăruit să facem tovărăşia, zise fratele cel mai mic.

— Mâine să le spunem hotărât, atât lui Romulus, cât şi ungurului, să ne lase în pace cu negustoria lor.

— Numai dacă o mai veni..

— A-i văzut jurnalul de astăzi? mie îmi e frică. Inchipueşte-ţi că ungurul dacă o fi închis la poliţie ne declară şi pe noi că suntem tovarăşii lui, atunci ce-am făcut? pierdem tot ce avem şi intrăm şi în puşcărie.

— Negreşit că Ianoş dacă o fi prins ne declară şi pe noi.

— Tocmai de aceia să isprăvim cu ei, de ce să fim în tot momentul cu frica în sân?... mai avem pe cuget omorul de la Movileni... şi nu se ştie dacă suntem scăpaţi.

— Cât pentru asta, nici nu mă mai gândesc, poţi să fii sigur că după atâta vreme

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ro.scribd.com/doc/1901 1932

nu vor mai ieşi oasele lui Movileann de sub scara hrubei la lumina soarelui.

— Doamne fereşte, zise cel mai mare frate, s'au văzut crime care s'au descoperit şi mai târziu.

Comisarul abea se stăpâni de a nu-şi trăda prezenţa de după draperie, emoţionat şi surprins de cele ce auzise.

— Va să zică mâine, zise fratele cel mai mic, lichidăm cu tovarăşii ?

— Da, să-i spui ungurului mâine seară să-şi ia restul de bani falşi ce mai sunt la noi sau dacă nu vine, să-i aruncăm în Dâmboviţa, ca la un caz de percheziţie să nu se găsească nimic la noi. Şi ar trebui să-i mai spunem şi lui Romulus să se lase şi el de tovărăşia lui Ianoş, că mai curând sau mai târziu o să se compromită.

Cei doi fraţi eşiră şi trecură în berărie, nebănuind câtuşi de puţin că avusese un martor căruia nu-i scăpase nici un cuvânt din dialogul lor.

Comisarul Argus eşi din ascunzătoare şi pe acelaşi drum pe unde venise, se făcu nevăzut în stradă amestecându-se printre trecători.

A doua zi la ora raportului de dimineaţă, comisarul Argus raportă Prefectului de poliţie, prinderea şi arestarea falşificatorilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr1901-1932

Succesul acesta ridică prestigiul poliţiei şi mulţumi pe toată lumea, iar Ministrul ca recompensă a serviciilor sale, numi pe comisarul Argus, în postul de director al Prefecturei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
[illegible]

XIV

S'a cântat de un poet pe care nu mi-l amintesc, că Griviţa poartă un colan de oţel, ce joacă fulgerii prin el.

Dacă ideia poetului a fost numai o pură imaginaţie, pe lângă o admirabilă comparaţie poetică, prin versurile sale, poetul a spus şi un mare adevăr.

Reduta Griviţei era în adevăr cercuită de coloane de oţel, din care au ţâşnit atâţea fulgeri, ce au nimicit mulţi viteji flăcăi, făcându-i una cu pământul.

In cele două mari şanţuri ce înconjura reduta, stau turcii grămădiţi ca sardelele în cutii şi la câte o rază a soarelui ce se strecura printre nori, scânteiau fioros mulţimea baionetelor pe toată linia şanţurilor, iar sus pe parapet se încolăcea un brâu uriaş de fesuri şi de baionete, în cât reduta lua înfăţişarea unui acar gigantic în care stau înfipte sute şi mii de ace de oţel.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

După mari pierderi la câmp deschis, lupta se da acum la şant. Un regiment de dorobanţi şi un batalion de vânători se luptau ca leii să golească primul şanţ.

Regimentul de linie înaintase până la o movilă ce se găsea la o distanţă cam de 400 metri de primul şanţ şi se opri aci. Planul de luptă era făcut astfel de comandament: că dacă dorobanţii şi vânătorii vor slăbi, regimentul de linie să le ia îndată locul, adică la primul semnal să înainteze întâiul batalion şi mai târziu, când se va simţi nevoia să pornească şi al doilea batalion.

Cu toate că împuşcăturile nu erau tocmai dese, fiind că lupta era în şanţ la baionetă, totuşi gloanţele sbărnăiau în toate părţile, trase de turci din al doilea şanţ, astfel că movila unde se oprise regimentul, oferea un bun adăpost pentru timpul cât trebuia să aştepte până să pornească la atac.

Turcii de sus de pe reduta şedeau nemişcaţi ca momâile cu armele întinse, gata să tragă în carne vie când va primi ordin. Era fioros de văzut acele chipuri asiatice hidoase în aşteptarea momentului decisiv, când cu o singură descărcătură putea să prăpădească dintr'o dată sute şi mii de vieţi omeneşti. Materialul de războiu aci, era distribuit cu abondenţă, pe lângă cartuşierile pline, fiecare soldat avea în faţă o ladă întreagă de cartuşe.

Din şanţ se auzea strigătele de durere ale răniţilor şi zăngănitul armelor, umpleau văz-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

duhul, parcă clocotea de zgomotul internal al bătăliei.

Pe toată întinderea şanţului erau răspândite ca două compănii de dorobanţi, care aveau destinaţia să tragă focuri necurmate asupra turcilor din al doilea şanţ de sub redută, spre a nu năvăli în ajutorul celor din primul şanţ.

Ce se petrecea în şanţ, care va fi rezultatul luptei? numai unul D-zeu putea să ştie. Nu trecu însă mult, când iată că turcii răsbiţi de baionetele românilor, fugeau ca epurii de hotar spre al doilea şanţ, iar românii în urale de biruinţă se înşirară după ei.

Măria Sa Domnitorul urmărea lupta la o mică distanţă şi Aproba cu satisfacţie atacul eroic al armatei sale.

Lupta la al doilea şanţ se încinsese cu aceiaş înverşunare, dar de astă dată nu cu acelaş succes. Românii obosiţi şi mai puţini la număr nu puteau ţine piept cu turcii odihniţi şi la număr cu mult mai mare, trebuia cât mai curând să le vie în ajutor batalioanele de rezervă şi acest ajutor veni, primul batalion primi ordin să înainteze în pas alergător la şanţ; era şi timpul, dorobanţii şi vânătorii erau istoviţi, trompeţii trâmbiţau pripit şi jalnic; cereau ajutoare.

Ascuns după movilă batalionul al 2-lea, aştepta să-i vie rândul la luptă. Cine ar fi văzut feţele acelea vesele şi ar fi auzit glumele lor, nu ar fi crezut că oamenii aceştia sunt în faţa morţei. Frica de războiu ce o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
jev.starmans.wan.ro/mdir1900_1932

simţise fiecare când trecuse graniţa pe pământ strein şi chiar în ajun, acum când se găseau câţiva paşi de moarte, o dispreţuiau. Dacă câte un fanatic al credinţei avea stângăcia să spue camarazilor că se teme, nu de moarte, dar că nu moare ca creştini, spovedit şi împărtăşit, acela era vai de el, râsetele şi glumele nu se mai curmau, îl făcea pe bietul flăcău de îşi pierdea cumpătul de ruşine, apoi tot dintre ei se găsea câte unul zeflemist să-i dea curaj. .

— De ce te temi măi leat ? tu nu ştii că sfântul Arhanghel e sergent major ? Cum ţi-o eşi sufletul, îl ia în pas alergător cu raniţa în spinare şi cu micul echipament şi-l duce de-a dreptul în rai la garda pieţei.

Tot astfel printre ofiţeri bună dispoziţie flutura pe toate feţele, numai locotenentul Pulbere sta gânditor tocmai la flancul drept, rezemat în sabie şi cu privirea perdută în zare. După atitudinea lui gravă ai fi zis că urmăreşte lupta sau măsoară distanţele şi forţa inamicului, dar gândul lui era cu totul în altă parte, el se gândea la Lucia, o vedea parcă moartă tăiată în bucăţi de iatagane şi aruncată în cine ştie ce şanţ. Şi cu sufletul amărât, torturat de remuşcări îşi aducea aminte cu câtă duioşie şi stăruinţă îl ruga să o ia cu dânsul şi el om fără inimă şi lipsit de judecată, o respinsese, o trimesese la moarte cu cruzimea unui călău! Asemenea gânduri îl făcea să înebunească, şi-ar fi zburat de mult creerii, dar sinuciderea pe câm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
evistatransilvania.ro/mdr/1931-1932

pul de războiu era cea mai mare laşitate, ce ar fi zis camarazii de dânsul ? ar fi zis că s'a omorât de frică să nu dea piept cu duşmanul. Ceruse voie comandantului să intre în luptă cu întâiul batalion, dar cererea i-a fost respinsă, trebuia să mai aibă răbdare, să aştepte lupta: acolo va muri la sigur, căci căuta moartea, dar va muri cu glorie, ca un ostaş care îşi apără ţara, şi apoi nu era de datoria lui să răzbune moartea iubitei sale, omorând câţi mai mulţi păgâni ce-i vor eşi în cale?

— Hei, locotenente, strigă majorul apropiindu-se, mi se pare că eşti fără chef.

— Sunt plictisit domnule Major.

— Plictisit!?

— Da, am pierdut răbdarea, îmi vine să mă reped la şanţ.

— E natural şi prea frumos din partea dumitale, dar nu pari atât de războinic; a-i aerul mai mult a compătimi pe turci.

— In adevăr că merită să fie compătimiţi.

— Nu prea înţeleg ce vrei să zici.

— Vreau să zic, că va fi vai de turcii aceia ce vor trece prin sabia mea.

— Cât se poate de elegant, dar a-şi vrea să te văd mai vesel, camarazii bănuesc că te-ai apucat să faci versuri sentimentale, şi înţelegi, nu cadrează cu locul şi temperamentul... Până să termine Majorul, Pulbere smuci arma din mâna unui soldat, ochi şi trase un foc spre şanţuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://static.muzeulromanului.ro/mdrr/1901-1932

— E colosal! ce însemnează asta domnule Locotenent, zise Majorul zăpăcit.

— Asta însemnează d-le Major că am comis o elegie, am suprimat un turc.

— A fost o glumă nepermisă din partea dumitale, pe care ar trebui să o pedepsesc, dar astăzi vreau să fiu generos, te iert d-le locotenent.

— Nu mi-aşi fi permis să fac o glumă d-le Major, am tras într'un turc, ca dovadă iată-l; căzuse la pământ, dar acum s'a ridicat, se vede că nu l-am lovit bine.

In adevăr cam la o sută de paşi se vedea prin ceaţă un turc venind spre dânşii împleticindu-se ca un om beat.

— Dacă îmi daţi voie să-i dau lovitura de graţie...

— Nu, aşteaptă, turcul s'a zăpăcit şi vine spre noi, trebue să-l avem aci cu orice preţ, e posibil să căpătăm informaţiuni importante.

— Atunci să trimetem să-l aducă, căci după cât se vede nu prea are mult de trăit.

— Da, aprob, să se ducă patru soldaţi să-l aducă pe sus, trebue să ştiţi d-lor adăogă Majorul patetic, că o ştafetă sau o iscoadă în timp de războiu, nici odată nu trebue dispreţuită, e steaua polară pentru călătorii pustiului, sau busola pentru marinari. E posibil însă în cazul de faţă, ca să nu căpătăm pentru un moment nici o informaţiune, fiindcă printre noi nu e nimeni să ştie turceşte, dar îl vom trimete la quartirul general.

Turcul fu adus de soldaţi şi întins pe pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

mânt. Era un om tânăr, glonțul lui Pulbere îi găurise coasta dreaptă și hainile erau îmbibate de sângele ce i se scurgea cu abondență din rană. Galben ca o lămâie, ședea nemișcat și nu vorbea nimic, din când în când scotea câte un gemăt de durere.

— Hei, turcule, strigă Majorul, ce căutai în tabăra noastră?

Rănitul făcu o mișcare, apoi zise: Nu sunt turc, sunt român ca și d-voastră...

La auzul accentului curat românesc, ofițerii se priviră mirați. In adevăr, hainele lui nu erau de ostaș, și dacă i-ar fi lipsit fesul, l-ar fi luat cineva drept un comerciant ambulant.

— Atunci pentruce porți fes dacă nu ești turc?

— Am găsit fesul pe câmp, și l-am luat ca să mă pot strecura printre turci până la a-i noștri...

— Faci parte din rezerviștii care au rămas pe urmă?

— N'am fost soldat, am scăpat de sorți.

— Atunci de unde vii și ce cauți aici?

Rănitul din cauza durerilor, nu răspunse imediat, ceiace făcu pe Major să fie bănuitor.

— Răspunde d-le pentru ce venea-i la noi?

Rănitul închise ochii și gemea.

— Nu vrei să răspunzi? atunci să-ți spun eu cine ești și pentru ce a-i venit: Dacă ești român după cum a-i zis, atunci ești un trădător de neam, un spion cumpărat de turci, păcat că nobila d tale misiune o să se sfâr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdir/1901-1932

şască aci; cât priveşte pentru informaţiile ce trebuia să le duci turcilor, ne însărcinăm să le ducem noi fără nici o plată.

— Nu, nu sunt spion, zise rănitul abia suflând, sunt un omorâtor, un ticălos, am înjunghiat cu cuţitul şi am fugit de ocnă. Voiam să mor luptând.

— Atunci eşti mai rău de cât un spion, a-i omorât pe vreun comandant român, pus la cale tot de turci, duşmanii neamului nostru, ei bine tot aceiaşi soartă te aşteaptă, dar mai înainte de a-ţi lua adio de la lumea asta, trebue să ne spui numai decât pe cine a-i înjunghiat.

Rănitul slăbea din ce în ce mai mult, viaţa i se ducea cu fiecare picătură de sânge ce perdea prin rana din coastă.

— Pe cine a-i omorât? insista Maiorul curios să afle taina rănitului, mai înainte ca acesta să-şi dea sfârşitul.

— Am omorât pe soţia mea bună, nevinovată, omorâţi-mă, sunt un blestemat!

— Sfârşitul unei drame de familie, zise un sublocotenent râzând.

Rănitul părea mort, corpul îi înţepenise şi nu mai da niciun semn de viaţă, Maiorul dete ordin să-l ia din faţa frontului şi să-l arunce departe pe câmp, dar când soldaţii îl ridicară, muribundul făcu semn că vrea să vorbească:

— Vă rog d-le Maior, faceţi o scrisoare lui Pulbere la Ploeşti, comuna Movileni, să ierte pe ucigaşul copilei sale, că... a... ispăşit..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvane.ro/ndri1901-1932

Locotenentul Pulbere, care fusese martor nepăsător până aci, când auzi pronunţându-se numele tatălui său, ca deşteptat dintr'un vis, căzu în genuche lângă rănit strigându-i cu vocea sugrumată de emoţiune: Mai spune odată, mai spune nenorocitule pe cine a-i omorât, cum o chema pe femeia ta?

- Emilia şopti rănitul, apoi amuţi.

— Emilia ai zis? Vai sărmana mea surioară ce sfârşit!! Ucigaşule, asasinule, acum mori şi tu de mâna mea... să ştii că te-am omorât eu, auzi, eu fratele Emiliei, cumnatul tău.

Muribundul deschise ochii pentru ultima oară şi privi pe Pulbere, apoi ochii îi rămase fixşi, păstrând expresia groazei.

— Ucigaşul murise...

De odată sunetul trompetei puse tot batalionul în mişcare, se suna atacul. Intr'o clipă soldaţii şi ofiţerii erau la locurile lor, Majorul dete comanda şi batalionul porni spre şanţuri.

Pământul clisos, umed de ploaie şi de sânge se lipea de cismele soldaţilor, îngreunându-le mersul, apoi mulţimea cadavrelor risipite pe câmp, făcea şi mai anevoioasă înaintarea.

De la răniţii ce zăceau în calea lor, aflară că din primul batalion nu mai rămăsese de cât foarte puţini cari se mai luptau încă, ceilalţi fuseseră zdrobiţi de numărul turcilor.

— Ia uitaţi-vă cum ne a ciopărţit păgânii, striga un rănit care îi lipsea mâna dreaptă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelemnine.ro/romanul1901-1932

şi o ureche. Alături un soldat de vânători cu falca ruptă, se tăvălea prin noroiu gemând înfiorător, mai la o parte un dorobanţ avea mâinele încleştate în gâtul unui turc pe care îl omorâse, iar el fusese străpuns pe la spate de o sabie rămasă înfiptă în corpul lui, şi lângă dânsul un ofiţer turc sta întors pe spate cu capul sfărâmat în mai multe bucăţi.

Un sergent de dorobanţi cu maţele eşite afară, striga cât putea să-i dea apă că-i gâtul fript de sete. Unii din răniţi care mai puteau umbla, înviorați la vederea tovarăşilor, se ridicau şi porneau la luptă: Inainte fraţilor, să nu ne lăsăm bătuţi de duşmani că ne mântue pe toţi, am văzut cu ochii, zicea unul, cum o ceată de păgâni omora pe răniţii noştri fără nici o milă. Soldaţii strângeau armele în mână cu necaz şi înaintau îndârjiţi să răzbune pe fraţii lor. Când ajunseră la şanţ, căzură ca un trăsnet asupra turcilor.

O companie de români ce mai rămăseseră în stare de lupta, se apărau cum puteau ca să-şi scape viaţa, căci turcii tăbărâseră cu toţii să-i extermine până la unul, dar n'au putut duşmanii să-şi ajungă scopul, la sosirea ajutorului se însufleţiră din nou şi se începu o căsăpie şi un prăpăd ne mai pomenit până atunci, turcii cădeau cu grămada stâlciţi sub picioare şi străpunşi de baionetele românilor.

Căpitanului Gruia i se frânseşe sabia în pieptul unui ofiţer turc şi acum se lupta cu pumnul, lovea cu atâta forţă încât musul-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

manul cădea strivit ca de măciucă. Locotenentul Pulbere cel dintâiu care se avântase în şanţ, ucidea cu o voluptate feroce şi striga la soldaţi :

— Daţi la cap băeţi, să le luăm piuitul, şi în adevăr că dau flăcăi de svântau pământul.

In câteva minute şanţul se acoperi de cadavre. Turcii înfricoşaţi de potopul baionetelor o luară la fugă spre redută. Sus la parapet băeţi, strigau ofiţeri şi soldaţi înfierbântaţi năvăleau ca nişte lei.

Pe când românii năveleau spre redută, eşiră ca din pământ două compănii de harapi negri ca tăciunile şi le taie drumul, lupta se încinse din nou, dar românii erau obosiţi şi nu puteau ţine piept păgânilor. Un moment românii dădură înapoiu, se părea că atacul violent al turcilor va hotărî lupta pentru ziua aceia cu pierderea poziţiunilor câştigate de români cu atât sacrificiu ; dar un exemplu de eroism schimbă de odată faţa lucrurilor: Locotenentul Pulbere, văzând că soldaţii bat în retragere, în uimirea tuturor, se avântă singur în mijlocul turcilor, soldaţii electrizaţi de atâta curaj năvăliră după dânsul şi lupta se încinse pe viaţă şi pe moarte.

— Inainte băeţi, strigă Majorul răguşit şi înegrit de fum, dar încă un pas şi Majorul căzu isbit în frunte de un glonţ.

Incăerarea era înfricoşată, cădeau turcii ca spicele de grâu sub coasă, dar cădeau şi mulţi români, căci şi turcii erau viteji şi se luptau cu întârjire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanaromana1901-1932

Locotenentul Pulbere ca prin minune scăpase neatins până atunci, dar iată că în vălmăşagul luptei se văzu de odată izolat de cinci harapi care îndreptaseră baionetele spre dânsul. Repede ca fulgerul pe doi dintr'nşii îi doborî la pământ cu sabia, dar sabia s'a frânt de la mâner, şi mai erau încă trei harapi gata să-i răpue zilele, ce era de făcut? momentul era foarte critic, singura armă ce mai avea, era revolverul, dar nu-i mai ajuta la nimic, căci după cât îşi amintea, isprăvise cartuşele. Sări câţiva paşi înapoi şi la întâmplare îndreptă revolverul spre harapi; ţinti pe unul şi trase, harapul ochit căzu trăsnit la pământ, încurajat de această izbândă neaşteptată, ţinti pe al 2-lea harap, dar de astă dată revolverul ţăcăni fără efect; fusese ultimul cartuş rămas în revolver.

Cel mai apropiat dintre harapi, văzându-şi protivnicul dezarmat, se repezi furios să-l străpungă cu baioneta, dar Pulbere îi asvârli revolverul în cap cu atâta forţă în cât îi crăpă craniul, şi turcul căzu la pământ, dar căzu şi Pulbere împiedicându-se de un cadavru. Hotărât lucru, al 5-lea harap trebuia să-i curme zilele, harapul fioros, ridicase deja arma în sus şi ţepuşa de oţel era gata să-i pătrundă pieptul locotenentului, când în aceiaşi clipă din câmpul morţilor răsună o împuşcătură şi turcul lovit de moarte, scăpă arma din mână, se împletici şi căzu grămadă lângă Pulbere. Locotenentul Pulbere era scăpat, cum şi prin ce minune scăpase, vom vedea mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
dev.starmans.ro/mdrr1901-1932

târziu, deocamdată vom spune numai că, provenienţa ocrotea pe acest brav ostaş, menit să săvârşească şi alte fapte vitejeşti pentru gloria armatei şi a patriei sale.

Văzându-se scăpat, prima sa grije a fost să-şi procure o armă, şi apoi să se reîntoarcă cât mai curând în rândurile camarazilor care se luptau încă tot sub redută. Turcii după parapete până aci nu trăseseră încă focuri de puşcă de teamă să nu ucidă şi pe ai lor, acum când văzură că ai lor erau exterminaţi cu totul, începură a vărsa un foc mistuitor asupra românilor, mai ales asupra acelora ce năzuiau să se urce sus la dânşii. Gloanţele cădeau ca grindina şi ostaşii se prăbuşeau ca butuci. Era o privelişte îngrozitoare, dar şi sublimă în acelaş timp. Românii lipsiţi de cel mai mic adăpost, treceau prin potopul de gloanţe cu acel sânge rece şi dispreţ de moarte care a uimit chiar pe duşmani, şi se avântau ca leii pe redută, unii pe scări pregătite mai din'ante, alţi pe făşine şi în sfârşit alţi pe movile de cadavre, se agăţau de rădăcini de burueni, de colţuri de piatră, îşi înfigeau unghiile în pământ şi cu toţi într'un gând grăbeau să ajungă cât mai curând sus pe redută, unde fâlfâia drapelul verde cu semiluna de aur. Dar eroismul lor părea zadarnic şi năzuinţa de a ajunge sus, un vis nebun, căci era aproape imposibil să cucerească reduta, sub trăsnetul salvelor de puşti şi urcându-se pe un mal cu înclinare dreaptă aproape ca peretele. Cei dintâiu luptători cari

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

reuşiseră să ajungă până la parapet au căzut cu capetele despicate de securele turcilor, căci turcii aveau şi securi, erau pregătiţi bine ca la ei acasă, dar dacă unii cădeau imediat alţi le luau locul şi măcelul continua cu o cruzime ne mai pomenită secerând la vieţi omeneşti cu miile, înălţând tot mai mult stratul de morţi.

Locotenentul Pulbere, înarmat cu puşca harapului se ridicase pe o scară până ce urcă ultima treaptă, apoi prin ajutorul rădăcinilor presărate ici colea pe povârnişul redutei reuşi să ajungă până la o tufă de mărăcine, singura vegetaţie mai aparentă ce exista pe toată suprafaţa locului întărit al redutei, şi care oferea în momentele acelea un adăpost cu adevărat providenţial.

Ajuns aci cu multă trudă, riscând la fiecare pas să se prăvălească de unde a plecat, târându-se mai mult pe genunchi, cu unghiile degetelor sângerânde şi tocite de piatră locotenentul Pulbere se ghemui cum putu mai bine sub micul frunzar al mărăcinelui ferindu-se spre a nu fi văzut de turci care era numai la doi paşi de dânsul. De aci el putea vedea bine şi în linişte toată învălmăşala luptei şi toate forţele turceşti. Era singurul dintre toţi luptătorii aceia orbiţi de luptă şi ameţiţi de sânge, care îşi putea da seama de forţa superioară a duşmanului. El vedea acum cu groază cum românii se mistuiau ca ceara în faţa focului, cum se isbeau şi rămâneau striviţi de puterea colosului qui-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr1901-1932

rasat. Turcii erau mulţi, covârşitor de mulţi, dar nu atât de numărul lor se înspăimânta Pulbere, căci îşi cunoştea bine camarazii, el ştia că unul se luptă cât zece, dar era poziţia aceia, era reduta un capo de operă a geniului militar, care a înghiţit atâtea mii de oameni tot unul şi unul, floarea flăcăilor din regimentele noastre, de redută se înspăimânta Pulbere.

Ce era de făcut? trebuia să pue capăt măcelului, trebuia să se coboare cât mai repede să găsească pe comandant, să-l puie în încunoştinţă de disproporţia forţelor şi acesta să dea comanda de retragere, era o crimă, o nelegiuire de a mai lăsa să se prăpădească atâţia eroi. fără nici un folos. Dar unde era comandantul? învălmăşala era atât de mare, zgomotul atât de asurzitor, în cât nu se mai ştia şi nu se mai înţelegea nimic, şi apoi chiar comandantul dacă ar fi fost şi ar fi vrut să dea semnalul de retragere, cine ar fi auzit, cine ar mai fi ascultat de semnale! e posibil oare a pune stavilă uraganului, când se deslănţueşte şi răstoarnă totul la pământ? nu, nu mai era nimic de făcut, orice încercare era zadarnică şi locotenentul Pulbere trebuia să renunţe la generoasa lui idee şi ceiace avea mai bun de făcut era să-şi facă singur cum va putea datoria; să rămâe mai bine acolo unde se găsea, căci era un loc bun, câştigat cu multă trudă, şi de aci putea să dea mai mult ajutor fraţilor şi să facă mult neajuns duşmanilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

Pe de oparte ferit de micul adăpost al mărăcinelui, pe de alta acoperit de rotocoalele de fum ce se târau pe pământ, turcii încă nu-l zăriră până atunci, trebuia dar să se folosească de aceste avantaje şi să intre cât mai curând în acţiune, mai ales că era odihnit, se simţea uşor şi în stare să se lupte cu putere îndoită. Privind furnicarul turcesc, Pulbere îşi făcu îndată un plan.

Profitând de împrejurarea că se găsea la înălţimea parapetului şi putea vedea tot frontonul redutei, se gândi să procedeze sistematic; să înpuşce mai întâi pe comandant, apoi să înceapă cu ceilalţi ofiţeri şi să sfârşească cu soldaţi, sau mai bine zis cu casapi din primul rând; care despicau capetele cu securele, şi procedând ast-fel, va rări rândurile duşmanilor, şi va înlesni năvala românilor pe redută, dar o întâmplare nenorocită îl puse în imposibilitate de aşi ajunge scopul.

Pe când căuta să se aşeze mai bine spre a fi liber pe mişcările sale, arma pe care o lăsase un moment din mână se rostogoli în vale. Işi poate oricine închipui disperarea locotenentului Pulbere când se văzu deodată dezarmat, tocmai atunci când nădăjduia că prin ajutorul său va grăbi sfârşitul măcelului; şi va înlesni cucerirea redutei. Tocmai atunci când să zică doamne ajută planul său se zădărnici. D-zeu proteja pe duşmani creştinilor şi el izolat acolo sus, neputincios ca o păpuşă, privea la turci cum nimiccau pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

fraţii lui tără să se poată mişca. Ii veni ideia să se coboare iarăşi pe unde urcase, să-şi caute arma şi apoi să se urce din nou. Dar prin această îndrăsneală însemna a se expune fără nici un folos, a trece din nou prin potopul de gloanţe, fără a mai avea poate putinţa să revie la locul acela, atât de bun de unde putea fulgera pe duşman. Vedea cu inima strânsă de durere cum se apropie noaptea şi reduta rămânea tot în stăpânirea păgânilor; căci români urma să renunţe la tot sacrificiul, la tot sângele vărsat în ziua aceia fatală şi să înceteze lupta până a doua zi, când turci negreşit întăriţi şi mai bine în timpul nopţii, îi vor căsăpi din nou cu aceiaşi cruzime, şi poate cu mai mult succes. Gândindu-se la toate acestea, locotenentul turba de furie şi vrea cu orice chip să se mişce, să facă tot ce-i va sta în putinţă să ajute pe fraţii săi de arme. Intr'o clipă îşi făcu un nou plan şi se hotărâ să'l pue imediat în aplicare. Planul acesta era atât de îndrăzneţ în cât depăşa peste marginile curajului, era o curată nebunie, însemna a se arunca la sigur în braţele morţii, şi cu toate acestea nu trebue să ne mirăm prea mult de asemenea îndrăsneală când ştim că Pulbere pe lângă că era un erou de frunte care dispreţuia moartea, când era vorba să'şi apere ţara, dar mai ales acum în urmă chinuit sufleteşte de perderea Luciei el căuta moartea pretutindeni şi era în stare să facă orice nebunie, dar moartea gonită parcă de o pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem/1901-1932

tere nevăzută fugea de dânsul. De astădată locotenentul Pulbere îşi pusese în minte să suprime pe comandantul turcesc, şi fiindcă nu avea altă armă, voia să-l sugrume cu mâinile, acolo pe redută în mijlocul soldaţilor săi; puţin îi păsa dacă va isbuti sau nu, el vroia să încerce să'şi facă datoria, şi de rest nu se mai interesa.

Comandantul turc avea gradul de Colonel, era înalt înfăţişetor, cu faţa smolită şi încadrată de o barbă stufoasă şi neagră ca păcura. Era un comandant model, nelipsit de la postul său şi neobosit, trecea de la un capăt la altul al redutei dând ordine şi îmbărbătând pe soldaţi cu cuvântul şi cu fapta. In mână ţinea o carabină pe care o încărca la fiecare pas şi trăgea asupra românior în grămadă, făcând nenumărate victime.

De aceia locotenentul Pulbere pusese ochii pe dânsul şi vrea să l şteargă din rândul celor vii, şi dacă planul lui reuşea; turcii pierdea în adevăr un comandant de mare valoare, şi odată cu suprimarea lui, poate că se schimba şi soarta luptelor.

Turcul se afla acum la aripa dreaptă a redutei; acolo asaltul românilor era mai înflăcărat.

Locotenentul pândea şi aştepta.

Ca de obicei, turcul vorbi soldaţilor, le insuflă mai mult curaj, îi aţâţa la rezistenţă, mai trase cu carabina câteva focuri, apoi se reîntoarse spre aripa stângă şi merse nebănuind nimic până la punctul cel mai apro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuromania.ro/?id=1901-1932

piat de locul unde se afla dușmanul sau de moarte.

Locotenentul se cumpăni bine, momentul hotărâtor sosise.

Turcul își încărcase carabina și pe când ținteа în tabăra românilor, locotenentul cu agilitatea unei pantere sări pe parapet, apucă de gât pe colonelul turc și se încinse atunci o luptă înfricoșată de câteva clipe.

Turcii din primul rând surprinși de prezența unui român în mijlocul lor, se traseră înapoi îngroziți.

Până ce turcii să-și vie în fire din zăpăceala ce-i coprinsese, locotenentul în furia luptei se prăbuși cu colonelul lor subt redută.

Când atinse pământul locotenentul își pierduse cunoștința, iar comandantul turc era un cadavru.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

XV.

Ce devenise Lucia? era în adevăr moartă după cum credea Pulbere? Nu, iată ce se întâmplase.

Lucia plecase pe jos înaintea carelor cu proviziuni, scopul ei era ca pe nesimţite să se depărteze cât mai mult de convoiu până ce va scăpa de vederea sergentului şi apoi să alerge cât va putea mai repede să ajungă regimentul după urmă.

În adevăr că scopul ei reuşi. Când se depărtă o bucată bună de drum, încât carele abia se mai zăreau, tocmai atunci se întâmplă năvălirea cerchezilor, aşa încât ea îşi urmă calea înainte nesupărată de nimeni.

Regimentul trecuse de mult prin locurile acelea şi cu tot zorul de a-l ajunge, vederea ei nu întâlnea decât câmpii întinse, pe alocorea acoperite cu coceni de porumburi, dar nici o figură omenească. Din când în când, câte o ciocârlie speriată, se ridica în văzduh ţipând jalnic, alceva nimic, pământul şi nemărginita pustietate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaltransilvania.ro/mcr1901-1932

Călăuzită de gândul de a găsi pe iubitul ei, de a fi lângă dânsul şi a-l îngriji la nevoie: mergea sprintenă, alerga chiar, traversând kilometri întregi nebăgând în seamă nici oboseala, nici faptul că se găsea singură pe un pământ strein, cutreerat de armate inamice. Mergea înainte, tot înainte şi căuta să vază regimentul, dar regimentul nu se mai vedea. Se apropia noaptea şi un vânt tare de nord aducea picături de ploaie care îi izbea faţa şi o îngheţa de frig. De la o vreme oboseala îi sleise puterile şi-i doborî toată energia; nu mai era chip să înainteze, trebuia să se oprească undeva, avea nevoie de odihnă; dar unde? căci nu se vedea niciun adăpost, iar pământul era plin de apă şi mocirlos. Faţă de asemenea timp şi de asemenea locuri prin care se găsea, nu-i rămânea nimic de făcut decât să meargă înainte până o cădea istovită cu totul şi apoi să aştepte în linişte moartea, altă speranţă nu mai avea.

Norocul îi veni în ajutor, după câteva minute de mers, văzu nu tocmai departe de drum, un loc unde fusese o arie şi unde se mai găsea încă un strat subţire de paie. Mulţumită de această descoperire, Lucia merse acolo şi adună câteva braţe de paie şi îşi făcu un culcuş bun unde petrecu toată noaptea.

Când se deşteptă a doua zi de dimineaţă, cerul era limpede şi soarele trimetea razele sale calde asupra pământului. Se simţea bine, culcuşul moale şi călduros îi redăduse forţele pierdute şi acum era în stare să-şi urmeze

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr/1900_1932

sprintenă drumul. Plecă înainte cu speranţa că în curând va fi lângă iubitul ei, dar abia făcuse câţiva paşi şi auzi deodată bubuiturile tunurilor, atunci buna dispoziţie ce-i înviorase faţa la vederea zilei frumoase, a soarelui strălucitor şi dătător de viaţă, se risipi la moment şi întristarea îi posomorî chipul.

Işi aduse aminte de visul urât ce visase în noaptea aceia: Se făcea că după stăruinţele lui Ionel ea rămăsese acasă, războiul se terminase şi armatele se înapoiau în ţară. Pe toate străzile oraşului treceau numai dricuri şi coşciuge îmbrăcate în alb si i se spunea că într'însele sunt eroii cari s'au distins în luptă.

Unul din acele dricuri se opri în faţa porţei sale şi din cosciug s'a ridicat iubitul ei, dar nu mai semăna cu dânsul, era un schelet omenesc cu oasele albe ca varul, fioros la vedere şi totuşi era el, o privea cu ochii lui şi îi vorbea cu acelaşi glas cunoscut de dânsa. S'a apropiat de el fără nici o frică şi a primit din mâna lui o scrisoare, apoi i-a zis să se ducă la Movileni, să-l aştepte acolo că va veni şi dânsul, iar scrisoarea să o dea fratelui său Vasile. Atât a vorbit cu dânsul şi apoi capacul sicriului s'a închis şi dricul s'a ridicat în sus ca o pasăre uriaşe şi a dispărut în nori. Cum s'a făcut după aceia că în locul scrisoarei s'a pomenit că ţine în mână o cupă frumoasă de aur şi pe acea cupă era scris cuvântele «Credinţa e mântuirea».

Aci se termina acest vis ciudat şi Lucia deşi nu credea în vise dar acum se temea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistafrisco.ro/mdr.1901-1932

era predispusă a crede în orice semne, în orice preziceri. Un vis în care iubitul ei îi apare ca un schelet închis în sicriu, nu putea fi un semn bun, din contra era o prevestire rea, mai ales că era în ajunul zilei când el se ducea să intre în foc. «Să dea D-zeu să nu ajung prea târziu, murmura ea făcându-şi semnul crucei, şi grăbea sprintenă la drum.

Câte odată o coprindea frica văzându-se singură în mijlocul câmpiile goale, neştiind dacă în adevăr drumul pe care mergea, o ducea acolo unde căuta să ajungă sau cine ştie în ce parte o ducea. Nu era un drum aşternut cu piatră şi nici nu se cunoştea să fi fost mai înainte o cale regulată de comunicaţie, se vedea numai o fâşie lată care se deosebia foarte puţin de restul pământului acoperit cu o iarbă rară măruntă şi uscată.

Lucia se orienta numai după urmele ce se vedeau imprimate pe pământ, urme lăsate în trecerea armatelor prin acele locuri.

După două ore de mers, zări la orizont un şir de dealuri mici care se măreau cu cât înainta mai mult, iar bubuiturile tunurilor la început slabe, acum răsunau din ce în ce mai îngrozitor. Aerul era încărcat de fum şi mirosul erbei de puşcă iute ca ardeiul, îi oprea respiraţia. Lucia era la sfârşitul drumului, se apropie în sfârşit de locul blestemat al morţei.

Regimentul 5 de linie, era postat în acelaşi loc, unde cu o seară mai înainte poposise regimentul lui Pulbere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanulromanesc.ro/#/ro/1900-1932

Lucia când zări de departe uniforma soldaţilor de linie, tresări de bucurie, crezând că e regimentul ei, dar mare îi fu desamăgirea văzând că se înşelase.

Când a ajuns în tabără, era ora mesei. Soldaţii înşiraţi câte doi, se duceau să-şi primească porţia de la cazan. Lucia nu mâncase din ajun, şi acum când vedea pe soldaţi mâncând cu poftă, i se făcu foame. Un sergent supraveghia distribuirea mâncării şi Lucia se apropie de el şi-l rugă să-i dea şi ei o porţie.

— Dar bine măi leat, zise sergentul, ce cauţi tu de la al 4-lea, pe aici?

— M'am rătăcit, d-le sergent.

— Ei şi acum ce vrei să faci? rămâi cu noi?

— Nu, mă duc să-mi caut regimentul.

— Păi regimentul tău a intrat în foc măi băete.

— Mă duc să intru şi eu, răspunse Lucia hotărâtă, dar de unde ştii d-le sergent că regimentul meu a intrat în foc?

— Am auzit pe d-l Căpitan vorbind cu d-l Locotenent că al 4-lea a intrat în luptă cu turcii, şi poate că să ne ducă şi pe noi să-i dăm ajutor.

— Şi e departe de aci locul unde se bat?

O bubuitură a tunurilor acoperi glasul Luciei.

— N'auz ce zici, spune mai tare că afurisitele acelea de tunuri mi-a spart urechile, zise sergentul făcând o strâmbătură.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ro/1901-1932

— Am întrebat dacă mai este mult până la regimentul meu.

— Nu-i departe, dacă te urci colea pe grind te uiți la bătălie ca în strachină.

— Atunci trebue să mă grăbesc, te rog d-le sergent, dă-mi și mie o porție, că n'am mâncat de eri dimineață și trebue să prinz putere ca să mă bat cu turcii.

Sergentul râse cu poftă. Cu ce să te bați mă piciule, văz că n'ai nici pușcă, nici baionetă, n'ai nimic, tu crezi că te bați cu boboci de gâscă ?

— Hei, găsesc eu pușcă acolo, că am lăsat-o la un camarad să mi-o păstreze.

— Ei, dacă-i așa, hai să-ți dau o porție și ție, cu toate că ești de la al 4-lea.

Lucia luă o portie de supă de la bucătar, i se dete și doi pesmeți, pe care îi rupse în bucățele și îi dumică în bidon, apoi începu să mănânce cu poftă, căci era flămândă și supa gustoasă.

Știind acum direcția încotro trebuia să apuce, Lucia după ce isprăvise masa, mulțumi sergentului și își luă drumul spre reduta turcească. In vârful colnicului care masca teatrul luptelor, se opri un moment ca să se orienteze mai bine de drumul ce trebuia să urmeze.

De aci, deși era departe, totuși se vedea întăririle turcilor, vedea șirurile de soldați pe care distanța îi micșorase ca pe niște pitici, înaintând spre redută, vedea fumul gonit de vânt care-i acoperea, și apoi se întindea de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

parte pe câmpie. Se vedeau apoi şi şanturile de la un capăt la altul ca două brazde mari trase cu plugul.

Tunurile încetase, dar salvele puscilor pârâiau fără întrerupere.

Nu mai era timp de pierdut, trebuia să alerge cât putea mai curând, Ionel era poate rănit de moarte şi avea nevoie de ajutor, visul acela macabru îi reveni în minte şi o urmări ca o coabe rea tot drumul. Vederea primilor căzuţi în luptă, o făcu să tremure de frică. Cerceta cu deamănuntul, trecând de la un cadavru la altul, nescăpându-i nici un ofiţer mort sau rănit nevăzut de dânsa. Pe acela însă pe care îl căuta, nu-l găsi nicăeri, el trăia încă, nu era printre morţi, şi aceasta o linişti. Incepu a spera şi a crede în puterea divină că îl va apăra şi de aici înainte; oare pe cupa de aur cu raze luminoase nu era scris cuvântul «Credinţă». ? Era un semn al providenţei şi prin urmare trebuia să spere şi să alunge gândurile rele.

Rămăsese acum să-l găsească pe Ionel al ei, lucru ce nu era tocmai uşor, învălmăşala era mare, fumul des şi gloanţele treceau pe lângă dânsa şuerând ca şerpii. Spre a intra în rândul luptătorilor avea nevoie de o armă, lucru uşor de îndeplinit, căci se găseau multe arme stinghere împrăştiate pe pământ, alese o puşcă turcească lucrată fin şi mult mai uşoară ca ale noastre, încinse o cartuşieră plină cu cartuşe, şi porni curagioasă spre redută, dar abia făcu câţiva paşi şi văzu deodată că a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

pare din fum un grup de luptători, venind spre dânsa, mai întâiu un ofiţer român, apoi 5 harapi gonindu-l cu armele întinse.

Privelişţea era cu atât mai fioroasă cu cât Lucia recunoscu în ofiţerul urmărit pe locotenentul Pulbere, pe iubitul ei Ionel. Surpriza şi spaima o încremenise pe loc, îşi vedea pe iubitul ei în pericol de moarte şi ea incapabilă de a se mişca. Abia atunci când Pulbere, după ce lupta eroică o cunoaştem, reuşise să se scape de patru harapi şi când al cincilea era gata să-i înplânte baioneta în pept, atunci numai Lucia fu în stare să-i vie în ajutor; încărcă arma repede, puse un genuchi pe pământ, ochi bine şi trase, harapul căzu trăsnit la pământ, în aceiaşi clipă însă un glonţ rătăcit, îi arse creştetul capului şi căzu şi ea ameţită de dureri. Câteva minute nu fu în stare să'şi dea seama de nimic şi când se deşteptă, Ionel nu mai era nicăeri. Incepu să strige, să'l caute în toate părţile, crezând poate că-i rănit, dar Ionel nu se găsea nicăeri parcă îl inghiţise pământul. Lucia îşi acoperi faţa cu mâinele şi începu să plângă cu deznădejde, lacrămile îi curgeau pe faţă amestecate cu sângele ce se scurgea din creştetul capului.

Dacă sunt în viaţă momente grele de suportat, când omul doborât de dureri fie fisice sau morale, pierde speranţa şi doreşte moartea, ne mai înţelegând rostul existenţei sale, într'unul din acele momente se găsea atunci Lucia: Vai cât sunt de nenorocită se văita

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ea plângând, doamne dumnezeule tu care mi-ai ajutat şi mai călăuzit să ajung până aci, pentru ce mă părăseşti? ce să mă fac? încotro să apuc acum? Abia îl regăsisem şi bucuria revederei îmi încălzise inima, uitasem de oboseli şi suferinţi, uitasem toate; eram fericită, credeam că de astă dată numai moartea ne mai poate despărţi, dar vai cât m'am amăgit!. Mi-a fost dat să-l zăresc o clipă ca la lumina unui fulger şi apoi să'l pierd iarăşi şi poate pentru totdeauna!.... Ah vreau să mor să isprăvesc odată.

Vuetul războiului îi curmă plânsul şi o readuse în stare să judece, trebue să se hotărască la un fel, nu era timp de jale şi blesteme, şi apoi cine o auzia? cine putea să-i dea vre-o mână de ajutor?, nimeni, Ionel poate se găsea iarăşi în pericol şi ea nu trebuia să stea locului până ce nu'l va găsi, să-l apere sau să moară căutându-l, atunci cu un curaj ne mai pomenit Lucia se avântă în foc. Doamne ce grozăvie!!

O învălmăşală nebună, un vârtej fantastic, un vuet asurzitor, aer fierbinte, fum şi fulgere de foc, strigăte răguşite, feţe înegrite şi crispate de durere, umbre ce înaintau şi dau înapoiu, gemete de oameni şi mugete de fiare; iată ce vedea Lucia, iată războiul.

Se clătina la dreapta şi la stânga, înainta sau se retrăgea după cum era luată de valurile luptătorilor, se zăpăcise într'atât încât nu ştia dacă trăeşte sau e moartă, dacă e vis sau realitate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

In asemenea vârtej Lucia nu mai putea găsi pe Ionel şi în faţa imposibilului trebuia să renunţe cu toată durerea ce-i apăsa sufletul de a-l mai căuta, numai întâmplarea putea face o minune de al regăsi, şi se lăsă în voia ei.

Veni un moment când Lucia îşi pierdu cu totul cumpătul; în faţa ei se produse un tumult, o învălmăşală ciudată: un mototol negru, ceva nedesluşit căzu din înălţime şi atunci un val de corpuri omeneşti o împinse înapoi şi o răsturnă la pământ. Şirurile de luptători trecură peste dânsa şi doi răniţi căzu pe picioarele ei grei ca nişte butuci. Dacă ar fi ştiut ea că acela pe care-l căuta căzuse aproape la doi paşi de dânsa! dar ea leşinase.

Cât timp a durat lupta, cine mai putea şti, pe nesimţite însă umbra nopţei se lăsă asupra pământului şi acoperi urmele morţei, locul acela îmbibat de sânge, ce i s'a zis: «Valea Plângerei.

Ziua aceasta tristă s'a sfârşit fără nici o isbândă pentru români, reduta a rămas tot în stăpânirea duşmanilor şi românii au fost nevoiţi să se retragă cu pierderi mari şi istoviţi de puteri, după o luptă atât de crâncenă.

Un trompet răsleţ singurul care mai rămăsese, trâmbiţa retragerea, lupta se potoli cu încetul şi împuşcăturile care tot mai răsunau când şi când, acum încetase cu totul şi în locul vuetului acela clocotitor al tunu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.muzeulromanului.ro/mdrr1901-1932

rilor şi al salvelor de puşti, se auzeau deslu-şit strigătul dureros şi jalnic al răniţilor.

Până ce Lucia se desmetici din leşin şi isbuti să se scape de greutatea celor căzuţi peste dânsa, românii se retrăseseră spre a se odihni în timpul nopţei în şanţurile cucerite de la turci. Ea înceră să se ridice dar nu putu, picioarele îi erau amorţite. Auzi atunci un dialog între doi soldaţi ce trecură nu departe de locul unde se găsea Lucia.

— Ce întuneric mă camarade, încotro oare să apucăm, întrebă unul din ei?

— Dapoi eu ştiu, am şi uitat pe unde am venit, răspunse cel'lalt.

— Trebuie să ne căutăm Batalionul.

— Cam greu vere, e întuneric al dracului, nu se vede nici la doi paşi, apoi după o pauză. Hm, batalionul zici tu! tu gândeşti că a mai rămas ceva dintr'ai noştri? hei leat, s'au dus bieţii flăcăi... uite batalionul; sunt aştia peste care călcăm acum.

— Aşa i camarade, ne-a prăpădit duşmanii.

— Cum să nu ne prăpădească măi? dacă ei stau ascunşi la adăpost şi trag în grămadă ca într'un stol de vrăbii! apoi i-a să fi fost ei la un luminiş, atunci ar fi înţeles ce putem noi, c'ai văzut când i-am scos din şanţuri cum i-am dat gata de repede.

— Aşa-i, i-am rasolit numai decât.

— Şi dacă apucam să răgăduim sus la ei..

— Hei, atunci de mult erau isprăviţi.

Lucia reuşise să se ridice, şi începu să strige crezând că va fi auzită de cei doi sol-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/?an=1901-1932

dați, dar vocea i se pierdu în strigătele răniților și nu-i răspunse nimeni. Ce să se facă?. Întunericul era de nepătruns și nu avea cea mai mică noțiune de locul unde se găsea, tocmai după cum zisese soldatul acela, i se părea că a căzut din cer, nu'și aducea aminte câtuși de puțin direcțiunea din care venise. Cu toate acestea nu putea să rămâe pe loc, era peste putință să stea o noapte întreagă printre morți și răniți, trebuia să caute cum o putea să găsească tabăra românilor și mai ales că acolo nădăjduia să-și găsească amantul și atunci nu-i mai păsa de n mic.

Porni dar la întâmplare și merse o bucată bună de drum ocolind pe cât putea corpurile ce-i stau în cale. Din când în când se oprea s'asculte și să privească împrejur, dar nu auzea nimic alt ceva decât gemetele răniților și nu se zărea pe nicăeri nici măcar o scântee de lumină.

De la o vreme simți că urcă o pantă și auzea un zgomot ciudat, nedesluțit, foarte aproape de dânsa și de odată un vânt produs de bătaia unor aripi uriașe îi isbi fața și un stol de vulturi cari sfâșiau prin întuneric cadavrele; speriați de apropierea ei, se ridicară greoi în aer, plescănind sinistru din ciocuri. Lucia se opri în loc înfiorată de frică.

Trecuse o parte din noapte bâjbâind la voia întâmplărei prin întuneric și nici o urmă, nici un semn nu-i dovedea că se apropie de tabăra românilor. De frică să nu se ră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tăcească mai rău, se hotărâse să rămâie pe loc până dimineaţă, când iată că zăreşte la o mică depărtare o lumină tremurătoare ce se mişca de la un loc la altul, şi amăgită de speranţă că poate acolo erau români, îşi îndreptă paşii în partea aceia. Lumina dispăruse, dar auzea paşi şi i se păru că distinge formele unor oameni mişcându-se pe tăcute prin întunaric.

— Cine sunteţi acolo ? strigă Lucia cu curaj.

Nimeni nu răspunse, dar se pomeni apucată de nişte braţe vânjoase şi o frânghie i se încolăci împrejurul corpului. Atunci o idee grozavă îi trecu prin minte: Nu cumva nemerise în tabăra turcilor ? Câteva cuvinte pronunţate într'o limbă necunoscută de acei oameni ce o ţineau legată, îi dovedi că ghicise adevărul; Lucia era prizoniera turcilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistamoldova.ro/mdm1901-1932

XVI.

Ardeleanu se ridicase cu o iuţeală uimitoare spre culmea gloriei. Uitase cu totul origina averei şi stratul din care eşise şi orbit de orgoliu, se credea că e predestinat să fie un om mare, adică în înţelesul de a fi bogat şi puternic, să poruncească şi lumea să se supue poruncilor sale.

Atribuţiunile funcţiunei de Prefect, erau prea mici faţă de puterea de care dispunea în judeţ. Era un fel de guvernator despot, cu drepturi suverane asupra supuşilor săi, şi numele i se pronunţa cu spaimă de la un capăt la altul al judeţului.

Moşiile sale se măreau din zi în zi, întinzându-şi hotarele tot mai departe, coprinzând proprietăţile vecine ca revărsările unui fluviu pustiitor. Câţi nenorociţi ca Pulbere, nu plătise scump vecinătatea lor cu acest om nesăţios de avere şi mărire, plecând în toată lumea sărăciţi cu desăvârşire!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bătrânul Nicolae Pulbere fusese deposedat complect de toată averea sa, fără nici o milă de atot puternicul Ardeleanu. Sărac şi fără alt sprijin, bătrânul cu fica sa Margareta locuiau acum într'o căsuţă părăsită din marginea satului.

Lumea se întreba cu drept cuvânt, dacă toate nedreptăţile şi asupririle săvârşite la lumina zilei de acest om, se făptuiau cu ştirea lui D zeu, ori dacă nu, atunci cum D-zeu le vede şi nu pedepseşte pe asupritor! La dreptatea legilor omeneşti, nu se mai gândea nimeni; un gest sau o mârâială a puternicului despot, făcea pe judecătorul cel mai conştient să-şi plece capul, să dea sentinţe după placul său, altfel nenorocitul era dat afară din slujbă, acuzat de cine ştie ce infamie, şi expulzat la un judeţ din extremitatea ţărei.

Gazeta opoziţiei, singura foaie care îndrăsnea să dea în vileag faptele prefectului, nu putea pătrunde în public, căci agenţii lui Ardeleanu o confiscau îndată ce eşia de la tipar.

Reclamaţiunile curgeau în fiecare zi la Minister, arătându-se abuzurile şi călcarea legilor, dar rămâneau fără nici un rezultat căci Ardeleanu se pricepea să înlăture la timp toate atacurile îndreptate contra sa.

Indată ce i se comunica de către spionii săi de vreo reclamaţie mai serioasă, se prezenta îndată Ministrului cu lacrămile în ochi pozând drept un martir al datoriei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Partizani opoziţiei caută prin orice mijloace, să mă conpromită domnule Ministru, şi dacă nu vor reuşi pe această cale, aceşti mişei, aceşti banditi setoşi de sânge, spre a scăpa de mine au pus la cale odiosul plan de a mă asasina; da domnule ministru, viaţa mea e în primejdie, şi dacă mă întrebaţi: Pentru ce atâta ură şi pornire sălbatică în contra mea? ei bine eu voiu răspunde cu conştiinţa împăcată: Fiind că sunt devotatul d-voastră, cu trup şi suflet, fiindcă le nimicesc planurile, şi nu le permit se semene discordia în partidul nostru şi să unelteasscă în contra guvernului; iată pentru ce inamici politici vor cu orice preţ capul meu.

Dacă d-voastră credeţi domnule Ministru că ar fi mai bine să încredinţaţi conducerea judeţului, unei alte persoane mai capabile, eu mă retrag fără nici o supărare, şi voiu rămânea tot credincios partidului ca şi până acum, cu deosebire că voiu lupta ca simplu soldat şi cu modul acesta poate că şi veaţa mea va fi mai la adăpost.

Ministrul rămânea convins de sinceritatea lui Ardeleanu, îl concedia cu amabilitate şi'l ruga în interesul partidului, să rămâe la postul său, asigurându-l de toată stima şi încrederea sa. Astfel că plângerile şi reclamaţiile cetăţenilor, în loc să-i facă vreun rău, din contra, îl întăreau şi mai mult în situaţia sa; luându-se toate aceste reclamaţii drept unelteri pătimaşe a inimicilor poliţiei.

Ministru vorbea cu admiraţie colegilor săi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zicând: Dacă în toată ţara am avea asemenea prefecţi, cu siguranţă că guvernul nu ar mai suferi nici o înfrângere, Ardeleanu pe lângă calităţile unui funcţionar eminent, întruneşte şi pe acelea a unui iscusit şi energic conducător de partid, e popular, iubit de alegători şi are tactul de a recruta partizani şi a ţine în tot momentul rândurile compacte în jurul său. Cu un cuvânt e prefectul ideal, e santinela neadormită a partidului şi stânca de granit de care se sfarămă valurile opoziţieiei fără a'l putea clinti din loc.

Ardeleanu susţinut astfel de guvern, îşi făcea afacerile nesupărat de nimeni, sfidând şi călcând în picioare pe toţi care nu i se supuneau, necruţând după cum am mai spus nici chiar pe aceia care îl ridicaseră pe umeri lor spre a ajunge la treapta în care se găsea.

Toate au un sfârşit pe lumea aceasta, ziceau cu resemnare binelăcători lui. Istoria omenirei ne arată că au existat popoare mari care s'au ridiaat până ce au a atins o culme apropăşirei, şi apoi au declinat într'atât în cât s'a stins ori ce urmă de existenţa lor, dar un om, un om a cărui viaţă e un lanţ neîntrerupt de cruzimi şi nelegiuiri va veni şi declinul lui Ardeleanu, cu toată bogăţia şi a tot puternicia lui, căci mâna nevăzută care ţine balanţa dreptăţii, răsplăteşte pe fiecare individ după faptele sale, şi toţi aceia care se îndoesc de dreptatea divină, mai curând sau mai târziu îi vor simţi efectele şi vai de ei dacă răsplata va fi în rău.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Dar până la D-zeu te mănâncă sfinţi», zice proverbul şi bunii cetăţeni; sufereau înainte neomeniile despotului, cu răbdarea caracteristică numai oamenilor cinstiţi, iar dreptatea divină, nu numai că întârzia de a pedepsi pe apăsători, dar ca o ironie crudă, le era dat să asiste zilnic la noile sale succese.

De câte-va zile se răspândise în oraş vestea că Ardeleanu îşi mărită fata cu fiul Ministrului. Nimeni nu credea la început că s'ar putea realiza o asemenea căsătorie; mai ales că Ministrul scobora dintr'o familie veche boerească şi ţinea la datinele moştenite de a-şi alege o noră tot din familie boerească. Cei mai mulţi bănuiau că e numai un vicleşug al bătrânului, spre a intimida şi mai mult pe adversari politici, însă spre uimirea generală svonul era adevărat; fiul Ministrului ceruse, în adevăr mâna D-rei Cornelia, fiica lui Ion Mogoş Ardeleanu.

Logodna se fixase într'o Duminică, pe la finele lunei Noembrie şi pregătirile se făceau în cea mai mare grabă.

Maeştri şi lucrători se întreceau să facă reparaţiuni şi să înfrumuseţeze Castelul de la Movileni.

Zidăria întregului edificiu s'a tencuit din nou, cu adăogiri de reliefuri şi alte ornamente, dând exteriorului aspectul măreţ al unui Castel Princiar.

Interiorul, asemenea a fost refăcut şi decorat după ultima modă cu picturi aurite executate de artişti renumiţi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mobila de tapiserie pentru saloane, lucrate în pluş de mătase brodat cu fir de aur, fusese comandată la Paris şi aranjate de un tapiţer special, cu concursul Corneliei, a cărei pricepere în arta decorativă uimi pe maestru de fineţa şi eleganţa gustului său.

Oglinzi mari Veneţiene, etajere, statuete, figuri de bronz de diferite mărimi, şi candelabre strălucitoare împodobeau camerile Castelului de la un capăt la altul.

Ardeleanu risipea bani tără nici o milă spre a se înconjura de cel mai mare lux posibil. Luxul exagerat a fost în tot deauna mândria pervenitului, şi ca atare Ardeleanu nu putea face o excepţie : Prin lux vrea să farmece ochii mulţimei şi să-şi atragă şi mai mult consideraţia viitorului său cuscru.

După ce reparaţia fu terminată şi toate aşezate la locurile lor, Ardeleanu luă pe Mariuca nevasta sa săi arate mobila prin saloane, căci ea fiind vecinic ocupată la bucătărie şi puţin curioasă din fire, nu intrase încă prin saloanele cu mobila cea nouă.

Vino Mariuco, vino de vezi cei poate pielea lui Ion al tău. Măriuca când dete cu ochi de primul salon rămase înărmurită şi nu'i venea să treacă pragul.

— Indrăsneşte băbuşco, vino după mine, nu sta ca o viţea la poarta nouă, că doară casele astea sunt ale tale.

Bătrâna însă extaziată de strălucirea parchetului, nu îndrăsnea să intre :

— Stai omule să'mi las ghetelele aci, nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

vezi cum luceşte scândurile, parcă ar fi unse cu slănină!

— Tot proastă o să mori cocioabă bătrână! zise Ardeleanu şi luă pe Mărinca de mână târând-o după dânsul.

Supusă ca un animal, bătrâna intră în salon cu paşii mărunţi ca pe gheaţă, temându-se să nu alunece pe luciul parchetului. Se oprea la fiecare mobilă, o atingea uşor cu vârful degetelor, apoi ducea mâna la gură neştiind cum să'şi exprime admiraţia. Când trecea pe lângă oglinzile mari în care se vedea în întregime, o trecea fiori de spaimă crezând că vine spre dânsa vre-o arătare din altă lume.

Ardeleanu rămăsese în urmă să aşeze pe o etajeră un vas mare de china, iar bătrâna cu ochii pironiţi pe candelanbrul din mijlocul salonului, ajunsese fără să bage de seamă în apropierea unui harap de bronz în mărime naturală, care purta pe cap o lampă uriaşă. Mărinca când îşi întoarse capul şi văzu de o dată namila de harap cu ochii sticloşi, cu dinţii albi şi buzele roşii, o luă la fugă spre uşă închinându-se şi uitându-se înapoi speriată.

Ardeleanu deabia reuşi s'o oprească:

— Stai băbuşco, ce te-a găsit aşa de o-dată, ori ai înebunit?.

Bătrâna arăta înspăimântată cu mâna spre harap, scuipând şi închinându-se întruna:

— Ai adus Ioane pe ucigă-l crucea în casă; de aia latră toată noaptea câini spre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr1901-1932

casă! doamne fereşte, ptiu, ptiu, ucigăte crucea, şi baba se smucea din mâinele bărbatului său să iasă cât mai repede afară şi să scape de vedenia înspăimântătoare a harapului.

— Stai fă femee vino-ţi în fire, că nu e ucigăl toaca cum crezi tu, este o figură de bronz, un chip neînsufleţit care nu face la nimeni nici un rău. Vino mai aproape şi'l vezi.

— Nu veziomule cât e de negru şi buzat? apoi dacă m'am speriat eu că sunt femee bătrână, dar copii oamenilor care o să-ţi intre în casă?.

— Copii oamenilor din ziua de azi sunt mai deştepţi de cât tine, tu eşti bătrână şi proastă şi o să mă faci de ruşine când o veni cuscru Ministru.

— De, oi fi proastă nu zic, dar eu nu aş fi cumpărat uriciunea asta.

— Uriciunea asta costă multe parale, să întrebi pe fiita să vezi ce-ţi spune, asemenea lucruri sunt capete de artă şi de opere şi mai ştiu eu ce.... Vino după mine să-ţi arăt toate saloanele.

Bătrâna mergea în urma bărbatului său cu băgare de seamă uitându-se sfioasă în toate părţile. Ar fi fost mai bucuroasă să se întoarcă în odăiţa ei unde nu avea scânduri ceruite şi mobile aurite, dar unde era liniştită, vederea harapului îi luase toată pofta de a mai vedea celelalte odăi, trebuia însă să se supună bărbatului, după cum apucase din tinereţe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ardeleanu îi arăta fie-care mobilă şi îi da explicaţiuni asupra costului şi a întrebuinţărei şi mârâia mulţumit când bătrâna cu mâna la gură clătina capul la dreapta şi la stânga în semn de multă admiraţiune.

După ce vizită cel din urmă salon, Mariuca ameţită de cele ce văzuse, eşi cu paşi mărunţi până ce scoborâ scara în curte, apoi se îndreptă sprintenă spre bucătărie mulţumită că a scăpat cu capul teafăr.

Ardeleanu rămase încă mult timp în urmă spre a'şi desfăta ochii la strălucirea luxului care îi măgulea atât de mult orgoliul.

Trecea din odae în odae cu mâinile înfundate în buzunarele pantalonilor, cu scufa pe ciafă, se învârtea se pleca înprejurul fiecărui mobile şi satisfăcut mârâia printre dinţi cuvinte neînţelese de mulţumire. După ce vedea totul până la cea din urmă odae, ca un copil ce nu se îndură să se despartă de o jucărie nouă, reîncepea din nou vizita odăilor, animat de aceiaşi plăcere şi curiozitate ce a simţit când le-a văzut pentru prima dată.

După ce plecă Mariuca şi rămase singur obosit de atâta umblet se lăsă să cază pe un fotoliu cu fruntea borbonată de sudoare. Pe peretele din faţă atârna un frumos tablou reprezentând un peisaj de munte cu munţi acoperiţi de verdeaţă, iar la umbra unui brad uriaş se adăposteau ciobanii cu turmele lor de oi.

Vederea acestui tablou răscoli memoria amorţită a bătrânului, amintindu-i de timpuri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanul-romanesc.ro/carti/1901-1932

pe care de mult le uitase. Prin negura deasă a vremurilor el își vedea copilăria trăită în mizerie. Vedea turma oilor pe care o păzise cu frații să și coliba stânei, unde seara obosit prăpădit își usca la foc obielele pline de apă și noroi. Mai târziu când se făcuse flăcău își aminti de ciarta ce avusese cu baciul stânei pe care îl omorâ cu o lovitură de măciucă și apoi fuga lui în pădure unde rătăci nemâncat mai multe zile până ce trecu munții în România și intră argat la vaci. Mai târziu veniră și frații săi și argățeau împreună. Stăpânul, un boer bun parcă-l vede aevea înaintea ochilor.. Ardeleanu făcu o mișcare și atinse cu mâna plușul canapelei. La acest contact firul amintirilor se întrerupse de odată și bătrânul ca deșteptat din somn privi în jurul său. El un argat la vaci! prin ce întânplare ciudată se găsea aci?. Mobila aceasta scumpă era în adevăr a lui, sau e numai o închipuire a omului bolnav de friguri?.

Ca să se încredințeze că nu aiurează se apropie de câteva obiecte și le atinse cu mâna, lovi parchetul cu picioarele și începu a vorbi tare ca să și audă vocea, apoi se duse în fața unei oglinzi și își văzu chipul buhăit de grăsime, hainele de postav bun și lanțul gros de aur al ceasornicului ce se odihnea pe voluminosul său pântec și surâse mulțumit. Înfățișarea sa de om ghiftuit nu semăna cu aceia a unui argat muncit și zdrențăros, iar amintirele ce'i zăpăcise min-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tea cu un minut mai înainte, i se păru un vis urât la care nici nu vrea să se mai gândească, se mira numai cum a putut să uite că el era boer mare, prefectul județului și viitorul socru al unui fiu de Ministru. Cu această înrudire, orizontul ambițiunilor sale de mărire era nemărginit, se vedea ajuns la prețedenția senatului și apoi Ministru; Ce nu poate face unul ca mine în această blagoslovită țară unde oamenii moleșiți de traiul tihnic al libertății i poți conduce ușor ca pe o turmă de meluței.

Ziua hotărâtă pentru logodna Corneliei sosise. Familia Ministrului era așteptată la gară de Ardeleanu și fiul său Romulus.

Pe lângă persoanele marcante ale orașului se adunase o mulțime de lume să asiste la sosirea Ministrului.

Ardeleanu schimba foarte rar câte o vorbă cu câte un personaj. Se plimba mândru cu bâta în mână prin fața mulțimei, ca un General prin fața frontului. Nimeni nu îndresnea să'i adreseze vr'un cuvânt. Câte o dată distrat se oprea din mers și ridica capul spre public; Cei care îi întâlneau privirea holbată, salutau cu smerenie, iar el le întorcea spatele cu dispreț, scârbit de atâta slugărnicie.

Trenul se zări de departe pe linie ca o dungă neagră, mărindu-se cu cât se apropia mai mult până ce se opri în stație, gâfâind ca un monstru obosit.

După dorința expresă a Ministrului nu se făcu nici o prezentare, trecură direct la tră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/index1901-1932

surile înhămate cu câte 4 cai ce aşteptau la peron.

In prima trăsură luă loc Ministrul cu soţia sa, în alte două, ginerile şi alţi invitaţi iar în cea din urmă Ardeleanu şi Romulus.

Vizitii trăzniră din bice şi caii viguroşi porniră în galop traversând repede oraşul.

Din barieră se întindea şoseaua ce ducea la Movileni, presărată cu petriş mărunt şi plantată pe mărgeni cu castani sălbateci, atât de bine îngrijită, în cât atrase atenţia Ministrului : Iată zise el soţiei sale, ce va să zică a avea un prefect energic şi gospodar ! în nici o parte a ţărei nu se găsesc asemenea şosele. Ministrul însă nu ştia că şoseaua aceasta înghiţise jumătate din totalul zilelor de prestaţie, iar cele l'alte şosele din judeţ se găseau în cea mai proastă stare.

Ardeleanu vorbea cu Romulus şi era bine dispus, nici odată bătrânul nu se arătase mai vesel şi comunicativ ca atunci : Am făcut o afacere bună cu măritişul sor-tei zise el, am să caut acum să te însor şi pe tine tot în asemenea condiţiuni, păcat că nu sunt tânăr să iau şi eu o fată de Ministru. Ce mai Prim-Ministru aşi fi !. Mă mir că Vodă nu m'a chemat încă la Palat să-mi facă cunoştinţa... Hm mârâi el ; par'că eu nu ştiu să mă duc şi ne-chemat.

— Vodă e ocupat cu războiul zise Romulus şi apoi cum o să te duci nechemat ?

— Cum ? hm, tu eşti un guguman, te-am făcut procuror şi aşa ai înţelenit, tot eu tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr1901-1932

bue să te fac consilier la casaţie. Hei, hei, băete: ruşinosul roade osul şi obraznicul mănâncă praznicul, păcat că nu'mi semeni mie.

Trăsurile intrară în curtea castelului şi mosafirii fură întâmpinaţi la scară de Cornelia care îi primi cu graţiile unei prinţese frumoase, conducând doamnele în odăile rezervate lor. Romulus luă în primire pe ginerele şi pe ceilalţi invitaţi, iar Ardeleanu vorbi mult timp cu Ministru, punând la cale redactarea contractuiui de căsătoria tinerilor.

Celebrarea logodnei era anunţaă pentru ora 10 seara. Se invitase multă lume din Ploeşti; senatori, deputaţi, funcţionari superiori civili şi militari, cu un cuvânt toată elita oraşului.

Ardeleanu de şi avea convingerea că nu e simpatizat de nimeni, totuşi vrea să asiste cât mai multă lume, spre a se făli cu luxul saloanelor sale şi mai ales a umili pe toţi aceia care se îndoise de unirea fiicei sale cu fiul Ministrului.

După masă nuntaşii trecură în salonul verde unde trebuia să se săvârşească logodna.

Dintre invitaţi protoerul sosi cel dintâi, apoi cu încetul saloanele se populară cu toţi invitaţii. Lumea veselă se mişca în grupuri de la un loc la altul şi la lumina orbitoare a candelabrelor damele în toaletele scumpe şi elegante străluceau de graţii şi frumuseţe.

Cornelia într'o toaletă de mătase roză

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista transilvania (volumele 1902-1932)

cu broderii de fir şi croită după ultimul jurnal, era personificarea graţiei şi tinereţei, alerga sprintenă de la un grup la altul, găsind pentru fiecare invitat câte un cuvânt amabil şi atenţiuni drăgălaşe.

La ora 10 se anunţase solemnitatea logodnei. Invitaţii se adunară din toate părţile. In mijlocul salonului se înfiinţase o estradă acoperită de un covor de catifea verde, unde luară loc tinerii şi preotul. Pe o masă în faţa lor se afla crucea şi evanghelia între două candelabre cu lumânări.

Pe când tinerii unul lângă altul aşteptau ca preotul să le binecuvinteze logodna şi să le schimbe inelele, uşa se deschise şi apăru un personagiu necunoscut, un tânăr a cărui îmbrăcăminte de toate zilele nu semăna a face parte dintre invitaţi. Noul vizitator cu o ţinută demnă, înaintă câţiva paşi şi se opri în faţa lui Ardeleanu fără a saluta.

— Ce poftești d-le întrebă Ardeleanu nemulţumit de atitudinea mosafirului nepoftit.

— Te caut pe d-ta răspunse noul venit cu sânge rece.

— N'am timp să vorbesc acum cu d-ta.

— Se poate, eu însă vreau să-ţi vorbesc, adăogă necunoscutul ironic.

— Cine eşti? se răsti Ardeleanu perzându-şi calmul.

— Vrei să ştii cine sunt?. Sunt o cunoştinţă veche a d-tale, dar fiind că mai uitat, să-ţi ajut puţin memoria: Eu sunt fiul lui Nicolae Pulbere, a acelui bătrân pe care l'ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

despoiat de averea lui şi l'ai lăsat muritor de foame pe drumuri, sunt...

— Destul, întrerupse Ardeleanu şi cu un gest îi arătă uşa.

— N'am terminat încă d-le Ardeleanu reluă tânărul, ca să mă cunoşti mai bine, trebue să ţi amintesc că eu sunt acela care acum câţiva ani am ajutat pe fica d-tale să-şi revie la viaţă, când a fost aruncată de cal pe drumul din pădure, şi d-ta drept mulţumire m'ai pălmuit fără nici o vină, cred că acum mă cunoşti cine sunt.

— Nu voiu să te mai ascult d-le zise Ardeleanu furios, eşi sau chem servitorii să te dea afară.

— Nu, nu vei mai putea face aceasta d-le Ardeleanu, steaua d-tale a apus şi vei cădea zdrobit sub greutatea păcatelor ce ai săvârşit; lacrămile şi suferinţele victimilor d-tale cer răzbunare şi momentul ca să-ţi primeşti pedeapsa a sosit.

Cuvintele acestea pronunţate în mijlocul tăcerei desăvârşite, înghetase inimele tuturor, cel care vorbea se părea că e îngerul răzbunător trimis de D-zeu ca să ia sufletul păcătosului.

Ardeleanu încremenit lângă un scaun privea aiurit la tânărul care îi vorbea şi timp de câteva minute spiritul său paralizat îl făcea incapabil să ia o hotărâre; nu ştia dacă trebue să protesteze ca omul nevinovat, acuzat pe nedrept, sau să se roage de ertare ca hoţul dovedit care-şi recunoaşte greşalele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revistamoderna.ro/index1901-1932

Dar ce drept avea omul acesta să-i ceară socoteală de faptele sale?. Ardeleanu ridică capul cu mândrie, el își aduse aminte că e prefectul județului, ruda Ministrului și amicul guvernului și cu un gest amenințător, porunci îndrăznețului tânăr să iasă afară. In același timp Romulus se repezi la ușă să cheme servitorii. Tânărul însă i se puse în cale și cu o voce sonoră strigă: In numele legei, Ion Ardeleanu și Romulus Ardeleanu, vă arestez.

Un țipăt puternic și un murmur de groază răsună atunci în tot salonul. Cornelia căzu jos leșinată.

— Domnule, interveni Ministrul: cine ești d-ta și în ce calitate faci aceste arestări?.

— Sunt comisar în serviciul poliției capitalei, răspunse comisarul Vasile Pulbere și arestarea o fac pe baza acestor mandate, și întinse Ministrului hârtiile.

Ministrul citi mandatele și văzând că sunt în regulă ridică din umeri neștiind ce să creadă din toată această întâmplare.

— E o greșeală bolborosi Ardeleanu.

— Și pentru ce vină e arestat d-l Ardeleanu întrebă Ministrul?,

— Ardeleanu tatăl pentru crimă, și Ardeleanu fiul pentru falșificare de bani răspunse comisarul.

— Minciună, nu am omorât pe nimeni striga cât putea Ardeleanu.

— Aceia pe care iai omorât au putrezit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistarenasterea.ro/mdrr1901-1932

aici în hruba acestor case, zise comisarul Argus.

— Cine poate dovedi că eu sunt omorârorul, strigă Ardeleanu a cărui frunte se borbonase de năduşeală?.

— Eu zise comisarul Argus şi deschizând uşa, Ardeleanu văzu atunci pe cei doi fraţi ai săi şi pe ungurul lanoş în lanţuri păziţi de soldaţi.

— Voi, voi ticăloşilor ma-ţi prăpădit strigă Ardeleanu dejnădăjduit şi ne mai ţinându-l picioarele căzu pe un scaun.

In timpul acesta Cornelia fu scoasă pe braţe şi dusă leşinată în camera ei, iar invitaţii unul câte unul se lăcură nevăzuţi.

Ardeleanu care cu un cias mai înainte se credea egalul Ministrului, acum când Ministrul eşea pe uşă, se târa dupe dânsul în genunchi, plângând şi implorându-i protecţia;

— Nu mă lăsa d-le Ministru, te rog fie-ţi milă de mine şi mă scapă, voiu rămânea sclavul d-tale până la moarte.

Ministrul însă trecuse pragul, şi dăduse ordin să ise aducă o trăsură şi luânduşi familia plecă direct la gară ducând cu dânsul o amintire neplăcută, şi părerea de rău că fusese taţă la această tristă scenă.

In salonul verde nu mai rămăsese decât soldaţii de pază, cei doi arestaţi şi comisarul.

Ardeleanu ghemuit pe un scaun şi resemnat parcă de soarta sa era indeferent de cele ce se petrece în jurul său,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicuvalcea.ro/mdrr/1901-1932

pe când Romulus din contra își smulgea părul și plângea cu sughițuri.

Fiind că se luase hotărârea ca arestanții să rămâe pe loc până dimineața, comisarul spre o mai bună siguranță dete ordin să fie încătușați. Lanțurile fură aduse și sunetul lor părea mult mai sinistru printre mobilele poleite în aur și acoperite cu catifea.

Ardeleanu întinse mâinele să i le bage în cătușe cu o uimitoare indeferență, nici o opunere, nici o lacrimă, nici un cuvânt nu eși din buzele sale, firea banditului se redeșteptase într'însul și se revărsa printr'o fioroasă strălucire a ochilor. Dacă ar fi avut o putere, negreșit că ar fi scăpat sfărâmând cu lanțurile capetele soldaților.

Romulus plângea necontenit și se ruga să nu-l pue în fiare. Inima fiului nu era atât de înpetrită ca a tatălui, el regreta cu lăcrămi amare faptele sale, regreta libertatea, viața trăită în societate, iubit și stimat de toată lumea și se înfiora de prezent și de viața ce-l aștepta.

A doua zi dimineață veniră judecătorii de la Ploești și împreună cu comisarul, arestanții și mai mulți soldați și lucrători, coborâră cu toții în subterana castelului. Trecură mai întâi prin despărțitura unde se alla atelierul falșificatorilor de bani cu toate sculele de fabricație, așa după cu cum am arătat într'unul din capitolele precedente, și când ajunse în hruba propriu zisă, comisarul puse doi lucrători să sape sub scara cea lungă a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romaniatransilvania.ro/mdrr1901-1932

hrubei şi după o jumătate de oră de muncă, la o adâncime de un metru sub pământ, descoperiră scheletul fostului proprietar al castelului Movileni. Tot aci se găsi şi cadavrul fostului său tovarăş.

Ardeleanu şi fraţii săi făcură declaraţiuni complecte povestind în toate amănuntele cum au făptuit crima, şi cum au împărţit banii ce au găsit în casa victimei, Ardeleanu mai declară că a găsit şi un testament al răposatului pe care 'l păstrează încă în casa sa de bani.

Judecătorii trecură apoi în biroul lui Ardeleanu şi deschizându-se casa de bani, găsiră valori în numerar şi în bonuri în suma de un milion şi jumătate, tot aci găsiră şi testamentul fostului propietar Movileanu. Comisarul Argus scoase o copie după testament şi o luă la dânsul, apoi toate uşile fură sigilate, afară de odaia bătrânei Măriuca, şi după încheerea actelor judecătoreşti, casele au rămas în paza soldaţilor iar arestanţii au fost porniţi la penitenciar.

Bariera oraşului pe unde trebuia să treacă arestanţii era înţesată de public. Toată lumea aştepta cu nerăbdare să vază ceva ne mai văzut în Ploeşti, o minune la care nimeni nu se aşteptase să vază: pe prefectul Ardeleanu în lanţuri, pe omul acela de care până eri tremurase tot judeţul, să-l vază acum încătuşat în lanţuri ca pe un criminal de rând şi trecând umilit spre locaşul infamiei, înconjurat de baionetele soldaţilor. Când con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ro/?r=1901-1932

voiul trecu prin faţa mulţimei, un murmur de satisfacţie eşi din toate pepturile. Ardeleanu nu mai era primit de orăşeni ca altă dată cu capetele descoperite, acum în loc de salutări respectuoase, pumnii se agitau în aer şi mulţimea blestema şi huiduia pe criminal: daţi la cap despotului nelegiuit şi omorătorului fioros, vocifera mulţimea, sugrumaţi pe vanpirul care ne-a supt atâta timp sângele, iar gardiştii şi soldaţii abia mai puteau opri poporul înfuriat gata să-l sfâşie.

Ardeleanu cu ochii holbaţi sfida mulţimea şi mârâind ca un zăvoiu prins în laţ scutura cu necaz lanţurile cei legau braţele.

In sfârşit urmarit de huiduelile mulţimei traversă oraşul şi ajunse la închisoarea centrală.

Ardeleanu trecu pragul închisoarei îmbrăcat în frac şi cu cătuşele în mână, unde altă dată spre a inspecta acest local, intrase cu autoritatea Prefectului şi mândria parvenitului.

Aci fu închis separat de cei'lalţi în celula cea mai strâmtă şi întunecoasă, ce se găsea în toată închisoarea, unde de obicei se încarcerau cei mai periculoşi criminali.

Uşa grea de stejar masiv se închise scârţâind fioros în urma lui şi el se trânti pe patul îngust acoperit de o rogojină ruptă şi murdară.

Pe partea dinăuntru a uşei celulei cineva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scrisese din întâmplare cu creta cuvintele evangheliei:

«Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți și ce ție nu-ți place altuia nu face».

Ardeleanu se ridică pe jumătate și citind cu luare aminte cuvintele scrise pe ușă, rămase cu ochi holbați, mirat și gânditor, ca în fața unei enigme.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

XVII

Am lăsat pe locotenentul Pulbere în momentul când se prăvălise după parapet ţinând de gât pe comandantul turc.

Intins pe pământ cu faţa în sus, când s'a deşteptat din leşin şi a deschis ochii era noapte. Văzu discul lunei printr'un vălmăşag de nori alburii ce se goneau pe cer ca valurile unui haos nemărginit, iar lângă dânsul un soldat turc îi descheia nasturii de la tunică. Mintea îi era confuză şi nu-şi putea aduce aminte ce se petrecuse cu dânsul.

Incercă să se ridice dar nu fu în stare, corpul şi membrele îi erau amorţite.

— Cum te simţi d-le locotenent întrebă turcul?.

Pulbere privi pe turc mirat şi nu răspunse, credea că visează.

— Te doare ceva repetă turcul şi îi atinse fruntea cu mâna. De astă dată locotenentul răspunse, deşi nu-şi putea explica interesul ce i purta turcul:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvane.ro/ndr1901-1932

— Nu mă doare nimic, dar parcă sunt cusut şi nu mă pot mişca, ajutămă să mă ridic.

Turcul îi băgă mâna pe sub ceafă şi Pulbere ajutat astfel reuşi să se ridice pe jumătate. Simţea o durere vie la mijloc,

— Sunt rănit întrebă el ?.

— Nu, n'am văzut nici o rană.

— Dar cum se face de cunoşti limba românească întrebă Pulbere ?.

Soldatul zâmbi prietenește apoi zise:

— Eu nu sunt turc.

— Atunci ce eşti ?

— Sunt soldat în armata turcească, dar după naţie sunt bulgar.

— Eşti bulgar si te baţi cu noi care ne vărsăm sângele să vă scăpăm de robia turcilor ?

— Ce să fac d-le, dacă m'au băgat turcii în armata lor, nu-i vorba că nici nu le-am făcut vre-o ispravă, căci după ce ne-aţi gonit din şanţuri, m'am întins la pământ şi m'am făcut mort.

— Foarte prost din partea unui soldat, observă locotenentul dar poţi tu să-mi spui, reduta a luato românii sau a rămas tot a turcilor ?

— Nu ştiu aşa bine, dar mi se pare că a rămas tot a turcilor.

— Păcat murmură locotenentul gânditor, mâine alt măcel, alte mii de viețe răpuse.

Luna eşi din nori şi lumină pământul câteva secunde cu toată puterea razelor sale albe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdr/1901-1932

Pulbere se ridică cu greutate în sus, picioarele îi erau țepene ca două lemne și durerea de la mijloc îi scoase un gemet de durere Se uită împrejur și văzu pământul acoperit de morți și răniți.

— Ar fi bine să ne depărtăm de aici zise bulgarul cu grijă.

— Pentru ce întrăbă locotenentul?

— Fiind-că suntem prea aproape de turci și ei caută noaptea pe morți și pe răniți să-i prade.

— Cum mă prădai tu pe mine când eram leșinat, hai?

— Eu bre? nema, nema protesta bulgarul rușinat.

— Ce nema mă, atunci pentru ce-miai descheiat tunica?

— Vream să văz dacă bate inima la d-ta.

— Și ce-ți păsa ție dacă eram mort sau viu?

— Păi eu te cunosc de mult pe d-ta, dar d-ta nu mă mai cunoști.

Pulbere îl privi cu atenție pe bulgar dar nu-și putea aduce aminte de chipul lui.

— Eu nu te cunosc, spune-mi de unde mă cunoști tu?

— Eu, începu bulgarul sunt ala Dobre barcagiul știi d-ta, tiam plimbat pe Dunăre cu barca mia când erai la Brăila și am câștigat multe parale la d-ta, erai sublocotenent atunci.

— Acum mi aduc aminte puțin zise Pulbere, dar cum de ai răsărit din Brăila în oștirea turcească?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdr1901-1932

— Eu sunt din Andrianopole, mă dusesem în Romănia să mă pricopsesc ca toţi bulgarii care au plecat din ţara lor săraci şi sau întors bogaţi, dar eu am fost un prost căci am stat numai patru ani şi după ce am strâns câteva parale, mi s'a făcut dor de casă şi am plecat la Andrianopole, acolo cum am sosit turcii m'au luat în armata lor.

— Şi cum m'ai recunoscut întrebă Pulbere?

— Mă găseam întins la pământ urmă bulgarul, d-ta ai căzut chiar lângă mine şi ţineai de gât pe colonelul nostru. Am aşteptat până a încetat bătălia şi când a înserat bine m'am încredinţat dacă mai trăeşti şi când am văzut că bate inima mi-a părut bine bre.

— Şi acum ce'ţi e în gând să faci întrebă locotenentul?

— Nu ştiu, răspunse Dobre, dar n'aşi vrea să mai mă duc la turci.

— Atunci să lepezi fesul şi mâine se te lupţi cu noi, să ne dai mai bine nouă creştinilor ajutor de cât păgânilor care au fript de vii pe fraţii tăi.

Dobre nu răspunse, se scărpină în cap şi se cam codea cu răspunsul, se vedea bine că nu-i convinea propunerea locotenentului.

— Ce zici Dobre? vrei să intri în rândurile noastre?

— Ce să zic bre, nu prea ştiu să trag cu puşca şi sunt şi cam beteag de o mână, mai bine ar fi să mă faci ordonanţă la d-ta.

— Bine să fii ordonanţa mea zise Pulbere,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar ai putea tu să'mi spui cam câtă armată au turcii concentrată aci pentru apărarea redutei ?

— Nu ştiu câte regimente or fi, da e multă armată.

— Dar muniţiuni au de ajuns ?

— Muniţiuni au berechet şi sunt bine întăriţi, am auzit că reduta nu se poate lua încă mult timp.

— Da ! şi de la cine ai auzit tu?

— Am auzit pe ofiţerii turci vorbind.

— Spune tot ce ai auzit întrebă Pulbere cu interes.

— Spuneau că Osman Paşa le va trimite ajutoare multe, tunuri şi muniţiuni aşa că ghiaurii nu vor putea lua nici odată reduta. Şi mai spuneau că în caz de frângere vor ademeni pe ghiauri până la pulberărie şi îi vor da apoi loc să arunce toată armata ghiaurilor în aer.

— Şi când spuneau ofiţerii turci că vor primi ajutoare de la Osman Paşa ?

— Mă tem poate că ajutoarele au şi sosit lângă pulberărie, căci acolo era vorba să aştepte, până ce Devet Paşa comandantul diviziei va cere ajutoare printr'un curier călare.

Locotenentul se gândi puţin apoi urmă să întrebe pe Dobre.

— Pulberăria aceia e departe de redută?

— Poate să fie ca un cias de drum răspunse Dobre.

Informaţiunile erau preţioase şi locotenen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tul se gândi să se folosească cum va putea mai bine de împrejurarea că le cunoştea.

Dacă ajutoarele turcilor soseau la timp atunci românii erau cu siguranţă prăpădiţi până la unul. El trebuia cu orice preţ să oprească aceste ajutoare. Nu putea şti încă prin ce mijloace, dar avea încredere că va isbuti. Era de ajuns să oprească în drum curierul care ar fi fost trimis de la redută după ajutoare şi scopul său era atins.

Greutatea cea mai mare era de a trece peste întăririle turcilor, dar odată trecut, planul său avea mulţi sorţi de isbândă şi el era hotărât şi vrea să încerce.

Flancurile redutei principale pe care românii o atacase în ajun fără succes, erau apărate de câte o redută mai mică fiecare întărită cu tunuri de calibru mare. Pulbere informându-se de la Dobre de dispoziţia terenului şi de modul cum sunt distribuite forţele turcilor, alese ca mai practic pentru trecere flancul stâng, pe aci calculase el că apărat de întuneric va trece mai uşor şi mai neobservat de santinelele turcilor.

Un strat subţire de nori acoperise faţa lunei făcând astfel şi mai cu putinţă realizarea planului de trecere.

— Să plecăm numai decât la pulberăria turcească zise Pulbere poruncitor lui Dobre. Tu vei merge înaintea mea să'mi arăţi drumul şi bagă de seamă dacă cele ce mi-ai spus nu vor fi adevărate te împuşc pe loc.

Dobre încremeni de spaimă se uita cu pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

virea rătăcită la Pulbere şi nu-i venea să creadă ce auzise.

— Să mergem la pulberărie îngână el?

— Da, haide porneşte că n'avem timp de perdut porunci Pulbere.

Dobre era prăpădit de frică.

— Dar dacă întâlnim vre-o santinelă?

— Să trecem chiar prin foc, dar înainte de a se lumina de ziuă să fim acolo.

Dobre regreta acum că fusese prea limbut şi descoperise lui Pulbere planul turcilor, el vedea că va plăti trădarea cu pielea lui şi ţinea foarte mult la viaţă, dar nu mai era loc de cârmeală, de voe de nevoe trebuia să spue şi Dobre se supuse, porni înainte blestemând în gând ideia ciudată a locotenentului de a se duce de bună voe în mâinele turcilor!. După vre-o sută de paşi ajunseră la marginea unui şanţ.

— Unde merge şanţul acesta întrebă locotenentul?

— E un şant care înconjoară reduta cea mare şi se împreună cu un alt şanţ ce duce la pulberărie răspunse Dobre.

— Bine, coboarăte în şanţ şi mergi înainte zise Pulbere.

La intervale când nori se risipeau din faţa lunei, Pulbere putea să'şi dea seama de locul unde se găseau. Era aproape de locul de trecere dintre cele două redute. In zarea lunei se vedea pe ridicături câte o formă nedesluşită, umblând de la un loc la altul, erau santinelele turcilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Momentul periculos se apropia; dacă reuşa să se strecoare ne observat, ar fi avut un mare noroc, isbânda era desăvârşită. Dacă însă era silit să omoare vre-o santinelă, atunci situaţia devenea foarte grea, pe de o-parte perdea timpul, iar pe de alta se făcea sgomot care ar fi atras luarea aminte a turcilor şi atunci cine ştie ce se întâmpla. De aceia trebuia să procedeze cu băgare de seamă, să evite pe cât va putea orice obstacol, locotenentul îşi da bine seama de inportanţa rolului său şi era convins că de la energia şi buna lui pricepere depindea a doua zi victoria sau înfrângerea românilor.

Spre a fi mai apărat se gândi să caute şi se îmbrace o uniformă turcească, deghizat astfel avea mai multă şansă de trecere.

In vreme ce locotenentul Pulbere medita la toate aceste, văzu pe Dobre că se opreşte din mers.

— Ce este Dobre? ce s'a întâmplat?

Dobre se întoarse şi arătă un popă turcesc mort în şanţ.

Lui Pulbere îi veni atunci o ideie care îl făcu să tresară de bucurie. Văzând pe popă îşi aduse aminte de aventura ce evusese în viile din Nicopole, unde cititorii îşi amintesc că marele Islam îi dăruise ca recompensă fiind-că îi cruţase viaţa, un petec de catifea neagră cusut cu litere de aur, spre a'i servi ca apărare în cazul când ar cădea în mâinele musulmanilor. Căută în buzunarul tunicei şi scoase petecul de catifea, Cine ştie... e

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanulromanesc.ro/m/m1901-1932

posibil ca obiectul acesta în aparenţă fără nici o importanţă să-mi serve ca un adevărat talisman, Turcii sunt fanatici, ei cred orbeşte în popii lor, voiu încerca dar să mă folosesc de darul Mitropolitului turcesc.

Pulbere porunci lui Dobre să stea pe loc.

Dobre se opri cu atât mai bucuros cu cât credea că Locotenentul renunţase la ideia de a mai merge la pulberărie, dar când văzu că acesta în loc să se înapoieze, îmbrăcă anteriul popii, bucuria îi se risipi îndată căci înţelese scopul, şi se mulţumi numai să aprobe procedarea ca o măsură de pază foarte bună.

Pulbere în câte-va minute devenise un adevărat Hoge, travestirea reuşise de minune anteriul era potrivit de lung şi de larg iar fesul cu turbanul alb îi sta foarte bine. Pe piept prinse ca pe o decoraţie petecul de catifea a cărui cusături de fir strălucea la razele lunei. Pentru ori ce întâmplare ascunsese în brâu revolverul şi un pumnal pe care îl găsise asupra turcului, iar chipiul îl strânse ghem şi îl băgă în sân.

Dobre se uita cu admiraţie : Parcă eşti un turc adevărat d-le Locotenent.

— Un turc care nu ştie turceşte răspunse Pulbere aducându-şi aminte că nu ştie nici un cuvânt turcesc.

Ne cunoaşterea limbei cu toată deghizarea putea să'l pue în încurcătură, dar după puţină gândire găsi mijlocul să fie scutit de a vorbi ;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

adică să se prefacă că e mut şi surd. Ideia era bună şi adresându-se bulgarului îi zise.

— Ascultă Dobre, dacă s'o întâmpla să ne întâlnim cu mai multe santinele de odată, aşa că nu am putea să ne scăpăm de ele omorându-le, atunci vei vorbi numai tu, să le spui că eu sunt rănit de un glonţ care mi-a trecut prin fălci şi nu pot vorbi şi tot din cauza asta am rămas şi surd, iar dacă te vor întreba unde mergem, să spui că te-am luat de călăuză să mă conduci la ambulanţă, ai înţeles?

— Da făcu Dobre ne dumerit de scopul ce urmărea locotenentul.

Pulbere se înfăşură cu basmaua turcului acoperindu-şi bine gura şi fălcile ca să se poată crede că în adevăr e rănit la gură şi în inposibilitate de a putea vorbi.

— Ştii tu punctele pe unde sunt postate santinelele?

— Nu ştiu zise Dobre, alalta-eri când am trecut cu regimentul era ziua şi n'am întâlnit nici o santinelă, ştiu numai atât că este un post de pază la uşa pulberăriei.

— Bine, mergi înainte porunci Pulbere.

Tăcuţi ca două umbre, locotenentul şi călăuza sa înaintau spre a ajunge cât mai curând la ţinta ce urmăreau, ferinduse la fiecare pas spre anu face sgomot sau a nu fi zăriţi de vre-o santinelă.

Când luna se găsea într'un spaţiu senin şi lumina era mai clară, atunci trebuia să meargă pe brânci, ceia ce îi obosea şi mersul n'avea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista transilvania 1901-1932

spor. Malurile negre ale întăririlor se ridicau fioroase înaintea lor, mai aveau câţiva paşi de făcut şi trebuia să treacă printre cele două redute, punctul cel mai periculos de trecere. Se vedeau santinelele mişcându-se de la un loc la altul, se distingeau bine chiar şi gurile tunurilor.

Pulbere şi însoţitorul său se lăsară pe brânci târându-se pe pământ.

De la înălţimea care domina înprejurimele, santinelele puteau vedea cu înlesnire tot ce se petrecea pe câmpie şi chiar în şanţ, care era prea lat şi prea puţin adânc ca să-i ascunză vederilor. Locotenentul şi Dobre înaintau, se târau ca două reptile ce urmăresc o pradă şi iată-i aproape de tot, iată santinela la câţiva paşi; un sgomot, o mişcare cât de neînsemnată ar fi avut urmările cele mai rele.

Trecerea era imposibilă şi Pulbere dânduşi seama că se expunea zadarnic, se hotărâ să se oprească la vreme mai înainte ca santinelele să prinză de veste de prezenţa lor acolo.

Intinse mâna şi apucă pe Dobre de picior.

Dobre se opri şi întoarse capul.

— Să stai pe loc ca un mort şopti Pulbere şi să nu pleci până la un semn al meu.

— Am înţeles răspunse Dobre pe şoptite şi rămase nemişcat.

Abia sfârşi Pulbere şi santinela cea mai apropiată se opri din mers şi rămase cu privirea aţintită spre dânşii. Era oare o întâmplare, sau fuseseră observaţi?.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Locotenentul cu respirația aproape oprită pândi și aștepta.

Soldatul făcu o mișcare bruscă ca pentru apărare și luă arma la mână, apoi o ridică la înălțimea umărului plecă capul ușor și țintì.

Pulbere închise ochii și aștepta glonțul. N'am noroc, adio planul meu măreț, mor fără nici un folos, ca un dezertor, ca un laș care se ascunde.... murmura locotenentul cu un sentiment de regret, și aștepta liniștit moartea. Dar lucru ciudat clipa supremă trecu și glonțul încă nu mai sosea. Ce se întâmplase? fusese oare numai o părere? un vis? atunci deschise ochii și înțelese îndată că nu era încă nici un pericol, soldatul făcea exerciții de scrimă, se întorcea la dreapta, la stânga, înpungea pe un dușman închipuit, țintea în gol, apoi obosit de mișcări, se întoarse nepăsător făcându-și rondul.

Pulbere zâmbi de teama ce îl stăpânise o clipă și se încredință că ciasul morții lui nu sosise, că providința îl ocrotește spre a fi folositor neamului și patriei sale.

Se apropia de ziuă și pământul se acoperi de o ceață deasă umedă și rece.

Pentru Pulbere asemenea timp era admirabil, nu se vedea nici la doi pași, putea acum să treacă pe lângă santinele fără grije și nesupărat de nimeni, trebuia deci să profite, nu mai era timp de perdut.

Dobre primi ordin să pornească înainte și Pulbere îl urma pas cu pas. Din cauza neodihnei și a timpului rece tremurau amândoi ca niște prinși de friguri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romaniantheme.ro/mdrr/1900-1932

Trecuse de mult de zona primejdioasă a redutei, se luminase de ziuă dar ceaţa era şi mai deasă.

Dobre se opri şi făcu un semn locotenentului să asculte. Se auzia un murmur nedesluşit ca zumzetul unui roi de albine..

— Ne apropiem de pulberărie şopti Dobre.

Pulbere înţelese după sgomot că se apropia de o armată numeroasă, nu mai era vorba de un post mic de câţiva oameni, lăsaţi pentru paza pulberăriei după cum spusese Dobre, el avea în faţa sa câte-va regimente şi acum cum rămânea cu planul său?.

— Tu îmi spuneai că pulberăria e păzită numai de câţi-va soldaţi, întrebă locotenentul.

— Da, de şase soldaţi şi un sergent, răspunse Dobre, dar pesemne că au sosit ajutoarele de care vorbeau ofiţerii

Pulbere se gândi puţin apoi întrebă:

— Mi'ai spus că şantul acesta se înpreună cu şanţul pulberăriei.

— Da, pulbăraria este înconjorată de şanţ şi dacă mai mergem niţel înainte dăm de şanţul pulberăriei.

— Şi pulberăria asta e mare întrebă locotenentul?

— E mare d-le, e o redută în toată regula ar putea să stea deasupra două regimente.

— Ai intrat vreo-dată să vezi cum e pe dinăuntru şi ce fel de explosibile au turcii acolo.

— N'am intrat nici odată, dar am auzit că e plină de.... nu-mi aduc aminte, de dina....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.samanaliceria.ro/ndrr1901-1932

— Dinamită, complectă locotenentul.

— Da, aşa îi zicea... şi mai spuneau că la uşă e un fitil pe care să-l aprinză santinela când o primi ordin.

— Uşa aceia ştii tu unde este?

— Da, e pe partea stângă.

— E păzită de mai mulţi soldaţi?

— La uşă sunt de pază totdeauna doi soldaţi cu armele încărcate şi au ordin să împusce pe oricine s'ar apropia fără consemn.

— Bine Dobre, acum iată ce avem de făcut: Să mergem drept la uşa pulberăriei.

Dobre se cutremură.

— Şi când vom ajunge aproape de cei doi soldaţi, să sărim asupra lor şi să-i omorâm repede şi fără sgomot, mai înţeles?

Galben ca ceara, Dobre tremura şi privea tâmpit la locotenent.

— Bagă bine de seamă urmă locotenentul, dacă te porţi bine şi vom avea izbândă aşa după cum doresc eu, atunci va fi bine şi de tine, vei primi recompensă pentru serviciul tău o sumă mare de bani şi apoi te las liber să pleci unde vrei, iar dacă nu te supui şi vei încerca să mă trădezi, la cel mai mic semn de nesupunere sau de trădare, te înpuşc ca pe un câine, zicând acestea Pulbere scoase revolverul de sub anteriu.

Dobre tremura din toate mădularele şi tăcea.

— Mai am să-ţi mai spun încă ceva, adăogă locotenentul: Dacă soldaţii ne simte de la o distanţă mai mare şi ne cere con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

semnul, tu să nu stai pe loc, să mergi înainte şi să le răspunzi că vii de la forturi şi ai primit ordinul de a conduce pe Hogea la comandant, în vremea asta noi ne apropiem bine de ei şi restul îl ştii, cred că ai înţeles ce ţi-am spus, acum curaj şi porneşte înainte.

— Dar.... d-le locotenent.... ne înpuşcă bre.

— Mergi, sau îţi sbor creeri porunci locotenentul şi îi puse ţeava revolverului în tîmplă.

Dobre galvanisat de răceala ferului plecă îndată, el pricepu că trebue să se supue, locotenentul nu glumea, îl omora ca pe un câine după cum îi făgăduise. Din două rele alegi pe cea mai bună; Dobre îşi făcu socoteala că e mai sigur să scape de santinele de cât de revolverul locotenentului, de aceia nu mai esită şi merse înainte.

Locotenentul scârbit de laşitatea soldatului cugeta: Ah, dacă aşi avea acum un infanterist de ai mei!

La forturi se auziră primele salve de puşci urmate de bubuituri de tunuri, românii începuse iarăşi atacul blestematei de redute.

Locotenentul Pulbere se înfioră amintindu-şi de măcelul din ziua trecută, dacă planul meu nu isbuteşte cugeta el, atunci ne mistue turcii până la unul.

Trebue să spunem că Pulbere îşi schimbase planul ce îşi făcuse la început, de a omorâ pe curierul trimis de la redută pentru ajutoare.

Incredinţat că regimentele trimise de Os-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901-1932

man Paşa, sosise deja şi se găseau tăbărâte lângă fortul minat cu dinamită, calculă că nimicirea lor era mult mai de folos pentru cauza românilor, de cât suprimarea curierului. Negreşit curierul avea o misiune destul de importantă, dar după următorul raţionament, locotenentul îşi modifică planul: Dacă curierul era oprit în drum, evident că ajutoarele cerute n'ar fi mai sosit la timp şi românii ar fi cucerit mai uşor reduta, da, dar românii vor fi atunci slăbiţi şi obosiţi de luptă şi tocmai când vor avea nevoe de repaus spre a se reculege şi împrospăta puterile, tocmai atunci se vor pomeni în spate cu regimentele lui Osman, odihnite şi gata de luptă. N'ar fi oare mai bine ca curierul când va sosi să nu mai găsească pe nimeni?. Negreşit că aceasta era cea mai bună soluţiune şi locotenentul căuta acum să nimicească forţele duşmane dând foc pulberăriei.

Neguia era atât de deasă în cât ochiul abea pătrundea la câţi-va paşi, Locotenentul şi însoţitorul său, mergeau acum prin şanţul circular al pulberăriei şi după spusele lui Dobre se apropiau de uşa păzită de santinele.

Când se credeau mai aproape de ţintă, deodată auziră paşi înaintea lor şi până să-şi dea seama bine se pomeniră în faţă cu o patrulă turcească. Soldaţii ridicară armele şi şeful patrulei un turc spătos dete o comandă pe care Pulbere nu o înţelese.

Dobre răspunse îndată câteva cuvinte care avură efectul de a linişti pe şeful patrulei.

Pulbere ţinea revolverul în mână, ascuns

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

sub mâneca largă a antiriului, gata a înpuşca pe bulgar la cel mai mic semn suspect.

Şeful patruiei dete o nouă comandă şi soldaţii făcură loc să treacă Pulbere şi bulgarul înainte, apoi patrula venea în urma lor.

Pulbere strângea pumnii şi îşi muşca buzele de necaz văzânduşi planul nimicit tocmai când era gata să-l execute.

Dar unde îi ducea oare? Dobre poate că ştia dar nu-l putea întreba, se temea să nu dea de bănuit soldaţilor, şi în situaţia în care se găsea, era mai cuminte să aibă răbdare şi să aştepte în linişte evenimentele până la sfârşit. Avea credinţa în destinul lui că îl va scăpa şi din această încurcătură. Cine ştie.... poate turcilor le vine inspiraţia să-l închiză în pulberărie şi atunci opera destinului era înplinită, cu un singur foc de revolver ar prăpădi toată tabăra duşmanilor şi el ar muri mulţumit că şi-a făcut datoria de ostaş, după cum a dorit.

In sfârşit ajunseră în tabără.

După socoteala lui Pulbere nu erau aci mai mult de trei regimente de infanterie. Cavaleria şi artileria lipsea cu totul. Erau întinse numai câteva corturi, şi trupa sta aşezată pe patru rânduri, echipată cu toată muniţiunea gata de plecare.

Patrula conduse pe Pulbere şi însoţitorul său până în apropierea unui cort mare deasupra căruia fâlfâia un fanion roşu cu semiluna albă; era cortul generalului.

Prizonierii rămaseră în paza a doi soldaţi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iar şeful patrulei şi cu restul soldaţilor se mistuiră printre rânduri.

Dobre se mai liniştise, nu mai tremura dar era tot galben şi se uita îngrijat la Pulbere.

Până aci mersese toate bine, fiindcă Dobre răspunsese bine la întrebări, reprodusese întocmai cuvintele locotenentului, dar mai pe urmă ce se va întâmpla oare ?, căci mintea lui mărginită nu putea inventa nimic.

Pulbere înţelegea perfect de bine gândul lui Dobre şi se temea şi el că răpunsurile încurcate ale acestuia, o să-i compromită pe amândoi, trebuia dar să-i vorbească cu orice chip. Se aşeză jos prefăcându-se că e ostenit şi făcu semn lui Dobre să vie lângă dânsul, Dobre se supuse.

Pe când cei doi soldaţi se mişcau de la un loc la altul, Pulbere pe şoptite învăţa pe Dobre cele ce trebuia să ştie în cazul când ar fi întrebat de cineva. Faţa lui Dobre se înseninase, poveţile Locotenentului îi da siguranţa că nu va păţi nimic.

Pe uşa cortului apăru de odată un Paşă cu pieptarul mindirului brodat cu fir, urmat de mai mulţi ofiţeri. Acesta era Cârjali Paşa comandantul superior al regimentelor tăbărâte acolo. Venind în faţa trupelor, Paşa se oprea aproape la fiecare soldat şi inspecta arma şi cartuşiera.

După ce termină cu inspecţia, unul din ofiţeri îi raporta ceva, Paşa făcu un semn de aprobare cu capul şi ofiţerul plecă îndată.

Locotenentul Pulbere nu fusese observat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de Paşă, el sta cu bulgarul Dobre unde îl lăsase şeful patrulei, păziţi de cei doi soldaţi şi din locul acela urmărea mişcările Paşei şi ale ofiţerilor.

Nu trecuse de cât câteva minute de la plecarea ofiţerului şi iată-l că apare în fruntea unui convoiu de infanterişti români, escortaţi de mai multe santinele.

Pulbere tresări şi cu toată puterea ce avea de sine, uitând situaţia în care se găsea, scoase o exclamaţie de bucurie, când recunoscu printre prizonieri şi pe iubita lui Lucia.

Gestul acesta nestăpânit i-ar fi fost fatal, l-ar fi pierdut la sigur dacă soldaţii care-l păzeau ar fi fost mai bănuitori, dar ei crezându-l un Hogea veritabil nu bănuiră nimic şi nu dete pornirei sale nici o însemnătate.

Locotenentul Pulbere privea cu lăcomie la Lucia, îi venea să alerge la dânsa, să o strângă cu drag pe inima lui şi să-i spue cât suferise crezând-o moartă, ar fi vrut în sfârşit să o smulgă din mijlocul turcilor să fugă departe cu dânsa, şi să o ascunză ca pe un tezaur preţios, într'un loc sigur, ferită de orice nevoi şi pericole. Dar potopul acesta de sentimente duioase care-i umpluse inima îl făcea să sufere şi mai mult, nefiind în stare să-i dea vreun ajutor. Dacă revederea ei îi dăduse o clipă de fericire, în schimb gândul că o ştia acum prizoniera turcilor, îl făcea să sufere tot atât de mult.

Soarta prizonierilor ce cădeau în mâinile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

turcilor era cunoscută; aceşti barbari asiatici nu respectau nici legile războiului, nici ale umanităţei, mai cruzi decât fiarele sălbatice, jupuiau şi frigeau de vii pe toţi prizonierii creştini.

Ce soartă o aştepta pe Lucia lui? Ce chinuri era să mai îndure până să se sfârşască cu plăpânda ei viaţă! şi el nenorocitul să asiste poate la agonia ei, să o vază murind în torturile cele mai înfricoşate fără să o poată scăpa! şi Locotenentul Pulbere care nu tremurase în faţa morţei, tremura acum de viaţa Luciei.

După ce Paşa examinase cu privirea pe prizonieri, se întoarse şi vorbi ofiţerilor.

De sigur că consulta părerea lor spre a născoci cele mai grozave chinuri pentru prizonieri, cugeta Locotenentul.

Printre prizonieri se afla şi cantinierul Iţic. Fie din cauza frigului, fie că-i era frică, bietul Iţic tremura din tot corpul în cât abia se mai putea ţine pe picioare.

Nu ştia turceşte nici un cuvânt, dar era foarte atent la cele ce vorbeau ofiţerii, el presupunea că aceştia hotărăsc asupra soartei prizonierilor printre care se afla şi el, şi se gândea să întrebuinţeze tot talentul său de negustor priceput ca să-şi salveze viaţa. Când Paşa se întoarse cu faţa spre prizonieri, Iţic căzu în genuchi şi începu să se roage, plângând şi gesticulând în toate chipurile ca să poată fi înţeles de Paşă. Işi punea mâinile pe piept, la gât, la ochi, apoi le arunca în sus

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramaniaro/ramdm1901-1932

în formă de furcă şi apoi lăsa capul pe spate şi rămânea ca în extaz cu ochii la cer:

— Eu sunt un biet ovrei sărac, am o casă de copii. Ce rău a-ţi văzut d-voastră de la mine? Am vrut să câşlig şi eu un buchiţică de puine şi am venit cu dimnealor, dar ce vină am eu dacă dimnivoastră taceţi bătălie? Eu nu sunt rumun, nici măcar soldat, eu boerule am frichi aşa tare, în cât n'am pus muna de chind sunt pe puşcă, zic şi zău. Chişligasem şi eu câteva parale şi soldaţii de la dimnivoastră mi-au luat tot, fără măcar să mă întrebe, dar zic eu ceva? parcă dimnivoastră a-ţi învăţat pi ei să facă aşa? Nu, eu nu mai pretind altceva decât să plec acasă, aşa vă rog pi dimnivoastră, faceţi atâta bunătate, am copchii mititei.

Paşa nepricepând nimic din plângerile ovreiului îi întoarse spatele, şi se depărtă împreună cu ceilalţi ofiţeri.

Iţic părea desnădăjduit.

— Măi băeţi! zise sergentul, cunoştinţa noastră de la carele cu proviziuni, către ceilalţi camarazi: Noi tot o să murim, pe mine mă bate gândul să-l iau în primire pe Paşa şi să mor cu el de gât.

— Şezi ghinişor moi, eşti nebun? zise Iţic înspăimântat, vrei să faci dija primejdie, tu nu vezi că eşti un prost, dacă tu vrei să mori treaba ta, dar aşteaptă să plec eu.

Râdeau românii, râdeau şi turcii de strâmbăturile lui Iţic.

Ofiţerul de serviciu raportă comandantului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că patrula adusese în tabără pe un Mare Hoge şi pe un soldat ce veneau de la redute.

Paşa dete ordin să fie aduşi înaintea sa. Ofiţerul făcu semn şi Pulbere cu Dobre se apropiară de grupul ofiţerilor.

Paşa întinse mâna lui Hogea şi îi adresă cuvinte măgulitoare.

Pulbere drept răspuns ridică mâna la gură şi la urechi dând a înţelege că nu aude şi nu poate vorbi.

Dobre înţelegând sensul cuvinteior Paşei, era nedumerit de atâta onoare ce i se făcea Locotenentului, el nu îşi da seamă că peticul de catifea cusut cu fir de aur ce purta locotenentul pe piept era o distincţiune mare la turci, care încărca de onoruri pe acela ce o poseda.

Paşa înţelese după semnele ce-i făcuse Pulbere că nu poate vorbi şi se adresă lui Dobre:

— Unde ai găsit pe Marele Hogea?

Dobre după cum îl învăţase locotenentul răspunse: Mărite Paşă, Marele Hogea a luat parte la luptele de la reduta Griviţa, se găsea printre cele dintâi rânduri de luptători, unde eram şi eu, ne da curaj la luptă, ne tălmăcea coranul şi făgăduia paradisul tuturor credincioşilor care mor pentru apărarea patriei, dar un glonţ al ghiaurilor i-a stins vocea şi i-a închis auzul, Marele Hogea a căzut printre răniţi, iar eu am primit ordinul să veghez şi să însoţesc pe Marele Hogea ori unde ar vrea să meargă, şi am luat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaltransilvania.ro/anc/1901-1932

drumul să venim aci spre a căuta serviciul de ambulanţă după cum a dorit Marele Hogea.

— Bine, zise Paşa, ve-i rămânea şi de aici înainte spre a servi pe Marele Hogea. Cortul meu îi va fi de adăpost, până la sosirea ambulanţei.

— Să se împuşce prizonierii, porunci Paşa, şi făcând semn lui Hogea să-l urmeze, porni spre cort.

Pulbere însoţi pe Paşa mergând la dreapta lui cu înfăţişarea demnă şi cuvioasă a unui apostol al Profetului.

Dobre îşi recăpătase liniştea şi privea cu admiraţiune la Pulbere care mergea ca un mare demnitar alături cu Paşa: Am scăpat uşor cugeta el, văzându-se scăpat de moarte, Locotenentul ăsta trebue să aibă vre-o legătură cu dracu, căci prea îi merge toate ca pe rotile... dacă îşi va ţine cuvântul să-mi dea şi mie ceva parale... atunci bravo ţie Dobre, pleci de la războiu cu chimirul doldora.

Pe când Dobre vesel că nu i se întâmplase nimic îşi făcea planuri pentru viitor, iar locotenentul se gândea cum ar putea să scape pe Lucia, în tabără se produse de o dată o mişcare neobişnuită.

Un ofiţer sosit chiar atunci de la apărarea forturilor, ceru să fie condus numai decât în faţa Generalului.

— Ce s'a întâmplat? întrebă Paşa văzând pe ofiţer turburat şi obosit ca un cal de cursă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ghiaurii cei cu două capete (numire ce se dăduse de turci dorobanţilor noştri) ne-a prăpădit — reduta luată... ajutoare... atât putu să zică ofiţerul şi căzu mort.

Paşa se repezi afară din cort şi strigă ofiţerilor să pornească armata îndată: Veţi lăsa aci pe loc tot echipamentul de prisos, soldaţii vor lua asupra lor numai armele şi muniţiunile de războiu.

Turcii coprinşi de panică, se grămădeau la piramidele de arme şi se gătiră într'un minut.

— Prizonierii nu s'au împuşcat, ce vom face cu ei, întrebă ofiţerul de serviciu?

Paşa se gândi puţin, apoi zise încruntat:

— Să-i legi pe toţi cu frânghii uni de alţi, mi-am schimbat ideia; câinii aceştia nu trebue să moară împuşcaţi, trebue puşi la chinuri să guste moartea cu încetul, să le treacă pofta pe viitor de a mai da ajutor ruşilor... Vom hotărî mai târziu pentru ei, de o cam dată să fie legaţi şi păziţi numai de câţiva soldaţi, căci avem nevoie de luptători.

Paşa încălecă armăsarul arab împodobit cu un valtrap cusut cu fir de aur, ce abea îl stăpânea doi soldaţi negri, şi după ce dete ordin ca Marele Hogea să fie îngrijit bine în cortul său, plecă în fruntea regimentelor.

Pe locul taberei unde cu câteva minute mai înainte furnicau 4000 de oameni, nu mai erau decât corturile, câteva care cu pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramanilor.ro/arhiva/1901-1932

viziuni, mantalele şi alte obiecte de echipament aruncate în dezordine.

La bucătărie cazanele rămăsese fierbând la foc pline de pilaf, bieţi turci în graba lor nu avuseseră timp nici să-şi ia tainul de mâncare.

Prizonierii stau în grup sub cerul liber, legaţi cu frânghii de mâini, după cum poruncise Paşa şi erau păziţi numai de două santinele.

Pulbere după plecarea armatei se retrăsese în cortul Paşei să cugete în liniştc la noua lui poziţiune şi să vază ce hotărâre să ia.

Planul său conceput atât de bine, nu isbutise şi acum cel mai bun lucru ar fi fost să scape pe Lucia şi pe ceilalţi prizonieri din mâinele turcilor şi apoi să fugă cum va putea, ascunzându-se prin porumbişti şi bruieni până când vor da de armata românească. Intreprinderea nu era tocmai uşoară, căci se găseau în zona de operaţiune a turcilor şi fuga era grea, riscau să fie prinşi de armatele turceşti ce se ţeseau prin toate părţile acelea, dar alt mijloc mai bun de scăpare nu era şi apoi el nu mai putea rămâne mai mult timp ca popă turcesc, fără de a fi în cele din urmă descoperit. Pe lângă acestea, ocaziune mai favorabilă de a libera pe prizonieri, nu putea gasi alta, soldaţii de pază erau puţini la număr şi pe aceştia putea să-i înlăture uşor, pe când dacă se întorcea Paşa cu regimentele sale, Lucia era pierdută, li-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

berarea prizonierilor ar fi fost imposibilă şi el descoperit şi legat alături de dânşii.

Dar locotenentul îşi aduse aminte că datoria lui nu era încă îndeplinită. Cu toată grija ce avea de Lucia de a o salva şi a se salva şi pe sine însuşi, totuşi nu putea pleca, el avea cunoştinţă de planul turcilor de a atrage prin viclenie pe români la pulberărie, şi prin urmare trebuia să renunţe la fugă, să stea pe loc să-şi facă datoria până la sfârşit, împiedicând dezastrul ce aştepta pe fraţii săi.

Dobre apăru in uşa cortului şi făcu o temenea până la pământ după cum se obicinueşte la turci.

— Apropie-te Dobre, ce vrei?

— Am venit să văz ce porunceşte d-nul Locotenent.

— Sst, făcu Pulbere, ducând degetul la buze, vorbeşte mai încet, eu sunt Marele Hogea, bagă bine de seamă să nu fie cineva pe aproape să ne asculte.

— Nu este nimeni, poţi vorbi fără grije.

— Ascultă Dobre, noi ne aflăm tot sub puterea turcilor şi trebue să scăpăm.

— Să fugim, zise Dobre foarte mulţumit la început, dar se răzgândi îndată şi rămase nehotărât.

— La ce te gândeşti Dobre?

— Mă gândesc să nu ne bănuiască santinelele când vor vedea că ne depărtăm prea mult.

Locotenentul văzând că Dobre se gândeşte la fugă, nu-i spuse nimic din cele ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

hotărâse şi lăsa să se crează că şi dânsul urmăreşte acelaş scop.

— Câţi soldaţi sunt cu toţii?

— Sunt unsprezece soldaţi şi un sergent, din aceştia doi păzesc pe prizonieri alţi doi sunt la uşa pulberăriei şi restul sunt răspândiţi prin corturi şi pe la bucătărie.

— Ca să putem fugi, trebue să-i ucidem pe toţi zise locotenentul.

— Dar noi suntem numai doi, obiectă Dobre căruia nu-i convenea să se expue.

— Tu a-i uitat Dobre că prizonieri sunt români, şi dacă facem socoteala lăsând pe ovreiul şi pe cel mai tânăr la oparte, ei sunt douăzeci şi cinci şi cu noi doi fac douăzeci şi şapte, prin urmare suntem câte doi pe un turc şi putem scăpa repede de dânşii.

— Aşa se poate, zise Dobre mai liniştit, admirând isteţimea locotenentului, dar prizonierii sunt legaţi, cum o să ne dea ei ajutor?

— Să-i deslegăm Dobre, şi iată cum: Tu să te apropii de prizonieri şi să le spui că eu sunt Locotenentul Pulbere, şi ei să fie gata că am venit să-i liberez. Să nu te sfieşti de loc, chiar dacă te vor auzi santinelele şi te întreabă ce a-i vorbit, să le spui că ştii şi tu câteva cuvinte de ale ghiaurilor, a-i înţeles?

— Da!

— Pe urmă să vii să-mi spui.

In aşteptarea lui Dobre, locotenentul trecu în revistă lucrurile ce se găseau în cort. Pe o măsuţă mică de campanie se afla cele trebuincioase de scris şi un sul de hârtie. De cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

riozitate Pulbere desfăcu sulul si pe prima pagină citi:

«Memoires du temps de la gherre des armées alliés Russo-Roumains».

In acest memoriu Paşa scrisese zi cu zi toate evenimentele mai însemnate şi activitatea sa personală din ziua când plecase din Constantinopol şi fusese numit ca şef al statului major al corpurilor de sub comanda lui Osman Paşa. Ultima notă din memoriu avea data de 29 August, adică ziua precedentă, ceia ce invedera corectitudinea cu care Paşa îşi ţinea memoriul.

Pulbere luă condeiul şi scrise:

«30 Aout 1877.

«Tout en remerciant l'aimable et brave «commandant, Cârjali Pascha pour son «amabilité je le prie de ne pas m'en «vouloir de, ce que je lui enlevé, sans «sa permission, les prisoniers Roumains «qui faisaint partie de mon bataillon du «quatrième regiment d'infanterie.

«J'ai l'honneur

«L-t Jean Pulbere

S'au în traducere pe româneşte suna astfel:

»30 August 1877.

«Mulţumind de ospitalitate amabi-«lului şi bravului comandant Cârjali Paşa, «îl rog să nu fie supărat că i-am luat «fără voia sa prizonierii români ce aparţi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/mdrr1901-1932

«neau companiei subsemnatului din Re-
«mentul 4 Infanterie

Cu onoare,
L-t Pulbere.

După ce termină de scris, strânse sulul după cum îl găsise şi îl aşează la loc pe măsuţă.

Dobre se furişă în cort.

— Ce veşti mi-aduci întrebă locotenentul?

— Am executat ordinul.

— Spune-mi cum a-i procedat.

— M'am apropiat de prizonieri şi am început mai înăiu să vorbesc cu santinelele, între altele i-am întrebat dacă ştie vre unul româneşte, şi după ce m'am încredinţat din spusele lor că nu ştiu nici un cuvânt, atunci am vorbit cu prizonierii.

— Ei şi ce le-ai spus?

— Că popa turcesc este d-l Locotenent Pulbere.

— Şi pe urmă?

— Atât.

— Cum? dintre ei n'a răspuns nici unul nimic?

— A răspuns sergentul: Am înţeles, şi apoi a zis tovarăşilor săi: Aţi auzit? să băgaţi de seamă.

— Bravo Dobre, a-i lucrat foarte bine, dar santinelele nu te-a întrebat ce ai vorbit cu prizonieri?

— M'a întrebat unul d'intrânşii şi i-am spus că am zis şi eu câteva cuvinte româ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistarenasterea.ro/mdrr1901-1932

neşti pe care le cunosc din auzite fără ca să le cunosc însă şi înţelesul.

— Şi te-a crezut?

— Da, a început să râză.

— Bine Dobre, acum pregăteşte un cuţit tăios.

— Am un cuţit- care taie foarte bine.

— Şeful de post unde este?

— L'am văzut ducându-se spre Pulberărie.

— Dar soldaţii ce fac?

— Unii dorm în cort, vre-o trei sunt pe la bucătărie, doi s'au dus să aducă coceni pentru boi.

— Să ne grăbim zise Pulbere mulţumit de raportul lui Dobre.

— Tu, urmă Pulbere să mergi înainte la prizonieri cu cuţitul ascuns sub mâneca tunicei şi eu voiu veni după tine, şi când îi auzi comanda mea «taie» să tai repede în mai multe locuri frânghia care leagă mâinele soldaţilor.

—Dar santinelele? întrebă bulgarul schimbându-se la faţă.

— Să n-ai nici o teamă când sunt eu lângă tine.

Dobre asigurat puţin, plecă spre grupul prizonierilor, Pulbere mergea la câţiva paşi după dânsul.

Când se apropiară, santinelele făcură Hogei salutul militar.

Pulbere le răspunse printr'o înclinare uşoară a capului.

Ochii prizonierilor scânteiau.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

Prin apropiere nu se vedea nici un soldat turc, momentul era potrivit şi locotenentul porunci scurt ; «Taie!»

-- In acelaş timp răsună două împuşcături şi ambele santinele căzură lovite de revolverul lui Pulbere.

Se produse o învălmăşală mare, soldaţi turci care se aflau în cort luară armele, cei cari erau răspândiţi alergară cu toţii şi se încinse o lupta crâncenă. Un turc împunse pe locotenent cu baioneta în spata dreaptă, dar şi el se întoarse şi-l răsturnă la pământ cu un glonţ.

— In câteva minute turcii fură ucişi până la unul şi românii rămaseră liberi şi stăpâni pe pulberărie şi pe toate proviziunile turcilor.

Cerul se curăţise bine de nori şi soarele desmorţea pământul umed cu razele-i calde şi strălucitoare.

Isbânda ar fi fost desăvârşită dacă Locotenentul Pulbere nu ar fi fost rănit. Rana lui era gravă deşi el nu-i dete atâta importanţă. Pierderea sângelui îi slăbea puterile şi cu toată stăruinţa Luciei de a-i pansa rana el refuza cu încăpăţânare.

— Nu-i nimic zicea el, zgârieturile de la războiu nu se ţin în seamă, trebue mai întâiu să ne facem datoria şi apoi să ne îngrijim de noi.

Trecuse aproape trei ore de la plecarea lui Cârjali Paşa, şi bubuiturile tunurilor care încetase mai înainte de plecarea lui, începură iarăşi a răsuna ca trăsnetele din nouri. Româ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ithdh1901-1932

nii cucerise reduta, şi cu toată oboseala şi pierderile ce suferise, au fost gata a răspunde unui nou atac.

La apropierea regimentelor lui Cârjali Paşa, ţevile tunurilor turceşti, care prăpădise atâţia români, erau în stăpânirea românilor, şi se întorseseră acum în contra turcilor şi făceau printre ei drumuri largi, răsturnându-i la pământ ca pe buşteni.

După vuetul necurmat al canonadei, numai putea fi nici o îndoială că la redute se da lupta decisivă. Românii se luptau ca leii să-şi păstreze poziţiunile câştigate cu sudori de sânge, iar turcii năvăleau să recucerească reduta pierdută.

Locotenentul Pulbere aruncase fesul şi anteriul şi devenise comandantul fortului minat, hotărât să aştepte aci sfârşitul evenimentelor. Dacă duşmani recurgeau la stratagema proiectată de a atrage pe români în cursă, el era la postul său gata a le zădărnici planul.

Din mica lui trupă, locotenentul luă măsuri pentru siguranţa fortului. Trimise doi soldaţi eclerori în partea de sud-vest să cerceteze terenul acoperit de porumburi, doi soldaţi fură instalaţi sus pe platforma fortului, cu îndatorirea de a priveghia în toate direcţiunile şi mai ales spre reduta Griviţa. La uşa pulberăriei postase două santinele, şi restul rămăsese în bivoac gata la orice semnal.

Acest mic aparat de pază, avea instrucţiuni să dea alarma la orice mişcare ce li s'ar părea suspectă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

Toate ar fi fost bune dacă locotenentul nu ar fi fost rănit, dar el se simţea rău, rana îi producea friguri şi se vedea silit să stea pe patul de campanie în cortul Paşei. Lucia sta lângă dânsul şi-l îngrija ca o mamă duioasă.

Era vremea mesei, soldaţii înconjurase cazanul cu pilaf şi primeau porţia de la Iţic, care îndeplinea serviciul de bucătar şi artelnic. Iţic era om prevăzător, el vrea să facă economie cu pilaful, împărţind porţiile mici şi din această pricină soldaţii se certau cu dânsul şi-i ziceau jidan sgârcit.

— Faciţi ichinimie moi, parcă noi ştim ce are să se întâmple? Poate D-zeu vrea să stăm toată iarna aici şi dacă pilatul se isprăveşte, eu trebue să mor de foame pentru voi? Dar soldaţii se deprinsese cu toanele lui Iţic şi petreceau tot timpul pe socoteala lui.

In timpul când era masa întinsă şi soldaţii mâncau cu poftă pilaful, de odată se auzi strigătul santinelei după fort.

Sergentul plecă îndată să vază ce este.

— Ce o fi văzut Mănăilă de strigă, zise soldatul Nicolae Graur către tovarăşul său Stoican.

— Poate că vin turcii, răspunse Stoican nepăsător, mâncând cu lăcomie.

— Taci moi Stoican, zise Iţic tremurând de frică, tu faci deja o glumă proastă.

— Ce glumă jupâne, n'auzi împuşcăturile?

In adevăr, Iţic auzi împuşcăturile apropiate şi coprins de frică o luă la fugă strigând:

— Trebue să spunem la d-l Locotenent că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vine primejdie mare, şi intră ca o bombă în cortul lui Pulbere.

Sergentul sosise şi el şi raportă locotenentului că spre reduta Griviţa se zăreşte venind o armată numeroasă.

Locotenentul se ridică cum putu mai repede şi se duse să se convingă singur de cele ce i se raportase.

După înălţimea fortului el văzu în zare mişcarea unei armate numeroase. Mai întâiu distinse pe turci, culoarea roşie a fesurilor semăna a un lac mare de-sânge ce inundase zarea, iar în urma lor se vedeau românii trăgând la salve de puşci.

Locotenentul Pulbere îşi adună în grabă soldaţii, scoborî la uşa Pulberăriei şi după ce examină fitilul care comunica cu praful de puşcă, lăsă aci pe soldatul Dumitru Paltin, şi-i dete ordin să dea foc fitilului când îi va face semn cu batista: I-a seama Paltine zise Locotenentul luând mâna soldatului, când vei vedea semnalul, să dai foc şi să te depărtezi cât vei putea mai repede. Bietul soldat, el nu ştia soarta care îl aşteapta, executarea ordinului ce primise era moartea lui sigură.

Locotenentul împreună cu ceilalţi o luă pe şesul ce se întindea în faţa fortului spre un stejar izolat unde hotărâse să se oprească. Dar locotenentul slăbit de răul ce-l mistuia, după ce mersese vreo sută de paşi, nu mai fu în stare să mai meargă, soldaţii îl ridi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdrr/1901-1932

caseră pe braţele lor, şi îl duseră aşa până la locul destinat.

Aci cu toate că era atât de slab în cât nu se mai putea ţine pe picioare, refuză totuşi să fie aşezat jos după cum stăruia Lucia, şi rămase în picioare cu faţa spre fort, sprijinit de ambele braţe de câte un soldat

In timp de o jumătate de oră cât stătu în această poziţiune nu vorbi nici un cuvânt, cu o nerăbdare vizibilă, strângea batista mototolită între degete şi nu-şi mai lua ochii după creasta fortului.

Vuetul depărtat se apropiase. Se auzea deslușit ropot de paşi şi glasuri de oameni, se văzură cei d'intâiu soldaţi, capul coloanei armatei turceşti fugind împrăştiată pe câmp, şi în sfârşit apăru tot grosul armatei înfrânte şi puse pe goană : Ofiţeri, Paşale, aplecaţi pe gâturile cailor fugeau în goană turbată încotro vedeau cu ochii. Intr'o ceată de călăreţi apăru şi Generalul Cârjali Paşa, pe falnicul său armăsar arab sburând ca o năluca printre rândurile soldaţilor săi. Paşa trase drept la cort, descăleca, intră înăuntru şi luându-şi memoriul încălecă şi fugi iarăşi în goana mare.

In câteva minute fortul era acoperit de turci.

Locotenentul Pulbere ridică mâna în care ţinea batista, faţa lui descompusă era luminată de o fericire nespusă : «Trăiască România», zise cu vocea aproape stinsă şi desfăşură batista în vânt. Trecu o clipă numai, apoi o sguduitură puternică clătină pământul şi un fum negru ca păcura cu o puz-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

derie de scântei umplu văzduhul Se văzu atunci: capete de oameni, mâini, picioare, bucăţi de carne aruncate la distanţe mari ca de forţa unui vulcan în erupţiune. Două mii de soldaţi din armata lui Ciurjali Paşa, peri de această grozavă catastrofă. Cetele răslețe ce mai rămăsese se mistuiră prin lanurile de porumburi, fugind îngrozite spre Plevna.

Armata română graţie locotenentului Pulbere scăpase de cursa ce o aştepta.

Pulbere era în ultimele momente, întinse mâna Luciei şi o privi cu ochii scăldaţi în lacrămi, numai putea vorbi; agonia îi luase graiul, prin acea privire nespus de dureroasă, iubitul ei îşi lua adio pentru totdeauna de la dânsa.

Lucia îi sărută mâna îngheţată şi îl ruga să vorbească, să-i spue măcar un cuvânt, dar el nu o mai auzea, genuchii i se îndoiră şi capul îi căzu pe piept.

Soldaţii îl aşezară jos pe mantalele lor şi îşi descoperiră capetele cu respect. Lucia plângea nebună de durere, pierderea iubitului ei, iar soldaţii plângeau pe salvatorul şi pe bunul lor camarad.

Se săpă o groapă chiar în locul acela şi corpul fu înmormântat cu o pioasă dragoste sub ramurile stejarului care îşi cernea ultimele frunze pe mormântul eroului.

Lucia se depărtă cu jale în suflet împreună cu ceilalţi tovarăşi, şi se duse la tabăra ocupată acum de români, unde se mai găsea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdar1901-1837

şi rămaşiţele regimentului lor. Ajunşi în tabără, un ofiţer raportă Generalului de sosirea lor, şi acesta dete ordin să fie aduşi în cortul său.

Tocmai acum înţelese Generalul din povestirea Luciei adevărata cauză a catastrofei, pe care el o credea ca un efect al întâmplării. Întrebată de General, Lucia povesti cu deamănuntul toate întâmplările prin care trecuse locotenentul Pulbere, întocmai după cum i le spusese dânsul, până în momentul exploziei, şi apoi moartea şi înmormântarea lui la tulpina stejarului

Adoua zi Generalul împreună cu toţi ofiţerii şi o companie cu drapelul regimentului, se duse la mormântul locotenentului şi îi făcu onorul militar. Generalul dete ordin de zi pe întregul corp de armată, prin care se aducea laudele meritate bravului Locotenent Ion Pulbere, mort în războiul pentru independenţa Patriei.

După cum hotărâse locotenentul, i se dete lui Dobre pentru serviciile sale o recompensă în bani şi fu lăsat liber împreună cu cantinierul Iţic, iar soldatul Lucian Bujorel, în urma unui examen medical, care îl găsi debil şi impropriu de a mai continua serviciul militar, i se dete voie a se reîntoarce în ţară. Era şi timpul căci Lucia în curând era să fie mamă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

XVIII

In prima sesiune a Curţei cu juri se judeca şi procesul fraţilor Ardeleanu.

Ca de obiceiu, la judecarea proceselor criminale, lumea iubitoare de senzaţii se grămădeşte prin sălile de şedinţă ale tribunalelor, ca la adevărate spectacole, mai ales că asemenea spectacole sunt scutite de plată.

Mai mult ca ori când, în ziua judecărei procesului fraţilor Ardeleanu, sala şedinţelor era arhiplină de lume. Se găsea aci adunată lume din toate clasele societăţei. Nici sexul frumos n'a lipsit de la această şedinţă interesantă, multe dame din elita oraşului ocupau fotoliuri în primul rând, atrase de curiozitatea de a fi faţă la judecarea unui ucigaş pe care îl întâlniseră adesea în echipagii elegante şi care încărcat de onoruri oficiale fusese atât timp conducătorul temut şi invidiat al oraşului.

Din cauza îmbulzelei publicului, căldura

Muzeul Digital al Romanului Românesc

era sufocantă, damele agitau molatic evantaiurile ca aripile unor fluturi mari, răspândind împrejur mirosuri de parfumuri plăcute în aerul cald şi viciat al sălii Toată lumea aceia grămădită aştepta cu nerăbdare deschiderea şedinţei. Procesul promitea să fie interesant, mai cu deosebire că Ardeleanu va fi susţinut de avocatul George Spineanu, o celebritate a baroului din timpul acela, venit din Bucureşti într'adins pentru acest proces.

Prin vasta sală a paşilor pierduţi, abia mai putea pătrunde câte un nou sosit. Publicul împărţit în grupuri discuta gălăgios diferite chestiuni făcând un vuet neîntrerupt şi monoton ca sborul unei legiuni de bondari, iar alţii se mişcau cu neastâmpăr de la un loc la altul, împingând pe unii şi pe alţii spre a-şi face loc de trecere. Uşierii pătrundeau cu anevoie ducând grăbiţi teancuri de dosare sau servind pahare cu apă prin birouri.

— Faceţi loc domnilor, se auzi vocea uşierului, şi pe uşa din fund intrară în sala şedinţei fraţii Ardeleanu între puscile soldaţilor.

Se produse atunci un murmur mare şi lumea se ridică după scaune să vază mai bine pe criminali.

Cei doi fraţi mai mici ai lui Ardeleanu, păreau sdrobiţi cu totul de greutatea crimei ce săvârşise. Slăbiţi, cu feţele scofâlcite, ochii stinşi şi afundaţi în orbite stau cu capetele

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ev.scarisoreanu.ro/mdrr1901-1932

plecate, în atitudinea păcătosului care cere îndurare.

Ardeleanu însă, deşi mai galben ca de obiceiu şi cu părul în dezordine, înfrunta cu îndrăsneală privirea publicului.

Preşedintele şi juriul intrară în şedinţă.

Se făcură formalităţile obicinuite, apoi grefierul citi în auzul tuturor actul de acuzare.

Prin acel act se făcu mai întâiu istoricul crimei săvârşită cu şase ani mai înainte când fostul său tovarăş anume Nicolae Juncan fusese omorât şi îngropat în subterana castelului şi apoi se istorisea amănunţit omorul lui Constantin Movileanu, săvârşit cu 21 de ani mai înainte.

Lăsând la oparte prea multele detalii citite de grefierul Curţei, vom da aci numai părţile cele mai principale, rezumatul faptelor din acel act.

Era în primul an când Ardeleanu cumpărase moşia Movileni, bogat şi mulţumit de poziţiunea sa, uitase după cum am arătat în alt capitol tot trecutul său şi ascuns după perdeaua vremei care acoperea faptele bune şi rele ale oamenilor, medita în linişte la aspiraţiuni noui, căuta drumul cel mai scurt, care să-l ducă la cea mai înaltă treaptă a gloriei. Nu putea bănui şi nici nu-i trecea prin minte că în curând se va ridica în faţa sa spectrul crimei, cu dovada cea mai grozavă, spre a-i tulbura liniştea şi a i se pune curmeziş năzuinţelor sale.

Ardeleanu avea nevoie de un scutar la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromanaveche.ro/mdrr1901-1932

turmele sale de oi şi trimesese veste în toate părţile mărginaşe spre a-i găsi un asemenea servitor.

După câteva zile veni la curtea sa omul căutat şi Ardeleanu dădu ordin să-l trimită în biroul său. Omul ce se înfăţişă era Nicolae Juncan, un ţăran bătrân cu cămaşa unsuroasă după cum poartă toţi ciobani şi când dete cu ochii de Ardeleanu, nu-si putu stăpâni mirarea recunoscând pe fostul său tovarăş de ciobănie, pe acela care omorâse cu o lovitură de măciucă pe baciul stânei. Atât a fost de ajuns ca Ardeleanu, spre a nimici dovada primei sale crime, să comită pe a treia, punând la cale uciderea lui Nicolae Juncan.

Chiar în noaptea aceia doi oameni s'au coborât pe tăcute în subterana castelului şi n'a mai eşit decât unul; Ion Mogoş Ardeleanu, iar cel'lalt Nicolae Juncan, dovada crimei, a rămas pe veci în adâncime şi nimeni n'a mai aflat de urma lui.

Grefierul citi apoi peripeţiile dramei de la Castelul Movileni, când cu 21 ani mai înnainte fusese omorât proprietarul moşiei Constantin Movileanu.

Partea aceasta interesând mai mult pe cititori, vom da în întregime interogatorul luat criminalului de Preşedintele Curţii cu juri.

Ardeleanu în faţa justiţiei se transformase cu totul. Nimeni nu mai recunoştea în acest om pe senatorul diplomat, pe prefectul autoritar şi în sfârşit pe bogătaşul plin de trufie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

Nimic, nici o urmă nu mai rămăsese din toate acestea, masca omului de lume era înlăturată, şi rămăsese tipul original al celui mai ordinar criminal.

După ce se sfârşi citirea actului de acuzare se începu interogatoriul:

— Răspunde acuzatule Ardeleanu, întrebă Preşedintele, ce meserie a-i avut mai înainte de a intra în serviciul răposatului Movileanu?

— Am fost cioban la oi în satul Ungureni din Transilvania, răspunse cu nepăsare Ardeleanu.

— Pentru ce a-i lăsat oile şi a-i venit în România?

— Am fugit să nu mă prinză, fiindcă omorâsem pe baciul stânei.

— Şi după ce a-i trecut graniţa în România, a-i mai fost în serviciul cuiva?

— Nu, am intrat argat de curte la Movileanu.

Unul din juraţi rugă pe Preşedinte să întrebe pe acuzat, ce simbrie primea şi dacă era mulţumit de stăpânul său. Preşedintele făcu întrebarea şi Ardeleanu răspunse:

— Eram tocmit cu doi spre zece galbeni pe an, un rând de haine, două perechi de opinci şi mâncare, destul de eftin mărăi Ardeleanu.

— Cum se purta răposatul cu argaţii? vă da simbria şi celelalte după cum eraţi învoiţi?

— Da, era om cum se cade şi plătea la fiecare dreptul ce i se cuvenea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir1901-1932

— Atunci pentru ce l-aţi omorât, nu va fost milă de bunătatea lui?

— Mai milă mi-a fost de mine că eram tânăr şi argăţeam, pe când el era bătrân şi putred de bogat.

— Care va să zică urmă Preşedintele, l-aţi omorât ca să-i luaţi averea?

— Vedeţi bine că pentru bani l-am omorît.

— Ştieai că răposatul avea bani strânşi?

— Ştiam că are mulţi bani şi numai aur.

— Unde ţinea răposatul bani?

— In casa de fier.

— A-i deschis vre-o dată casa de bani, şi a-i văzut ce este într'ânsa?

— Nu, dar într'o zi am intrat cu un braţ cu lemne în odaie: casa era deschisă şi am văzut fişicuri de aur.

— Şi ce a-i cugetat atunci?

— M'am gândit să-l omor şi să-i iau bani.

Publicul începu să murmure.

Preşedintele porunci să se facă tăcere.

— Dar, urmă Preşedintele către acuzat, nu te-ai gândit că odată vei fi descoperit şi trimis la ocnă pentru omor?

— Hm! mârâi Ardeleanu: Dacă omoram şi pe ticăloşii ăştia, şi arătă cu mâna pe fraţii săi, n'aşi fi fost descoperit.

— Dar crima nu se poate ascunde nici odată vinovatule; mai curând sau mai târziu D-zeu scoate la iveală pe ucigaş şi legea îl pedepseşte ca să-şi ispăşească păcatul. Crezi în D-zeu întrebă Preşedintele?

— Am crezut până acum.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ridh1901-1932

— Atunci cum de nu te-ai gândit la păcat?

— M'am gândit, dar auzisem de la un popă că se răscumpără păcatele cu bani şi mi-am zis: că dacă voiu da un fişic din aurul lui Movileanu, voiu putea dobândi iertarea păcatului, chiar de la un Episcop.

— Şi când a-i devenit bogat, a-i plătit să-ţi ierte crima?

— Da.

— Ei bine vinovatule, acum trebue să fii încredinţat că iertarea nu se capătă nici odată cu bani şi proba e că te găseşti astăzi în faţa justiţiei. Povesteşte acum cum a-i făptuit omorul?

Pe faţa lui Ardeleanu se iveau brobonele de năduşală, pântecile lui voluminos il obosise. Ce să vă mai spun răspunse cu obrăznicie, n'am spus odată judecătorului de instrucţie.

— Trebue să repeţi şi în faţa noastră, ceiace ai spus judecătorului de instrucţie, porunci Preşedintele.

Ardeleanu mârâi şi îşi şterse fruntea cu batista, apoi începu:

— Boerul de câteva zile era cam bolnav, şi fiindcă rămăsese singur, într'o Joi seara mă chemă sus şi îmi zise să mă culc în odaia de alături a cucoanei, sau mai bine zis a ţiitoarei căci nu erau cununaţi; că poate peste noapte să aibe nevoie de serviciul meu.

— Dar unde plecase cucoana, întrebă Preşedintele?

— Era însărcinată şi se dusese de mai mult

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicuvalcea.ro/index/1901-1932

timp să nască la o soră a ei în Moldova, dar din cauza naşterei a murit, şi acolo a rămas. Boerul primise scrisoare de la sora ei, prin care îi făcea cunoscut că lăhuza, după ce născuse o tetiţă a murit şi îi cerea parale pentru întreţinerea ei, şi poate că i-ar fi trimis dacă nu-i luam zilele.

— De unde a-i aflat toate acestea?

— Boerul spusese bucătăresei şi eu am aflat de la dânsa.

— Zici că boerul avea bucătăreasă?

— Da, şi era de multă vreme în serviciul său.

— Atunci pentru ce n'a chemat-o pe dânsa să doarmă în odaia cucoanei?

— Fiindcă lipsea şi ea; fusese chemată în ziua aceia de o rudă bolnavă la Ploeşti, şi atunci răposatul cum era cam bolnav, ca să nu fie singur într'atâtea odăi, m'a chemat pe mine.

— Ei şi pe urmă?

— Eu văzusem de cu ziua bani grămădiţi în casa de fier, şi când mi-a zis răposatul să mă culc sus; mi-am şi pus în gând să-i omor, mai ales că lipsea şi bucătăreasa. M'am dus atunci la ăştia, şi cu un gest arătă pe fraţii lui, şi am pus la cale omorul; ei cam cârmeau la început, dar când le-am spus de grămezile de aur din casa de bani, a primit în sfârşit să-mi ajute. Nu-i vorbă că puteam să-l omor eu singur, ca să-mi rămâie mie toţi banii, dar m'am gândit că poate singur n'aşi fi răuşit să fac să dispară urmele omorului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce înţelegi prin cuvintele: să dispară urmele omorului, întrebă Preşedintele?

— Adică să ascunz stârvul într'un loc unde să nu-l mai găsească nimeni şi să şterg orice urmă de sânge.

— Şi cu procedarea aceasta, credea-i că ascunzi urmele crimei?

— Aşa credeam eu atunci, de altfel am şi răuşit, căci s'a căutat în toate părţile, s'a cercetat câteva săptămâni şi negăsindu-se nimic a rămas lucrurile baltă, căci pe atunci procurorul şi judecători nu erau aşa de curioşi ca d-voastră să ştie şi să afle toate?

— Părerile acuzaţilor nu interesează justiţia, întrerupse Preşedintele; istoriseşte cum a-i comis crima?

— După cum poruncise boerul, începu Ardeleanu, m'am urcat sus şi am intrat în odaia cucoanei şi m'am culcat pe scânduri la gura sobei.

— Domnule Preşedinte, interveni avocatul Spineanu; vă rog întrebaţi pe acuzat: Mai înainte de a se urca sus în odaia unde urma să doarmă, ce preparaţiuni a mai făcut?

Preşedintele făcu întrebarea acuzatului.

Ardeleanu se gândi puţin apoi zise: Nu am făcut nici o preparaţie, dar aveam o sticlă cu rachiu ascunsă în eslea vitelor, m'am dus şi am luat sticla cu mine în odaie, şi am băut tot rachiul dintr'însa.

— Pe urmă?

— M'am culcat la gura sobei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir/1901-1932

— Boerul se culcase când a-i intrat în odaia cucoanei ?

— Nu, era la birou, a scris aproape un ceas, apoi s'a culcat.

— De unde ştii că a mai stat un ceas ?

— Fiindcă eu auzeam orice mişcare, uşa care comunica cu odaia dumnealui era deschisă.

— A-i lăsat'o deschisă într'adins ?

— Aşa a poruncit boerul, să o las deschisă ca să auz mai bine când o striga, şi după ce s'a culcat ; cum a pus capul pe pernă, a început să sforăie de răsuna odaia. Am mai stat ca un ceas până când am crezut că l'a coprins bine somnul, apoi m'am sculat binişor, am scos cuţitul de la brâu şi m'am apropiat în vârful degetelor de pat ; boerul dormea dus, era cu faţa în sus.

— In odaie era întuneric, întrebă Preşedintele ?

— Ardea o candelă la icoane, dar lumina slab de tot, m'am aplecat puţin că să-i văz gâtul, apoi am apăsat cuţitul şi i-am tăiat beregata.

Un murmur de groază răsună în toată sala, o damă leşină şi fu scoară afară pe braţe, mişcarea şi sgomotul sili pe Preşedinte să suspende şedinţa pentru zece minute.

La redeschiderea şedinţei publicul se liniştise.

— Urmează acuzatule, zise Preşedintele.

Ardeleanu reîncepu povestirea cu acea nepăsare propie a ocnaşilor :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir/1901-1932

— După ce i-am retezat beregata, boerul a mai horcăit de vreo două ori şi a murit. Mi-am şters cuţitul de sânge pe ciarşaful de la pat, apoi am căutat în hainele boerului, am luat cheia de la casa de bani, am deschis-o şi după ce am luat jumătate din fişicurile de aur, le-am legat într'o basma, am închis casa le loc şi am băgat cheile de unde le luasem în buzunarul boerului, ca să nu bănuiască fraţii mei că umblasem la casa de fier.

— Pentru ce n'ai luat toţi banii, întrebă Preşedintele?

— Fiincă trebuia să le dau şi fraţilor mei ceva, dar partea cea mai mare vream s'o iau eu, numai restul ce lăsasem să-l împărţim între tovarăşi.

— Vreai să furi şi din partea tovarăşilor, observă Preşedintele!

— Mie 'mi se cuvinea partea cea mai mare zise Ardeleanu, fiindcă eu am făcut ce era greu de făcut, şi ca să nu mai am ceartă cu ei, mi-am luat partea mai înainte.

— Urmează mai departe, zise Preşedintele.

— După ce m'am asigurat de bani pe care i-am ascuns în sală sub o ţoală, m'am scoborât în curte. Fraţii mei păzeau intrarea la uşa de jos, le-am făcut semn să vie după mine, am zăvorit uşa în urma noastră şi ne-am urcat sus.

— Nu mai era nici un alt servitor în curte?

— Mai era vizitiul, dar nu dormea la curte; seara după ce adăpa caii şi umplea eslele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statrinsiwoma.ro/mdrr1901-1932

de fân, pleca să doarmă acasă, fiindcă era chiar de acolo din sat.

— Avea voia stăpânului să doarmă acasă?

— Da, aşa era învoit.

— Acum urmează mai departe. A-i spus că v-aţi urcat câteşi trei în odaia unde săvârsişeşi crima?

— Da.

— Şi pe urmă?

— Mai întâiu am deschis casa de bani şi am împărţit tot ce am găsit într'însa.

— A-i spus la început, întrerupse Preşedintele, că în odaie era lumina slabă, cum a-ţi văzut să împărţiţi banii.

— Am uitat să vă spun că am aprins o lumânare după măsuţa de noapte a boerului.

— Şi după ce a-ţi făcut împărţeala cât v'a venit de fiecare?

— Câte două zeci mii de galbeni, afară de cinci zeci mii pe care îi luasem mai înainte, aceştia erau tot partea mea.

— Va să zică, întrebă Preşedintele, răposatul avea în casa de bani o sută zece mii de galbeni.

— Da, atât.

In sală se făcu mişcare, se auzeau exclamări de mirare şi convorbiri.

Preşedintele sună clopoţelul să se facă tăcere, publicul se linişti repede.

— Spune acuzatule ce a-ţi mai făcut după ce a-ţi împărţit banii?

— Am înfăşurat pe răposatul în velinţele din pat, apoi fraţii mei l'au ridicat şi l-au

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dus în hrubă, după cum eram înţeleşi şi l-am îngropat sub scară.

— De ce l-aţi îngropat acolo şi n'aţi găsit alt loc?

— Fiindcă era cel mai ascuns loc, acolo n'a pătruns vr'odată nici măcar lumina unui felinar.

— Şi după ce l-aţi îngropat ce a-ţi mai făcut?

— După ce l-am îngropat, am spart geamurile şi am îndoit fiarele de la o fereastră de la subsol care da într'o cameră, am scos din balamale uşa cămărei care comunica cu sala de jos, ca să se crează că pe acolo au pătruns hoţii în casă, apoi ne am urcat sus şi am scos scoaba de la încuetoarea uşei de culcare, spre a se bănui că uşa a fost deschisă prin împingere din afară înăuntru şi după ce am condus pe fraţii mei până la uşa sălei de jos, ei au eşit afară şi eu am încuiat uşa în urma lor. După ce m'am văzut singur, mi-am luat bani care-i ascunsesem şi am eşit prin fereastra spartă de noi

Cam pe la ce oră a-i săvârşit omorul întrebă Preşedintele?

— Nu-mi aduc bine aminte, dar ştiu atât că după ce isprăvisem cu toate câte spusei, când am eşit din casă m'am uitat la ciasul din perete şi arăta 12 şi jumătate.

— Pe urmă după ce a-i luat bani şi a-i eşit pe fereastră, ce ai mai făcut?

— M'am dus în fundul livezei şi am îngropat bani la rădăcina unui nuc mare care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

este şi astăzi, apoi am venit la curte şi am intrat în grajd unde dormeam de obiceiu.

— Fraţii tăi ce se făcuseră?

— Erau culcaţi în grajd, dar nu dormeau, nici nu s'a prins somnul de genele noastre, toată noaptea ne-am chibzuit cum şi ce fel să răspundem când vom fi întrebaţi de oamenii stăpânirei.

— A doua zi când s'a luminat ce a-ţi făcut?

— Am aşteptat câteşi trei în grajd până a venit vizitiul, căci el venea foarte de dimineaţă şi de multe ori ne scula din somn, în dimineaţa aceia ne-am prefăcut că dormim şi el când a venit, ne-a strigat din uşa grajdului.

— Vizitiul a venit mai de dimineaţă ca de obiceiu?

— Era în zori de ziuă, cam aşa venea el de regulă.

— Şi după ce a-ţi eşit din grajd ce a-ţi făcut, întrebă Preşedintele?

— Am început fiecare să ne facem serviciul, am curăţit grajdul, am dat mâncare şi apă la boi, am încărcat căruţele cu gunoiu, şi în sfârşit lucram ca în toate zilele ca şi când nu se întâmplase nimic.

— Dar, întrebă Preşedintele, vizitiul n'a observat nimic?

— Vizitiul nu putea să observe nimic, afară numai dacă s'ar fi dus prin dosul caselor ca să vază fereastra spartă, dar pe acolo nu se ducea nimeni şi afară de asta, el ştia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că boerul e cam bolnav şi nu i se părea ciudat că nu-l vede prin curte.

— Atunci cum s'a dovedit că boerul fusese omorât?

— S'a dovedit tocmai după prânz când a venit Logofătul cu bani încasaţi de la nişte târle de oi. Cel dintâiu a bănuit Logofătul că boerul a păţit ceva de vreme ce nu discuiase uşa până în vremea aceia, apoi bănuiala lui a spus-o şi vizitiului, şi în cele din urmă ne-a chemat şi pe noi, şi ne-am unit cu toţi să spargem uşa şi să vedem ce face boerul.

Atunci fratele Mihai cel mai mic s'a dus la tăetor, a venit cu toporul şi în câteva lovituri a dărâmat uşa şi am intrat cu toţi în casă. Este de prisos să mai spun ce boerul nu s'a găsit nici într'o odaie. După ce am răscolit toată casa de sus până jos, am rămas cu toţi încredinţaţi că boerul a fost jefuit şi răpit de hoţi prin fereastra spartă.

Logofătul a încălecat calul şi a plecat la Ploeşti să dea de veste procurorului, iar noi am rămas aşteptând în curte întoarcerea logofătului. In vremea asta a sosit şi bucătăreasa de la oraş, şi când i-am spus cele întâmplate, a început să plângă şi să blesteme pe tâlhari care a omorât pe bunul ei stăpân.

— D-nul Procuror a sosit curând, întrebă Preşedintele?

— Cam după două ceasuri.

— Şi ce constatări a făcu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Impreună cu d-l Procuror a mai venit i alţi judecători, răspunse Ardeleanu, venise i sub-Prefectul, Primarul, Consilieri, Călă-aşi şi o mulţime de ţărani din sat, se um-luse curtea de oameni. Au intrat în casă, u căutat prin odăi, s'au urcat în pod, au nai căutat apoi prin ogradă, pe la fânărie, rin toată livada dar n'au găsit nimic. După tâta căutare zadarnică a început să ne cer-eteze pe fiecare în parte, dar toţi am răs-uns la fel : că am dormit şi n'am auzit ni-nic. In urmă a dat ordin să ne ia pe toţi ervitori casei să ne ducă la Ploeşti; ca să ie cerceteze a doua zi, fiindcă se apropia eara şi d-l Procuror se grăbea să plece.

Două luni de zile, urmă Ardeleanu am tat închişi la secret, în vremea asta ne-a ercetat în fiecare zi, ne-a bătut, ne-a schin-iuit cum a vrut, dar n'au putut să afle ni-nic de la noi şi în sfârşit după două luni ie-a pus în libertate.

— Când v'aţi văzut liberi ce a-ţi făcut, în-rebă Preşedintele ?

— Ne-am întors în sat la Movileni să ne uăm bani de unde îi ascunsesem, dar ca să nu dăm de bănuit, ne-am angajat să tăem tânjini la o pădura din apropiere.

Am tăiat vreo două săptămâni în pădure apoi când ne-a venit bine, într'o noapte, ne-am dus şi am desgropat bani şi a doua zi am plecat la Bucureşti.

In Bucureşti am deschis o cârciumă la ca-pul podului Mogoşoaei, cu firma la «Trei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/?an=1901-1932

fraţi Ardeleni» şi am ţinut-o trei ani, apoi ne-am despărţit ; eu m'am făcut arendaş, şi mai târziu proprietar de moşie, iar fraţi mei a cumpărat locul unde şi-a clădit restaurantul şi berăria cea mare de astăzi.

Aci se sfârşi interogatoriul acuzatului Ion Ardeleanu pentru ziua aceia, juriul fiind obosit Preşedintele ridică şedinţa, rămâind continuarea pentru ziua următoare.

A doua zi îmbulzeala era şi mai mare, lumea se aduna din toate părţile să afle rezultatul procesului. Damele n'au lipsit nici de la această şedinţă, bine înţeles cu toaletele schimbate, împrăştiind cu evantaiurile acelaş aer parfumat şi aromitor.

Preşedintele şi membri juriului luară loc pe fotoliuri.

Interogatoriul începu. In sală se făcu o linişte adâncă.

Preşedintele desfăcu o hârtie ce avea pe biurou, apoi adresându-se lui Ardeleanu :

— Spune acuzatule, prin ce împrejurare acest Testament al răposatului Movileanu s'a găsit în lada dumitale de bani ?

— Testamentul acela l am luat odată cu bani din lada de fier în noapta când l-am omorât pe răposatul.

— Pentru ce l-ai luat şi mai ales pentru ce l-ai păstrat atâta timp ?

— Câţiva ani l-am ţinut printre hârtiile mele fără nici un scop, nici eu nu pot să-mi dau seama pentru ce nu l-am distrus chiar de atunci, mai ales că era un act care mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatrafic.ro/muro/mdrr1901-1932

putea compromite, dar mai târziu mi-a prins bine.

— Cam ce bine a putut să-ţi prinză un testament care nu te privea câtu-şi de puţin, întrebă Preşedintele ?

— Prin mijlocirea acestui testament am devenit proprietarul moşiei Movileni şi iată cum : După doi spre zece ani de la moartea răposatului, eu dispuneam de un capital mare. Cumpărasem o moşie şi căutam să mai cumpăr şi alta. Intr'una din zile, căutând prin actele mele, dădui de testamentul răposatului, îl şi uitasem şi găsindu-l tocmai atunci când eu căutam să cumpăr o moşie, mi-am adus aminte de Movileni. Moşia răposatului o ştiam, era o proprietate după placul meu, dar nu ştiam dacă se vându-se sau o stăpânea moştenitori din Testament. M'am hotărât să mă informez şi fiindcă nu aveam prin cine să capăt deslușiri mai bune, am plecat chiar eu la Ploeşti.

— Nu te-ai temut ducându-te la Movileni că va recunoaşte cineva pe fostul argat al răposatului, întrebă Preşedintele ?

— Cât despre asta... n'am avut cea mai mică teamă, stătusem prea puţin în sat şi apoi mă schimbasem cu totul şi eram foarte sigur că nu mă va recunoaşte nimeni.

La Ploeşti continuă Ardeleanu, am aflat că moşia Movileni în lipsă de alţi moştenitori mai apropiaţi, trecuse în stăpânirea unui nepot al răposatului care trăia la Paris, iar moşia o avea arendată la alţi. Mai aflai tot atunci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir-1901-1932

că acel nepot dăduse vestea că ar fi fost dispus chiar să vânză moşia dacă se găsea vr'un amator, şi cum eu eram unul, îndată ce m'am înapoiat la Bucureşti, am şi scris proprietarului rugându-l să-mi comunice preţul de vânzare.

— A-i spus, întrerupse Preşedintele, că prin mijlocirea testamentului a-i devenit proprietarul moşiei Movileni?

— Da, urmă a spune Ardeleanu, fiindcă după ce a venit proprietarul de la Paris, am început tocmeala din nou, el stabilise preţul moşiei la suma de opt zeci de mii de galbeni, şi eu l-am silit să mi-o dea cu cinci zeci de mii de galbeni.

— Explică-te acuzatule cum a-i putut sili pe proprietar să renunţe la aproape jumătate din costul moşiei?

— Iată cum, răspunse Ardeleanu: I-am spus că moşia aceasta e cu belea, m'am prefăcut că mi-am schimbat ideia de a mai cumpăra o moşie a cărei vânzare nu prezintă garanţii solide pentru cumpărător, i-am spus în sfârşit că sunt informat că există un Testament al răposatului, care lasă moşia şi aproape toată averea femeei cu care trăise mulţi ani în casă, şi ca să-l încredinţez i-am dat să citească o copie ce avusesem grija să o scot după Testamentul original.

Unul din juraţi, rugă pe Prezident să se dea citire Testamentului.

Prezidentul citi:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarhivelor.ro/mdr1901-1932

TESTAMENT.

«Astăzi 6 ale lunei Făurar, anul 1856, la ceasul 9 seara.

Cu mila lui D-zeu, eu mai jos iscălit cu mâna mea, fiind sănătos la minte, dar simţindu-mă bolnav cu corpul şi neştiind când va veni ceasul sfârşitului, am alcătuit acest Testament în coprinderea după cum mai la vale urmează :

Nefiind căsătorit cu Smaranda născută Cioranu, după cum sunt datinele creştineşti, (şi rog pe D-zeu să mă erte pentru acest mare păcat) şi fiindcă am trăit cu dânsa doi spre zece ani, fiindu-mi tovarăşe credincioasă şi luând-o de la părinţi cu făgăduiala, că va fi soţia mea, vreu să îndrept această greşală, mai cu osebire că acum în urmă, credincioasa mea a dat naştere la o fetiţă cu numele de Lucia, de aceia toată averea mea atlătoare în fiinţă la moartea mea, va rămâne de veci moştenire Smarandei şi fiicei mele Lucia.

Nepotului meu Eliad Movileanu, fiul răposatului meu frate Dimitrie Movileanu, singurul moştenitor de sânge ce am din familia mea, fiindcă a stat departe de mine şi fiindcă şi-a părăsit ţara părinţilor săi unde s'a născut şi a văzut lumina zilei, să i se dea numai o mie de galbeni din bani ce se vor găsi în casă.

Credinciosului meu logolăt Pulbere, i-am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dăruit o sută două zeci de pogoane din moşia mea pe care le stăpâneşte şi vor fi ale lui de veciu.

Iar Smaranda soţia mea înaintea lui D-zeu, va da pentru întreţinerea bisericei din Movileni şi pentru plata servitorilor acestei sfinte biserici ; câte o mie de galbeni pe fiecare an, îngrijind să se facă şi cele de trebuinţă pentru sufletul meu. Şi dacă va urma aşa, să fie binecuvântată şi D-zeu să o aibă în sfânta lui pază. Amin».

Constantin Movileanu

Sfârşind de citit, Prezidentul făcu semn acuzatului să continue mai departe.

Ardeleanu începu : După cum prevăzusem, proprietarul moşiei citind copia după Testament, fără a mai discuta ceva, a primit preţul ce-i oferam, şi s'a prefăcut la rândul său că e plictisit de atâta tocmeală; în realitate însă, era teama că acest Testament există, mai ales când ştia că unchiul său îl ura fiindcă era un destrăbălat, un cheltuitor şi trăia în ţări streine, de aceia s'a grăbit să pue mâna pe cei cinci zeci de mii de galbeni şi să plece cu primul tren la Paris. Vedeţi dar că am avut dreptate când v'am spus că prin mijlocirea Testamentului m'am făcut proprietarul moşiei raposatului. Trebue să recunosc însă, că dacă distrugeam Testamentul de la început, astăzi nu aşi fi fost în faţa Curţii cu juri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901 1932

— Te-a orbit D-zeu, răsună o voce din public.

Ardeleanu tresări, recunoscu vocea bătrânului Pulbere.

Interogatoriul lui Ardeleanu se terminase şi Preşedintele suspendă şedinţa pentru zece minute.

Nerăbdarea publicului creştea cu cât se apropia pronunţarea sentinţei. La redeschiderea şedinţei se începu cercetarea fraţilor mai mici ai lui Ardeleanu, învinuiţi ca partaşi la crimă şi ca tăinuitori ai falşificatorilor de bani: Romulus Ardeleanu şi Ungurul Ianoş.

Vom trece peste declaraţiunile lor, ne fiind atât de interesante pentru cititori.

Veni rândul acuzării.

Rechizitoriul a fost o operă de nimicire pentru criminali.

Aproape două ore publicul emoţionat la culme asistă la desfăşurarea dramei petrecută la Movileni cu atâţia ani în urmă.

Procororul General, un magistrat încercat şi profund cunoscător al sufletelor, ştiu să unească doctrina legei cu sentimentele omeneşti, să pue în lumină gestul feroce al criminalului şi să formeze în auditoriu convingerea adâncă că omorul săvârşit de fraţi Ardeleanu e o excepţie fără precedent şi ca atare nu se poate erta nici de lege nici de oameni, şi terminând rugă juriul să curăţe societatea de putrigaiul infectat al crimei şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir1901-1932

să condamne pe ucigaşi la muncă silnică pe viaţă.

După o mică pauză se dete cuvântul apărării.

Steaua baroului străluci aproape o oră în incinta curţei.

Cuvintele inspirate ale celebrului avocat, ondulau în tăcerea desăvârşită a sălei ca o muzică cerească. Pledoria lui fermeca publicul şi pe toţi membri baroului care veniseră să asiste la această şedinţă.

Damele adânc emoţionate, ascultau cu inimile palpitânde şi cu ochi plini de lacrămi.

Ilustrul avocat îşi făcuse datoria, ridicase apărarea la înălţimea talentului său, dar ce mai putea face faţă de faptele mărturisite cu atâta cinism de clientul său?!

La sfârşitul pledoriei, marele avocat făcu apel la generozitatea juraţilor să dea împrejurări uşurătoare pentru clientul său şi cu aceasta procesul se termină şi juriul trecu în camera de consiliu.

Publicul sub impresia strălucitei pledoarii îşi manifesta admiraţia către ilustrul avocat.

După o oră de deliberare, Curtea: Condamnă pe fraţi Ardeleanu la munca silnică pe viaţă.

Aplauzele repetate ale publicului consfiinţi verdictul juraţilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvaniei.ro/mdrr1901-1932

In vagonul penitenciar care ducea pe criminali la ocnă, se afla şi Romulus, fiul lui Ion Mogoş zis Ardeleanu, condamnat la cinci ani închisoare, împreună cu Ungurul Ianoş pentru falşificarea banilor statului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii-1901-1932

XIX.

Castelul din Movileni după arestarea lui Ardeleanu, rămăsese aproape pustiu. Uşile au fost închise sub sigiliul tribunalului, iar servitorii concediaţi din serviciu, s'au răspândit în lume, căutându-şi fiecare existenţa în altă parte.

In salonul verde, mobilele aurite şi toate celelalte lucruri de artă, rămăseseră neschimbate de la locurile lor. Se mai zărea ici colo câte un mic obiect uitat la eşirea pripită a vreunui invitat. Frumosul buchet de camelii şi de roze pe care Cornelia îl primise de la logodnicul ei, acum veşted, zăcea acolo aruncat pe parchet alături de o batistă fină brodată cu iniţialele numelui ei, iar pe covorul ce acoperea estrada improvizată din mijlocul salonului, unde în noaptea fatală tineri aşteptau bine-cuvântarea preotului, se mai vedeau încă imprimate în pluşul moale, urmele mici ale acelia ce fusese regina serbărei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Tot aci în atmosfera acestei camere s'a stins ultimul cuvânt vesel al logodnicei fericite şi ultimul ţipăt de disperare al logodnicei nenorocite.

Un vânt rău, o mână cerească, spulberase într'o clipă toate bucuriile, toate iluziile acestei tinere şi nevinovate fete.

Se părea că nenorocirea căzută asupra acelora ce locuise această casă, se oglindea şi pe zidurile exterioare ale măreţului edificiu, dându-i înfăţişarea tristă al unui azil al nenorocirei sau a unui mormânt izolat şi uitat de cei vii.

Ţăranii din sat şi toţi aceia care treceau pe drumul din apropierea castelului, se uitau cu sfială şi grăbiţi căutau a se depărta cât mai curând de locaşul acela sombru urgisit de D-zeu.

In noaptea ce urmă după condamnarea fraţilor Ardeleanu, ţărani din Movileni observară că toată noaptea nu s'a stins lumina de la fereastra unei odăi din rândul de jos al caselor boereşti. Aceasta era odaia ocupată de Cornelia şi mama ei, singura încăpere rămasă în toată clădirea neînchisă şi fără pe etea Tribunalului.

De la arestarea părintelui său, Cornelia a trăit într'un sbucium şi o tortură sufletească uşor de închipuit de toţi care cunoscuse pe această fată sentimentală şi mândră până la exces.

Până târziu după miezul nopţei se ocupă cu pregătirea de călătoria ce avea să facă a doua zi. Rufărie, câteva rochi de ale ei şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de ale mamei sale ce-i mai rămăsese în odaia aceia, le strânse pe toate una câte una, şi le aşează cu îngrijire într'un cuşăr.

Din toată averea cea mare în care se desfătase din copilărie, nu-i mai rămăsese decât cuşărul acela aproape gol. Câteva piese de aur, colecţie de monezi streine, uitate într'o gentuliţă elegantă, şi bijuteria ce avusese în seara logodnei, iată zestrea ce-i mai rămăsese. Obiectele acestea de o valoare aproape ridicolă, compunea acum toată averea ei.

Isprăvise de strâns lucrurile şi obosită se lăsă să cază pe un scaun.

Bătrâna Mariuca dormea liniştită în pat.

Nici un sgomot nu se auzea, de cât respiraţia regulată a bătrânei. Cornelia cu capul rezemat în mâini, rămăsese dusă pe gânduri, şi în această poziţiune o apucă ziua. Vedea ruina cu ochi, simţea golul din jurul ei, şi totuşi i se părea un vis toate întâmplările prin care trecuse, şi nu-i venea să crează că într'un timp aşa de scurt se putea nimici o viaţă, şi putea să dispară fără urme un trecut atât de fericit! Ce se făcuse logondicul ei care-i dăduse inelul ce-l avea în deget? Era posibil ca bunul ei tată, până eri respectat de toată lumea să fie astăzi un ucigaş fioros şi condamnat la munca silnică pe viaţă!? Era oare firesc ca ea fată bogată şi în ajunul unei căsătorii strălucite să rămâie de odată cerşetoare pe drumuri în cea mai cumplită sărăcie?! Prin ce minune se operase toate acestea? Ce zeu răzbunător distru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

săse cu atâta furie edificiul fericirei sale transformându-l în ruină? Şi pentru ce atâta răzbunare? Ce greşeli mari făcuse ea să fie atât de crud pedepsită?

In zadar însă căuta răspunsul la aceste întrebări, căci nu-l putea găsi, şi frământată de asemenea gânduri, noaptea trecu repede şi lumina dimineţei se strecura prin perdelele ferestrei, luminând sărăcăciosul mobilier al odăei.

Măriuca deschise ochi şi zâmbi cu bunătate ficei sale:

— N-ai dormit de loc Corneliţo?

— Nu mamă.

— Rău faci fata mea de te frământi cu firea, o să slăbeşti şi o să te îmbolnăveşti de atâta plâns şi de neodihnă, lasă că D-zeu îngrijeşte de toată lumea, şi nu o să ne prăpădim nici noi, sănătate numai să fie că munceşti azi şi mănânci mâine.

Acestea era cuvintele de consolare pe care biata bătrână le repeta fiicei sale.

Pentru dânsa, trecerea aceasta bruscă de la hogăţie la sărăcie nu o înspăimânta, era un lucru firesc, era voinţa lui D-zeu la care oamenii trebue să se închine. Se deşteptase în sărăcie, fusese servitoare deprinsă cu lipsa şi necazul, bogăţia nu-i dăduse alte mulţumiri de cât să se hrănească mai bine, să aibe două fuste noui de lână aleasă, două mahrame de borangic şi două perechi de ghete de vax, restul fusese de prisos. Deprinsă a munci, chiar atunci când bărbatul ei era atât de bogat,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ea tot timpul şi-l petrecea la bucătărie sau prin curte muncind alături cu argaţi. De aceia bătrâna nu înţelegea plânsetele şi disperarea ficei sale, cuvintele de mizerie şi onoarea pierdută pe care le auzea la fata ei, pentru dânsa nu avea nici un înţeles.

Se luminase bine de ziuă. Cornelia rugă pe bătrână să fie gata, că trăsura angajată din ajun spre a le duce la gară, putea să sosească dintr'un moment într'altul.

Rămase singure pe lume fără nici un prieten devotat, Cornelia se hotărâse să părăsească pentru tot deauna ţinutul acela, unde nu mai putea trăi umilită şi dispreţuită de toţi. Vrea să-şi piarză urma, să se ducă cât mai departe să nu i se mai audă de nume şi să nu mai întâlnească nici un cunoscut care arătând-o cu degetul să zică: Iată fica ucigaşului.

Ţinta călătoriei era Bucureşti. Acolo în cel mai mare oraş, unde desmoşteniţii soartei găsesc mai cu înlesnire de lucru spre a-şi câştiga existenţa de azi pe mâine, acolo alesese ea locul de refugiu pentru dânsa şi mama sa, acolo putea munci ferite de vederea umilitoare a cunoştinţelor.

Pe la $10^1/_2$ sosi şi trăsura.

Până să se mai odihnească caii se făcură ultimele pregătiri de plecare.

Uşa odăei fu încuiată şi cheia dată în primirea paznicului, cufărul fu aşezat pe capră la picioarele vizitiului, iar Cornelia şi cu mama sa se urcară sub coşul ridicat al trăsurei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir1901-1932

Când totul fu gata, birjarul trase câteva bice gloabelor şi trăsura eşi pe poartă.

Cornelia acoperindu-şi ochi cu batista isbucni într'un plâns jalnic. Bătrâna Mariuca se uita cu milă la fata ei, şi negăsind cuvinte de consolare, ofta şi clătina capul.

Ascunse în fundul birjei murdare, ducând cu dânsele un bagaj sărăcăcios, Cornelia şi mama ei părăsiră măreţul castel, nebăgate în seamă de nimeni, ca două servitoare concediate din serviciu

Trăsura mergea greu. Caii erau slabi şi mici; iar trăsura o vechitură mare cât o corabie, părea că stă pe loc.

Era pe la sfârşitul lui Octombrie, ziua era frumoasă. Departe în zare se vedea pe câmpul întins, aburi alburii eşind din pământul asudat de razele călduţe ale soarelui.

Vitele satului păştiau cu lăcomie pe marginea şoselei iarba măruntă, şi ridicau speriate capul la trecerea harabalei.

Cornelia trecea fără să ia în seamă privelişte a ce-i oferea câmpul. Ea artista desăvârşită a peisajului, care se impresiona până la extaz în faţa frumuseţilor naturei, acum trecea indiferentă şi nu lua în seamă nimic, o mâhnire adâncă îi coprinsese sufletul, descurajarea o făcea incapabilă de a mai judeca şi tot drumul nu a schimbat nici un cuvânt cu mama sa.

Birjarul obosit trăgând la bice pe spinarea mârţoagelor sale. isbuti în sfârşit să ducă harabaua până la gară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când a oprit la peronul gării, ciasul era 12 şi un sfert, şi până la plecarea trenului spre Bucureşti, mai trebuia să aştepte un ceas.

Cornelia încredinţă cufărul unui hamal spre a-l depune la vagonul de bagaje, iar ea şi cu mama sa intră în sala de aşteptare a clasei întâi.

Salonul era aproape gol. Doi bărbaţi tineri şi o damă cu un căţel alb şi cu părul creţ pe care îl ţinea legat de sgardă cu un şnur roşu de mătase, aceştia se aflau în tot salonul. Bărbaţii după gentele ce avea lângă dânşii, era oameni de afaceri comerciale, iar dama de şi cam în vârstă, dar încă frumoasă, se vedea după ţinută şi îmbrăcăminte că făcea parte din clasa oamenilor nobili şi bogaţi.

Cornelia se aşează pe o canapea îmbrăcată cu catifea verde, iar Mariuca neîndrăsnind să stea, rămăsese în picioare privind sfioasă în toate părţile. In zadar fiica sa îi făcea semn să vie lângă dânsa, ea nu primi cu nici un chip şi rămase în picioare lângă canapea.

Cine le vedea pe amândouă îmbrăcate atât de deosebit, nu putea bănui că e mama cu fiica.

Cornelia era îmbrăcată elegant, cu o rochie de stofă fină, croită fără defect de mâna unui maestru, pălăria de asemenea elegantă şi după ultima modă, era un model original eşit din cel mai renumit atelier din Paris, pe când mama sa, bătrâna Mariuca, avea pe cap o mahramă albă de borangic care-i acoperea obrajii si gâtul, o scurteică de catifea vişinie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanianmuseum.ro/1911-1932

lungă până la genuchi, şi o fustă groasă de lână ţesută în casă, cu toate culorile curcubeului, ce-i cădea creaţă până la glesne, iar în picioare i se vedeau în întregime ghetele de vax bine lustruite.

Contrastul acesta în îmbrăcăminte şi timiditatea bătrânei făcea pe mulţi să creadă că e stăpâna cu servitoarea.

Pe nesimţite salonul se umplu de lume, pasageri care se cunoşteau, vorbeau între dânşi şi râdeau sgomotos, alţi care soseau atunci vorbeau hamalilor dându-le istrucţiuni pentru bagaje, căţelul legat cu şnurul de mătase roşu neobişnuit cu atâta lume începu să latre la pasageri.

Un hamal deschise uşa şi strigă: «Poftiţi la bilete domnilor». Pasagerii se grăbiră să-şi scoată biletele.

Cornelia urmată de bătrână se duse la casa de bilete, aci înghesuiala era mare, şi ele trebuia să mai aştepte până să le vie rândul.

In timp ce pasageri plecau de la casă unul câte unul cu biletele în mână, Cornelia nu se putea decide în privinţa biletului.

Ar fi vrut să cumpere bilete de clasa adoua dar se gândea că avea bani puţini şi mergea prin streini, şi nu putea şti dacă va găsi curând vreo ocupaţie, de aceia se hotărî să cumpere bilete de clasa a treia, de şi nu călătorise nici odată în această clasă, dar acum era săracă şi trebuia să facă economie.

Ajungând la ghişeul casierului ceru două

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir/1901-1932

bilete de a treia, plăti şi eşi pe peron, tocmai atunci sosi şi trenul.

Pasagerii furnicau grăbiţi în toate părţile. Cornelia şi cu bătrâna se urcară într'un vagon unde găsiră două locuri libere lângă o fereastră. Cele 15 minute cât stătu trenul i se păru Corneliei o eternitate, ar fi vrut să dispară cât mai repede din vederea cunoscuţilor care se uitau la dânsa cu milă, mila aceia îi aducea aminte de faptele tatălui şi fratelui său şi o umilia.

Portarul sună clopotul a treia oară, maşina şuieră răguşit şi trenul se puse în mişcare. Când trenul trecu bariera oraşului, Cornelia respiră uşurată ca de o greutate ce i se luase după piept.

De la fereastra vagonului vedea culmile dealurilor ce se zăreau în depărtare, şi acolo departe în direcţiunea Movilenilor, printre căsuţele risipite ca nişte puncte albe, Cornelia cu ochi înecaţi în lacrămi, distingea prin ceaţa cenuşie forma castelului unde trăise o parte din viaţa sa şi unde fusese atât de fericită.

Vagonul era ticsit de călători. Uni vorbeau alţi râdeau, o ceată de soldaţi care se întorceau din concediu, cântau şi dau chiote cât puteau, la această gălăgie se mai adăoga şi huruitul roţilor vagonului, aşa în cât călătorul nedeprins cu asemenea sgomot, i se părea că se găseşte într'o cuşcă diavolească.

Cornelia care călătorise numai în vagoane de clasa întâi, privea la lumea asta destrăbălată din jurul ei, şi i se strângea inima

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de grije gândindu-se că de aici înainte era silită să trăiască printre asemenea indivizi care-i inspira groază şi desgust.

Mirosul greu de cisme unse cu untură de peşte şi de tutun prost îi astupa respiraţia, deschise fereastre vagonului şi scoase capul afară, aerul rece şi curat îi da sănătate. Stâlpi de telegraf treceau ca nălucile prin faţa ei, iar răzoarele după câmpul negru cu arăturile proaspete se învârteau ca într'un vârtej fantastic.

Maşina scoase un şuerat jalnic şi îşi încetini mersul, se apropia de gara Chitila.

O femee groasă şi roşcovană se sculă de lângă Mariuca şi luându-şi legăturile cu lucrurile eşi clătinându se pe uşa vagonului.

Trenul se oprise pentru cinci minute.

«Covrigi cu susan» strigă un covrigar ambulant care se urcase atunci în vagon.

Un precupeţ turmentat de băutură, cu căciula pe o sprinceană, ocupă locul femeei roşcovane lângă Măriuca.

— Bonjur demozelo, zise salutând pe Cornelia. Cornelia privind pe fereastra vagonului, se prefăcu că n'a auzit pe precupeţ, pe când Mariuca încântată de această atenţie ce se da fiicei sale, îi făcea semn şi îi şoptea să mulţumească tânărului.

Cele cinci minute trecuse şi trenul porni înainte. Vecinătatea precupeţului mărise şi mai mult turburarea şi desgustul Corneliei.

Omul acela duhuia a vin şi era predispus la toate pornirile sufleteşti; îi venea să cânte,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir.1901-1932

să joace, să facă scandal şi să iubească. Cornelia îi inspirase o dragoste instantanee, cânta, declama versuri sentimentale şi ofta sgomotos, dar faţă de atitudinea rezervată şi demnă a Corneliei, precupeţul ne îndrăsnind să-i adreseze direct cuvinte de dragoste, chemă lângă dânsul pe un prieten al său, un alt precupeţ şi începu să-i destăinuiască acestuia amorul ce simţea pentru o dimozelă jantilă dar ingrată şi fără compasiune pentru dânsul.

Tot drumul până la Bucureşti, precupeţul n'a mai încetat de a cânta şi a face aluziuni îndrăsneţe care torturau pe Cornelia lipsită de orice apărare.

Trenul se opri în sfârşit în gara Bucureşti, precupeţul şi toţi pasagerii se îndreptară spre uşa de eşire.

Un mocan ce se găsea pe o bancă apropiată, trăgându-şi sarica ce o avea sus pe poliţă, din iuţeală o scăpă pe capul Corneliei, acoperind-o cu totul. Cu multă greutate biata fată a putut să iasă la lumină de sub învelişul saricei miţoase, a cărei greutate îi stricase cu totul pieptănătura şi forma pălăriei.

In sfârşit ajutată de mama sa îşi îndreptă cum putu mai bine dezordinea toaletei şi eşiră din vagon, îndreptându-se spre locul unde se descărcau bagajele. Aci a trebuit să mai aştepte fiind multă lume care se înbulzea să-şi primească cât mai repede lucrurile.

După ce scoase cuferul se urcă într'una din birjile ce staţionau lângă peron.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

Unde mergem coconiţă, întrebă birjarul?

— Unde mergem... repetă Cornelia maşinaliceşte? Întrebarea birjarului o surprinsese, uitase că trebuia să dea o adresă şi ea nu ştia unde să se ducă.

Birjarul grăbit ca de obiceiu, aştepta posomorât să i se dea adresa, ceil'alţi birjari din urmă strigau mereu să le lase drumul liber.

— Unde mergem, repetă birjarul scos din răbdări?

— Să... mergem la Hotel.

— La care Hotel?

— La un hotel care vrei, numai să nu fie prea scump.

Birjarul trase un biciu cailor şi porni pe stradele capitalei.

Trăsurile huruiau în toate părţile, unele veneau de la gară altele se duceau. Tramvaile asemenea treceau în sus şi în jos pline cu călători.

După vre-o câteva minute trăsura se opri în faţa unui hotel de mâna a treia, în apropierea bisericei Sfântului Gheorghe.

Portarul foarte mulţumit că în ziua aceia primea doi pasageri, veni îndată cu un chelner şi luă cufărul, apoi conduse pasagerele la al doilea etaj.

— Ce fel de cameră doriţi d-şoară?

— Aşi vrea o cameră...

— Cu două paturi?

— Da, cât costă?

— Poftiţi să vedeţi mai întâi camera, zise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

chelnerul şi porni pe un coridor cu geamuri, trecând prin faţa mai multor camere numerotate. La No. 32 se opri, deschise uşa şi se dete într'o parte făcând loc Corneliei şi mamei sale să intre.

Când trecu pragul acestei odăi, Cornelia rămase un moment ca înpetrită. Interiorul lăsa foarte mult de dorit, era o cameră cum sunt aproape la toate hotelurile depărtate de centru; murdară fără lumină şi mobilierul învechit şi sărăcăcios.

— Credeam să găsesc o cameră mai curată îngână Cornelia cu vocea sugrumată de plâns. I se părea o imposibilitate să locuiască în asemenea tavernă.

— Mai avem şi altele domnişoară, dar sunt mai mari şi mai scumpe, poftiţi să le vedeţi, şi chelnerul conduse pe cele două femei la No. 6.

Camera asta era mai luminoasă şi mobilierul ceva mai curat.

— Cât costă camera asta?

— Pentru d-voastră numai cinci lei.

— Nu e prea scumpă d-le, întrebă Cornelia la întâmplare?

— Şedeţi mai mult în Bucureşti D-şoară?

— Cred că vom sta mai mult.

— Atunci o să plătiţi numai patru lei, acesta este ultimul preţ.

Cornelia deschise gentuţa cu colecţia de aur, scoase un pol rusesc şi îl dete chelnerului:

— Poftim domnule, plata pe cinci zile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Chelnerul mulţumi şi plecă. E o fetiţă nostimă şi cum se cade cugeta chelnerul depărtându-se, plăteşte înainte şi cu bani din Visteria Ţarului.. sunt semne bune, floarea poate să atragă şi fluturi... e nostimă fetiţa.

Pe coridorul lung şi îngust al hotelului acesta cu camere eftine, umblau ziua şi noaptea fel de fel de pasageri de diferite condiţiuni, în majoritate oameni fără creştere, cărora păsându-le prea puţin de liniştea celorlalţi, trânteau uşile şi se certau sgomotos cu chelnerii.

Cornelia streină cu totul de asemenea apucături grosolane, în primele zile a întâmpinat şi îndurat multe nemulţumiri. Era un supliciu pentru dânsa momentul când trebuia să treacă coridorul spre a se duce la masă. In calea sa întâlnea tineri îndrăsneţi şi fără scrupule, tineri din aceia certaţi cu morala care nerespectându-se pe dânşi, nu ştiu să respecte nimic şi o acostau în cale şoptindu-i cuvintele cele mai necuviincioase. Spre a nu se mai expune la asemenea înjosiri, Cornelia se închise în odaie pe care nu o mai părăsi.

Timp de două săptămâni a stat Cornelia închisă în hotel, nici la masă numai eşa, trimetea pe Mariuca şi-i aducea mâncare de la un birt din apropiere. Evita lumea, i se părea că lumea e cauza nenorocirei sale. Plângea ceasuri întregi şi se întreba cu spaimă, ce se va face căci nu avea pe nimeni să-i dea un sfat, un sprijin. Cu cât se ştia că se

Muzeul Digital al Romanului Românesc

află în orașul cel mai populat, cu atât i se părea golul mai mare, un gol ce se întindea ca o pustietate imensă, în care ea și cu mama sa se perdeau fără nici o scăpare. Micul capital ce avusese era pe sfârșit, scădea zi cu zi, încă câteva zile și nu mai avea cu ce plăti camera și birtul, trebuia dar să ia o hotărâre.

Cornelia auzise că sunt în București așa zisele birouri de plasare, de unde familiile bogate își procură bone pentru copii și chiar profesoare de muzică; la unul din aceste birouri se hotărî să se ducă spre a-și găsi un loc.

Intr'o dimineață, Cornelia coborî treptele hotelului și eși în stradă.

Pentru personalul hotelului a fost un eveniment văzând pe domnișoara de la No. 6 că a descuiat ușa camerei unde a stat atâtea zile închisă ca într'o colivie.

Lumea pe stradă circula grăbită în toate părțile. Cornelia necunoscând orașul și neștiind încotro să apuce, o luă la întâmplare în susul străzei. In fața unei prăvălii cu mobile întâlni un sergent de stradă pe care îl rugă să-i dea adresa unui birou de plasare. Gardistul îi arătă în apropiere o firmă văpsită cu roșu și Cornelia iuți pași și se opri în fața biroului. Ușa era chiar în stradă, apăsă ivorul și intră. Un miros urât o întâmpină de la primul pas ce făcu în această odaie murdară. Pe jos scândurile nu se mai vedeau de grosimea gunoiului, pereți erau umezi și pe alocuri fără tencuială, iar prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

colţuri atârnau pânzele de paianjeni îmbâcsite de praf.

Pe o bancă de lemn stau patru servitoare şi trei argaţi de curte, iar după un grilaj ce despărţea odaia în două, patronul biroului scria la o masă.

Patronul, un ovrei scurt, slăbănog, cu ochelari pe vârful nasului, la intrarea Corneliei ridică capul şi se uită pe deasupra ochelarilor. Când văzu pe Cornelia, începu a se ploconi :

— Cu respect cuconiţă, sunt la ordinele d-voastră, cu ce vă pot servi, întrebă patronul, îndoindu-şi spinarea la fiecare cuvânt ?

— Domnule e o greşală, eu vreu să mă duc în altă parte zise Cornelia îndreptându-se spre uşe. Aspectul sărăcăcios şi murdar al acelei camere o făcuse pe Cornelia să creadă că aci se găsesc numai servitori ordinari, nu putea crede în posibilitatea că guvernantele sau profesoarele de muzică cu oare care educaţie şi cultură se recrutează din asemenea taverne.

— Mă rog cuconiţă insistă patronul, poate aveţi trebuinţă de bucătăreasă, fecior, vizitiu, rândaş, guvernantă...

Când auzi de guvernantă, Cornelia se opri şi se apropie de grilaj :

— Am auzit bine domnule, d-ta plasezi şi guvernante ?

— Da cuconiţă, aveţi trebuinţă de o guvernantă ?

Cornelia coborî ochi în jos, câteva minute

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir1901-1932

nu fu în stare să răspunză nimic, inima începu să i se bată cu putere şi lăcrămile îi umeziră ochi. In spiritul ei era o luptă grozavă, orgoliul nu vrea să cedeze umilinţei. Ii venea să fugă din faţa omului slăbănog care o privea cu respect ca pe o stăpână bogată, gata să-i ofere serviciile sale. Ar fi fugit să-l lase în aceiaşi credinţă că ea e bogată şi să nu se umilească cerşind ajutor, dar monstrul sărăciei i se ridică în faţă şi îşi aduse aminte cu groază că isprăvise puţini bani ce avusese şi a doua zi hotelierul o va isgoni pe stradă împreună cu mama sa, şi birtaşul de asemenea nu le va mai da mâncare. Ce se va face atunci ? să întinză mâna la trecători ? ! In faţa unei asemea perspective Cornelia se hotărî să vorbească.

— Domnule, am venit să te rog pentru un loc de profesoară de pian sau de guvernantă la o casă mare.

Patronul schimbă îndată atitudinea serviabilă ce o avusese până atunci şi privind dispreţuitor pe deasupra ochelarilor pe Cornelia, găsi de cuviinţă să-şi restabilească autoritatea de şef al biroului faţă de servitori ce se găseau acolo, făcând aspre observaţiuni clientei sale:

— După ifosele d-tale domnişoară m'ai făcut să cred că eşti cine ştie ce mare cucoană, în loc să te prezinţi cu respect în faţa biuroului şi să spui de la început că vrei să intri la stăpân, dumneata pozezi a damă mare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/arhiva/1901-1932

şi mă ţii în picioare să-mi pierd timpul de pomană.

Aşteaptă şă-ţi vie rândul, şi cu un gest autoritar patronul arătă Corneliei banca unde stau servitoarele, iar el se aşeză pe scaun şi începu să scrie.

Cornelia începu să plângă şi nemişcată de la locul ei, aşteptă o jumătate de ceas în picioare până să isprăvească patronul de scris.

Servitoarele se uitau la dânsa cu curiozitate zâmbind ironic.

După ce isprăvi de scris şi termină cu servitoarele, patronul găsi de cuviinţă să se intereseze de Cornelia şi să o întrebe iarăşi de scopul venirei sale.

— Ţi-am spus d-le zise Cornelia cu demnitate, caut un loc de profesoară de piano sau de bonă la copii.

— Cam greu D-şoară, zise patronul răsfoind un registru ce avea pe masă, nu prea sunt cereri pentru asemenea locuri. Ce limbi vorbeşti ?

— Franceza şi Germana.

— Le vorbeşti corect ?

— Da, domnule.

— Unde ai mai fost în serviciu ?

— Nicăeri, domnule.

— Hm, tăcu patroul ; începătoare .. şi c'am ce simbrie vrei pe lună ?

— Nu discut asupra preţului, d-le.

— Va să zică te mulţumeşti cu două zeci de lei pe lună şi intreţinerea ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu cer nimic decât să am existența mea și a mamei mele.

— A-i și pe mama d-tale?

— Da, domnule.

— Și mama d-tale se pricepe să lucreze ceva?

— Nu d-le, pe mama vreau să o întrețin eu.

— Bine d-șoară, dar de o cam dată nu am nici un loc, zilele astea poate să se iveaască vr'o cerere, d-ta să mai treci pe aici, Cum te numești?

Cornelia se gândi puțin, apoi zise: Eugenia Ionescu, era numele ce și-l dăduse și la Hotel.

— Acum poți să pleci, zise patronul și închise registrul.

Cornelia sta pe loc ne decisă: D-le se ruga ea plângând, e nevoie să găsesc cât mai curând un loc, eu și mama suntem în lipsă... nu mai avem cu ce plăti chiria și birtul.

— Nu te teme d-șoară o fată tânără și frumoasă ca d-ta, nu se prăpădește în București, zise patronul arătându-și doi colți galbeni ce-i mai rămăsese în gură.

Cornelia umilită de obrăznicia samsarului, eși în stradă cu obraji înroșiți de plâns și de rușine, și se îndreptă spre hotel. Ajungând în odaia ei, se aruncă pe pat și începu să plângă.

Mariuca se învârtea pe lângă dânsa și nu se pricepea ce să facă, ce cuvinte să-i spue ca s'o liniștească. De altfel bătrâna se obici-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nuise cu dispoziţia aceasta tristă şi plângătoare a fiicei sale.

In timpul acesta se auzi o bătaie în uşe.

Cornelia se ridică şi silindu-se să nu mai plângă se duse să deschiză:

— Cine-i? întrebă ea mai înainte de a deschide.

— Sunt eu d-soară, antreprenorul.

— Ce pofteşte domnul antreprenor?

— Vă rog să deschideţi. Un domn aşteaptă să vă vorbească.

— Un domn? eu nu cunosc pe nimeni.

— Domnul Comisar vrea să vorbească cu d-voastră, mai zise antreprenorul.

— D-l comisar! repetă Cornelia îngălbenind de frică şi cu mâna tremurătoare deschise uşa.

Comisarul urmat de antreprenorul hotelului, intrară în cameră.

— Domnişoară, zise comisarul: Poliţia caută de câtva timp pe o fată cu numele de Lucia şi după informaţiunile ce avem eşti chiar d-ta aceia pe care o căutăm.

— Aveţi greşală d-le, pe mine nu mă chiamă Lucia.

— E de prisos să mai tăgăduieşti d-şoară, suntem bine informaţi. Cu toate că în registrul hotelului eşti scrisă cu numele de Eugenia Ionescu, însă numele acesta nu este numele d-tale adevărat, cunoaştem noi schimbările de adresă, e un metod vechiu.

— D-le, vă jur că nu mă chiamă Lucia.

— Bine, vom vedea, zise comisarul. Te

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdrr1901-1932

consiliez însă să-ţi declari numele adevărat, e spre binele dumitale şi apoi noi tot o să aflăm, poliţia nu se poate înşela de o fată tânără ca dumneata. Mâine dimineaţă la ora 10 să vii la Prefectura Poliţiei. Dacă la ora hotărâtă nu vei veni, să ştii că va fi rău de d-ta, atunci vom fi siliţi să te aducem cu forţa. Comisarul salută şi eşi din odaie împreună cu antreprenorul, mai înainte ca Cornelia zăpăcită de frică să-i mai poată spune un cuvânt.

Întâmplarea aceasta puse vârf la toate celel'alte mizerii prin care trecuse Cornelia până atunci. Ameninţarea comisarului de a o duce cu forţa la poliţie fusese o lovitură prea mare pentru dânsa, atinsese culmea disperării, era lovitura de graţie.

Poliţia! numai pronunţând cuvântul acesta se cutremura de groază, pentru dânsa poliţia nu era o instituţie ca toate celel'alte, era închisoarea pungaşilor, a femeilor pierdute, locul ruşinei, locul de trecere a tot ce societatea are mai conrupt şi mai rău, de aceia se cutremura şi avea oroare de poliţie.

— Nici odată nu voiu trece pragul poliţiei zise Cornelia hotărâtă, ameninţând cu mâna uşa pe unde eşise Comisarul.

Vocea schimbată, gestul energic şi hotărât al Corneliei, uimi chiar şi pe mama sa deprinsă de câtva timp a-şi vedea fata descurajată şi plângând de dimineaţă până seara.

După scena petrecută mai sus, se produse de odată o mare schimbare în purtarea Cor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcir/1901-1932

neliei; nu mai plângea ca până acum, şi nu-şi mai frământa mintea cu deslegarea problemei viitorului, din contra, părea liniştită şi veselă; până seara vorbi tot felul de copilării şi desmerda cu drăgălăşie pe mama sa.

Mărîuca mulţumită de veselia fiicei sale, se alinta la desmierdările ei ca un animal domestic la mângăerea stăpânului. In simplicitatea ei nu-şi da seama că schimbarea aceasta repede de la întristare la veselie, de la turburare la linişte nu putea fi naturală, era o linişte aparentă liniştea premergătoare a furtunei, a unui spirit dezechilibrat pe care o mamă mai inteligentă ar fi înţeles-o îndată, şi ar fi pus-o pe gânduri, dar Mariuca nu înţelese nimic şi până seara petrecu mulţumită şi veselă de copilăriile şi gingăşiile fiicei sale.

Când înseră bine, Cornelia îşi făcu toaleta cu îngrijire şi spuse mamei sale că ese în oraş spre a vizita pe o prietenă a sa de pension pe care o întâlnise ziua pe stradă. Mai înainte de a pleca, Cornelia sărută de mai multă ori pe mama sa şi-i zise să nu o aştepte că poate prietena ei o va opri să stea la dânsa două trei zile.

Cât voiu lipsi eu, vei găsi în gentuliţa după masă o liră englezească apre a avea de cheltuială, apoi Cornelia mai sărută încă odată pe mama sa şi plecă.

După plecarea Corneliei, Mariuca deprinsă să se culce de vreme, stinse lampa şi se culcă, dar ca nici odată somnul nu se lipi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramaniei.ro/mdr1901-1932

de dânsa, o presimţire tainică o ţinu deşteaptă până târziu din noapte, abia aproape de ziuă adormi.

A doua zi jurnalele la ediţia de dimineaţă publica următorul articol:

«O victimă a trenului».

«Astă noapte o tânără fată şi-a găsit «moartea între şinele drumului de fier «din Gara de Nord. Corpul nenorocitei «a fost fărămiţat cu totul de roatale va«goanelor.

«Până acum nu se ştie dacă e crimă, «o sinucidere sau numai o întâmplare, «parchetul cercetează şi mâine vom da «amănunte mai complecte.»

Cornelia găsise în sfârşit deslegarea problemei viitorului ei care o chinuise atâta timp, şi cheia acestei probleme a fost moartea, moartea prietena tuturor nenorociţilor, o primi în braţele sale reci şi o scăpă pentru tot deauna de mizerie şi ruşine.

. . . . . .

. . . . . .

La poarta bisericei Sfântu Gheorghe, în zilele de sărbători şi mai ales când era vreo cununie, lumea a întâlnit multă vreme pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdir-1901-1932

o bătrână cerşetoare care căuta veciniC prin mulţime pe o fică a ei logodită cu un prinţ, plecată în lume, şi pe care o aştepta să vie la biserică cu mirele să-i sărute cununiile.

EPILOG.

Tunul amuţise.

Ingerul păcei işi întinsese aripile-i albe asupra armatelor duşmane şi războiul încetă.

Românii părăsiră pământul Bulgariei îmbibat de sângele fraţilor lor care au luptat pentru independenţa şi pentru cauza creştinătăţei.

M S. Domnitorul aduse înaltele Sale mulţumiri şi laude armatei române victorioase, prin următorul Ordin de zi:

Ostaşi,

«Străduinţele voastre nobile şi eroicile suferinţe ce a-ţi îndurat, sacrificiile generoase ce a-ţi făcut cu sângele şi viaţa voastră, toate acestea au fost răsplătite şi încununate în ziua în care îngrozitoarea Plevnă a căzut înnaintea vitejiei voastre, în ziua în care cea mai frumoasă oaste a Sultanului, cel mai ilustru şi brav General al său, Osman biruitorul, a fost biruit şi depus armele înaintea voastră. Povestirea faptelor măreţe ale trecu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/ndr1901-1932

tului, voi a-ţi îmbogăţit-o cu povestea faptelor nu mai puţin mari ce a-ţi săvârşit, şi cartea veacurilor va păstra pe neştersele ei foi, numele acestor fapte, alături de numele vostru.

In curând vă ve-ţi întoarce în ţară, purtând fiecare scris pe pieptul său virtutea sa de oştean şi devotamentul său pentru Patrie: «Crucea Trecerei Dunărei şi Medalia Apărătorilor Independenţei României».

Atunci când ve-ţi ajunge la căminele voastre, în oraşele, satele şi cătunele în care va-ţi născut, ve-ţi spune părinţilor, fraţilor, rudelor voastre ce a-ţi făcut pentru ţară. Bătrânii vă vor asculta, amintindu-şi de vremurile de mărire ale neamului românesc, de care din moşi strămoşi a-ţi auzit.

Tineri vor vedea în voi exemplul însufleţit al datoriilor lor viitoare. România va privi mândră şi liniştită, căci vecinică îi va fi viaţa, pe cât va avea fii cu inimi calde şi braţe voinice ca ale voastre.

In numele ţărei, Domnul şi căpetenia voastră, vă mulţumeşte şi vă dă fiecăruia din voi o sufletească îmbrăţişare a vitejilor.

CAROL.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Trecuse şase ani de la acest mare eveniment pentru ţara noastră.

Intr'unul din saloanele Castelului din Movileni, în ziua de 28 August, se găseau adunate împrejurul unei mese mai multe persoane. In capul mesei un bătrân cu barba albă, ţinea pe genuchi un băeţel vioiu cu bucle galbene şi ochi albaştri, îmbrăcat în hăinuţe de catifea neagră. Două femei tinere, una puţin mai tânără, îmbrăcată într'o rochie de lână de culoare verde închis, garnisită cu nasturi şi găitane negre, vorbea cu un maior de infanterie ce sta lângă dânsa şi cu un tânăr civil ce avea la butoniera hainei semnul decoraţiei de Ofiţer al Coroanei. Dama cea mai în vârstă îmbrăcată într'un costum negru, conducea menajul, era stăpâna casei.

Jos la scară, aşteptau două trăsuri gata de călătorie.

Cititorii vor recunoaşte în aceste persoane pe bătrânul Nicolae Pulbere, ţinând în braţe pe micul său nepot Ionel în vârstă de şase ani, pe fica sa Margareta, măritată cu căpitanul Furtună, avansat Maior, pe Vasile Pulbere fostul comisar Argus acum ajuns Prefect al Poliţiei şi în sfârşit dama îmbră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cată în costum negru era Lucia, mama lui Ionel proprietara Castelului Movileni.

Comisarul Argus cutreerase ţara în lung şi în lat spre a găsi pe fica lui Constantin Movileanu, şi cu toate greutăţile ce întâmpină, neavând nici un punct de orientare de locul unde se găsea fata rătăcită, totuşi îşi făcu datoria până la sfârşit şi nu încetă urmărirea, până ce nu descoperi pe aceia pe care proprietarul asasinat de fraţi Ardeleanu, o lăsase prin testament moştenitoarea averei sale.

Dreptatea se făcuse, Lucia luase în stăpânire averea defunctului Movileanu, căci era fiica Smarandei de care vorbea testamentul şi pe care comisarul Argus o căutase atâta timp, fără să ştie că tot ea era şi aleasa inimei fratelui său.

Lucia înapoe cu mulţumire lui Pulbere cele 120 de pogoane răpite de Ardeleanu, iar bătrânul le dete zestre fiicei sale Margareta, şi el trăi fericit ultimele zile lângă Lucia şi micul său nepot Ionel.

Masa fiind terminată şi pregătirele de călătorie gata, scoborâră cu toţi în curte şi luară loc în cele două trăsuri care porniră în trapul cailor pe şoseaua dreaptă plantată pe margini cu castani sălbateci ce duce la Ploeşti.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

In gara Ploeşti, călători noştri luară bilete pentru Giurgiu şi de aici pe un vaporaş de pasageri trecură Dunărea la Rusciuc.

Era în ziua de 30 August 1883.

Pe întinsa câmpie din apropierea orăşelului Plevna, unde cu şase ani mai înainte, bombele tunurilor scormonise pământul, prefăcând totul în sgură şi cenuşe, acolo pe unde resturile armatei lui Cârjali Paşa fugeau în dezordine îngrozite de baionetele Dorobanţilor şi a Infanteriştilor români, şi unde explozia Pulberăriei întunecase văzduhul cu atâtea mii de turci, risipindu-i ca pleava în vânt; pe câmpia aceia, astăzi acoperită de iarbă verde mătăsoasă, ce părea un covor nemarginit; păşteau în linişte numeroase turme de oi, iar tineri ciobani se jucau veseli înviorați de seninătatea cerului şi de razele strălucitoare ale soarelui.

Mai departe bătrânul stejar, ca un veteran al vremei, martor al acelui trecut de glorie pentru armata română, se înalţa falnic către cer, umbrind cu crăngile lungi ca nişte braţe ocrotitoare mormântul Locotenentului Ion Pulbere.

In ziua aceia pe la ceasurile 10 dimineaţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sub umbra stejarului, se găseau adunaţi toţi membri familiei lui Pulbere.

Preoţii aduşi din Plevna, slujiră un parastas pentru pomenirea eroului, şi după terminarea slujbei, la capul mormântului se aşează o cruce de piatră cu inscripţia : «Locotenentului Ion Pulbere, apărătorul independenţei patriei sale, mort la 30 August 1877».

Micul Ionel luă în braţele sale mici o coroană de frunze de stejar şi albăstrele pe care abia o putea ridica, şi o depuse pe mormântul tatălui său.

Scena era tristă, lacrămile curgeau cu abondenţă pe obraji tuturor. Bătrânul Pulbere îngenuchiat lângă mormânt, plângea pe fiul său, mort în ţară streină departe de locul unde crescuse, de cuibul fericit al copilăriei.

— Nu mai plânge bunicule, zise micul Ionel, mângâind obraji bătrânului; Tata a fost un ostaş viteaz, şi eu când voiu fi mare, am să mă fac tot ostaş şi am să aduc aci în toţi ani, coroane de flori din ţara noastră.

— SFARŞIT —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index.php/1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ERATA

Pagina 4	Măsuța de teiu să se citească		Măsuța de sub teiu
» 4	potrică	»	» potrivă
» 8	grăbeși	»	» grăbești
» 11	își bate capul	»	» își bătea capul
» 20	eviului	»	» evului
» 23	tona concursul	»	» tot concursul
» 26	Minisirul justiției	»	» Mistrul justiției
» 28	trecu mărărind	»	» trecu mărâind
» 30	Uuguiurile	»	» Unghiurile
» 31	aureolă de roze	»	» de raze
» 39	și afară de aceia	»	» și de aceia
» 39	la extemitate	»	» la extremități
» 46	trebue să opereze		» trebuia să opereze
» 49	de stete	»	» le stele
» 53	de prisor	»	» de prisos
» 67	pe nepoțele	»	» pe nepoțelele
» 69	și cefele	»	» și cafele
« 69	indemnarea	»	» îndemânarea
» 74	spuinduri	»	» spuindu-i
» 74	cing	»	» ciung
» 80	are beteșg	»	» are beteșug
» 109	un copac	»	» un capac
» 115	de culmea	»	» în culmea
» 123	răposatul	»	» răposatului
» 132	dar arunci	»	» dar atunci
» 145	munițițiuni	»	» munițiuni
» 149	Cerchi	»	» cerchezi
» 152	de turc	»	» de turci
» 153	inpune dorința	»	» impune voința
» 164	Ce furios	»	» Ce fioros
» 196	protipeadada	»	» protipendada
» 235	provenienta	»	» providența
» 245	câmpiile	»	» câmpiilor
» 257	inimicilor poliției	»	inimicilor politici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

Pag.	257	ridiaat	să se citească	ridicat
»	260	pervenitului	» »	parvenitului
»	260	înărmurită	» »	înmărmurită
»	264	fraţii să	» »	fraţii săi
»	265	traiul tihnic	» »	traiul tihnit
»	267	era anunţeă	» »	era anunţată
»	280	trângere	» »	înfrângere

Bibl. Univ Cluj
Nr. 925 - 1922

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932